

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PHOKAIA SİYAH FIRNİSLİ SERAMİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kenan DOĞAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ayşe Emel ERTEN

Ankara-2013

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PHOKAIA SİYAH FIRNİSLİ SERAMİKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Kenan DOĞAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ayşe Emel ERTEN

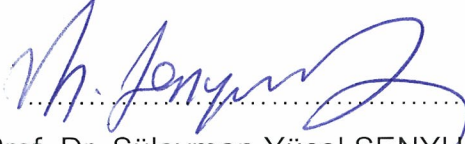
Ankara-2013

ONAY

Kenan DOĞAN tarafından hazırlanan “Phokaia Siyah Firnisli Seramikleri” başlıklı bu çalışma, 21.06.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Arkeoloji Anabilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ayşe Emel ERTEN (Başkan)

Prof. Dr. Süleyman Yücel ŞENYURT

Doç. Dr. Nurşen Özkul FINDIK

ÖNSÖZ

“*Phokaia Siyah Firnisli Seramikleri*” adı altında hazırlanan bu çalışmada, Foça İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parselde, 2009 yılında yapılan sondaj kazı çalışmalarında bulunan özel bir seramik grubu incelenmektedir. Batı Anadolu’nun önemli kentlerinden biri olan, seramik ithalatı ve yerel üretimi konusunda yüzyıllar boyunca arkeolojik veriler sunan Phokaia’da, siyah firnisli seramiklerin üretimi, ayrıntılı incelenmesi ve tanıtımının yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmadan çıkacak sonuçların Phokaia’dan ya da diğer merkezlerden gelebilecek seramik malzemeleri için de, referans niteliği taşıması beklenmektedir.

Bu konuyla ilgili araştırma yapmama müsaade eden, tez çalışmasının her aşamasında beni sürekli ilgi ve sabırla dinleyen, fikirleri ve yerinde uyarılarıyla çalışmamın son haline gelmesinde büyük emeği olan danışman hocam Prof. Dr. Ayşe Emel Erten’ e yürekten teşekkür ederim.

Sahip olduğu bilgi ve deneyimi ile bana yol gösteren, orijinal malzeme üzerindeki çalışmama izin veren ve rahat bir çalışma imkânı sunan Foça Kazı Başkanı ve değerli hocam Prof. Dr. Ömer Özyiğit’ e ve onun nezdinde Foça Kazı Ekibine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma hazırlanırken tüm sorularıma bıkmadan usanmadan cevap veren ve beni sürekli destekleyen Yrd. Doç. Dr. Sami Patacı’ ya yürekten teşekkür ederim.

Tüm maddi ve manevi olanakları ile sürekli beni destekleyen, her anımda yanımda olduğunu bildiğim, beni asla yalnız bırakmayan canım aileme sonsuz şükran ve minnettarlığı sunarım.

Tez çalışmasının hazırlanmasında, Gazi Üniversitesi BAP Biriminin (Proje Kodu 52/2012-01) maddi olanaklarından yararlanılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR.....	v
GRAFİKLER ve HARİTALAR.....	vi
LEVHALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM PHOKAIA ANTİK KENTİ

1.1. Coğrafi Konumu ve Tarihi.....	5
1.2. Phokaia Kazıları Tarihi.....	11
1.3. İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel Konumu ve Sondaj Kazıları.....	20

İKİNCİ BÖLÜM ATTİKA SİYAH FİRNİSLİ SERAMİKLER

2.1. Seramiklerin Ortaya Çıkışı.....	22
2.2. Yapım Tekniği.....	28
2.3. Bezeme Teknikleri.....	31
2.4. Coğrafi Dağılımı.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM PHOKAIA İSMETPAŞA MAHALLESİ 1056 ADA 13 PARSEL SİYAH FİRNİSLİ KAP FORMLARI

3.1. SKYPHOS.....	38
3.1.1. Korinth Tipi.....	39
3.1.2. A Tipi; Attika Tipi.....	41
3.1.3. B Tipi.....	44
3.2. CUP-SKYPHOS.....	47
3.2.1. Erken Tip.....	47
3.2.2. İnce Ağız Kenarlı.....	49
3.2.3. Kalın Ağız Kenarlı.....	51
3.3. KANTHAROS.....	57
3.3.1. Erken Tip.....	57
3.3.2. İnce Ağız Kenarlı.....	59
3.3.3. Kalın Ağız Kenarlı.....	62
3.4. CUP-KANTHAROS.....	66
3.4.1. İnce Ağız Kenarlı.....	67
3.4.1.1. Standart Tip.....	67

3.4.1.2. Kase Şekilli Tip.....	69
3.4.2. Kalın Ağız Kenarlı.....	71
3.4.2.1. Standart Tip.....	72
3.4.2.2. Küresel Gövdeli Tip.....	75
3.5. KYLİKS.....	77
3.5.1. Ionia Kylikleri.....	78
3.5.1.1. Phokaia Tip I.....	78
3.5.1.2. Phokaia Tip II.....	80
3.5.2. C Tipi; İçbükey Dudaklı.....	81
3.5.3. C Tipi; Düz Dudaklı.....	83
3.5.4. B Tipi.....	84
3.6. STEMLESS.....	85
3.6.1. Küçük Stemless.....	85
3.6.1.1. Kesik Ayaklı Tip.....	86
3.6.1.2. Rheneia Tip.....	87
3.6.2. Büyük Stemless.....	89
3.6.2.1. İlave Ağız Kenarlı Tip.....	89
3.6.2.2. İnce Ağız Kenarlı Tip.....	91
3.7. BOLSAL.....	93
3.8. İÇE ÇEKİK AĞIZLI KASE.....	95
3.9. DIŞA ÇEKİK AĞIZLI KASE	100
3.10. TEK KULPLU KASE.....	106
3.10.1. Bantlı Tip.....	106
3.10.2. Siyah Tip.....	108
3.11. İNCE KUŞAKLI KASE.....	111
3.12. İÇBÜKEY-DİŞBÜKEY KASE.....	117
3.13. İKİ KULPLU KASE.....	119
3.14. KÜÇÜK KASE.....	122
3.15. TUZLUK.....	124
3.16. KANDİL.....	127
3.16.1. Tip 21 B.....	128
3.16.2. Tip 21 C.....	129
3.16.3. Tip 23 A.....	130
3.16.4. Tip 23 C.....	131
3.16.5. Tip 25 A.....	132
3.16.6. Tip 31.....	133
3.17. TABAK.....	135
3.17.1. Yuvarlatılmış ağız Kenarlı	135
3.17.2. Batı Yamacı Tabağı.....	138
3.17.3. Yerel Üretim	140
3.18. BALIK TABAĞI.....	142

3.19. OLPE.....	146
3.19.1. Yonca Ağızlı Tip.....	146
3.19.2. Küçük Bantlı Tip.....	147
3.19.3. Küçük Siyah Ayaksız Tip.....	148
3.20. OİNOCHOE.....	152
3.21. LEKYTHOS.....	155
3.22. PELİKE.....	157
3.22.1. Kapaksız Tip.....	157
3.22.2. Bantlı Tip.....	158
3.23. HYDRİA.....	160
3.24. LEKANİS.....	163
3.24.1. Lykinic Tip.....	163
3.24.2. Kurdele Kulplu Kapaklı Tip.....	165
3.24.3. Kapaksız Tip.....	168
3.25. DİNOS(LEBES).....	171
3.26. KRATER.....	173
3.26.1. Destekli (Column) Krater.....	173
3.26.2. Çan (Bell) Krater.....	175
3.27. KHYTRA.....	178
3.28. LEKANE.....	180
3.29. GRUPLANAMAYAN PARÇALAR.....	183
 SONUÇ.....	 185
KAYNAKÇA.....	191
KATALOG.....	208
EK I: ŞEKİLLER.....	285
EK II: GRAFİK ve HARİTALAR	341
EK III: LEVHALAR.....	347
ÖZET.....	359
ABSTRACT.....	360

KISALTMALAR

AA	<i>Archäologischer Anzeiger</i>
Agora	<i>The Athenian Agora</i>
AJA	<i>American Journal of Archaeology</i>
AM	<i>Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Athenische Abteilung</i>
AST	<i>Araştırma Sonuçları Toplantısı</i>
BCH	<i>Bullettin de Correspondance Hellenique</i>
BMQ	<i>The British Museum Quarterly</i>
BSA	<i>The Annual of the British School at Athens</i>
Hesperia	<i>Journal of the American School of Classical Studies at Athens</i>
İstMitt	<i>İstanbul Mitteilungen</i>
JHS	<i>The Journal of Hellenic Studies</i>
KST	<i>Kazı Sonuçları Toplantısı</i>
OxfJA	<i>Oxford Journal of Archaeology</i>
TTK	<i>Türk Tarih Kurumu</i>

Diğer Kısaltmalar

lev.	levha	D.R.	Kaide Çapı
fig.	figür	A.R.	Ağız Çapı
şek.	şekil	Max. K.H.	Maximum Korunan Yükseklik
çiz.	çizim		
vol.	volum		
abb.	abbildung		

GRAFİK ve HARİTALAR LİSTESİ

Grafik 1: Kap Formlarının Sayısal Yoğunlukları.

Grafik 2: Seramiklerin Yüzyıla Göre Tarihsele Yoğunlukları.

Grafik 3: Açık ve Kapalı Kap Formlarının Sayısal Yoğunlukları.

Grafik 4: Attika ve Yerel Üretim Seramiklerin Sayısal Yoğunlukları.

Harita 1: Phokaia Antik Kentinin Genel Planı ve İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parselin Konumu (Özyiğit 1990: 140, çiz. 1).

Harita 2: İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel Sondaj Kazıları ve Plankare Sistemi.

Harita 3: Sondaj Kazıları ve Mimari Kalıntılar.

Harita 4: Dönemlere Göre Mimari Yapı Kalıntıları.

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1. Resim 1: Modern Foça kenti ve İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parselin konumu.

Levha 1. Resim 2: Sondaj kazıları ve ortaya çıkarılan mimari yapı kalıntıları.

Levha 2. Resim 3: Sondaj kazıları ve ortaya çıkarılan mimari yapı kalıntıları.

Levha 2. Resim 4: Sondaj kazılarında ortaya çıkarılan Geç Arkaik Dönem sarnıcı.

Levha 3: K.N. 3 ve 10'da tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 4: K.N. 19 ve 20'de tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 5: K.N. 31 ve 47'de tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 6: K.N. 50 ve 52'de tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 7: K.N. 58 ve 49'da tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 8: K.N. 79 ve 85'de tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 9: K.N. 95 ve 136'da tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 10: K.N. 137 ve 138'de tanımlanan örneklerin görünümü.

Levha 11: K.N. 139 ve 145'de tanımlanan örneklerin görünümü.

BİRİNCİ BÖLÜM

PHOKAIA ANTİK KENTİ

1.1. Coğrafi Konumu ve Tarihi

İzmir'e 70 km uzaklıkta yer alan Phokaia'nın bugünkü adı Foça'dır. Foça, Çandarlı Körfezi ile İzmir Körfezi arasında bir yarımada üzerinde bulunur. İzmir'in kuzeybatısında yer alan Foça'nın kent merkezi kıyıda, köyleri ise iç kesimlerde yer alır. Foça, kıyısında birçok koy ve ada bulunur. Foça, bu koylar içerisinde en büyük olanın üzerinde yer alır (**Levha 1, res. 1; Harita 1**). Bu koyun karşısında yer alan İncir, Orak ve Fener adaları Phokaia'yı doğal bir liman haline getirir¹.

İ.Ö. 1050 yılında Balkanlar, Anadolu, Ege ve Akdeniz'deki karışıklıklardan ve savaşlardan dolayı, bu bölgelerde yaşayan birçok halk topraklarını ve vatanlarını bırakarak göç etmek zorunda kalır. İşte bu kargaşa ortamında Yunan anakarasında yaşayan lonlar, Aioller ve Dorlar kuzeyden gelen barbar kavimlerin baskısı sonucunda göç ederek, Batı Anadolu'ya gelip yerleşirler. lonlar ve Aioller on iki tane şehir kurarken, Dorlar altı şehir kurarlar. Batı Anadolu'ya göç eden Hellenler geri dönmeyi düşündüklerinden kentlerin çoğunu hemen kıyıda bulunan küçük yarımadaların üzerine kurarlar². lon yerleşiminin en kuzeyinde bulunan Phokaia, Aiolis bölgesinde yer alır³. Phokaia'nın kuruluşu üzerine çok farklı görüşler ortaya atılır.

Strabon, Yunanistan'da Peleponnessos yarımadasında yaşayan Phokisliler'in Atinalı komutanları Philogenes önderliğinde Anadolu'ya gelerek, bölgeye hâkim olan Kyme kentinden izin alarak, Phokaia kentini kurduklarını

¹ Özyiğit, 1998: 5

² Akurgal, 2003: 310-311

³ Akurgal, 2000: 290

söyler⁴. Pausanias'a göre ise lonlar, Phokaia'ya, Teos ve Erythrai'dan gelip yerleşirler⁵.

Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ise Pausanias'ı destekler nitelikte bir görüş ileri sürer. Ona göre, " İ.Ö. 9. ve 8. yüzyıllarda Kolophon, Teos ve Erythrai gibi lon merkezlerindeki halkın, Smyrna ve Phokaia gibi Aioli kentlerine göç ederek, sızma yolu ile bu kentleri lon kentine dönüştürüldüğünü söyler " ⁶. E. Akurgal tarafından yapılan kazılarda ele geçen gri seramiklerden yola çıkılarak kentin ilk sakinlerinin Aioller olduğu söylenmekte ve İ.Ö. 11. yüzyılda Aiollerce kurulduğu ortaya çıkarılmaktadır. Phokaia kazılarında ele geçen Protogeometrik dönem seramikleri, Phokaia'nın İ.Ö. 9. yüzyıl sonundan itibaren bir lon yerleşimine dönüştüğünü gösterir⁷. İ.Ö. 9. yüzyılda Phokaia'ya lonların yerleşmesiyle, kentin bu erken dönemde Panionion'a girmiş olduğu anlaşılmaktadır⁸.

Bu görüşlerden farklı olarak Avusturyalı arkeolog Josef Keil, lon kolonizasyonunun Phokaia için geçerli olduğu görüşünün aslında kentin kökenini Attika'ya bağlama çabasıdan doğduğunu söyler. J. Keil'e göre Phokaia adını foklardan alır çünkü J. Keil Phokaia limanı önünde yer alan adaların deniz yüzeyine çıkmış foklara benzediğinden bu adı almış olduğunu düşünür ⁹.

E. Akurgal tarafından Phokaia'da yapılan kazılarda bulunan seramiklerden yola çıkılarak kentin tarihi İ.Ö. 2. binyıl olarak belirlenir¹⁰. Ayrıca son zamanlarda Phokaia'da yapılan kazılarda (2002) mimari olarak Protogeometrik döneme ait oval evler, bunların altından gelen İ.Ö. II. binyıla ait oval yapılar ve demirci atölyeleri ele geçti. Bu alanda bulunan gri minyas

⁴ Strabon, XIV.: 1. 3

⁵ Özyiğit, 1998: 9-10

⁶ Akurgal, 2003: 316

⁷ Özyiğit, 1998: 9-10

⁸ Akurgal, 2000: 290

⁹ Özyiğit, 1998: 9

¹⁰ Akurgal, 2002: 111

seramiği, geç hellas III seramiği ile erken tunç çağına ait seramiklerden yola çıkılarak en eski yerleşimin, Erken Tunç Çağlarına (İ.Ö. 3. binyıl) kadar geri gittiği tespit edilir¹¹.

Phokaia, İ.Ö. 7. yüzyıldan itibaren hızlı bir yükselme dönemine girer. Herodotos'a göre denizcilikte büyük bir gelişme sağlayan Phokaia, elli kürekli ve beş yüz yolcu taşıma kapasiteli gemileri ile deniz aşırı seferlere çıkan ilk Hellenler olurlar¹². Phokaia'lılar Karadeniz, Adriyatik, Etruria, İberia ve Tartessos'a kadar gidip ticaret kolonileri kurarlar. Phokaialılar için Mısır'da bulunan Naukratis en önemli ticaret merkezi olur.

İ.Ö. 7. yüzyılda ise kent, Miletos ile birlikte Karadeniz ve Akdeniz'e çıkarak, İon deniz ticaretinin ve koloniciliğinin yayılmasında önemli rol oynar. Miletos ile güçlerini birleştiren Phokaialılar, Çanakkale Boğazı'nda Lapsakos (Lâpseki) ve Karadeniz kıyısında Amisos (Samsun) gibi önemli kentleri kurarlar¹³.

Phokaialılar İ.Ö. 620 yıllarında İspanya'da Andalusia'daki Tartessos'a kadar giderler. Yine İ.Ö. 600 yıllarında Fransa'da Masallia (Marsilya), Nikara (Niş), İspanya'da Emporion (Ampuria), Malaga, Güney İtalya'da Eleia (Velia), Korsika'da Alalia gibi önemli ticaret kolonileri kurarlar¹⁴. Bu da Phokaia'nın günümüzde önemli olan birçok Avrupa kenti için anakent durumunda olduğunu gösterir. Ayrıca Herodotos'un yazdıkları da Phokaia'nın deniz aşırı ülkelerdeki varlığını kanıtlar¹⁵.

Cebelitarık Boğazını geçip İspanya'da Betis ırmağı ağzında bulunan ve gümüş kaynakları ile ünlü Tartessos'a giden Phokaialı tüccarlar, ülkenin kralı Argonthonios ile dost olurlar. Herodotos bu konu hakkında şöyle der:

¹¹ Özyiğit, 2004: 443

¹² Herodotos I: 163

¹³ Özyiğit, 1998: 10

¹⁴ Mansel, 1995: 164-165

¹⁵ Herodotos I: 162-167

“Tartessos’da bu ülkenin kralı çok sevdi bunları, Argonthonios adındaki bu kral yüz yirmi yıllık ömrünün seksen yılını saltanat sürerek geçirdi. Phokaialılara çok iyilikleri dokunmuştur, önce bırakın Ionia’yı gelin burada yerleşin, beğenirsiniz demiş. Phokaialılar razı olmayınca, onun üzerine Medler’in gitgide güçlendiklerini öğrendiği için, kentlerini surlarla çevirsinler diye para vermiştir ve hesapsız para vermiştir.” der¹⁶.

İ.Ö. 7. yüzyılda İran’da, Susa’dan başlayan “Kral Yolu” Sardes’e kadar gelir ve burada Phokaia ve Kyme’den gelen başka bir yolla birleşir. Ayrıca Sardes ile Phokaia, Smyrna ile Ephesos’un ticaret yolunu Hermos (Gediz) vadisi oluşturur ve bu yol üzerindeki ticari üstünlük Smyrna’nın elinde bulunur. İ.Ö. 600 yılında Smyrna’nın, Lydia kralı Alyattes tarafından tahrip edilmesinden sonra buradaki ticari üstünlük Phokaia’nın eline geçer. Bu egemenliğin izleri Phokaia sikkelerinde de görülür¹⁷. Nitekim Phokaia’nın İ.Ö. 7. yüzyıldan İ.Ö. 4. yüzyıla kadar elektron sikke basması bunu gösterir. Çünkü elektron oldukça pahalı bir alaşımdır¹⁸.

İ.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısında Phokaia altın çağını yaşar. Bu dönem, İ.Ö.546 yılında Perslerin Sardes’i ele geçirmeleri ile son bulur. Diğer Batı Anadolu kentleri gibi Phokaia’da bu yıkımdan nasibini alır. Bu nedenle Phokaialılar İ.Ö. 494 yılındaki Lade Deniz Savaşı’na sadece üç gemi ile katılırlar. Fakat denizlerdeki üstünlüklerinden dolayı Helen Donanması’nın komutanlığını alırlar¹⁹.

Herodotos: “Ölen komutanının yerine Kyros, Medialı Harpagos’u getirdi. Harpagos, Ionia’ya yürüdü, surların önüne toprak yığarak birçok kenti aldı. Harpagos, kuşattığı kentin askerleri surların ardına çekilince, surların önüne toprak yığarak kentleri alıyordu. Persler’in Ionia’da vurduğu ilk yer

¹⁶ Herodotos I: 163

¹⁷ Özyiğit, 1998: 11

¹⁸ Langlotz, 2006: 17

¹⁹ Akurgal, 2000: 290–291

Phokaia'dır.” der²⁰. Phokaia kuşatıldığında ve Persler'in eline geçtiğinde Phokaialıların çoğu Akdeniz'deki kolonilerine göç eder. Fakat daha sonra bunların bazıları memleket hasretine dayanamayarak geri döner²¹.

İ.Ö. 5. yüzyılda Phokaia, Attika-Delos Deniz Birliğine üye olup, bu birliğe vergi verir. Ancak verdiği iki talentlik vergi arttırılınca İ.Ö. 412 yılında baş kaldırarak birlikten ayrılır²².

İ.Ö. 334 yılında Büyük İskender'in Anadolu'ya gelmesi ile Persler'in egemenliğinden kurtulan Phokaia, daha sonra Seleukoslar'ın eline geçer. Daha sonra Pergamon (Bergama) Krallığı'nın yönetimine giren Phokaia, İ.Ö. 2. yüzyılın ikinci yarısına kadar Pergamon Krallığı tarafından yönetilir. Phokaia, İ.Ö. 133 yılında kral III. Attalos'un vasiyeti ile Roma İmparatorluğu'na bağışlanan Pergamon Krallığı ile birlikte Roma İmparatorluğu'nun Asia eyaleti içinde yer alır²³.

Phokaia, Erken Hıristiyanlık Dönemin'de Bizans İmparatorluğu'nun askeri ve idari sistemi olan thema'lardan, Thema Anatolikon'un sınırları içinde yer alır. Thema, Bizans İmparatorluğu'nda kullanılan askeri ve idari bir sistemdir. Günümüzde kullandığımız en büyük askeri terim olan kolorduya denk gelir. Bu Thema'ların başında strategos denilen kolordu komutanı bulunur²⁴. III. Leon (717-741) dönemine kadar Thema Anatolikon bölgesinin içinde yer alan Phokaia, bu kadar büyük bir bölgenin bir komutanın elinde olmasının tehlikeli olacağını düşünen III. Leon, Thema Anatolikon bölgesinin batısını (Ege kıyıları) ayırır. İçinde Phokaia ve diğer Batı Anadolu kentlerinin bulunduğu bu bölgede, Thema Thrakesion adında yeni bir askeri ve idari sistem kurar²⁵. Phokaia, bu yeni bölgenin içinde bir Piskoposluk merkezi

²⁰ Herodotos I: 162

²¹ Langlotz, 2006: 13

²² Mansel, 1995: 299

²³ Akurgal, 2000: 291

²⁴ Ostrogorsky, 1995: 90

²⁵ Ostrogorsky, 1995: 146–147

olur²⁶. Bundan sonra Phokaia, İ.S. 11. yüzyıla kadar önemli olmayan bir Bizans yerleşimi olarak varlığını sürdürür. Phokaia, 1082 yılında bir Venedik ticaret kolonisi olur²⁷.

1083–1086 yıllarında Çaka Bey tarafından İzmir ve çevresinde kurulan beylik kısa sürede Ege kıyılarını ve adalarını hâkimiyeti altına alır. Böylelikle Phokaia ve diğer kentler ilk defa Türk egemenliğini tanır²⁸. Bizans İmparatorluğu, Haçlı Seferleri'nden yararlanarak 1097 yılında İznik'i aldıktan sonra bütün Batı Anadolu'yu tekrar kendi yönetimi altına alır²⁹.

1275 yılında Cenevizli Manuele Zaccaria'ya³⁰ verilene kadar Phokaia, tekrar Bizans yönetimine girer. M. Zaccaria, Phokaia'da işlettiği Şap madeninden dolayı kentin ekonomisini oldukça düzeltir ve kenti bir kale ile tahkim eder³¹.

13. yüzyılda Türkler, Anadolu'nun içlerine doğru ilerlemeye başlarlar ve aldıkları bölgelerde iskân politikası izleyerek bu bölgeleri asimile etme yoluna giderler. Sadece iç kesimlerde Bursa, İznik ve Philadelphia (Alaşehir), sahilde ise Phokaia (Foça), İzmir ve Pontus Herakleia'sı (Karadeniz Ereğli) gibi kaleler zorlukla tutunur³².

Selçuklu Devleti'nin yıkılmasıyla başlayan beylikler döneminde Cenevizlilerin elinde bulunan Phokaia ve Midilli adası, 1336 yılında bölgeye hâkim olan Aydınoğulları tarafından kuşatılarak tekrar Türklerin yönetimine alınır³³. 1336 yılından sonra Aydınoğulları ve Saruhanoğulları arasında el değiştiren bu bölge, en sonunda Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezıt tarafından

²⁶ Özyiğit, 1998: 13-14

²⁷ Özyiğit, 1998: 13-14

²⁸ Turan, 1998: 89

²⁹ Turan, 1998: 94-95

³⁰ Ostrogorsky, 1995: 453 (bu kişi Benedetto Zaccaria olarak da geçmekte)

³¹ Akurgal, 2000: 291

³² Yücel, 1991: 4

³³ Sevim, Yücel, 1989: 268

1390 yılında Aydınoğulları, Saruhanoğulları, Menteşeoğulları ve Germiyenoğulları beyliklerinin ortadan kaldırılmasıyla birlikte Phokaia, bütün Anadolu gibi Osmanlıların toprağına dâhil olur³⁴.

1.2. Phokaia Kazıları Tarihi

Phokaia'nın arkeolojik anlamda incelenmesinin tarihi 20. yüzyılın başlarına dayanır. Fransız arkeolog Felix Sartiaux kentte ilk kazı çalışmalarını gerçekleştirir. Kazılar, bundan sonra Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal ve Prof. Dr. Ömer Özyiğit tarafından sürdürülecektir. Böylece Phokaia kazılarını başlıca üç dönemde incelemek olasıdır.

Birinci dönem kazıları Fransız arkeolog Felix Sartiaux tarafından 1913 ve 1914 yıllarında aralıksız, 1920 yılına kadar da aralıklarla devam ettirilir. F. Sartiaux, Şeytan Hamamı, Değirmenli Tepe, Maltepe Tümülüsü, Osmanlı mezarlık alanı ve yarımada üzerinde kazılar yapar. Ayrıca 1913 yılının Eylül ve Ekim aylarında arkeolojik yüzey araştırmaları yapar ve bu arada kentin 1/ 5000 ölçekli bir planını çizer³⁵. F. Sartiaux 1913 yılında Phokaia'da on beş sondaj açar. Bu sondajların yerini gösteren 1/ 2500 ölçekli bir çizim Sartiaux'un ölümünden sonra, Prof. Dr. E. Langlotz tarafından Sartiaux'un akrabalarından ele geçirilerek bilim dünyasına tanıtılır³⁶. Bu plana göre, Sartiaux'un yaptığı sondajların 14'ü Phokaia içinde yer alırken, 1 tanesi ise Panaia (İngiliz) Burnu'nda yer almaktadır.

F. Sartiaux Phokaia'daki ilk çalışmasını, Şeytan Hamamı diye adlandırılan kaya mezarın yapar. Bir koridor ve arka arkaya yerleştirilmiş, iki odayı birbirine bağlayan kemerli kapılı mezarın içinden gelen Yunan

³⁴ Sevim, Yücel, 1989: 303-304

³⁵ Sartiaux, 1914: 26-27

³⁶ Langlotz, 1976: 480-481

seramiklerinden dolayı İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenir³⁷. Ayrıca bu kazılar esnasında Osmanlı sur duvarı yakınlarında Korinth sütun başlığı, Attik-Ion tipi sütun altlığı, alınlığa ait parçalar ve antik bir kapıya ait söve ile çok sayıda mermer bloklar ortaya çıkarılır³⁸. F. Sartiaux, yaptığı kazılarda çok sayıda pişmiş topraktan yapılmış heykelcik (terra-cotta), üç tane lahit mezar ile çok sayıda seramik parçaları bulur³⁹.

1913 yılın da yarımadaının kıstak bölümünde yapılan çalışmalar sırasında 45 metre uzunluğundaki bir açmada, portiği de olan, anıtsal bir kapıya ait olduğu düşünülen çok sayıda büyük mermer bloklara rastlanılır. Ayrıca 30 metrelik başka bir açmada ise taş döşemeli antik bir cadde bulunur. Bunların dışında antik kalıntılar üzerine taş döşemeli bir mimari yapı ile mozaik ortaya çıkarılır⁴⁰. Bu dönem çalışmaları Körfez'i Büyük ve Küçük Deniz diye ikiye ayıran yarımada üzerinde yoğunlaşır. 1913 yılında çalışılan bölgelerde, 1920 yılında da çalışmalar devam eder⁴¹. Bu çalışmalar esnasında Erken Bizans dönemine ait mezarlar, renkli taşlardan yapılmış bir mozaik ve daha önce bulunan lahitlerin yer aldığı alanda içinde Myrina tipi heykelciklerin ve seramik parçalarının bulunduğu bir lahit daha bulunur. Ayrıca Paleolitik Döneme ait olduğu düşünülen bir taş da bulunur.

Felix Sartiaux'un 1920 yılında biten Phokaia'daki ilk dönem kazılarından sonra, ikinci dönem kazıları Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal tarafından 1952 yılının Ekim ayında yapılan birkaç sondaj kazısı ile başlar⁴². İkinci dönem Phokaia kazıları 1952 yılından 1955 yılına kadar kesintisiz, 1974 yılına kadar da aralıklarla devam eder. Bu dönem kazıları genel olarak yarımada üzerinde yapılır⁴³. E. Akurgal, yarımadaının çeşitli kesimlerinde

³⁷ Tugay, 1997: 1468

³⁸ Özyiğit, 1991: 100

³⁹ Sartiaux, 1952: 19-20

⁴⁰ Sartiaux, 1914: 10

⁴¹ Sartiaux, 1921: 120-121

⁴² Akurgal, 1993: 57

⁴³ Özyiğit, 1990: 127

kazılar yapar ve bu kazılar sonucunda Arkaik Dönem sonrası dönemlerin modern yapılaşma nedeniyle tamamen altüst edildiğini görür⁴⁴.

E.Akurgal'ın Phokaia'da ilk kazdığı yer, Aya Fotini Kilisesi'nin yakınında yer alan ve "A" açması olarak adlandırılan alandır. Bu alanda Geç Geometrik ve Arkaik Dönemlere ait bir kültür katmanı ortaya çıkarılır. Akurgal'ın "C" açması ise bugünkü lise binasının bulunduğu alanda yer alır. Bu açmada ise Athena Tapınağı ile çağdaş bir tabaka bulunur⁴⁵. 1952–1955 yıllarında Akurgal, yarımada'nın ada mı yoksa yarımada mı olduğunu anlamak için kıstak bölümünde kazı yapar. Akurgal'ın "B" açmasını oluşturan bu alanda, 1,66 metre derinlikte kum tabakasının bulunması buranın Roma Döneminde ada olduğunu gösterir⁴⁶.

Akurgal'ın yarımada'nın tam ortasına denk gelen açması "D" sondajı olarak adlandırılır. Bu açmada, İ.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısına ait bir katman ile rektogonal (dikdörtgen) ve *polygonal* (çok kenarlı) taşlarla örülmüş duvarı olan, İ.Ö. 6. yüzyıla ait bir ev ortaya çıkarılır. Ayrıca bu açmada İ.Ö. 6. yüzyıla ait siyah figür tekniğinde yapılmış *Hellen* ve *Attika* seramikleri de ele geçer⁴⁷. İ.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen *oryantalizan* dönem seramikleri de bulunur⁴⁸.

Yine yarımada üzerinde bulunan "F" açmasında Akurgal, Roma Dönemi'ne ait güzel işçiliği olan mermer blokları bulur. Bugün Kayalar Camii'nin bahçesinde yer alan bu mimari parçaların kentin agorasına ait olduğu düşünülmektedir⁴⁹.

Akurgal kazılarının en önemli saptaması, daha önce antik kaynaklarda söz edilen ve Batı Anadolu'da bulunan birçok şehir devletinin (polis) baş

⁴⁴ Akurgal, 2002: 111

⁴⁵ Özyiğit, 1998: 23

⁴⁶ Akurgal, 1956: 33-34

⁴⁷ Özyiğit, 1998: 24

⁴⁸ Akurgal, 2002: 112

⁴⁹ Akurgal, 1993: 59

tanrısı olan Athena⁵⁰ Tapınağı'nın yerinin bulunmasıdır. Bundan dolayı Akurgal, Phokaia kazıları esnasında yaptığı çalışmaların büyük bir kısmını bu yarımada üzerinde gerçekleştirir. Yarımada'nın dört bir tarafında çalışmaya başlayan Akurgal, ortaokul binasının hemen yanında 1954 yılından 1957 yılına kadar kazı yapar⁵¹. Akurgal, bu alandan pişmiş topraktan (terra-cotta) kabartmalı levhalar, alınlığı süsleyen *akroterler*, sütun kaidesi, "*yaprak sütun başlığı*", bir "*palmye yapraklı sütun başlığı*" ile birde "*lon sütun başlığı*" bulması, Akurgal'ın yaptığı tahminlerin doğru olduğunu gösterir⁵². Ayrıca kazılarda bulunan *palmye yapraklı sütun başlığı* da bugün hala ortaokul binasının önünde durur⁵³. Kazılar sırasında tek renkli çanak-çömlek parçaları, Protogeometrik ve geometrik dönemlere ait seramikler ile İ.Ö. 6. yüzyıla ait siyah figür tekniği ile yapılan Yunan vazo örnekleri de bulunur. Böylece ikinci dönem kazıları sonunda Xenophon ve Strabon'un bahsettiği Athena Tapınağı'nın varlığı ve yeri belirlenir. Tapınağın beyaz tufa (Foça taşı) taşından yapılmış olduğu görülür. Ayrıca seramik ve mimari buluntulardan yola çıkarak tapınak İ.Ö. 6. yüzyılın dördüncü çeyreğine tarihlenir⁵⁴. Ayrıca kazılardan ele geçen seramiklerden(monokrom) kentin en geç İ.Ö.11. yüzyılda Aiol boyları tarafından kurulmuş olduğu ortaya çıkar. Ele geçen protogeometrik ve geometrik dönem seramiklerden de Phokaia'nın birer lon kenti olan Teos ve Erythrai'in egemenliği altına girdiğini anlatan yazılı kaynakları doğruladığı görülür⁵⁵. Ekrem Akurgal'dan sonra Ümit Serdaroğlu, Phokaia'da bulunan mimari eserler üzerine bir çalışma yapar ve bu çalışmayı bir makale halinde yayımlar⁵⁶.

Antik kentteki son dönem kazıları Ege Üniversitesi adına Prof. Dr. Ömer Özyiğit tarafından başlatılır. 1989 yılında başlayan Phokaia kazıları,

⁵⁰ Athena, aklın, bilgeliğin ve savaş tanrısı olarak karşımıza çıkar. Ayrıca şehirlerin koruyucu tanrısı olarak da karşımıza çıkmaktadır. Zeus ile Metis'in kızı olan Athena, bir efsaneye (mitolojiye) göre de Zeus'un başından çıktığı kabul edilir. Erhat, 2008: 65-66

⁵¹ Akurgal, 2002: 109-110

⁵² Akurgal, 2002: 110

⁵³ Özyiğit, 1998: 26-27

⁵⁴ Akurgal, 2000: 291

⁵⁵ Akurgal, 2002: 111

⁵⁶ Serdaroğlu, 1967: 35-41

günümüzde de halen Ömer Özyiğit sürdürmektedir⁵⁷. Bu dönem kazıları sırasında, kentin ilk yerleşim alanı ve tarihi kesinlik kazanır. Ayrıca kentin Athena ve Kybele tapınakları, tiyatrosu, Arkaik Dönem sur duvarı, nekropol alanları ve sivil mimarisi ortaya çıkarılır.

Phokaia'nın güneyinde bulunan yamaçta ki bir parselde, 1996 yılında başlanan kazılarda, Phokaia'nın erken dönem seramik ve mimari kalıntılarına ulaşılır. 2004 yılına kadar devam eden kazılardan kentin ilk olarak burada kurulduğu anlaşılır. Burada ele geçen seramiklerden: İ.Ö. II. binyıla tarihlenen iki ve Protogeometrik Döneme tarihlenen bir tane oval plana sahip evler ortaya çıkarılır. Bu evlerin taş temel üzerine kerpiç duvarlarla yapıldığı ve sazdan yapılmış bir çatısının olduğu anlaşılır. Seramiklerden yola çıkılarak yapılan tarihlendirmede, bu mimarinin Batı Anadolu'da ortaya çıkarılan en erken Hellen mimarisi olduğu anlaşılır⁵⁸.

Aynı alanda ortaya çıkarılan bir diğer önemli yapı ise demirci atölyeleridir. Bir teras yapısı üzerinde at nalı şeklinde ocakları olan ve kuzeye bakan bu yapılar; ele geçen seramik buluntulardan İ.Ö. II. binyıla tarihlenir. Bu ocaklarda bulunan demir cüruflarının yapılan analizlerinden ise, aynı zamanda bu ocaklarda çelik üretiminin de yapıldığı anlaşılır⁵⁹. Bundan dolayı da tarihi bilinen en erken demir ve çelik üretim ocakları olmaları açısından da ayrı bir öneme sahiptir⁶⁰.

Bu alanda 1996-2004 yılları arasında devam eden kazılarda; Smyrna'daki(Bayraklı) İ.Ö. 7. yüzyıla tarihlenen megarona benzer iki tane megaron ortaya çıkarılır. Büyük ve küçük megaron olarak adlandırılan bu yapılar seramik buluntularla İ.Ö. 7. ve 6. yüzyıla tarihlenir. Phokaia'nın kuzeyinde 1995-96 yıllarında yapılan kazılarda, tam bir plana sahip bir

⁵⁷ Özyiğit, 1990: 127

⁵⁸ Doğan, 2007: 23-24

⁵⁹ Doğan, 2007: 21-23

⁶⁰ Oval yapılar, Megaronlar ve Demirci atölyeleri için bkz. Kazı Sonuçları Toplantısı, Özyiğit, 1997: 763-793; Özyiğit, 1999: 49-65; Özyiğit, 2001: 1-14; Özyiğit, 2003: 333-350; Özyiğit, 2004: 441-452; Özyiğit, 2005: 43-50; Özyiğit, 2006: 73-88

megaron planlı ev ortaya çıkarılır. Kazılardan ele geçen buluntulardan bu alanın dönemler boyunca farklı amaçlar için kullanıldığı anlaşılır⁶¹. İ.Ö. 7. yüzyıla tarihlenen bu yapı, Arkaik Döneme ait tam bir megaron planı vermesi açısından önemlidir⁶².

Antik kentte şimdiye kadar yapılan kazılarda birçok Kybele açık hava tapınağı ortaya çıkarılır. Athena tapınağının bulunduğu alanda yapılan kazılarda ortaya çıkarılan birçok libasyon⁶³ çukuru, bu alanda Athena'dan önce Kybele'ye tapınıldığını gösterir. Daha sonra Athena tapınağı yapılırken burada bulunan Kybele açık hava tapınağı, kuzeyde bulunan bugünkü Liman Kutsal Alanına taşınır ve yerine yeni tapınak yapılır⁶⁴. Yine Kentin doğusunda bulunan Değirmenli tepenin güneyinde ki doğal bir kayalık üzerinde Kybele için yapılmış çok sayıda niş ve libasyon çukuru bulunur. İncir(Bakkheion) Adasında yapılan yüzey ve kazı çalışmalarında, adanın doğusunda Kybele için bir tapınağın yapıldığı anlaşılır. Bu alan, İncir Adası I Nolu Kutsal Alan olarak adlandırılır. Ayrıca Değirmenli Tepenin arkasındaki Altın Mağarası Tepesinde de Kybele için yapılmış nişler bulunur⁶⁵.

İda Dağı'nın denize bakan eteklerinde ve Kyzikos'ta(Erdek) Kybele, denizlerin hâkimi olarak tapınım görür. Phokaia'da bulunan Kybele tapınaklarından ikisinin deniz kıyısında yer alması, Phokaia'nın da aynı inanışa sahip olduğunu gösterir. Nitekim bugün Londra'da British Museum'da saklanan, Erdek çevresinde bulunmuş bir denizciye ait adak steli, bu konu hakkında bize bilgi vermektedir⁶⁶.

⁶¹ Doğan, 2007: 24-27

⁶² Özyiğit, 1996: 5-9; Özyiğit, 1997: 770-772

⁶³ Antik çağda, tanrılar için yapılan kurban veya adak sunma törenine libasyon denir. Tekçam, 2007: 131

⁶⁴ Doğan, 2007: 31-33

⁶⁵ Kybele tapınakları için bkz. Kazı Sonuçları Toplantısı, Özyiğit, 1995: 426-432; Özyiğit: 1996, 4-5; Özyiğit, 1997: 765-770; Özyiğit, 2000: 34-36; Özyiğit, 2001: 1-14

⁶⁶ Conze, 1891: 191-193

Yarımadanın en yüksek kayalık alanında yer alan ve Phokaia'nın baş tanrısı Athena'ya adanan tapınak, Phokaia'nın en önemli yapısıdır. İlk olarak 1998 yılında başlayan kazıları, günümüzde halen devam etmektedir. Şimdiye kadar yapılan kazılar sonucunda; tapınağın batı ve güney podium duvarları, Arkaik ve Roma dönemi tapınaklarının peristasis ve cella temel duvarları, daha önce bu alanda tapınım gören Kybele için yapılmış çok sayıda libasyon çukurları, Tunç çağlarına ait seramik parçaları ile mimari yapı kalıntıları bulunur. 2004 yılı kazılarındaki en ilginç buluntu Geç Osmanlı dönemi yapılarının ve taş döşemeli sokağın altında ortaya çıkarılan “ *oval planlı* ” yapıdır. Bu yapı, Athena tapınağının orijinal Arkaik dönem dolgusunun içinde bulunduğundan günümüze kadar korunabildiği anlaşılmaktadır⁶⁷. Fakat en önemli buluntu, 2005 yılı kazılarında *Griffon*⁶⁸ ve *At Protomlarının* (önden görünüm veya yapım) ortaya çıkarılmasıdır. Bunların dışında *Mantar sütun başlığı*?⁶⁹, *Ion sütun başlığı*, *Sima parçaları* ile çok sayıda *sütun tamburları* bulunur⁷⁰. Ayrıca kaya yüzeyindeki izlerden yola çıkılarak tapınağın, 6x10 sütuna sahip peripteros planlı bir tapınak olduğu anlaşılır⁷¹.

Phokaia'da Arkaik Dönem sur duvarının varlığını Herodotos'dan öğreniyoruz⁷². Bundan dolayı da “Herodot Duvarı” olarak da bilinir. 1990 yılında yeni hükümet konağı temel kazıları sırasında, kentin Arkaik Dönem sur duvarının bir bölümü bulunur. Bu alanda duvarın 20 m. uzunluğundaki bir bölümü ortaya çıkarılır. Yine ayanı alanda Roma Dönemi su kanalizasyon şebekesi de bulunur. 1992 yılında Phokaia'nın doğusunda yer alan Maltepe Tümülüsünde yapılan kazılarda, daha önce bulunan sur duvarının bir kısmı ile kent kapısı ortaya çıkarılır. Dış yüzeyinde büyük kesme taşlar bulunan

⁶⁷ Özyiğit, 2006: 74

⁶⁸ Griffon olarak adlandırılan bu mitolojik (efsanevi) kuşlara Yunan dilinde “*Gryps*”, batı dillerinde “*Griffon*” adı verilir. Aiskhylos bu yaratıkları; “havlama, uzun gagalı ve kanatlı köpekler” olarak tanırlar. Aslan gövdeli olabilen bu yaratıkları Aiskhylos, Zeus'un kutsal yaratıkları olarak tanımlar. Grifonlar ayrıca Apollon'un bekçi köpekleri olarak da kabul edilir. Griffon, kartal başlı, at veya eşekkulaklı, kanatlı ve genelde aslan gövdeli olmasına karşın, insan gövdeli örnekleri de olan karışık yaratıklardır. Erhat, 2000: 119; Özyiğit, 2006: 3-4

⁶⁹ Bu mimari parçanın, sütun başlığı mı yoksa sütun altlığı mı olduğu üzerinde tartışmalar vardır.

⁷⁰ Özyiğit, 2006: 3

⁷¹ Özyiğit, 2000: 34

⁷² Herodotos I: 163

duvarın içinde ise daha küçük taşlar kullanıldığı görülür. Sur duvarının önünde, sur yapısından daha derine giden ve aynı taş işçiliğine sahip bir payanda duvarının da olduğu görülür⁷³. Sur duvarı 5.22 m. yüksekliğinde olup büyük bir kısmı günümüze ulaşmamıştır. Ayrıca kapının her iki tarafında, kapıyı korumak için yapılan ve 5 m. genişliği sahip olan kuleler ele geçer. Bu alanda yapılan kazılarda bir *mancınık güllesi*, bir *Lesbos tipi amphora*, bir *olpe* ve çok sayıda Pers ok ucu ele geçer. Antik kaynaklardan, ele geçen buluntulardan ve Athena tapınağının podium duvarları ile aynı stili göstermesinden dolayı sur duvarının İ.Ö. 590-80 yıllarında yapıldığı anlaşılr⁷⁴.

Foça'nın doğusunda ve Foça-İzmir yolunun 7. km' inde yer alan Pers Mezar Anıtında, 2000 yılında bilimsel kazı çalışmaları yapılır. Özyiğit, antik yazar Xenophon'un verdiği bilgilerden⁷⁵, kazılardan ortaya çıkarılan buluntulardan ve mezar anıtı üzerinde bulunan "*sahte kapı*" motifinden anıtı, İ.Ö. 6. yüzyılın 3. çeyreğine tarihler⁷⁶. 2000 yılı içinde kazısı biten anıtın, restorasyonu yapılarak ziyarete açılır⁷⁷.

Değirmenli Tepe'nin kuzeybatı yamacında 1990-91 yılları arasında yapılan kazı çalışmalarında tiyatro ortaya çıkarılır. Bu çalışmalar sonucunda caveanın bir yamaca yaslandığı ve yörede Foça taşı olarak bilinen tufa taşından yapıldığı anlaşılr. Dördüncü taş sırası üzerinde ele gecen, basamaklı oturma bölümü üzerinde Yunanca "*PHYLE EUTHA...*" yazıtı bulunur⁷⁸.

⁷³ Doğan, 2007: 28-31

⁷⁴ Bu konu ile ilgili olarak bkz. Kazı Sonuçları Toplantısı, Özyiğit, 1991: 104-106; Özyiğit: 1994, 11-36; Özyiğit, 1995: 437-439; Özyiğit, 1996: 6-10

⁷⁵ Xenophon'dan öğrendiğimize göre Pers kralı Kyros'un, Sardes Savaşında ölen Susa kralı Abradatas ve onun ölümü ile intihar eden karısı Panthea için yaptırdığı anıt mezardır. Xenophon VII: 3, 16.

⁷⁶ Doğan, 2007: 35-37

⁷⁷ Bu konu ile ilgili bkz, Kazı Sonuçları Toplantısı: Özyiğit, 2003: 333-350; Cahill, 1988: 481-501

⁷⁸ Doğan, 2007: 43-44

Daha önce bilinmeyen ve ilk kez 1991 kazılarında ortaya çıkarılan Phokaia tiyatrosunun, bu kazılar sonucunda elde edilen bazı bilgilerden yola çıkılarak tarihlendirilmesi yapılır. Özyiğit, Anadolu'da bulunan diğer tiyatroların analemma duvarlarına göre daha küçük taşların kullanılmasından dolayı, tiyatronun tarihini oldukça erkene çekilmesi gerektiğini belirtmektedir⁷⁹.

Analemma dolgusu içinde çok sayıda Arkaik dönem seramiğinin bulunması, İ.Ö. 5. yüzyıl seramiğinin oldukça az olmasından dolayı tiyatro İ.Ö. 400 yılından sonra yapılmış olmalıdır. Phokaia tiyatrosunun oturma sıralarının altında bulunan ve İ.Ö. 350–300 yıllarına tarihlenen bir sikkeden yola çıkarak tiyatro, İ.Ö.4. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenir. Ö. Özyiğit, Büyük İskender zamanında inşa edildiğini düşündüğü Phokaia tiyatrosunu, Anadolu'nun en eski ve Klasik dönem sonuna ait tek tiyatrosu olduğunu söyler⁸⁰.

Ö. Özyiğit tarafından 1989 yılında kentin kuzeyinde yapılan kazılarda ve 1998-2002 yılları arasında kentin güneyinde yapılan kanalizasyon kazıları sonucunda, kentin kuzey ve güney olmak üzere iki tane *nekropolis*i olduğu anlaşılır. Kuzey nekropolis alanında yapılan kazılarda bulunan mezarlar, İ.Ö. 3. yüzyılın başlarında Phokaia'da ölü gömme gelenekleri ve mezar tipleri hakkında bilgi vermesi bakımından önemlidir. Lahit mezarlar, yakarak (urne) mezarlar, doğrudan toprağa gömme sonucu oluşan mezarlar ile kiremit mezarlar görülür⁸¹. Güney nekropolis alanında yapılan kazılar sonucunda ele geçen buluntular ve mimari yapı kalıntılarından yola çıkarak nekropolis alanlarının; İ.Ö. 6. yüzyılın ikinci çeyreğinden Roma İmparatorluk dönemi içlerine kadar kullanılmış olduğunu gösterir. Ö. Özyiğit, bu alanda bulunan mimari yapı kalıntılarının bir sunak yapısına ait olduğunu düşünür⁸².

⁷⁹ Özyiğit, 1992: 5

⁸⁰ Özyiğit, 1992: 3-7

⁸¹ Özyiğit, 1990: 136-137; Özyiğit, 1996: 6-8

⁸² Özyiğit, 2000: 38-39; Özyiğit, 2003: 337-338

Bugünkü yerleşim alanın kuzeyinde bulunan bir tepe üzerinde, 1989-1991 yılları arasında yapılan kazılarda Roma dönemi seramik çöplüğü bulunur. Roma dönemi günlük kullanım kaplarını üreten atölyelerin, bozuk ve kırık malzemelerini atması sonucu oluşur. Bu alan tek seferlik toplu seramik atması olduğundan stratigrafi ve kronoloji açısından oldukça önem taşır. Çünkü her tabaka türdeş nitelikte malzeme içerdiğinden toplu buluntu özelliği taşır. Ayrıca Phokaia'nın özellikle Hellenistik ve Roma dönemlerinde yoğun olarak seramik ürettiğine dikkat çeker. Bundan dolayı da Phokaia, Batı Anadolu'nun en önemli seramik üreten merkezleri arasında gösterilir⁸³. Tiyatro kazısı ile ilgili olarak belirtildiği gibi, Değirmenli Tepede 1991 yılında yapılan ve antik tiyatroyu bulmaya yönelik kazılarda, analemma duvarının dışında kandil ve seramik çöplüğü ortaya çıkarılır. Burada deniz canlılarının kabuklarından oluşan bir katmanın bulunması, bir seramik atölyesinin varlığını ve bu alanın seramik çöplüğü olarak kullanıldığını gösterir⁸⁴.

1.3. İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel Konumu ve Sondaj Kazıları

Modern Foça kent merkezinin kuzeyinde, Jandarma Komando Tümen Komutanlığı'na ait arazinin bitişiğinde, 1056 ada 13 parselde yer alan ve özel şahsa ait arsada, arazi sahibinin inşa talebi üzerine, 2009 yılında sondaj kazı çalışmaları gerçekleştirilir⁸⁵. Bu sondaj kazılarında, özellikle Arkaik ve Klasik Dönem'e tarihlenen önemli mimari kalıntılar ve seramikler gün ışığına çıkarılır⁸⁶.

Phokaia'nın antik kentsel dokusunun bir kesimi niteliğindeki bu alanda toplam 24 sondaj çukuru açılır (**Levha 1, res. 1; Harita 2**). Yapılan çalışmalar sonucunda, özellikle alanın kuzeydoğusunda Arkaik, Klasik ve Geç Roma

⁸³ Hayes, 1997: 62

⁸⁴ Özyiğit, 1992: 5

⁸⁵ Okan, 2011: 17

⁸⁶ İzmir Müzesi ve Phokaia Kazı Başkanlığı adına benim arkeolog olarak çalıştığım bu kazı, yaklaşık olarak üç ay sürmüştür.

Dönemi yerleşimine ait yapı kalıntıları bulunur (**Levha 2, res. 3; Harita 3-4**). Ayrıca 20 no' lu sondajda, Geç Arkaik döneme tarihlenen bir su kuyusu ortaya çıkarılır. Bu kuyunun, daha sonraki dönemlerde de (Klasik ve Hellenistik) kullanılmaya devam edildiği anlaşılr. Geç Roma Dönemi'nde ise, işlevini kaybederek üst kısmının, terra-sigillata fırınına dönüştürüldüğü ve kullanımına devam edildiği belirlenir (**Levha 2, res. 4; Harita 4**).

1056 ada 13 parsel sondaj kazılarında bulunan seramikler de, buradaki mimari yapı kalıntılarına benzer bir kronolojik dizilime işaret etmektedir. Seramiklerin büyük çoğunluğu alanın kuzeydoğusu ve 20 no' lu sondajdan ele geçmiştir. Osmanlı ve Bizans seramiklerinin oldukça az olduğu bu alanda, yoğun olarak Geç Roma Dönemi terra-sigillata ve Roma Dönemi kaba mutfak seramik parçaları ile Hellenistik Dönem siyah firnisli ve kalıp yapımı (Megara) seramik parçaları ele geçmiştir. Bunların dışında, Klasik Dönem siyah firnisli ve figürlü seramik parçaları ile Arkaik Dönem siyah firnisli ve bantlı seramik parçaları da bulunmaktadır.

Tez kapsamında incelenen siyah firnisli seramikler, yukarıda açıklanan dağılıma büyük ölçüde uymaktadır. Bunlar, yoğun olarak 15, 16, 17 ve 18 no' lu sondajlar ile 1, 2, 3, 15, 17 ve 18 no' lu sondajlar arasında yapılan kesit genişlemeleri sırasında ele geçmiştir. Bu seramikler içerisinde Arkaik Dönem'den Hellenistik Dönem ortalarına kadar tarihlenen örnekler bulunmakta ve siyah firnisli seramik grubunun Phokaia'daki varlığına, niteliğine ve kronolojisine ışık tutan bilgiler sunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

ATTİKA SİYAH FIRNİSLİ SERAMİK

Tez çalışması kapsamında ele alınan siyah firnisli seramik örneklerine ilişkin ayrıntılara değinmeden önce, bu tekniğin ortaya çıkışı, antik dünyada gösterdiği dağılım, teknik özellikleri ve kronolojisi konusundaki bilgilere yer vermekte yarar vardır.

2.1. Seramiklerin Ortaya Çıkışı

Sulandırılarak inceltilmiş kilin (firnis) seramik yüzeyine uygulanması ve pişirim sonrasında siyah rengin elde edilmesi, siyah firnis uygulamasının belirleyici ortak özelliğidir⁸⁷. Bu teknikte, vazo fırınlanmadan önce açık zemin üzerinde siyah silüetli figürler yapılır. Daha sonra figürlerin kontur detaylarını ortaya çıkarmak için vazo yüzeyinde kazıma (incision) yapılır⁸⁸. Ayrıca detayların çıkarılmasında kazıma dışında beyaz ve kırmızı boyalar da vazo yüzeyinde kullanılır⁸⁹.

Siyah firnis ilk kez İ.Ö. 700 sıralarında Korinthli sanatçılar kullanılır⁹⁰. Bunun en erken örneklerinden biri olarak Evelyn Aryballosu olarak adlandırılan ve seramik sanatının ünlü eseri gösterilir⁹¹. Söz konusu aryballos, Erken Protokorinth Dönem (İ.Ö. 750/20-700), II. Outline Grubu'na ait bulunmaktadır. Vazo üzerindeki bezemede kontur(outline) tekniğinde yapılmış olan figürler yer almaktadır. Bu figürlerden silüet(gölge) tekniğinde

⁸⁷ Farnsworth, Simmons, 1963: 389

⁸⁸ Boardman, 2003: 7

⁸⁹ Mansel, 1999: 247

⁹⁰ Boardman, 2003: 9

⁹¹ Evelyn Aryballosu için bkz. Amyx, 1988: 365-366, lev. I, 6a-b; Akurgal, 1997: lev. 1

yapılmış olan at gövdesi, siyah firnis tekniğinin en erken denemesi olarak kabul edilir⁹².

Siyah firnis tekniğinin ortaya çıkmasında Korinth seramik atölyeleri öncülük ederken, aynı uygulama çok geçmeden Attika'da da kendini gösterir. Protoattik Dönem (İ.Ö. 710-610) vazolarında, siluet ve kontur tekniğinde çizilmiş, bazen beyaz boyanın da kullanıldığı ve nadiren kazıma detaylara sahip figürler yer almaktadır.

Bu uygulamalar bir yandan gelecekte önce Korinth, daha sonra da Attika atölyelerinde uygulanacak “*siyah figür*” tekniği için öncülük ederken; diğer yandan monokrom, siyah firnisli vazoların üretimi için teknik alt yapıyı oluşturmaktadır.

Atina Agorası İ.Ö. 7. yüzyıl buluntuları arasında yer alan Subgeometrik kap formları üzerinde kullanılan siyah firnis de “öncü” uygulamalar kapsamında ele alınır. Seramik sanatçılarının metalik bir görünüm elde etme çabası içerisinde olduğu bu yapıtlar, tam anlamıyla siyah firnisli örnekler olmamakla birlikte, bu grubun başlangıç uygulamaları sayılmaktadır⁹³.

Gerçek anlamda siyah firnisli seramiklerin üretimi ise, İ.Ö. 6. yüzyıl ortalarında Attika atölyelerinde başlar. Attikalı ustalar, form ve firnisin uygulanmasında yüksek bir standart oluşturarak, teknik ve estetik yönden kusursuz bir düzeye ulaşırlar⁹⁴.

Seramik sanatında kaydedilen bu gelişmenin, Perslerin Yunan kültürü ile karşılaşmaları ile eş zamanlı olması (İ.Ö. 6. yüzyılın ortaları) konusu da dikkat çekicidir⁹⁵. Bu duruma sosyo-ekonomik bir açıklama getiren M. C.

⁹² Akurgal, 1997: 16

⁹³ Bu tekniğin ilk ortaya çıktığı İ.Ö. 700 yılları ile İ.Ö. 630 yılları arasındaki döneme siyah firnis öncesi (*pre-black ware*) dönem de denir. Brann, 1962: 4

⁹⁴ Cook, 1960: 188, 212; Boardman, 2003: 9

⁹⁵ Miller, 1999: 146-150

Miller, İ.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda zengin kesimin kullandığı metal ya da siyah figür bezemeli kapların yerine; daha dar gelirlielerin siyah firnisli kapları kullandıklarını önerir. Bunlar, pahalı metal ve siyah figürlü kapların taklitleridir⁹⁶

İ.Ö. 5. ve 4. yüzyıllarda Attika seramiğinde, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenen Apadana Kabartmaları üzerinde görülen Pers metal kap formlarının siyah firnisli taklitleri ağır basar. Bu kap formlarının benzerleri Atina Agorasında yapılan kazılarda ortaya çıkarılır⁹⁷. İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarında Attika vazoları üzerinde ilk defa yatay ve dikey yivler, lotus yaprağı bezemesinde kabartmalı oluklar, dışa dönük dudaklı ve içbükey ağız profilleri görülür⁹⁸. Attika seramiğinde, İ.Ö. 5. ve 4. yüzyıllarda artan bir kullanımı olan bu bezemenin standart olarak vazo yüzeyinde yer alması, Hellenistik Dönem içinde gerçekleşir⁹⁹. Vazo yüzeyinin bu kadar detaylı yapıda olması yabancı bir kültürün etkisinde kaldığını gösterir. Pers satraplık merkezlerinde bulunmuş olan ziyafet sahneleriyle süslü kabartmalar, bu etkinin kaynağının Akhamenid kültür olduğunu gösterir. Bu taklit seramik formlarının hemen Pers savaşlarından sonra da ortaya çıkması ikinci bir kanıt olarak gösterilebilir¹⁰⁰.

Siyah firnisli kap formları yapılırken sadece Pers metal kaplarının taklit edilmedikleri, aynı zamanda halkın talep ve ihtiyaçları doğrultusunda bu metal kaplara adapte edildiği anlaşılır. Pers kabartmaları üzerinde bulunan kaplar düz dipli olup kulpsuz bir yapıya sahiptir. İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına kadar Attika' da kulpsuz kaselere nadiren rastlanılır. İ.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda tutmada kolaylık sağlayan kulplu kaseler tercih edilir¹⁰¹. Attikalı seramik

⁹⁶ Miller, 1999: 150

⁹⁷ Miller, 1999: 137

⁹⁸ Dallık, 2009: 15

⁹⁹ Corbett, 1949: 333

¹⁰⁰ Polat, 1998: 251

¹⁰¹ Sparkes, Talcott, 1970: 128

ustalarının farklı kültürlerden aldıkları kap formlarına, halkın istekleri doğrultusunda kulp ve kaide gibi eklemeler yaptıkları anlaşılır¹⁰².

İ.Ö. 6. yüzyılda Perslerin, Batı Anadolu'ya yönelmeleri ile Hellenlerle yakın bir ilişkiye girmelerine neden olur. Aynı dönemlerde Hellen sanatında Akhamenid etkili metal taklidi siyah firnisli kap formları ve bezeme sistemi ortaya çıkar. Attika seramiğinde görülen bu değişimden, Hellen kültürünün Pers etkisi altına girdiği anlaşılır. İ.Ö. 5. yüzyılın ortalarına doğru bu etkinin artarak devam ettiği anlaşılır. Bu etkinin bir sonucu olarak İ.Ö. 5. yüzyılda Attika seramiğine giren ve İ.Ö. 4. yüzyılda standart bezeme haline gelen yivler, bitkisel bezemeler ile yaprak formu kabartmalar görülür¹⁰³.

Attika siyah firnisli seramikleri İ.Ö. 6. yüzyıldan başlayarak Atina dışında da yayılım gösterir. Ege, Akdeniz ve Karadeniz'de birçok antik kentte Attika siyah firnisli seramik örnekleri ele geçer. Bu durum, Attika'daki üretimin yoğunluğunu ve bu kapların ticaretinin, dış satımın yoğunluğunu gösterir. Öte yandan bu tipin yerel taklit, Yunanistan ve Etruria'daki birçok kentte üretilir. Ancak, Attika siyah firnisli vazoları, sahip oldukları kilin ve firnisin niteliği nedeniyle, Hellenistik Dönem'e dek dış piyasalardan talep gören bir ticari ürün niteliği taşırlar¹⁰⁴. İ.Ö. 6. yüzyılın ortalarından itibaren, yaklaşık yüzyıl Korinth hegemonyasında bulunan seramik endüstrisi ve ihracat pazarı böylece Atina'nın eline geçmiş olur¹⁰⁵.

Attika siyah firnisli seramiklerinin üretimi İ.Ö. 6. yüzyıl ortalarında başladıktan sonra, İ.Ö. 5. Yüzyıl içinde yoğunluklu olarak devam eder. Attika siyah firnisli seramikleri kap formu bakımından ince ve zarif bir yapıya sahiptir. İ.Ö. 6. yüzyılda kaplarda keskin bir dönüş görülür. Kapların ayakları yüksek bir forma sahip olup yere tek bir kıvrımla oturur. Gövde yapısında ve cidar kalınlığında inceliğe sahip olan kapların, ağız ve dudak kısımları da ince

¹⁰² Miller, 1999: 141

¹⁰³ Miller, 1999: 146-147

¹⁰⁴ Cook, 1960: 212

¹⁰⁵ Carpenter, 2007: 10

ve keskin bir yapıya sahip. Kaplarda görülen bu incelik, yay şeklindeki kulplarda ise ince ve kıvrımlı bir yapı olarak karşımıza çıkar¹⁰⁶. İ.Ö. 6. yüzyıldan sonra yumuşamaya başlayan keskin hatlar ve kısalan ayak formları, kapların daha ayrıntılı olmasını sağlar. Bu dönemde, Attika siyah firnisli seramiklerin bezemesinde kırmızı, mercan kırmızısı ve mor renkleri kullanılır. İ.Ö. 5. yüzyıl içinde kullanımı devam eden bu renkler, bu yüzyılın sonuna doğru tamamen ortadan kalkar¹⁰⁷.

İ.Ö. 6. yüzyıldan sonra yumuşayan keskin hatlar ve kısalan ayak formları, kapların daha ayrıntılı olmasını sağlar. İ.Ö. 6. yüzyıldan gelen ince cidarlı seramik yapısı, İ.Ö. 5. yüzyılın başında kalınlaşmaya başlarken, bu yüzyılın sonlarına doğru tekrardan inceler¹⁰⁸.

İ.Ö. 5. yüzyıl başında sağlam bir yapıya sahip ayak formları ortaya çıkar. At nalı şeklindeki kulpların, ağızların ve dudakların ince yapısı, yerini kalın ve alçak bir yapıya bırakır¹⁰⁹. Bu dönemin sonunda kulplar yeniden ince ve yüksek bir şekilde yapıldığı görülür. Aynı şekilde ağız ve dudak yapıları da İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısında yeniden ince bir forma kavuşur. Fakat kabın içindeki sıvı akışını düzene koymak için ilave bir bölümün eklendiği görülür¹¹⁰.

İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarında keskin bir profile ve metalik bir görünüme sahip olan gövde yapısı görülür. Bu dönemin profilleri zarif, oranları iyi ayarlanmış ve oldukça iyi detaylandırılmış bir yapıya sahiptir¹¹¹. Atina Agorasında bulunan ve İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına tarihlenen bir kuyudan ele geçen seramikler, bize kap formlarının gelişimi hakkında bilgi verir. Birçok kap formunda genel olarak form gelişiminin kronolojiyi izlediği ama bazı kap

¹⁰⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 10-11

¹⁰⁷ Dallık, 2009: 13

¹⁰⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 11; Corbett, 1949: 301

¹⁰⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 10-11

¹¹⁰ Corbett, 1949: 301

¹¹¹ Dallık, 2009: 13

formlarında da hiçbir değişimin olmadığı görülür¹¹². Ayrıca bu dönemde siyah firnisli Attika seramikleri birçok merkezde ele geçmesinin dışında, Attikalı seramik ustalarının da başka merkezlere gidip burada üretim yaptıkları bilinmektedir. Dolayısıyla başka herhangi bir merkezde bulunan seramiklerin Attika mı yoksa, Attika taklidi yerel üretim mi olduğu sorusu gündeme gelir. Bu durumda kilin yapısal özelliklerinden ve firnisin kalitesinden yola çıkılarak bu sorun çözülmeye çalışılır¹¹³. Olynthos'ta bulunan İ.Ö. 5. yüzyıla ait stemless kaplarının kaliteli firnislerinden dolayı Attika üretimi olduğu düşünülmüş, fakat kil yapılarında yapılan incelemeler de, Olynthos'ta Attikalı ustalar tarafından üretilmiş olabileceği anlaşılr¹¹⁴.

İ.Ö. 4. yüzyıla gelindiğinde ise kap formlarının kaideleri ayrıntılı bir profile sahip değildir. Sadece kantharos ve cup-kantharos kaplarının kaideleri iki katlı yapılıdır. Ayrıca kantharos'un ağız kısmındaki ilave kenar da bu yüzyılda ortaya çıkar. İ.Ö. 4. yüzyıl kap formlarının gövdeleri hantal ve kulpları üçgen bir profile sahip olarak yapılıdır. Ayrıca kulplarda abartılı uygulamaların da olduğu görülür. Fakat hantal bir gövdeye sahip olmasına karşın dengeli bir yapıya sahip olması ve pratik kullanıma yönelik olması dönemin kap formlarının en büyük özelliğini oluşturur¹¹⁵. İ.Ö. 5. yüzyılda olduğu gibi İ.Ö. 4. yüzyılda da Attika dışındaki merkezlerde de siyah firnisli seramik üretimi devam eder. Örneğin İ.Ö. 330-321 yılları arasına tarihlenen ve Ephesos'da bulunan bir yazıta, Attikalı seramik ustalarının kente siyah firnisli seramiği, tanrıçaya da hydria'yı yapması halinde Ephesos Phyle'sine vatandaş olarak kabul edileceğinden söz eder. Bu yazıta dayanarak Attikalı ustaların, Attika dışındaki merkezlerde de çalıştığı düşünülür¹¹⁶.

Hellenistik Dönem'e dek varlığını koruyan siyah firnis, önceleri sahip olduğu kalitesinde İ.Ö. 4. yüzyıldan başlayarak bozulma söz konusu olur.

¹¹² Corbett, 1949: 301

¹¹³ Dallık, 2009: 14

¹¹⁴ Robinson, 1950: 324

¹¹⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 10-12

¹¹⁶ Bu yazıtla ilgili olarak bkz. Gürsoy, 1987: X-XI

Genellikle siyah tercih edilmekle birlikte, fırınlamadan kaynaklanan kırmızı, gri, kahverengi, mor ve taba renkte kaplarda görülmeye başlanır. Hatta aynı vazo üzerinde farklı renklerin tonları da uygulanabilmektedir.

İ.Ö. 4. yüzyıl sonu ve İ.Ö. 3. yüzyıl başlarında siyah ve kırmızı renklerin bir arada kullanıldığı vazolar yaygınlık kazanır. Bunun nedeni sanatsal bir kaygı değil, ticari amaçtır. Kısa sürede çok sayıda vazo üretimi için, fırınlama esnasında kapların üst üste dizilmesi, bu kırmızı-siyah renge neden olmaktadır¹¹⁷.

İ.Ö. 3. yüzyılda ise siyah firnisli kapların yüzeyinin metalik-mat bir görünüm kazanması söz konusudur. Çok yüksek fırınlama derecelerinde ortaya çıkan mat-metalik firnis, olasılıkla istenilmeyen bir sonuçtur. Bu firnis bezeme, İ.Ö. 3.-2. yüzyıllarda üretilen kapların yaklaşık üçte birinde görülür ve İ.Ö. 1. yüzyılda oldukça yaygınlaşır¹¹⁸.

2.2. Yapım Tekniği

Attika seramikleri, antik dünyanın en yüksek kaliteli sayılan kilinden üretilirler¹¹⁹. Attika kili üzerinde laboratuvarlarda yapılan çalışmalar sonucunda, bu seramiğe özgü kırmızı rengin elde edilmesi için gereken ısı değerleri elde edilir. Buna göre fırın sıcaklığı en düşük 825°C, en yüksek 950-975°C olması gerekir. Attika dışında Yunanistan'da Korinth ve İtalya'da Apulia gibi merkezlerde de kaliteli kil yatakları bulunmaktadır¹²⁰. Kırmızımsı bir renge sahip olan Attika kili, gözeneksiz, katıksız ve yoğun bir yapıya sahiptir.

¹¹⁷ Aktaş, 2011: 6

¹¹⁸ Rotroff, 1997: 10-11

¹¹⁹ Farnsworth, Simmons, 1963: 389

¹²⁰ Anılanmert, Rona, 1997: 1635

“Siyah Firnisli Seramik” adını inceltiylek vazo yüzeyine sürülen kilin, belirli bir yöntem ve ısıda pişirildikten sonra genelde parlak siyaha dönüşen tabakadan (firnis) alır¹²¹. Bazen yanlış fırınlama ve ısıdan kaynaklanan kırmızı ve kahverengi firnis renk tonları da karşımıza çıkar. Attika siyah firnisli seramiklerinin kendine has kaliteli ve parlak firnisi, bunların antik dönemin en çok tercih edilen ürünü olmasını sağlar. Firnisin yapısını anlamak için yapılan çalışmalarda ise, Attika kili ile siyah firnisin bir birinden çokta farklı olmadığı ve firnise ekstra bir maddenin katılmadığı anlaşılır¹²². Kil yataklarından topaklar halinde çıkarılan kil, içinde bulunan bol miktarda yabancı partikülleri arındırmak için önce yıkanır. Bu işlem için suyla karıştırılan kil, geniş havuzlarda dinlendirilir. Bu süreç havuz içerisinde bulunan kilde üç farklı katman oluşuncaya kadar devam eder¹²³. Kum ve daha büyük partiküller dibe çökerken, orta büyüklükte ki partiküller orta katmanda yer alır. Kilin en ince partiküllerini barındıran rafine kısım ise, jelimsi bir sıvı içinde en üst katmanda bulunur. Bu rafineri işleminden sonra orta kısımda bulunan tabaka seramik yapımında kullanılırken, jelimsi bir yapıya sahip en üst katman firnis olarak kullanılır. En alt kısım ise tamamen atılır. Firnis (sulu kil) için kullanılacak olan rafine kısım, buharlaştırma yöntemi ile kremsi bir yapıya ulaşuncaya kadar koyulaştırılır. Fırınlanmamış firnis kahverengi bir renkte olup, kilden daha koyu ve parlak bir yapıya sahiptir¹²⁴.

Doğadan (kil yatakları) alınan kil, geçirdiği işlemler sonucunda seramik yapımı için gerekli olan kil ile firnis için kullanılacak olan sulu kil oluşmaktadır. Hazırlanan firnis vazo üzerine sürülmekte ve fırında katılaşıncaya kadar ısıtıldığında parlak ve metalik bir görünüm almaktadır. Firnis ve kil içerisinde bulunan az miktardaki silisyum dioksit 945°C’de tam olarak erimeyerek sabitleyici görevi görmektedir¹²⁵. Orta Helladik Dönem’e kadar manganezin firnisin siyah rengi almasında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Kil

¹²¹ İren, 2003: 29

¹²² Dallık, 2009: 17-18

¹²³ İren, 2003: 4-7

¹²⁴ Dallık, 2009: 18

¹²⁵ Noble, 1960: 309-310

yeterince manganez içerdiğinde firnis rengi daima siyah, kahverengimsi siyah ve kahverengi olur. Siyah, kırmızı ve farklı renk tonlarının oluşmasında, kildeki demir oranı etkili olur¹²⁶.

Seramik kaplar asal olarak tek bir kimyasal işlem görmekle birlikte, pişme bir birini izleyen üç basamakta gerçekleşir. Fırının ısıtılması sırasında ısı derecesi hava girişi ile sağlanır. Oksidasyon denilen birinci aşamada fırının sıcaklığı 800°C olduğunda, fırının hava delikleri açılarak içeriye bol oksijen girmesi sağlanır¹²⁷. Bu süre içerisinde seramik kaplar tamamen kırmızı bir renge sahip olurlar. Redüksiyon denilen ikinci aşamada renk kontrastlarını elde etmek için fırına yaş odun atılarak, hava girişi tamamen engellenir. Çömlekçilerin “emme” olarak adlandırdıkları indirgemeye ısı sabit tutulur. Yarım saatten az olmaması gereken bu safhadan sonra, fırının sıcaklığı kademeli olarak 945°C'ye kadar yükseltilir. Bu aşamada hem kil hem de firnis kararak siyah (kurşuni) bir renge sahip olur¹²⁸. Son aşamada ise tekrardan oksidasyon uygulanır. Fırının praefurniumu açılarak sıcaklığın yavaşça 875°C'ye inmesi beklenir. Burada fırına son parti taze odun atılarak fırının kapağı açılır ve soğumaya bırakılır. Bu aşamada seramik kapların hamuru kırmızı bir renge sahip olurken, firnis yapısındaki silisyum dioksit nedeniyle kimyasal reaksiyona girmez ve siyah olarak kalır. Fakat fırın sıcaklığı 1050°C'ye yükseltilirse, kimyasal reaksiyon gerçekleşir ve siyah kırmızıya dönüşür¹²⁹.

¹²⁶ Farnsworth, Simmons, 1963: 389-396

¹²⁷ Korinth'de bulunmuş olan pişmiş toprak adak levhaları üzerinde, seramik endüstrisi ile ilgili resimler bulunmaktadır. Bu resimlerde, kilin yataklardan çıkarılması, bir vazonun çarkta yapılması, çömlekçi fırını ve fırın içinde pişirilen kaplar betimlenmiştir. Bu örnekler için bkz. Mansel, 1999: 248, res. 143

¹²⁸ İren, 2003: 40

¹²⁹ Noble, 1960: 307-318; Farnsworth, Simmons, 1963: 389-396

2.3. Bezeme Teknikleri

Attika siyah firnisli seramiği parlak, siyah ve metalik bir görünüme sahiptir. Sade ve düz bir seramik olduğundan, Atinalı sanatçılar tarafından çekiciliğini arttırmak için çeşitli bezeme teknikleri ile süslenir. Bu bezemeler; kazıma çizgi ve baskı bezeme, yatay ve dikey yivlendirme, rezerve alanlar, kırmızı ve beyaz ek boyalar ile fırınlama sırasında oluşturulan mercan kırmızısı detaylardır¹³⁰.

Kazıma çizgi ve baskı bezeme, İ.Ö. 5. yüzyıldan başlayarak Hellenistik Dönem içlerine kadar yaygın olarak kullanılan ana bezeme tekniğidir. İ.Ö. 450 yıllarında siyah figürlü seramiklere göre daha ucuz olan, kazıma çizgi ve baskı bezemeli siyah firnisli seramikler tercih edilir¹³¹. İ.Ö. 450 yılından hemen önce ilk olarak desenlerin kap yüzeyine kazılarak yapıldığı kazıma çizgi tekniği ortaya çıkar. Ayrıca aynı dönemde kazıma çizgi tekniği ile birlikte baskı bezeme tekniği de uygulanmış olmalıdır¹³². Atinalı sanatçıların, bu tekniği metal kapları taklit etmek için Korinth seramiğinden almış olabileceklerini düşünülmektedir¹³³. Kazıma çizgi ve baskı bezeme teknikleri daha çok içki kapları ve yağ şişeler üzerinde görülür. Bu teknikte bezenmiş büyük boyutlu kaplar oldukça azdır. Bu tekniğin en yaygın uygulama alanı içki kapların iç yüzünde, bezeme için yeterli genişliğe sahip olan tondo kısmıdır. İ.Ö. 5. ve 4. yüzyıllarda hem kazıma çizgilerle yapılan bezemeler hem de baskı ile yapılan bezemeler, vazo yüzeyine firnis uygulanmadan önce, kil deri sertliğine sahipken uygulanmaktadır¹³⁴. İ.Ö. 5. yüzyılda bazı kapların dış yüzeyinde görülen az sayıdaki kazıma çizgi ve baskı bezeme örnekleri, İ.Ö. 5. yüzyıl sonu ve İ.Ö. 4. yüzyıl başlarında tamamen ortadan kalkarken, yerini yatay ve dikey yivlerle bezemeye bırakır¹³⁵.

¹³⁰ Dallık, 2009: 19

¹³¹ Ure, 1936: 205

¹³² Sparkes, Talcott, 1970: 22; Dallık, 2009: 19-20

¹³³ Sparkes, Talcott, 1970, 24-25, Korint seramiği kazıma çizgi ve baskı bezeme için bkz. Akurgal, 1997: lev. 4.1-2; Weinberg, 1954: 109-137

¹³⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 23; İren 2003: 32

¹³⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 23-27

Kazıma çizgi ve baskı bezeme teknik olarak basit bir uygulamaya sahiptir. Kullanılan aletler; pergel, cetvel, baskı kalıbı, keski, fırça ile ince ve sivri bir kazıyıcıdan oluşur¹³⁶. İ.Ö. 5. yüzyılda kazıma çizgi tekniğinde rozet, yıldız, dil ve yaprak motifleri çok çeşitli şekilde kullanılan bezemelerin başında gelmektedir. Baskı bezeme tekniğinde ise, lotus çiçeği, sarmaşık yaprağı, zeytin yaprağı, stilize yapraklar, meander, iç içe üçgenler ve baklava motifleri görülür. Ayrıca bu teknikte palmet ve dil motifleri en yaygın kullanılan bezeme örnekleridir¹³⁷.

İ.Ö. 390-380 yıllarında yeni bir bezeme tekniği olarak rulet dizisi ortaya çıkar. Rulet dizisi kaplar üzerine iki farklı türde uygulanmaktadır. İlk ve en erken tipinde, rulet baskıların birbirine paralel olmadığı ve her birinin bir diğerinin bitiminde başladığı görülür. Standart tipte ise rulet baskılar spiral bir yapıda ve birbirine paralel olarak dizi oluşturdıkları görülür. Bu yeni bezeme motifinin ortaya çıktığı dönemde, daha önce kap formlarının altında görülen rezerve alanlar ve merkezi noktalı çemberler yerine, tamamen firnisli olan ve merkezde konik bir çıkıntısı olan kaideler yapılmaya başlanır¹³⁸.

Attika siyah firnisli seramikleri üzerinde görülen bir diğer bezeme motifi, yatay ve dikey yivlerdir. İ.Ö. 480 yılından sonra ilk defa kullanılmaya başlanan dikey yivlendirme, Hellenistik Dönemde temel bir bezeme elemanı olarak kullanılır ve tek kulplu fincan, cup-skyphos, amphoriskos, bodur lekythos ve stemless kap formlarında yaygın olarak uygulanır. Yatay yivlendirme, dikey yivlendirme kadar yaygın rastlanan bir bezeme elemanı değildir. Buna karşın az da olsa tek kulplu fincan, phiale, bodur lekythos ve pyxis gibi kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır. Bu bezeme motifinin Pers

¹³⁶ İren, 2003: 29; Dallık, 2009: 21

¹³⁷ Dallık, 2009: 20-22

¹³⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 30

kabartmalarında benzer örnekleri görülen metal kapların, taklit edilmeye çalışılması sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir¹³⁹.

Attika siyah firnisli seramiklerde rezerve bırakılmış alanlar, sadece bezeme amaçlı değildir, pratik nedenlerden dolayı da kullanılmaktadır. Kapların oturma düzlemleri, kapaklı kaplarda kapak ve vazunun birbirine temas ettiği düz yüzeyler ve kulp altları rezerve bırakılan alanlardandır. Özellikle tek kulplu çanak ve kaselerde, kaide ile gövdenin birleşme noktalarını firnislemek zor olduğundan rezerve bırakılabilmektedir. Bezeme amaçlı rezerve bırakılan alanlar ise; ayak ve kaide bölümleri, ağız kenarı ve dudak, boyun, kulplar ve kapak üstündeki bölümlerde görülmektedir. Ayrıca duvara asılan kapların kaide altları rezerve alanlar üzerinde firnis bantlarla özenli bir şekilde bezenmektedir¹⁴⁰. Bazı büyük boyutlu kapların gövde kısımlarında rezerve alanlar üzerinde firnis bantlar bezeme elemanı olarak kullanılmaktadırlar. Bantlar arasındaki rezerve alanlar üzerinde ek kırmızı veya siyah firnisle yapılmış dalga, şevron, yumurta, dil ve sarmaşık yaprakları gibi motifler görülebilmektedir¹⁴¹. İ.Ö. 6. ve 5. yüzyılın başlarında rezerve ve bant bezeme çok yaygın olarak kullanılmaktadır. İ.Ö. 5. yüzyıl içinde tamamen siyah firnisli vazo yüzeyleri yoğunluk kazanır. İ.Ö. 5. yüzyıl sonlarında ve özellikle 4. yüzyılda ise kazıma ile yapılmış yivler rezerve bantların yerini alır¹⁴².

Attika siyah firnisli seramikler üzerinde görülen bir diğer bezeme tekniği ise; firnisten sonra vazo yüzeyine uygulanan kırmızı ve beyaz ek boyalardır. Kırmızı ek boya İ.Ö. 6. yüzyılda yaygın bir kullanımı olmasına karşın, İ.Ö. 5. yüzyılda kullanımı giderek azalır ve bu yüzyılın sonunda tamamen ortadan kalkar. Daha çok firnis üzerine uygulanmış örnekler olsa da, rezerve bırakılan alanlarda kullanıldığı örnekler de bulunmaktadır. Kırmızı ek boyanın direk kil üzerine uygulandığı örnekler, İ.Ö. 6. yüzyıla

¹³⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 20-21

¹⁴⁰ Sparkes, Talcott, 1970: 17

¹⁴¹ Sparkes, Talcott, 1970: 18; Dallık, 2009: 23

¹⁴² Sparkes, Talcott, 1970: 18

sınırlıdır. Beyaz ek boya, İ.Ö. 5. yüzyılda sadece bazı vazo grupları üzerinde görülmektedir. Daha çok vazo yüzeyini bantlamak ve dil motifi gibi bezemeleri yapmak için kullanılmaktadır. Kırmızı ve beyaz ek boyalar genellikle mezar hediyesi olarak kullanılan vazolar üzerinde karşımıza çıkmaktadır¹⁴³.

İ.Ö. 540-460 yıllarında kısa bir süre için Attika siyah firnisli seramikler üzerinde, “bilinçli kırmızı” olarak adlandırılan mercan kırmızısı ile yapılmış detaylar yer almaktadır. Mercan kırmızısı, firnisin içerisine eklenen ekstra sarı demir cevherinin, fırınlama sonucunda ortaya çıkardığı teknik bir sonuçtur. Kırmızı ek boyaya göre kullanımı daha azdır¹⁴⁴. Attika siyah firnisli seramikler üzerinde, İ.Ö. 4. yüzyılda ek kil parçaları ve yıldız ile yapılan çok az sayıda bezeme örnekleri de görülmektedir¹⁴⁵.

Attika siyah firnisli seramikleri İ.Ö. 6. yüzyılda başlayarak, İ.Ö. 5. ve 4. yüzyıllarda en çok tercih edilen seramik türü olmuştur. Atina ve çevresinde yaygın bir kullanıma sahip olan bu seramiklerin, asıl üretim yeri Atina’dır¹⁴⁶. Attika siyah firnisli seramiklerinin ithal edildiği merkezlerde, yoğun olarak yerel kille yapılmış taklit örnekler de görülmektedir. Yerel atölyelerin ve sanatçıların, Attika siyah firnisli seramiklerinin popüler ve pahalı bir ürün olmasından dolayı, halkın talep ve istekleri doğrultusunda daha ucuz olan taklit seramikleri ürettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca Ephesos’da bulunan ve İ.Ö. 330-321 yıllarına tarihlenen bir yazıt, bu dönemde Atinalı ustaların Attika dışındaki diğer merkezlerde de siyah firnis tekniği ile üretim yaptıklarını göstermektedir¹⁴⁷. Atinalı sanatçılar İ.Ö. 4. ve 3. yüzyıllarda, İ.Ö. 5. yüzyıla göre daha ince ve mat firnis kullanılmaya başlanmaktadır. Bu değişim yerel üretimin olduğu tüm merkezlerde de görülmektedir¹⁴⁸.

¹⁴³ Sparkes, Talcott, 1970: 18-19

¹⁴⁴ Dallık, 2009: 24

¹⁴⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 20

¹⁴⁶ Cook, 1965: 143

¹⁴⁷ Beazley, 1943: 456

¹⁴⁸ Clairmont, 1956-58: 2

2.4. Coğrafi Dağılımı

Attika siyah firnisli seramikleri; Nubia'ya kadar olan bütün Nil vadisinde, Babil ve Susa'da, kuzey Suriye, Filistin ve Kıbrıs'da, Pers İmparatorluğu'nun batı kesimlerinde, Anadolu'da, Karadeniz kıyılarında, Bulgaristan'dan Almanya'ya kadar olan batı bölgelerde, İtalya ve Sicilya'da, Orta ve Güney Fransa ile İspanya'da bulunan birçok merkezde ele geçmektedir¹⁴⁹.

Yunan anakarasında asıl üretim yeri olan Atina dışında, Korinth¹⁵⁰, Boeotia¹⁵¹, Euboea, Galaxidi, Olympia ve Lakonia gibi merkezlerde siyah firnis tekniği ile seramik üreten yerel atölyeler bulunmaktadır. Bu atölyelerde üretilen siyah firnisli seramiklerde Atina etkisi açıkça görülmektedir¹⁵².

İonia ve Aiolia'da İ.Ö. 6. yüzyılın başlarından itibaren Attika seramikleri bilinmekte ve bu yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren bu seramiklerin ithalatı artmaktadır. Bu ithalatın, İ.Ö. 6. yüzyılın ortalarından sonra yerini, siyah firnisli ve figürlü Attika seramiklerine bıraktığı görülmektedir¹⁵³. Batı Anadolu kıyılarında bulunan kentlerde, siyah firnisli Attika seramiklerinin ele geçmesi, bu değişimi desteklemektedir¹⁵⁴. Persler ile Yunanlıların yakın ilişkilerde bulundukları bu dönemde; Pers İmparatorluğu, siyah firnisli seramiklerin ihracatı için büyük bir pazar oluşturmaktadır¹⁵⁵.

Siyah firnisli seramikler özellikle, Ephesos, Smyrna, Daskyleion, Priene, Miletos¹⁵⁶ ve Klazomenai gibi Batı Anadolu antik kentlerinde yoğun olarak ele geçmektedir. Bu merkezlerde yerel üretimin yanı sıra ithal Attika

¹⁴⁹ Attika siyah firnisli seramiklerinin ele geçtiği bölgeler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 16; Vries, 1977: 544; Miller, 1999: 67; Dallık, 2009: 26-30

¹⁵⁰ Broneer, 1951: 294

¹⁵¹ Burrows, Ure, 1909: 340-344

¹⁵² Sparkes, Talcott, 1970: 16

¹⁵³ Gökay, 1999: 32

¹⁵⁴ Miller, 1999: 70

¹⁵⁵ Dallık, 2009: 27

¹⁵⁶ Clairmont, 1956-58: 2

siyah firnisli seramik örnekleri de bulunmaktadır. Smyrna'da yapılan kazılarda, İ.Ö. 5. yüzyıla tarihlenen siyah firnisli seramikler ithal Attika malzemesinden oluşurken, İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen siyah firnisli seramiklerin çoğunluğunun yerel üretimlere dönüştüğü saptanır. J. Cook, Smyrna'da bulunan siyah firnisli seramikleri adalarda bulunan diğer merkezlerle karşılaştırarak, bunların Kuzey İonia üretimi olduğu sonucuna ulaşır¹⁵⁷.

İtalya ve Sicilya'da bulunan birçok antik kentte yapılan kazılarda, Atina'dan ithal edilen siyah firnisli seramiklerin ele geçmesinin nedeni, İ.Ö. 5. yüzyılda Atina ile İtalya ve Sicilya arasındaki yoğun ticari ilişkilerdir. Bu yüzyılın ikinci yarısında Atinalı sanatçıların buraya göç ederek yerleştikleri ve yerel kil ile siyah firnisli seramiklerin benzerlerini ürettikleri düşünülmektedir. Bunun sonucunda da Atina'dan ithal edilen siyah firnisli seramiklerin büyük ölçüde azaldığı ve yerel üretimin arttığı anlaşılmaktadır¹⁵⁸.

Kuzey Afrika'da bulunan Kyrene antik kentinde yoğun miktarda siyah firnisli seramikler ele geçmekte ve özellikle İ.Ö. 4. yüzyıl sonu ve 3. yüzyılda Attika siyah firnisli seramikleri yoğunluk göstermektedir. Bu ithal seramiklerin yanında taklit yerel üretimler de görülmektedir.

Mısır'da ele geçen siyah firnisli seramikler, çok kaliteli firmise sahip olmasına rağmen yerel kil ile üretildiği bilinmektedir. Clairmont, Atinalı sanatçıların buraya göç ederek, kendi atölyelerini kurduklarını ve yerel kil ile siyah firnisli seramikler ürettiklerini söylemektedir. Bu seramiklerin çok kaliteli firmisi olmasına karşın, özgün Attika örneklerinden asıl farkı kil yapısı incelendiğinde ortaya çıkmaktadır¹⁵⁹.

¹⁵⁷ Cook, 1965: 143

¹⁵⁸ McDonald, 1981: 59

¹⁵⁹ Clairmont, 1956-58: 2

Doğu Akdeniz’de bugün Antakya sınırları içerisinde yer alan Al Mina¹⁶⁰ kenti, Kuzey Suriye ve iç kesimler ile yapılan ticarete en önemli merkezlerden biridir¹⁶¹. Kazılar sonucunda ele geçen buluntuların ve seramiklerin çeşitliliği, Al Mina’nın İ.Ö. 8. yüzyıl ortaları ile İ.Ö. 4. yüzyıla kadar Doğu Akdeniz ticari hareketliliğinde etkili bir liman yerleşimi olduğunu göstermektedir¹⁶². Doğu Akdeniz’e İ.Ö. 6. yüzyılda ithal edilen siyah figürlü içki kapları, İ.Ö. 5. yüzyılda yerini siyah firnisli içki kaplarına bırakmaktadır¹⁶³. İ.Ö. 5. yüzyılda Al Mina, Attika siyah firnisli seramiklerinin Orontes Nehri boyunca iç bölgelere taşınmasında önemli bir rol oynamaktadır¹⁶⁴. İ.Ö. 5. yüzyılın ilk yarısında Kuzey Suriye, Filistin ve Kıbrıs’da siyah firnisli Attika seramikleri azalmaya başlasa da, bu yüzyılın ikinci yarısında tekrardan arttığı görülmektedir. Al Mina’da, İ.Ö. 4. ve 3. yüzyıllara gelindiğinde yerel üretim siyah firnisli seramikler olduğu halde, hala Attika özgün seramiklerinin çoğunlukta olduğu görülür¹⁶⁵. Bu da, diğer merkezlerden farklı bir durumu göstermektedir.

¹⁶⁰ Al Mina kenti için bkz. Boardman 1980; Boardman, 1990: 1690-1790

¹⁶¹ Pamir, 2009: 270

¹⁶² Boardman, 1990: 1690-1790

¹⁶³ Miller, 1999: 67-68;

¹⁶⁴ Miller, 1999: 68

¹⁶⁵ Clairmont, 1956-58: 1; Dallık, 2009: 28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
PHOKAIA İSMETPAŞA MAHALLESİ 1056 ADA 13 PARSEL SİYAH
FİRNİSLİ KAP FORMLARI

3.1. SKYPHOS (K.N. 1-13, Şek. 1-5)

İçki kabı olarak kullanılan skyphoslar; geniş ağızlı ve derin gövde yapısına sahip olan, alçak kaideli ve genellikle iki yatay kulplu bir profile sahiptir. Gövdeye oranla küçük olan yatay kulplar, kabı tutmaktan ziyade, kaldırma sırasında kabı kavrayan parmakların dayanması işlevini görür. Ayrıca bu kulplar, kabın kullanılmadığı zamanlarda asılması için de kullanılır¹⁶⁶. Erken dönemlerden itibaren kullanılan skyphoslar, İ.Ö. 6. yüzyıldan 4. yüzyıla kadar Atina ve diğer antik kentlerde en popüler içki kabı olarak kullanım görür¹⁶⁷. Skyphoslar, genel olarak beş farklı tipte görülürler¹⁶⁸; Korinth tipi, Eğimli (Meyilli) kulplu, Attik tipi; A tipi, Varyasyon (Melez) tip ve B tipidir¹⁶⁹.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında, kulp, ağız kenarı, gövde ve kaideden oluşan on üç tane skyphos (Kat. No: 1-13) parçası bulunur. Bu parçalar içerisinde yukarıda belirtilen skyphos tiplerinden, Korinth tipi skyphos, Attika tipi; A tipi skyphos ve B tipi skyphos örnekleri mevcuttur.

¹⁶⁶ Coşkun, 1999: 4

¹⁶⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 81-84; Rotroff, 1997: 94; Pemberton, 1989: 30; Hürmüzlü, 1995: 22-46; Coşkun, 1999: 4-5; Dallık, 2009: 31; Aktaş, 2011: 71

¹⁶⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 81; Coşkun, 1999: 4

¹⁶⁹ Skyphos örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970, fig. 4, 20, pl. 14-17; Robinson, 1950: 295-315, pl. 196-202; Corbett, 1949: fig. 1-2

3.1.1. Korinth Tipi (K.N. 1-4, Şek. 1-2)

Bu tip, seramik ustaları tarafından Korinth repertuarından birkaç değişiklik yapılarak Attika'ya uyarlanmıştır. İnce cidarlı derin gövdeye sahip olan bu skyphoslar, konik bir kaide üzerinde yükselir. Yatay kulplar ise, basit ve ince ağız kenarının hemen altında yer alır. Korinth tipi skyphoslar rezerve alanlardaki bezeme şekillerine göre, ek kırmızı boyalı, çapraz çizgi taramalı, vazunun bütününün rezerve veya firnisli olması gibi farklı gruplara ayrılır¹⁷⁰.

Ağız ve gövde profili *kotyle*'ye¹⁷¹ benzeyen ilk geleneksel skyphoslar, İ.Ö. 6. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkar. Korinth tipi skyphoslar¹⁷², İ.Ö. 5. yüzyılın başlarında ortaya çıkar ve İ.Ö. 3. yüzyılın ortalarına kadar hem siyah firnisli hem de figürlü olarak üretimleri devam eder. Basit ve tek düze bir formu olmasına rağmen, Korinth tipi skyphosların en son örnekleri İ.Ö. 325-275 yıllarına tarihlenir¹⁷³. Attika tipi skyphosların ortaya çıkmasından sonra, Korinth'te İ.Ö. 5. yüzyılda Attika tipinde bezemeli ve firnisli birçok taklit üretim görülür¹⁷⁴.

İ.Ö. 5. yüzyılın sonunda gövdenin ağız altına içbükey kavis yapmasına bağlı olarak, ağız kısmı dışa doğru açılır. İ.Ö. 4. yüzyılda kaide profili dışa doğru açılır ve yükselmeye başlar. Bu yüzyılın sonunda ise daha ince bir gövde yapısına sahip olur. Hellenistik dönem başlarında kısa bir süre üretilen Korinth tipi skyphoslar, bezeme sistemindeki değişiklikten dolayı formu da değişir. Gövde yapısında bir değişim olmamasına karşın, cidarda incelleme olur. Halka kaidenin yerini, dönemin *kantharos* ve *bowl kantharos*'larda görülen kısa ayaklı ve dışa dönük kaide alır. Genellikle yatay olan kulpların

¹⁷⁰ Coşkun, 1999: 5

¹⁷¹ Korinth'de üretilen erken dönem skyphoslara *kotyle* denir. Ayrıca sıvıları ölçmek için kullanılan kaba da *kotyle* denir. Herodotos, *kotyle* hacim ölçüsünün 0,27 olduğunu ve bunun 1'e karşı geldiğini yazar. Bir *kotylenin*, 6 *kyathos*'a eşit olduğu bilinir. Saltuk, 1993: 104

¹⁷² Korinth tipi skyphoslar için bkz. Erickson, 2002: 51-52; Risser, 2001: 70-71; Talcott, 1935: 5005-506; Talcott, 1936: 340-341; Vanderpool, 1946: 319; Boulter, 1953: 72-74

¹⁷³ Rotroff, 1997: 95; Aktaş, 2011: 73

¹⁷⁴ Pemberton, 1989: 30

yerine bazen sarmaşık bezemeli veya ilave kil ile yapılan makara şeklinde dikey kulplar da görülür¹⁷⁵.

İ.Ö. 340-320 yıllarında skyphosların kaide altında meme başı oluşur ve torus kaide profili görülür. Ayağın dengesini sağladığı düşünülen kalın kaide ve ayak daralır. Ayak yapısında meydana gelen uzama kabın, daha dikkat çekici olmasını sağlar. Dudak daha keskin bir profille dışa açılır, alt ve üst gövde arasındaki ayırım daha belirgin olur. Kulplar, üçgen bir form ile dudağın üzerine yükselmeye başlar. Geç örneklerde bu özelliğini kaybeden kulplar, daha özensiz bir şekilde yuvarlatılır, simetrisini kaybeder ve küçülür¹⁷⁶.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında, üç kaide (**K.N. 1, 2, 4**) ve bir kulp-ağız kenarından (**K.N. 3**) oluşan beş tane Corinth tipi skyphos bulunmuştur. Bu parçalar, 1, 2 ve 3 no'lu sondajların (Resim 2) güneyinde yapılan kesit genişlemelerinde ele geçmiştir¹⁷⁷.

K.N. 1 ve 2' de tanımlanan Phokaia örnekleri, dışa açılan halka kaide, geniş ve konik gövde yapısına sahip oldukları görülür. İç yüzeyi mat siyah firnis ile boyalı olan parçaların, dış yüzeyi ise bezeme amaçlı rezerve olarak bırakılmıştır¹⁷⁸. Benzer profile ve bezemeye sahip olan bu iki örnek, Corinth ve Kato Syme' de ele geçen örnekler yardımı ile İ.Ö. 570-550 yıllarına tarihlemek doğru olacaktır¹⁷⁹.

¹⁷⁵ Rotroff, 1997: 95

¹⁷⁶ Pemberton, 1985: 280-281; Aktaş, 2011: 73-74

¹⁷⁷ F2-F3, G2-G3 ve H2-H3 plan karelerinin içerisinde bulunan bu alan, kazı alanının kuzeydoğusunda yer alır. Sondaj kazıları sırasında mimari kalıntıların ortaya çıkarılması için, bu bölgede çok sayıda kesit genişlemesi yapılmıştır.

¹⁷⁸ K.N. 1 benzer örnekler için bkz. Erickson, 2002: fig. 4, no. 11; Risser, 2001: fig. 7, pl. 9, no. 108-110

K.N. 2 benzer örnekler için bkz. Erickson, 2002: fig. 4, no. 13; Risser, 2001: fig. 7, no. 102;

Pemberton, 1989: 175, no. 565; Blegen et al., 1964: pl. 31, no. 200-201

¹⁷⁹ K.N. 2 benzer örnekler için bkz. Erickson, 2002: fig. 4, no. 13; Risser, 2001: fig. 7, no. 102;

Pemberton, 1989: 175, no. 565; Blegen et al., 1964: pl. 31, no. 200-201

K.N. 3 daralan konik bir gövde ve ince cidarlı bir yapıya sahiptir. Dikey yerleştirilmiş olan kulp, dudak kısmının hemen altında yer almaktadır. Kulp üzerinde Hellenistik dönemin modası olan, ilave kil ile yapılmış makara¹⁸⁰ şeklinde bezeme bulunmaktadır (Levha 3, K.N. 3). İç ve dış yüzeyi ile kulp mat renkte siyah firnis ile boyanmıştır. K.N. 4 ise, profilli ve yüksek bir kaideye sahiptir. Dışa çekik konik kaidenin, iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. K.N. 3, Atina'da ele geçen benzer örnekler yardımı ile İ.Ö. 325-275 yıllarına tarihlenmiştir¹⁸¹. K.N. 4 ise yine aynı merkezde bulunan örnekler yardımı ile İ.Ö. 275-260 yıllarına tarihlenmektedir¹⁸².

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde bulunan Korinth tipi skyphoslar, 1 ve 2 no'lu sondaj ile 1 2 ve 3 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişlemelerinde ele geçmiştir. K.N. 1, 2 ve 3 örneklerinin, kil yapıları ve firnisinin kalitesiz olması, Attika taklidi üretimler olduğunu göstermektedir. K.N. 4'ün hem kaliteli firnise sahip olması hem de kil yapısından dolayı Attika özellikleri göstermektedir.

3.1.2. A Tipi; Attik Tipi (K.N. 5-10, Şek. 2-4)

Bu tipi, Korint tipi skyphosun Attika' ya adapte edilmesinin bir sonucu olarak ortaya çıkar¹⁸³. Kalın cidarlı, torus şeklinde çıkıntı yapan halka kaideli, tamamen siyah firnisli ve güçlü kulp yapıları ile Korinth tipi skyphoslardan farklıdır¹⁸⁴.

¹⁸⁰ Hellenistik dönemde, özellikle içki kaplarında, dikey profilli kulplara sahip kaplarda görülen bezeme şeklidir. Bu bezemede kil, makara şeklinde yuvarlatıldıktan sonra, kulpun üst tarafına eklenmektedir. Bu şekilde yapılmış kulplara sahip olan kaselere, makara kulplu kase denir.

¹⁸¹ K.N. 3 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1997: fig. 12, pl. 15, no. 157

¹⁸² K.N. 4 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1997: fig. 12, pl. 15, no. 161

¹⁸³ Attik Tip Skyphoslar için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 352; Robinson, 1950: fig. 201, no. 577; Corbett, 1949: fig. 1, no. 138; Cook, 1965: fig. 2, no. 1; Boulter, 1953: pl. 29, no. 31; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 91, no. 9; Coşkun, 1999: şek. 2-3, çiz. 6, 9

¹⁸⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 84-85

İ.Ö. 6. yüzyıl ortalarından itibaren görülen bu tip, uzun bir deneme süresinden sonra yaygın olarak kullanılan konik formuna İ.Ö. 5. yüzyılın ortalarında kavuşur. İ.Ö. 4. yüzyıla kadar kullanılan Attik tip skyphosların, form gelişimi devam eder. İ. Ö. 3. yüzyılın ortalarında, popüleritesini kaybetmesinden dolayı üretiminin sona erdiği düşünülür. Bir sonraki dönemde kullanımı devam etmiş olsa da, az sayıdaki bu örneklerden üretiminin yapılmadığı anlaşılır¹⁸⁵. Attik tipi skyphosların erken örnekleri ince cidarlı ve küçük konik kaideye sahiptir¹⁸⁶. Gövdenin alt kısmında ve kulpların altında kırmızı renkte ince bantlar yer alır. Oturma düzlemi dışında kabın tamamının firnislendiği ilk örnekler, bu skyphoslarda karşımıza çıkar. İ.Ö. 480 yılından sonra kırmızı bantlar ortadan kalkar ve form yapısı belli bir standarda kavuşur.

Erken örneklerinde görülen tek kavisli gövde yapısı, İ.Ö. 5. yüzyılda daha belirgin hale gelir. Ağız altında görülen daralmadan dolayı, dışa dönük dudak profili oluşur. Attik tip skyphoslarda görülen bu gelişmeden dolayı, çift kavisli gövde yapısı meydana gelir. Diğer skyphos tiplerinden ayırt eden torus şeklinde ki kaide profili de, bu yüzyılda oluşmaya başlar. Bu kaide profili üzerinde yer alan gövdenin alt kısmı, daralır ve yüksek bir ayak görevi görür¹⁸⁷. Hellenistik dönemde form yapısında büyük bir değişim olmadan kullanımı devam eder. Erken Hellenistik dönemde varlığını sürdüren bu formun, popüler ve kullanışlı bir yapıya sahip olduğunu anlaşılır¹⁸⁸.

Attik tip skyphoslarda, İ.Ö. 6 yüzyılda üretilen ilk örneklerde, Korinth taklidi çan şeklinde kulpların kullanıldığı görülür. Kap formunun gelişimine bağlı olarak, İ.Ö. 5. yüzyılda üçgen şeklinde kulplar kullanılmaktadır. İ.Ö. 4. yüzyılın başlarında ağız altındaki daralmadan dolayı dışa çıkan dudak yapısı, kulpların ağız yapısından biraz daha aşağı yerleştirildiği görülür. Erken örneklerde tamamen firnisli kaide ve nadiren kaidenin dış yüzeyinin rezerve

¹⁸⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 84; Rotroff, 1997: 94

¹⁸⁶ Dallık, 2009: 32

¹⁸⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 85

¹⁸⁸ Rotroff, 1997: 94

olduğu örnekler bulunmaktadır. Daha sonraki dönemlerde merkezde tek nokta bulunan daire şeklinde bezme, rezerve alanlarda kullanılır. İ.Ö. 5. yüzyılın ortalarında, bu kullanım şekli de sona erer¹⁸⁹.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında, iki ağız (**K.N. 5, 10**) ve dört kaideden (**K.N. 6-9**) oluşan altı tane Attik tip skyphos ele geçmiştir. Kat. No. 5'in, düz dudak profili ve dudağın hemen altına yerleştirilmiş kulpları bulunmaktadır. Kabın iç ve dış yüzeyleri parlak siyah firnis ile boyanmıştır. Kaliteli kil yapısı ve parlak siyah firnisi ile Attika üretimi olduğu anlaşılan K.N. 5, Atina Agorası, Olynthos, Elis ve Daskyleion'da bulunan örneklerden İ.Ö. 475-450 yıllarına tarihlenmiştir¹⁹⁰.

K.N. 6-7 benzer kaide profili ve bezemeye sahiptir. Dışa çekik halka kaide ve yukarı doğru yükselen konik gövde yapısına sahiptir¹⁹¹. Gövdenin korunan dış yüzeyi ve kaidenin tamamının rezerve olduğu görülür. İç yüzey ise mat siyah firnislidir. Bu iki örnek, Olynthos ve Elis'de bulunan benzer örnekler ile İ.Ö. 460-450 yıllarına tarihlenmiştir. Kil yapıları ve firnis özellikleri, Attika dışında üretildikleri anlaşılan bu örnekler, Phokaia'da ki yerel bir atölyenin üretimi de olabilir.

K.N. 8-9, Attik tip skyphosların standart kaide profilini yansıtır. K.N. 8'de, dışa çekik torus şeklinde halka kaide ve bu kaide üzerinde yükselen konik gövde yer almaktadır. İç ve dış yüzeyin parlak siyah firnise boyandığı görülmektedir. Kaidenin alt kısmı ve oturma düzlemi rezerve bırakılmıştır¹⁹². Atina Agorası, Olynthos ve Daskyleion örneklerinden, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlenen bu örneğin, kaliteli kil ve firnis yapısı Attika üretimi olduğunu göstermektedir.

¹⁸⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 85

¹⁹⁰ Kat. No. 5 için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 342; Robinson, 1950: fig. 197, no. 559; Boulter, 1953: fig. 2, pl. 29, no. 28; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no. 17; Coşkun, 1999: şek. 2-3, çiz. 6, 9

¹⁹¹ Kat. No. 6 ve 7 için bkz. Robinson, 1950: fig. 197, no. 559; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no. 18

¹⁹² K.N. 8 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 342; Robinson, 1950: fig. 201, no. 588; Boulter, 1953: fig. 2, pl. 29, no. 28; Coskun, 1999: şek. 5, çiz. 15

K.N. 9, dışa çekik torus şeklinde halka kaide ve yukarı doğru genişleyen konik gövdeye sahiptir. Kaidenin, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir. Rezerve kaide çemberinin merkezinde siyah firnisli bant yer almaktadır. Kaide ve gövde geçişi rezerve bant ile süslenmiştir. Oturma düzlemi rezerve bırakılmıştır. Gövdenin iç ve dış yüzeyleri parlak siyah firnislidir¹⁹³. K.N. 10'un ise dışa çekik dudak ve "S" profile sahip gövde yapısı, standart Attik tip skyphosların ağız profillerini yansıtmaktadır¹⁹⁴. Dudak profilinin altına yerleştirilmiş kulpların olduğu görülmektedir (Levha 3, K.N. 10). Kabın iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir. K.N. 9-10'un kaliteli kil yapıları ve parlak siyah firnisleri, Attika üretimi olduklarını göstermektedir. Bu iki Phokaia örneği, Atina Agorası, Sicilya Naxos'u, Olynthos, Klazomenai, Klaros, Nagidos, Kyme, Daskyleion ve Smyrna' da bulunan benzerlerinden, İ.Ö. 400-375 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde bulunan Attik tipi skyphoslar, 15 ve 18 no'lu sondajlar ile 1 ve 2 no'lu Sondajların güneyinde yapılan kesit genişlemesinden ele geçmiştir. K.N. 5, 8-10'de tanımlanan Phokaia örnekleri, parlak siyah firnise ve kaliteli kile sahip olmalarından dolayı ithal Attika seramikleridir. K.N. 6-7 örnekleri ise, kil yapıları ve kalitesiz mat siyah firnise sahip olmalarından dolayı, Attika taklidi yerel üretimlerdir.

3.1.3. B Tipi (K.N. 11-13, Şek. 4-5)

Bu tip skyphoslar, torus şeklinde hafif çıkıntı yapan halka kaideli, biri yatay biri dikey güçlü kulpları ve tamamen firnisli gövde yapılarına sahiptir.

¹⁹³ K.N. 9 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 16, fig. 4, no. 349; Blackman, Lentini, 2003: 415, fig. 4, no. 11-17; Corbet, 1949: fig. 1, no. 138; Robinson, 1950: fig. 199, no. 595; Broneer, 1951: pl. 93, no. d; Hasdağlı, 2010: şek. 46, no. Sky 1; Dallık, 2009: şek. 1, no. 3; Alkaç, 2006: kat. no. 35; Küçük, 2006: şek. 1, no. 2; Coşkun, 1999: şek. 6, çiz. 16; Gürsoy, 1987: şek. 27, no. 135

¹⁹⁴ K.N. 10 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 349; Corbett, 1949: fig. 1, no. 139; Robinson, 1950: fig. 199, no. 595; Broneer, 1951: pl. 93, no. d; Gürsoy, 1987: şek. 26, no. 134; Coşkun, 1999: şek. 3, no. 10; Alkaç, 2006: 60-61, no. 31

Oldukça kalın cidarlı olan tip, dudaktan kaideye kadar küresel gövde formudur. Temel olarak A tipi skyphoslara benzerlik gösterse de, küresel gövde ve kulp şekilleri, farklı bir profil sergilemektedir. A tipi skyphoslara göre, daha az çıkıntı yapan halka kaide, zarif bir görünüme sahiptir¹⁹⁵.

İ.Ö. 6. yüzyılda ortaya çıktığı düşünülen B tipi skyphosların, üretilen ilk örneklerde kulpların her ikisi dikey profile sahiptir¹⁹⁶. İ.Ö. 5. yüzyıla gelindiğinde ise, kulpların biri dikey, diğeri yatay olarak üretilir¹⁹⁷.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında, iki ağız (**K.N. 11-12**) ve bir kaideden (**K.N. 13**) oluşan üç tane B tipi skyphos ele geçmiştir.

K.N. 11 ve 12'in benzer gövde profilleri vardır. Dudaktan gövdeye, dışbükey profil sergileyen bu skyphoslar, dış yüzeyinde 2 veya 3 tane yatay yiv yer almaktadır. Seramikler üzerinde kalan firnis izlerinde, iç ve dış yüzeyin tamamen firnisli olduğu anlaşılmaktadır¹⁹⁸. K.N. 12'de yivler, bant şeklinde rezerve olarak bırakılmıştır¹⁹⁹. K.N. 13 ise tam olarak ele geçen kaidedir. Dışa çekik halka kaide, oturma düzleminden gövdeye geçişte yivli profile sahiptir²⁰⁰. Kaide ile gövdenin iç ve dış yüzeyleri siyah firnislidir. Sadece kabın oturma düzlemi rezerve olarak bırakılmıştır. Phokaia'da ele geçen bu üç örnek, profilleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 480-450 yıllarına tarihlenmektedir.

¹⁹⁵ B Tipi skyphoslar için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 86-87, fig. 4, pl. 17, no. 361; Gill, Tomlinson, 1985: 115-118, pl. 18, no. a, b; Boulter, 1953: 73, fig. 2, pl. 28-29;

¹⁹⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 86

¹⁹⁷ Boulter, 1953: 73, fig. 2, pl. 28-29, no. 17

¹⁹⁸ K.N. 11 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 361; Robinson, 1950: fig. 199, no. 574; Boulter, 1953: pl. 29, no. 23; Corbett, 1949: fig. 2, pl. 85, no. 27; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no. 18; Coşkun, 1999: şek. 7, çiz. 20

¹⁹⁹ K.N. 12 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 361; Robinson, 1950: fig. 199, no. 574; Corbett, 1949: pl.85, fig. 2, no. 27; Boulter, 1953: pl. 29, no. 24; Coşkun, 1999: şek. 7, çiz.20

²⁰⁰ K.N. 13 benzer örnekler için bkz. Robinson, 1950: fig. 197, no. 569; Zeren, 2004: şek. 57, çiz. 156

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde bulunan B tipi skyphoslar, 2 ve 3 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişlemelerinde ele geçmiştir. B tipi skyphoslardan K.N. 11 ve 13, kil yapıları ve kaliteli siyah firmise sahip olmalarından dolayı Attika üretimi olmalıdır. K.N. 12' in farklı kil yapısına ve kalitesiz mat siyah firmise sahip olduğu görülmektedir. Olasılıkla yerel atölyelerde veya Attika dışındaki başka bir merkezde üretilmiştir.

3.2. CUP-SKYPHOS (K.N. 14-30, Şek. 5-10)

Derin bir gövde yapısına sahip olan cup-skyphos, gövde altından çıkan kulplara sahipti. İçki kabı olarak kullanılan cup-skyphosun kulpları, ağız hizasında ya da ağzı biraz aşan bir yapıya sahiptir. Kulp yapısından dolayı stemlesse benzese de, derin gövde yapısı ile stemless'lerden farklıdır. Cup-skyphosları, temelde Erken Tip, İnce Ağız Kenarlı ve Kalın Ağız Kenarlı olmak üzere üç farklı gruba ayrılmaktadır²⁰¹.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında, ağız kenarı, gövde ve kaideden oluşan yedi tane cup-skyphos (Kat. No: 17-23) ele geçmiştir. Bu cup-skyphoslar içerisinde, yukarıda belirtilen üç grubu temsil eden örnekler bulunmaktadır.

3.2.1. Erken Tip (K.N. 14-17, Şek. 5-6)

Cup-skyphos, İ.Ö. 6. yüzyıldan itibaren Peleponnes'de üretilmeye başlanmıştır. Atina Agorasında İ.Ö. 575-550 yıllarına tarihlenen Lakonia üretimi cup-skyphos, erken tipin güzel bir örneğini teşkil eder²⁰². Attika üretimi erken tip cup-skyphoslar, İ.Ö. 6. yüzyılın sonları ile 5. yüzyılın başlarında görülür. İ.Ö. 6. yüzyıl ortalarına ait örnekler nadir de olsa ele geçmektedir. İ.Ö. 6. yüzyılda içbükey dudak profili ve dışbükey gövde profili ile cup-skyphoslar, "S" görünümlü bir yapıya sahiptir. Fakat bu yüzyılın sonlarında, gövde profili değişir, sade ve düz bir yapı ortaya çıkar²⁰³. İ.Ö. 5. yüzyılda kap formunun yeniden kavisli bir yapıya sahip olduğu görülür. Ayrıca aynı yüzyıl içerisinde ilave ağızlı stemlesslere benzeyen ikinci bir tipin üretimi başlar. Bu yeni tip, İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısına kadar üretimi devam eder. İlave kenarlı form, İ.Ö. 500'lerde ilk ortaya çıktığında yayvan bir görüntüye

²⁰¹ Cup-Skyphosların form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 109-112, fig. 6, 20, 22, pl. 25-27, 54-55

²⁰² Sparkes, Talcott, 1970: 109, pl. 25, no. 562

²⁰³ Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 563

sahipken, İ.Ö. 480'lerde daha toplu ve derin bir yapıya kavuşur. Bu yüzyılın ilk yarısında cup-skyphosun, içbükey ve ilave dudak kenarı, kalın ve yatay kulpları ile sağlam görünümlü kaidesi dikkat çeker²⁰⁴. Kaide altı genelde rezerve olup, firnis çember ve firnis noktalarının çeşitli varyasyonları kullanılmaktadır. Bazı örneklerde kaide ve ayak çemberleri tamamen finislidir. Kabin kulp panelleri her zaman rezerve olarak bırakılır²⁰⁵.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde bulunan Erken tip cup-skyphoslar, 18 no'lu sondaj ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişlemesinden ele geçmiştir. Kat. No. 14 ve 15'in torus kaide ve benzer oturma düzleminin olduğu görülür. Kat. No. 14'in yuvarlatılmış oturma düzleminin kısa bir ayak ile gövdeye bağlandığı görülür²⁰⁶. Hafif dışa açılan kaide çemberinin, iç ve dış yüzeyleri tamamen finislidir. Kat. No. 15'da yuvarlatılmış kaideden gövdeye doğrudan bir geçiş vardır²⁰⁷. Gövdenin ise dışa açılan konik bir yapıda olduğu görülür. Kaide ve gövde geçişinde rezerve bant yer alır. Kabin iç ve dış yüzeyi ile kaide çemberinin iç ve dış yüzeyleri siyah finislidir. Kaide altı ile oturma düzleminin rezerve olduğu görülür. Kat. No. 14, Atina, Sicilya Naxos'u ve Klazomenai gibi merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 6. yüzyıl sonu 5. yüzyıl başına tarihlenmiştir. Kat. No. 15 ise, Atina ve Sicilya Naxos'unda bulunan benzer örnekler ile İ.Ö. 500 yıllarına tarihlenmiştir. Bu iki örneğin kil ve firnis kaliteleri, Attika' dan ithal edildiklerini göstermektedir.

Kat. No. 16 ve 17'de tanımlanan Phokaia örnekleri, benzer "S" profilli ağız yapısına sahiptir. Her iki örneğin dışa çekik ağız kenarı ve aşağıya doğru daralan gövde yapıları bulunmaktadır. Kil yapıları farklılık gösteren iki örneğin, iç ve dış yüzeyleri siyah finislidir. Kat. No. 16'nın kırmızımsı sarı renkte kile, Kat. No. 17'nin ise gri renkli bir kil yapısına sahip olduğu görülür.

²⁰⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 109

²⁰⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 109, fig. 6, no. 564

²⁰⁶ K.N. 14 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 25, no. 575; Roberts, Glock, 1986: fig. 14,16, no. 36,44; Özer, 1998: şek. 3, no. 22

²⁰⁷ K.N. 15 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 25, no. 568; Roberts, Glock, 1986: fig. 14,16, no. 36,44

K.N. 16, Atina Agorası ve diğer merkezlerden ele geçen örnekler ile benzerlik göstermesi ve kap formunun sahip olduğu profilden, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenmiştir²⁰⁸. K.N. 17 ise, K.N. 16'dan daha geç bir tarihi işaret etmektedir. Atina Agorası ve diğer merkezlerden gelen örnekler yardımıyla İ.Ö. 500-450 yıllarına tarihlenmiştir²⁰⁹.

Phokaia örneklerinden, erken tip cup-skyphosları, İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarından, 5. yüzyıl ortalarına kadar kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Fakat 5. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ortaya çıkan ince ve kalın kenarlı cup-skyphoslar, bu tipin üretimini sona erdirmiş olmalıdır. K.N. 14-15, Attika üretimi olduğu, kil ve firnis yapılarından anlaşılmaktadır. K.N. 16'nın ise kesin olarak Attika üretimi olduğunu söylemek zordur. K.N. 17'nin kil ve firnis yapısı Attika üretimi olmadığını göstermektedir. Nitekim bu örneğin sahip olduğu kil ve firnis yapısı ile en geç tarihli örnek olmasından dolayı yerel atölyeler tarafından üretildiğini söylemek mümkün.

3.2.2. İnce Ağız Kenarlı (K.N. 18, Şek. 6)

Dışbükey profilli, derin bir gövdeye sahip olan bu tip, ağız kısmından kaideye kadar kesintisiz bir şekilde devam eder²¹⁰. Kaideden gövdeye geçişte yumuşak bir kavis yer almaktadır. İç yüzeyde dudaktan gövdeye geçişte genellikle bir çentik yer alır. Bazı örneklerde bu çentiğin bulunmadığı da görülür. İnce ağızlı cup-skyphoslar, form ve iç yüzeydeki bezeme sisteminden dolayı, stemlesslerin narin tipinin derin versiyonu olarak üretildiği düşünülür²¹¹.

²⁰⁸ K.N. 16 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 569; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 91, no. 9; Hasdağlı, 2010: şek. 25, no. İCS 8; Coşkun, 1999: şek. 25, no. 75-76

²⁰⁹ K.N. 17 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 569; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 91, no. 10; Coşkun, 1999: şek. 25, no. 75-76

²¹⁰ Sparkes, Talcott, 1970, 110-111

²¹¹ İnce Kenarlı Cup-Skyphoslar için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 109-112, fig. 6, pl. 26, no. 580-611; Talcott, 1935: 503, no. 11-12; Corbett, 1949: 323-324, no. 39

Attikada İ.Ö. 440-30 yıllarında ortaya çıkan bu tipin, erken örnekleri düz dudak profiline sahiptir. Geniş gövde yapısına sahip olan bu kabın kulpları, yukarı doğru yükselerek dudak seviyesine çıkar. Kaidenin ise narin bir yapıya sahip olduğu görülür. İ.Ö. 4. yüzyılda kabın profili değişir; dudak hafifçe dışa çekilir, kulplar ağız hizasından yukarıya çıkar ve uçları hafifçe içe kıvrılır²¹². Daha önce narin bir yapıya sahip olan kaidenin, kalınlaşarak kaba bir yapıya sahip olduğu görülür²¹³.

Kaide, alt ve üst olmak üzere iki parçadan oluşur. Daha geniş olan alt kaide çemberinin dış yüzeyinde bir yiv bulunur. Orijinalinde geniş ve alçak bir kaideye sahip olan bu tipte, kaide yüksekliği ve yiv her zaman bulunmayabilir. Erken örneklerinin oturma düzleminin düz olmadığı görülür. Daha sonra üretilen kaidelerin, çapı daralır ve kaide yükselir. Oturma düzlemi düzleşir ve rezerve olarak bırakılır. Ayak çemberinin merkezi konikleşerek, tamamen siyah firnis ile bezendiği görülür.

İ.Ö. 5. yüzyılın üçüncü çeyreğinde baskı bezemeli ince kenarlı cup-skyphoslar ortaya çıkar. Bu tip cup-skyphosların, kısa bir süre içinde Boeotia gibi birçok merkezde taklit üretimleri ortaya çıkar²¹⁴. İ.Ö. 375 yılından sonra bu şekilde bezenmiş ince kenarlı cup-skyphos örnekleri çok azdır. Bu tip cup-skyphosların, İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci yarısının başlarına kadar üretimleri devam eder²¹⁵. P. E. Corbett bu tipin, “İ.Ö. 375-350 yıllarında üretilen kalın kenarlı cup-skyphoslar ile birlikte aynı atölyede üretildiğini” söyler ²¹⁶.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde bulunan ince ağızlı cup-skyphos, 2 no’lu sondajın güneyinde yapılan kesit genişlemesinden ele geçmiştir. K.N. 18’de tanımlanan bu örnek, ağız ve

²¹² Coşkun, 1999: 21

²¹³ Örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 608

²¹⁴ Ure, 1958: 392, no. 4

²¹⁵ Coşkun, 1999: 22

²¹⁶ Corbett, 1955: 117

gövde parçasından oluşmaktadır²¹⁷. Aşağı doğru daralarak inen konik gövdenin iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. Atina Agorasında ele geçen ince kenarlı cup-skyphoslar dikkate alındığında, Phokaia örneği İ.Ö 425-400 yıllarına tarihlenmiştir. Hem firnis hem de kil yapısının kalitesiz olmasından dolayı bu örneğin, Attika dışındaki bir merkezde veya Phokaia'daki yerel bir atölyelerde üretildiği söylenebilir.

3.2.3. Kalın Ağız Kenarlı (K.N. 19-30, Şek. 6-10)

Derin bir gövde yapısına sahip olan bu tipin adı; hafifçe dışa doğru kalınlaştırılmış dudak profilinden gelir. Kabin iç yüzeyinde, gövdeden dudağa geçişte bir set yer alırken, dış yüzeyinde enli bir yiv almaktadır. Gövdeden kaideye geçişte bir veya daha fazla ince yiv yer alabilir. Kaide, ince ağızlı cup-skyphoslarda olduğu gibi üst ve alt olmak üzere iki parçadan oluşur. Bir yivin ayırdığı kaidenin üst parçası daha dar ve keskin, alt parçası ise daha geniş bir profile sahiptir. Kulplar dudak altından çıkar ve kıvrılarak dudak hizasına veya biraz üstüne yükselir²¹⁸.

Bu tip cup-skyphoslar Attika'da, İ.Ö. 420 yıllarında ortaya çıkar²¹⁹. İnce kenarlı cup-skyphoslar ile benzer bir form gelişimi gösterse de, ince kenarlı cup-skyphoslara göre popüleritesi daha azdır. Geç dönemlerde cidarı ve ağız profili kalınlaşan bu tipin kulpları, yukarı doğru kıvrılarak bitime doğru içe keskin dönüş yapar. Kaide çapının küçüldüğü ve cidarının kalınlaştığı görülür. Genelde rezerve bırakılan ayak çemberi, kalın firnis bantlarla bezenmeye başlanır. Daha sonra ortadan kalkan bu sistemin yerini; ayak çemberinin merkezinde konik çıkıntısı olan ve tamamen siyah firnis bezemeli örnekler yer alır. Kabin iç yüzeyinde ise, iki çember içine sıralanmış dil motifinin çevrelediği dört tane palmet yaprağı bezemesi yer almaktadır.

²¹⁷ K.N. 18 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 593; Pemberton, 1997: fig. 7, no. 73; Hasdağlı, 2010: şek. 17, no. İCS 3

²¹⁸ Coşkun, 1999: 22

²¹⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 111-112

Attikada İ.Ö. 380 yıllarında üretiminin durduğu görülür²²⁰. Cook ve Corbett ise, kalın kenarlı cup-skyphosların İ.Ö. 350 yıllarına kadar üretildiğini savunurlar²²¹.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, üç kaide ve gövde(K.N. 19-21) ile sekiz ağız ve gövde (K.N. 22-30) parçalarından oluşan on bir tane kalın kenarlı cup-skyphos ele geçmiştir. Bu örnekler, 4 ve 18 no'lu sondajlar ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişlemesinden ele geçmiştir.

K.N. 19, profilli ve dışa çekik halka kaideye sahiptir²²². Rezerve bırakılan kaidenin altında, iki tane firnis bandın çevrelediği, merkezi firnis nokta yer almaktadır (Levha 4, K.N. 19). İç ve dış yüzeyleri parlak siyah firnis ile boyalı olan bu örneğin; tondosunda küçük bir çember etrafına yerleştirilmiş palmetler ve bu palmetleri çevreleyen, iki çember içine sıralanmış dil motifleri bulunmaktadır. Atina Agorası, Klazomenai ve Nagidos'da bulunan aynı bezemeye sahip, benzer örneklerinden, bu Phokaia örneği, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlenmiştir.

Kaide ve gövdenin büyük kısmı korunmuş olan K.N. 20, K.N. 19'da tanımlanan örnek ile benzer profile ve bezemeye sahiptir²²³. Bu örneğin, dışa çekik ve profilli halka kaidesi bulunmaktadır (Levha 4, K.N. 20). İç ve dış yüzeyleri ile kaidenin tamamı parlak siyah firnis ile boyanmış olan K.N. 20'nin, kaide altı rezerve bırakılmıştır. Tondoda bir kısmı korunan bezemede; bir çember sırasının çevrelediği üç tane dil motifi görülmektedir. Merkezde

²²⁰ Sparkes, Talcott, 1970: 112

²²¹ Cook, 1965: 144-145; Corbett, 1955: 117

²²² K.N. 19 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig.6, no. 617; Alkaç, 2006: kat. no. 46; Zeren, 2004: şek. 57, no. 155

²²³ K.N 20 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Blonde, 1985: fig. 14, no. 112; Pemberton, 1997: fig. 5, no. 53; Zeren, 2004: şek. 59, no. 162; Özbay, 2006: 104, 1. yapı evresi; 367, 2B evresi taban altı dolgusu.

yer alan palmetleri çevreleyen, iki çember içine yerleştirilmiş dil motiflerinin bulunduğu, bir kompozisyon ile bezenmiş olmalıdır.

K.N. 20'de tanımlanan Phokaia örneği; K.N. 19'da tanımlanan örnek ile benzer bir profil ve bezemeye sahip olması, aynı dönemi işaret etmektedir. Fakat bu örneğin kaide altının rezerve olmasına karşın firnis bantla bezemeli olmaması, K.N. 19'dan biraz daha geç olması gerektiğini göstermektedir. Öte yandan Atina Agorası, Korinth ve Klazomenai'de ele geçen benzer örnekler de, bu örneğin daha geç olduğunu kanıtlamaktadır. K.N. 20, sahip olduğu profil ve bezeme ile diğer merkezlerde bulunan örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 5. yüzyıl sonu, 4. yüzyıl başına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 21'in ise, sadece dışa çıkıntı yapan profilli halka kaidesi korunmuştur²²⁴. Buna rağmen, kalın kenarlı cup-skyphoslara ait olduğunu gösterecek profili vermektedir. Bu örnek, K.N. 20'de tanımlanan örnek ile benzer bir ayak profiline sahiptir. Ayrıca aynı şekilde kaide çemberinin iç ve dış yüzeyleri de siyah firnislidir. K.N. 21'de tanımlanan Phokaia örneği, K.N. 19'a benzer bir profil göstermesi; Atina Agorası, Korinth, Klazomenai, Klaros ve Nagidos bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 5. yüzyıl sonu, 4. yüzyıl başlarına tarihlenmiştir.

K.N. 22 ve 23'ün aynı profili sahip oldukları görülmektedir²²⁵. Dışa çıkıntı yapan kalınlaştırılmış ağız kenarı ve kalın ağız kenarından gövdeye geçişte geniş bir yive sahiptir. İç yüzeyde, gövdeden dudağa geçişte bir set oluşturulmuş. Kabin iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir. K.N. 22 ve 23'de

²²⁴ K.N. 21 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Blonde, 1985: fig. 14, no. 107; Pemberton, 1997: fig. 5, no. 55; Dallık, 2009: şek. 12, no. 40; Alkaç, 2006: kat. no. 46; Zeren, 2004: şek. 58, no. 158; Özbay, 2006: 246, 1. yapı evresi; 410, K alanı.

²²⁵ K.N. 22 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 1; Blonde, 1983: fig. 14, no. 107; Hasdağlı, 2010: şek. 17, no. KCS 1; Zeren, 2004: şek. 57, no. 155; Coşkun, 1999: şek. 27, no. 81; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 88; Özbay, 2006: 159, 2B evresi; 280, 2B evresi taş döşeme üzeri

tanımlanan Phokaia örnekleri²²⁶, Atina Agorası, Korinth, Smyrna, Daskyleion ve Klazomenai'de ele geçen benzer örnekler göz önünde bulundurularak, İ.Ö. 410-390 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

Aynı profile sahip olan K.N. 24, 25 ve 26'nın, dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarına ve kaideye doğru daralarak inen konik gövde yapısına sahip oldukları görülür²²⁷. Kaide kısımları korunmamış olan bu örneklerden, K.N. 24-25'in iç yüzeyleri parlak siyah firnisli ile boyanmış olmasına karşın dış yüzeylerinin rezerve olduğu görülür²²⁸. K.N. 26'nın ise hem iç hem de dış yüzeyleri parlak siyah firnisle boyanmıştır²²⁹. K.N. 24, 25 ve 26'da tanımlanan Phokaia örnekleri, profil yapılarından ve Atina Agorası, Korinth, Smyrna, Klazomenai, Klaros, Daskyleion ve Nagidos'da ele geçen benzer örnekler yardımı ile, İ.Ö. 410-380 yıllarına tarihlendirilmiştir.

Geç dönem kalın kenarlı cup-skyphos örneklerine benzeyen K.N. 27, 28 ve 29'da ise, kap formunun cidarının kalınlaştığı ve dışa çekik kalın ağız kenarının da daha kalın yapıldığı görülmektedir²³⁰. Dışa çekik ağız kenarının altında, daralarak kaideye inen konik gövde yer almaktadır²³¹. İç yüzeyde,

²²⁶ K.N. 23 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 1; Pemberton, 1997: fig. 5, no. 52; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 35; Zeren, 2004: şek. 57, çiz. 156; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 87

²²⁷ K.N. 24 benzer örnekler için bkz. Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 23, no. KCS 44; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 40

²²⁸ K.N. 25 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Pemberton, 1997: fig. 6; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 32; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 42; Coşkun, 1999: şek. 27, no. 81; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 90; Özbay, 2006: 192, 2B evresi düzlemi altı

²²⁹ K.N. 26 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3(400); Pemberton, 1997: fig. 6; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 38; Dallık, 2009: şek. 11, no. 38; Alkaç, 2006: kat. no. 40; Zeren, 2004: şek. 58, no. 159; Gürsoy, 1987: şek. 18, no. 94; Özbay, 2006: 182, 2B evresi taban altı

²³⁰ K.N. 27 benzer örnekler için bkz. Cook, 1965: fig. 1, no. 2; Pemberton, 1997: fig. 15c; Alkaç, 2006: kat. no. 41; Zeren, 2004: şek. 57, çiz. 156; Özbay, 2006: 96, 2B evresi tabanı altı; 279, 2A evresi

²³¹ K.N. 28 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 35; Dallık, 2009: şek. 11, no. 38; Alkaç, 2006: kat. no. 41; Gürsoy, 1987: şek. 18, no. 93-94; Özbay, 2006: 182, 2B evresi tabanı altı

dudak ve gövde geçişinde oluşturulmuş bir set yer almaktadır. Kaideleri korunmamış olan bu üç örneğin, iç ve dış yüzeyleri siyah firnis ile boyalıdır²³².

K.N. 30'da tanımlanan Phokaia örneği, kalın kenarlı cup-skyphosları içerisinde en küçük profile sahip olan örnektir²³³. Kalın kenarlı cup-skyphosların minyatür bir örneği olan K.N. 30'un, Klazomenai'de bulunan benzer bir örneği, ince kenarlı cup-skyphos olarak değerlendirilmiş²³⁴. Dışa çekik ağız kenarına ve kaideye doğru daralarak inen konik gövde yapısına sahip olan bu örneğin, kaide kısmı korunmamıştır. K.N. 24, 25 ve 26'da tanımlanan örneklerle benzerlik gösteren K.N. 30, onlara göre daha ince bir ağız kenarına sahiptir. Bu örnek, özellikle K.N. 26'nın minyatür sürümü görünümünde olup, onun gibi iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir. K.N. 30'da tanımlanan Phokaia örneği, gösterdiği profil özellikleri ve Korinth, Klazomenai, Klaros ve Nagidos'da ele geçen benzer profile sahip örneklerden, İ.Ö. 400-375 yıllarına tarihlemek yanlış olmayacaktır.

Kalın kenarlı cup-skyphoslar içerisinde yer alan K.N. 20, 22, 25-30 no.lu örnekler, kil yapıları ve kaliteli, parlak siyah firnisleri ile Attika üretimi oldukları görülmektedir. K.N. 19, 21, 23 ve 24 no.lu örneklerin ise, kil yapılarının renkleri ve katkı maddelerinden dolayı, Attika üretimleri olmadıkları anlaşılmıştır. Kaliteli firnise sahip olsalar da, Attika dışındaki bir merkezde ya da Phokaia'daki bir atölyede üretilmiş olmalıdırlar.

Tez çalışması kapsamında ele alınan siyah firnisli seramikler içerisinde sayıca en fazla olan cup-skyphosların, Phokaia'da en çok tercih edilen içki kaplarından biri olduğu görülmektedir. Phokaia'da ele geçen cup-skyphosların; dönemin modasına bağlı olarak İ.Ö. 6. yüzyıldan, 4. yüzyıl

²³² K.N. 29 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Pemberton, 1997: fig. 6, 15c; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 35; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 41; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 90; Özbay, 2006: 96, 2B evresi tabanı altı; 107, 2A evresi tabanı; 182, 2B evresi tabanı altı; 279, 2A evresi

²³³ K.N. 30 benzer örnekler için bkz. Pemberton, 1997: fig. 6; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 40; Özbay, 2006: 182, 2B evresi taban altı

²³⁴ Klazomenai'de bulunan bu örnek için bkz. Hasdağlı, 2010: şek. 25, no. İCS 8

ortalarına kadar kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca bu örneklerden, kap formunun geçirdiği değişimleri de incelemek mümkündür. Attika örneklerinin çoğunlukta olduğu cup-skyphoslarda, Attika dışında üretilen yerel örneklerde bulunmaktadır. Yerel üretimlerin merkezi tam olarak bilinmemekle birlikte, bu formun çok popüler olduğu bir kentte, yerel üretimlerinin yapılması olasıdır.

3.3. KANTHAROS (K.N. 31-43, Şek. 10-15)

Yüksek gövdeli, ayaklı, geniş ağızlı ve çift dikey kulpu olan kantharos, antik dönemin popüler olarak kullanım görmüş içki kabıdır²³⁵. Antik kaynaklarda, Attika siyah ve kırmızı figür tekniğinde bezenmiş vazo resimlerinde sıklıkla sarhoşluk ve şarap tanrısı Dionysos ile özdeşleştirilen, tanrının atrübüsü olan kap formudur²³⁶. İçki kabı olarak erken dönemlerden itibaren üretilen kantharoslar, Arkaik, Klasik ve Hellenistik dönemler boyunca yaygın olarak kullanım görmektedir²³⁷. Bu süreç içerisinde kabın, dönemin modasına uygun olarak farklı değişimler yaşadığı görülmektedir.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmaları sonucunda, kantharoslara ait on üç tane kap formu tespit edilmiştir. Atina Agorasında bulunan kantharos gruplarına uygun olarak, Phokaia'da bulunan kantharos örnekleri, erken tip, ince ağız kenarlı ve kalın ağız kenarlı olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

3.3.1. Erken Tip (K.N. 31-32, Şek. 10-11)

Erken tip kantharoslarda yüksek olan gövdenin üst kısmı içbükey profile ve dışa çekik dudak yapısı bulunmaktadır. Bodur olan alt gövdenin ise dışbükey profile sahip olduğu görülür. Keskin dönüşü sahip olan üst ve alt gövdenin birleşim yerinin hemen altında kulplar yer almaktadır. Yukarıya doğru kıvrılarak yükselen kulplar, ağız kenarı hizasını aşar ve kıvrılarak ağız kenarı ile birleşmektedir. Kaide ise daima yüksek ve halka şeklinde olup, dış yüzeyinin işlenişi farklılık gösterebilmektedir. Rezerve olan ayak çemberinin

²³⁵ Delen, Çokay-Kepçe, 2009: 12

²³⁶ Vazo üzerindeki bezemelerde yer alan kantharoslar için bkz. Boardman, 2002: fig. 19; Boardman, 2003: fig. 85, 88, 89, 112

²³⁷ Aktaş, 2011: 54; Coşkun, 1999: 29

merkezinde, firnis nokta veya çemberler ile bezenmektedir²³⁸. Minyatür örnekleri de üretilen bu tip, ilk defa İ.Ö. 6. ve 5. yüzyılın ikinci çeyreğinde görülen ve fazla uzun ömürlü olmayan bu tipin, yüzyılın sonlarına doğru üretimi sona ermektedir²³⁹. İ.Ö. 4. yüzyıla gelindiğinde kap formunda değişmeler ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde üretilen kantharoslar, ağız kenarlarının profiline göre, kalın ağız kenarlı ve düz ağız kenarlı olmak üzere iki grup da incelenmektedir.

Thompson ve Boulter' in yaptığı gelişim taslağına göre bu ilk kantharoslar, kalın kaide yapısına sahip olup bodur bir görüntüye sahiptir. Dışa doğru genişleyen alt gövde, geniş ve sağlam bir profil vermektedir. Buna karşın kabın üst gövdesinin gittikçe incelendiği görülmektedir²⁴⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, erken tip kantaroslara ait iki tane örneğin (K.N. 31-32) varlığı tespit edilmiştir. 18 ve 23 no.lu sondajlarda ele geçen bu örnekler, kaide-gövde parçalarından oluşmaktadır. K.N. 31'de tanımlanan Phokaia örneğinin, iki yiv ile profilli olan, dışa çekik halka kaidesi ve dışbükey profilli kaide çemberi bulunmaktadır. Kaide çemberinin rezerve bırakıldığı ve firnis bantlar ile bezendiği görülmektedir. İç ve dış yüzey mat siyah firnis ile boyalı olan bu örnek, Atina Agorasında bulunan benzer örneğinden, İ.Ö. 450-425 yıllarına tarihlenmektedir²⁴¹. Bu kantharosun oturma düzlemi, Agora örneğine göre farklı bir yapıya sahiptir.

K.N 32, dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaide ile dışbükey profilli kaide çemberine sahiptir. İç ve dış yüzey ile kaide çemberinin mat siyah firnisli olduğu görülmektedir. Yüksek kulplara sahip olması gerek bu kantharos, Atina Agorası ve Daskyleion'da bulunan benzer örnekleri dikkate

²³⁸ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: sf. 114-116, pl. 27, 47, fig. 7, no. 628-639

²³⁹ Coşkun, 1999: 29

²⁴⁰ Thompson, 1937: 49; Boulter, 1953: 77-78, no. 38; Coşkun, 1999: 29

²⁴¹ K.N. 31 benzer örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 27, 47, fig. 7, no. 633

alındığında, İ.Ö. 420-400 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır²⁴². Atina Agorasında bulunan yüksek kulplu kantharosların, dışa çekik halka kaidelerinin iki yiv ile profilendirildiği görülmektedir. Bu Phokaia örneğinin ise, sadece gövde ile kaidenin birleşim yerinde sığ bir yiv bulunmaktadır. Olasılıkla daha geç bir dönemde üretilmiş olmalıdır.

K.N. 31 ve 32'nin kil ve firnis özellikleri incelendiğinde, kaliteli kil yapıları ve parlak siyah firnisli oldukları görülmektedir. Bu özelliklerinden dolayı bu iki örneğin, Attika üretimi ithal seramikler olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.2. İnce Ağız Kenarlı (K.N. 33-36, Şek. 11-12)

Düz ya da yüksek bir ayak profiline sahip olan ince ağız kenarlı kantharoslar, ince ve dışa çekik ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarından, dışbükey profilli gövdeye kesintisiz devam eden, içbükey profilli boyun yer alır. Omuz ile ağız birleştiren, ağız seviyesinde başparmağın dayanması için dışarıya mahmuz şeklinde çıkıntı yapan kulplara sahiptir²⁴³. Atina agorasında bulunan örneklerden, ince ağız kenarlı kantharosların İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde ortaya çıktığı göstermektedir. Erken örnekleri basık formu ve sivri uçlu kulp mahmuzlarına sahiptir. Daha sonraki dönemlerde kap formundaki basık yapının ortadan kalktığı ve sivri uçlu mahmuzların, kısalarak kalınlaştığı ve köşeli bir yapıya kavuştuğu görülür. İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra bu özellikleri yansıtan ince ağızlı kantharoslar görülmektedir²⁴⁴.

²⁴² K.N. 32 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 630; Coşkun, 2004: lev. 17, fig. 5, no. 48

²⁴³ İnce ağızlı kenarlı kantharosların gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 113-124, pl. 27- 29, fig. 6-7, no. 624-673; Rotroff, 1997: 83-84, grf. 3, no. 1-49; Robinson, 1950: pl. 183-192, no. 499-522. Yerel üretim İnce Ağız Kenarlı Kantharoslar için bkz. (Smyrna) Gürsoy, 1987: 24-25, lev. 61-64, 76, şek. 20-23, no. 115-125

²⁴⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 122; Gürsoy, 1987: 24; Coşkun, 1999: 30

İnce ağız kenarlı kantharoslar, ağız profili dışında genelde kalın ağız kenarlı kantharoslara büyük benzerlik göstermektedir. Nitekim bu iki tip kantharos formunun, zaman içerisinde geçirdiği gelişimde aynı doğrultuda devam etmiştir. Her iki formun kalıp yapımı konik kaidesi ve merkezde meme başı şeklinde çıkıntı yapan kaide altı bulunmaktadır. İ.Ö. 375-300 yıllarına ait erken örneklerin kaide altı, içbükey kavisli yapıya sahiptir. İ.Ö. 3. yüzyılın başlarından itibaren, hem kalın ağız kenarlı hem de ince ağız kenarlı kantharosların yerini, *Hellenistik dönem kantharoslarına* bıraktığı görülür²⁴⁵.

Hellenistik dönem ile birlikte kantharoslarda büyük bir değişim süreci başlar. Bunun sonucunda kap formunun büyük ölçüde değiştiği farklı ağız, gövde, kaide ve kulplara sahip, çok sayıda değişik örneklerin ortaya çıktığı görülür²⁴⁶. Nitekim kap formundaki bu değişimin, bezeme sistemini de etkilediği görülmektedir. Zira İ.Ö. 4. yüzyılda kantharoslar, siyah firnisli rulet ve palmet motifleri ile bezenirken, İ.Ö. 4. yüzyılın sonunda ve Hellenistik Dönemde batı yamacı tekniğinde süslenmeye başlanmıştır. Bu yeni teknik, İ.Ö. 3. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra, Hellenistik Dönemin en çok kullanılan bezeme tekniği olur²⁴⁷.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, ince ağız kenarlı kantharoslara ait dört tane örneğin (**K.N. 33-36**) varlığı tespit edilmiştir. 1 no'lu sondaj, 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında ve 2 ve 3 no'lu sondajlar ile 20 no'lu sondajın güney kesit genişlemelerinde bulunan bu örnekler, iki ağız-gövde ile iki kaide-gövde parçasından oluşmaktadır.

Dışa çekik ince ağız kenarlı ve içbükey profilli boyuna sahip olan K.N. 33'in, ağız kenarına dik yerleştirilmiş mahmuzlu kulpların olduğu

²⁴⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 122

²⁴⁶ Hellenistik kantharoslar için bkz. Rotroff, 1997: 97-107, pl. 16-31, fig. 13-19, no. 170-310

²⁴⁷ Aktaş, 2011: 58-60

görülmektedir. Bu örneğin iç ve dış yüzeyi ile kulpları parlak siyah firnislidir²⁴⁸. K.N. 34 ise, dışa çekik ince ağız kenarına ve içbükey profilli boyuna sahiptir. İçbükey boyundan dışbükey gövdeye geçiş yerinden kırılan bu örneğin, iç ve dış yüzeyinin mat siyah firnisli olduğu görülmektedir²⁴⁹. İnce ağız kenarları bulunan bu kantharoslar, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 35, dış yüzeyi torus şekilli bir yiv ile profilli olan konik yüksek kaideye sahip olduğu görülmektedir. Dışbükey profilli oturma düzlemi ile içbükey kaide çemberi bulunan bu kaide parçasının, iç ve dış yüzeyi ile oturma düzlemi siyah firnislidir²⁵⁰. K.N. 35’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmektedir.

K.N. 35 ile benzer bir profile sahip olan K.N. 36’nin, dış yüzeyi torus şekilli bir yiv ile profilli olan konik yüksek kaideye ve içbükey profilli kaide çemberine sahip olduğu görülmektedir. Düz oturma düzlemine sahip olan bu kaide parçasının, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olup, oturma düzlemi rezerve bırakılmıştır²⁵¹. K.N. 36’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

²⁴⁸ K.N. 33 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 707; Cook, 1965: pl. 45, a: 44, fig. 3; Rotroff, 1997: pl. 1, fig. 4, no. 7; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 30; Crowfoot et all., 1957: fig. 46, no. 4; Miller, 1974: pl. 30, no. 7; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513A; Aktaş, 2011: çiz. 23, no. 81; Zeren, 2004: şek. 77, no. 216; Gürsoy, 1987: şek. 23, çiz. 123;

²⁴⁹ K.N. 34 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 708; Cook, 1965: pl. 45, a: 44, fig. 3; Rotroff, 1997: pl. 1, fig. 4, no. 11; Miller, 1974: pl. 30, no. 8; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513A; Aktaş, 2011: çiz. 25, no. 82; Zeren, 2004: şek. 77, no. 216; Gürsoy, 1987: şek. 20, çiz. 115

²⁵⁰ K.N. 35 benzer örnekleri için bkz. Özyiğit, 1999: çiz. 2; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 30; Hasdağlı, 2010: şek. 31, no. K18; Crowfoot et all., 1957: fig. 46, no. 9; Miller, 1974: pl. 30, no. 7; Aktaş, 2011: çiz. 22, no. 77; Gürsoy, 1987: şek. 21, çiz. 118;

²⁵¹ K.N. 36 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 708; Rotroff, 1997: pl. 1, fig. 4, no. 11; Aktaş, 2011: çiz. 21, no. 74; Gürsoy, 1987: şek. 22, çiz. 120; Zeren, 2004: şek. 80, no. 224

Kaliteli kil yapısı ve parlak siyah firnisi ile K.N. 33 ve 35'in Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Kalitesiz kil yapısı ve kil rengi ile mat siyah firnisli olan K.N. 34 ve 36'nın, yerel bir atölyede üretildiğini söylemek yanlış olmayacaktır

3.3.3. Kalın Ağız Kenarlı (K.N. 36-43, Şek. 12-15)

Bu tipi, ince ağız kenarlı kantharoslardan ayıran tek fark, ağız kenarının kalıpta yapılmış olmasıdır²⁵². Kalınlaştırılmış ve dışa sarkan ağız kenarının altında içbükey profile sahip boyun yer almaktadır. İçbükey profilli boyundan, dışbükey profilli gövdeye geçiş sert ve belirgindir. Gövdeden, konik kaideye geçişte içbükey boyun yer alır. Boyun altındaki konik kaidenin dış yüzeyi yivli bir profile sahiptir. Ayak çemberinin merkezinde konik bir çıkıntıya sahip olan kaidenin tamamı siyah firnis ile boyalıdır. Alt gövdenin üst kısmından çıkan kulplar, ağız kenarı ile yatay olarak birleşir ve bu noktada dışa doğru çıkıntı yapan birer mahmuz yer almaktadır. İ.Ö. 4. yüzyıl örneklerinin başlangıçta mahmuzları küçük ve sivri bir yapıya sahiptir. Mahmuzlar zamanla uzamaya ve sivri görüntülerini kaybetmeye başlayarak, kalınlaşıp köşeli bir yapıya kavuşurlar²⁵³. Kulpların gövde ve ağız kenarı ile birleşiyor olması, kantharosların, daha sağlam bir yapıya kavuşmalarını sağlamıştır. Attika' da İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde görülmeye başlanan bu tipin kökeni, cup-kantharoslar olarak gösterilir. Ama cup-kantharosları kadar erken üretildiklerine dair hiçbir örnek ve kanıt bulunmamaktadır²⁵⁴.

Olynthos' da ele geçen bazı kantharoslarda olduğu gibi, gövdenin dış yüzeyinin yivlerle bezendiğini görmek mümkün. Bu bezeme, kantharoslara

²⁵² Formun gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 122

²⁵³ Sparkes, Talcott, 1970: 122; Kulpların gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, fig. 7, no. 706 ve 717

²⁵⁴ Coşkun, 1999: 30

görsel bir katkı sağlamış olsa da, kronolojik açıdan bir tarihlendirme kriteri olarak kullanılmamaktadır²⁵⁵.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kalın ağız kenarlı kantaroslara ait yedi tane örneğin (**K.N. 37-43**) varlığı tespit edilmiştir. 2, 11 ve no'lu sondajlar ile 1 ve 2 no'lu sondajların güney kesit genişlemelerinde bulunan bu örnekler, üç ağız-gövde ile dört kaide-gövde parçasından oluşmaktadır.

K.N. 37 alçak sahte halka kaideye ve içbükey kaide çemberine sahiptir. Oturma düzleminden dışbükey profilli küresel gövdeye geçişte içbükey profilli bir yiv görülmektedir. Küresel gövdenin dış yüzeyinde kazıma derin yivler yer almaktadır (**Levha 5, K.N. 37**). İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnislidir. Kaburgalı kantharos olarak da bilinen bu örnek, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmektedir²⁵⁶.

Ağız kenarı, kulp ve içbükey profilli boyundan oluşan K.N. 38, gövde ile kaide kısımları eksiktir. Dışa sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip olan bu örneğin; ağız kenarına paralel olarak çıkan, aşağıya doğru dönerek devam eden ve boyun ile gövdenin birleşim yerinin altından gövdeye bağlanan dikey kulpları bulunmaktadır. Kulpların üzerinde mahmuz şeklinde çıkıntıların olduğu görülmektedir. İçbükey profilli boyun ile dışbükey profilli gövde keskin bir açı ile birleşmektedir. İç ve dış yüzey ile kulplar parlak siyah firnislidir²⁵⁷. K.N. 38'e benzer bir profile sahip olan K.N. 39'da, dışa sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarı ve içbükey profilli boyun bulunmaktadır. Boyun ile gövdenin birleşme yerinden kırılmış olan bu örnekte, sert bir geçişin olduğu

²⁵⁵ Yivli gövdeye sahip kantharoslar için bkz. Robinson, 1959: pl. 150, no. 525; pl. 190 ve 192, no. 522 A ve B

²⁵⁶ K.N. 37 benzer örnekler için bkz. Robinson, 1950: pl. 192, no. 522A; Alexandrecu, 1978: pl. 66, no. 568

²⁵⁷ K.N. 38 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, fig. 7, no. 700; Rotroff, 1997: pl. 5, fig. 6, no. 43; Kovacovics, 1990: abb. 77, no. 12; Hellström, 1965: pl. 33, no. 57; Robinson, 1950: pl. 192, no. 515; Gürsoy, 1989: şek. 24, no. 127

gözlenmektedir. İç yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örneğin, dış yüzeyinde kahverengi, kırmızı ve siyah renkte firnis görülmektedir²⁵⁸. K.N. 38 ve 39'da tanımlanan bu Phokaia örnekleri, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerinden, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

Dışa sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarı ve içbükey profilli boyuna sahip olan K.N. 40'ın, iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. Bu örnek, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 320-310 yıllarına tarihlenmektedir²⁵⁹.

K.N. 41, dış yüzeyi torus şeklinde plastik bir yiv ile profilli olan konik ve yüksek kaideye sahiptir. Konik kaideden gövdeye sert bir geçişin olduğu görülmektedir. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi mat siyah firnisli olan bu örnek, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 320-310 yıllarına tarihlenmektedir²⁶⁰.

K.N. 42'nin, dış yüzeyi sığ plastik bir yiv ile profilli olan dışa çekik halka kaideye ve kaide çemberinde konik çıkıntıya sahip olduğu görülmektedir. Kaide ile gövde geçişi içbükey olan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi koyu gri-kahverengi renkte firnislidir²⁶¹. Dışa çekik ve dışbükey profilli halka kaideye ve kaide çemberinde konik çıkıntı bulunan K.N. 43'in, halka kaideden içbükey profil ile geçilen gövdenin iç ve dış yüzeyi kahverengi-mat siyah renkte firnislidir. Kaide çemberinin ise mat siyah firnisli

²⁵⁸ K.N. 39 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 700; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 31; Rotroff, 1997: pl. 4, fig. 6, no. 37; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513; Crowfoot et al., 1957: fig. 46, no. 2; Dallık, 2009: şek. 20, çiz. 68; Zeren, 2004: şek. 78, çiz. 219; Coşkun, 1999: şek. 30, çiz. 93; Gürsoy, 1987: şek. 24, çiz. 127

²⁵⁹ K.N. 40 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, fig. 7, no. 704; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 4, no. 5; Rotroff, 1997: pl. 11, fig. 10, no. 116; Robinson, 1950: pl. 191, no. 518; Alkaç, 2006: k. no. 48

²⁶⁰ K.N. 41 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 704; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 31; Rotroff, 1997: pl. 3, fig. 5, no. 25; Robinson, 1950: pl. 189, no. 506; Aktaş, 2011: çiz. 21, no. 70

²⁶¹ K.N. 42 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1997: pl. 22, fig. 16, no. 242; Rotroff, 1991: pl. 32, fig. 12, no. 64; Pemberton, 1989: pl. 46, fig. 10, no. 436; Özyiğit, 1999: çiz. 4; Aktaş, 2011: çiz. 22, no. 79-80; Gürsoy, 1987: şek. 23, no. 125

olduğu görülmektedir²⁶². K.N. 42 ve 43’de tanımlanan bu iki Phokaia örnekleri, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 250-225 yıllarına tarihlenmektedir. Klasik Dönem kantharoslarının alışılmış kaide formlarından farklı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu iki kaidenin, *hellenistik tip* olarak da bilinen, profil ve kaide yapıları değişen Hellenistik Dönem kantharoslarına ait olduğu anlaşılmaktadır.

Kalın ağız kenarlı kantharosların kil ve firnis yapıları incelendiğinde, K.N. 37-40’ın kaliteli kil yapıları ve parlak siyah firnise sahip oldukları görülmektedir. Bu özelliklerinden dolayı bu dört örneğin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Kalitesiz ve farklı renklere sahip kil yapıları ile kahverengi, kırmızı ve mat siyah firnise sahip olan K.N. 41-43’ün ise, Attika dışındaki bir merkezde veya yerel bir atölyenin üretimi olduğunu söylemek mümkündür.

²⁶² K.N. 43 benzer örnek için bkz. Rotroff, 1997: pl. 23, fig. 16, no. 249

3.4. CUP-KANTHAROS (K.N. 44-53, Şek. 15-18)

Standart kantharos formundan kulp yapılarının göstermiş olduğu farklılık ile ayrılan cup-kantharosların, dışbükey gövdeden çıkan kulpları kyliks ve cup-skyphos kulpu gibi ağız kenarı ile birleşmez. Kulplar, ağız kenarı hizasında veya biraz üzerinden içe doğru kıvrıl olarak yapılmaktadır.

Atina Agorasında yapılan kazılar sonucunda bu formun, İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıktığı göstermektedir. Yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren yaygınlaşan bu formun, Hellenistik Dönem içerisinde de kullanımı devam etmektedir²⁶³. Yüzyılın ortalarına doğru kap formunun genel görünümünde bir yüksel olduğu ve gövdenin daraldığı gözlenmektedir. Erken örneklerde görülen kaidenin iç yüzeyinde ayak ve gövde geçişindeki açılı geçişin yerini, içbükey profilli bir geçişin yer aldığı ve kaide çemberinin tamamen siyah firnisli olduğu görülmektedir²⁶⁴.

Kökeninin İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına tarihlenen *kalın ve ince ağız kenarlı cup-skyphoslar* olduğu düşünülmektedir. Bu formun erken örneklerinin, *kalın ağız kenarlı cup-skyphoslara* benzediği ve onlar gibi kaide çemberinin rezerve olup firnis bantlar ile bezendiği görülmektedir. Bu formun erken örneklerinin iç yüzeyinde merkezi palmetleri çevreleyen dil motifi yer alırken, İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren rulet baskı bezemesi yer almaktadır. İlk defa İ.Ö. 390-380 yıllarında görülen rulet baskı bezemesi, İ.Ö. 375 yılından sonra yaygın bezeme elemanı olarak kullanılır²⁶⁵.

Atina Agorasında bulunan cup-kantharoslar, ağız profillerinin yapısına göre kalın ağız kenarlı ve ince ağız kenarlı olmak üzere iki ana grupta incelenmektedir. Bu iki grubun, kendi içerisinde birçok farklı tiplere sahip

²⁶³ Sparkes, Talcott, 1970: 117-118

²⁶⁴ Coşkun, 1999: 24

²⁶⁵ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 117-124, pl. 28-29, fig. 7, no. 648-723

olduğu görülmektedir²⁶⁶. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, her iki gruba ait cup-kantharosları varlığı tespit edilmiştir.

3.4.1. İnce Ağız Kenarlı (K.N. 44-47, Şek. 15-16)

Atina Agorasında yapılan kazılar sonucunda, ince ağız kenarlı cup-kantharoslar ağız ve gövde şekillerine göre *standart*, *kısa ağız kenarlı*, *sivri gövdeli* ve *kase şeklinde* olarak dört farklı tipe ayrılmaktadır. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmaları sonucunda, *standart* ve *kase şeklinde* ince ağız kenarlı cup-kantharoslara ait örneklerin varlığı tespit edilmiştir.

3.4.1.1. Standart Tip (K.N. 44-45, Şek. 15-16)

Bu tip cup-kantharoslarda, sade ve düz ağız kenarından gövdeye doğru devam eden içbükey profilli boyun bulunmaktadır. Boyundan gövdeye geçişin sert bir açılı ile oluşturulduğu görülmektedir. Ağız kenarı dışında bu tip cup-kantharoslar, yüksek içbükey profilli boyun, küçük kaide, kase şeklindeki alt gövde ve uzun kulp yapıları ile kalın ağız kenarlı cup-kantharosları ile aynı yapıya sahiptir. Bu tip cup-kantharosların genel bir gelişim özelliği olarak, diğer cup-kantharosları gibi geniş ve bodur bir görünümünden, dar ve yüksek bir profile ulaşmalarını söylenebilir²⁶⁷.

Atina Agorasında yapılan kazılarda, bu tip ince ağız kenarlı cup-kantharosların, diğer ince ve kalın ağız kenarlı cup-kantharoslar gibi İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıktığını göstermektedir. Bu yüzyıl boyunca

²⁶⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 117-123

²⁶⁷ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 119-120, pl. 28, fig. 7, no. 671-678

kullanılan bu tipin, Hellenistik Dönem içerisinde de kullanımları devam etmektedir²⁶⁸.

Standart tip ince ağız kenarlı cup-kantharosların bezeme özelliklerine bakıldığında ise, kaide çemberinde genellikle merkezi konik çıkıntı olduğu ve tamamen siyah firnisli boyandığı görülmektedir. Öte yandan nadir olmak ile beraber, kaide çemberinin rezerve bırakıldığı ve firnis bantlat ile bezendiği örnekler de bulunmaktadır²⁶⁹. Kap formunun iç yüzeyinde ise, diğer cup-kantharosları ile benzer bir bezeme dizaynı görülmektedir. Merkezde bulunan birbirine yaylar ile bağlı veya bağımsız palmetleri çevreleyen rulet baskısı yada sadece rulet baskı bezemesi, basit ve standart olarak kullanılmaktadır. Yüzyılın sonlarına doğru baskı bezemenin bulunmadığı örnekler görülmektedir²⁷⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında standart ince ağız kenarlı cup-kantharoslara ait iki tane (**K.N. 44-45**) örnek tespit edilmiştir. 1 ve 2 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişlemelerinde ele geçen bu kantharoslar, ağız-gövde ve kaide-gövde parçalarından oluşmaktadır.

Yüksek ve toruslu dışbükey profilli ince kaidesi bulunan K.N. 44'ün, dışbükey oturma düzleminde bir yiv yer almaktadır. İç yüzeyi merkezde iki tane küçük kazıma çember ve birbirine yaylar ile bağlanmış üç tane palmet ile bezemelidir. Olasılıkla bu palmetleri çevreleyen rulet baskı bezemesine sahiptir²⁷¹. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi parlak siyah firnisli olan bu örneğin, oturma düzleminin rezerve olduğu görülmektedir. K.N. 44'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer

²⁶⁸ Hellenistik Dönem örnekleri için bkz. Rotroff, 1997: pl. 6-8, fig. 7-8, no. 52-78; Miller, 1974: pl. 30, no. 8-10; Shear, 1935: fig. 38, no. 2(sağ); Thompson, 1934: fig. 18, no. B17

²⁶⁹ Bu bezemeye sahip bir örnek için bkz. Robinson, 1950: pl. 150, no. 529

²⁷⁰ Sparkes, Talcott, 1970: 119-120

²⁷¹ K.N. 44 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 7, no. 672, 652; Rudolph, 1970: fig. 4, no. 32; Robinson, 1950: pl. 189, no. 517; Miller, 1974: pl. 30. no. 11; Hasdağlı, 2010: şek. 30, no. CK13; Dallık, 2009: şek. 18, no. 61; Zeren, 2004: şek. 78, no. 217

merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 45'de dışa çekik ince ağız kenarı ve içbükey profilli yüksek boyun görülmektedir. İçbükey profilli boyundan, dışbükey profilli gövdeye geçiş serttir. İç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir²⁷². K.N. 45'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özelliklerinden ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 325 yıllarına tarihlenmektedir.

Bu iki standart tip ince ağız kenarlı cup-kantharosların kil ve firnis yapılarına bakıldığında ise, kaliteli kil ve siyah firnisi ile her iki örneğin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.1.2. Kase Şekilli Tip (K.N. 46-47, Şek. 16)

Bu tip ince ağız kenarlı cup-kantarosların en belirgin özelliği, üzerinde herhangi bir kavis bulunmayan açık kase şeklinde bir gövde yapısına sahip olmalarıdır. Kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharosların en geniş yeri ağız kenarıdır. Erken örnekleri (İ.Ö. 380) alçak bir yapıya sahip olan bu tipin, İ.Ö. 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinde daha derin bir yapıya sahip olduğu ve ağız kenarının içe doğru kıvrıldığı görülmektedir. Kap formunun en geniş yerinin ise, ağız kenarının biraz altında yer aldığı gözlenmektedir. İ.Ö. 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlenen örneklerin daha derin olduğu ve ağız kenarındaki içe kıvrılmanın ortadan kalktığı görülmektedir. Kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharoslarda, kulp ve kaide yapılarının diğer cup-kantharoslar ile aynı özelliklere sahip olup, tek farkın gövde ve ağız profillerinde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu tip cup-kantharoslar, *ince ağız kenarlı cup-skyphosların* bazı

²⁷² K.N. 45 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 676; Miller, 1974: pl. 30, no. 7; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513A; Dallık, 2009: şek. 19, no. 63

parçalarının zamanla küçülmesi ve işlevini kaybetmesi sonucunda ortaya çıkmış olmalıdır²⁷³.

Kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharosların iç yüzeyinde bulunan bezeme örneklerinin, diğer cup-kantharos tipleri ile benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Standart olarak rulet baskı bezemesi içerisinde birbirine yaylar ile bağlı veya bağımsız palmet motifleri yada sadece rulet baskı bezemesi yer almaktadır. Diğer tip cup-kantharoslarda olduğu gibi, kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharosların geç örneklerinde de baskı bezeme örnekleri kullanılmaz²⁷⁴.

İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkan ve yüzyılın son çeyreğine kadar varlıklarını devam ettiren kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharos formunun, Hellenistik Dönem içerisinde değiştiği gözlenmektedir²⁷⁵.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharoslara ait iki tane **(K.N. 46-47)** örnek tespit edilmiştir. 2 ve 3 no'lu sondajların güneyinde bulunan duvarlarında yanında bulunan bu kase şeklinde ince ağız kenarlı cup-kantharoslar, birbirinden farklı profil özelliklerine sahiptir.

K.N. 46'nın toruslu dışbükey profilli konik kaideye sahip olduğu görülmektedir. Olasılık bu kaide üzerinde yer alan bir ayak profiline sahiptir. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu kaidenin oturma düzlemi rezerve bırakılmıştır²⁷⁶. K.N.46'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 325-310 yıllarına tarihlenmektedir.

²⁷³ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 121, pl. 28, fig. 7, no. 686-690; Thompson, 1954: 74, no. 9

²⁷⁴ Coşkun 1999, 27-28

²⁷⁵ Hellenistik Dönem örnekleri için bkz. Rotroff, 1997: 92-94, pl. 12-14, fig. 11-12, no. 127-149; Miller, 1974: pl. 30, no. 12-15

²⁷⁶ K.N. 46 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 690; Robinson, 1950: pl. 187, no. 501; Gürsoy, 1987: şek. 21, çiz. 118

Kase şeklinde gövde, yüksek ayak ve dışbükey profilli kaideden oluşan K.N. 47'nin, oturma düzleminden dışbükey profilli kaidenin üst yüzeyine geçişte kazıma yiv yer almaktadır. Dışbükey profilli kaideden ayak profiline içbükey geçiş görülmektedir. İki parçadan oluşan ayak profilinin, ince olan üst kısımdan, kalın olan alt kısmına geçişte bir set yer almaktadır (Levha 5, K.N. 47). Ayak profilinden konik gövdeye içbükey bir geçişin olduğu gözlenmektedir. İç ve dış yüzey ile kaidenin dış yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu kantharosun, kaide çemberi rezervedir²⁷⁷. K.N. 47'de tanımlanan bu Phokaia örneğinin profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri incelendiğinde, İ.Ö. 325-300 yıllarına tarihlenmektedir. Sadece kısa bir süre için üretilen ve dolayısıyla tarihlendirme kriterine sahip olmayan bu tip kantharoslar, "*Hellenistik Kantharos*" veya "*Goblet Kantharos*" olarak bilinmektedir²⁷⁸.

Kase şeklinde cup-kantharosların kil ve firnis yapılarına bakıldığında, K.N. 46'nın kaliteli parlak siyah firnise sahip olmasına karşın, gri renkte bir kil yapısına sahip olduğu görülmektedir. Attika üretimi olmadığı açık olan bu örneğin, yerel bir atölyenin üretimi olması olasıdır. K.N. 46'in aksine kalsit katkılı, sert ve açık kırmızı renkteki kil yapısı ve parlak siyah firnisi ile K.N. 47'nin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.2. Kalın Ağız Kenarlı (K.N. 48-53, Şek. 17-18)

Atina Agorasında yapılan kazılar sonucunda, kalın ağız kenarlı cup-kantharoslar ağız ve gövde şekillerine göre *standart*, *yuvarlatılmış ağız kenarlı*, *küresel gövdeli* ve *sivri gövdeli* olarak dört farklı tipe ayrılmaktadır. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmaları

²⁷⁷ K.N. 47 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, no. 722-723; Rotroff, 1997: pl. 13, fig. 11, no. 141-142; Miller, 1974: pl. 30, no. 15; Thompson, 1934: fig. 5, no. A32

²⁷⁸ Rotroff, 1997: 93; Sparkes, Talcott, 1970: 124

sonucunda, *standart* ve *küresel gövdeli* kalın ağız kenarlı cup-kantharoslara ait örneklerin varlığı görülmüştür.

3.4.2.1. Standart Tip (K.N. 48-51, Şek. 17-18)

Yüksek ve içbükey profilli bir boyun ve kalınlaştırılarak dışa doğru sarkıtılmış ağız kenarı bulunan standart tip kalın ağız kenarlı cup-kantharolar, derin bir yapıya sahip olmalarına karşın sığ gövde yapısına sahiptir. Yuvarlatılarak dışa doğru kalınlaştırılan ağız kenarının altında, içbükey yüksek bir boyun yer almaktadır. Bazı örneklerde bu kalınlaştırılmış ağız kenarının içi oluk şeklinde boş olduğu görülmektedir. Gövde, kulpların bağlandığı noktadan dışbükey bir profille kaideye doğru daralmaktadır. Dışbükey gövdenin üzerinden başlayarak yükselen kulplar, ağız kenarı hizasında veya ağız hizasını geçtikten sonra kyliks kulpları gibi içe doğru kıvrılmaktadır. Yüksek ve toruslu kaide, dışbükey profille dışa doğru açılarak yere oturur ve oturma düzleminde genellikle bir yiv bulunmaktadır. Kaidenin yan yüzünde, üst ve alt parçaları birbirinden ayırmak için bir yivin olduğu görülmektedir²⁷⁹.

Kalın ağız kenarlı standart tip cup-kantharoların, *kalın ağız kenarlı cup-skyphos*lardan türetildiği düşünülmektedir. Bu tipin Atina Agorasında bulunan en erken örnekleri, İ.Ö. 390-380 yıllarına tarihlenmektedir²⁸⁰. Asıl popüleritesine İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarından itibaren ulaşmış olan kalın ağız kenarlı cup-kantharolar²⁸¹, Hellenistik Dönem içerisinde de varlıklarını devam ettirdiği görülmektedir²⁸².

²⁷⁹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 118, pl. 28, fig. 7, no. 648-665; Robinson, 1950: pl. 187, no. 504-506, 509; pl. 191, no. 503, 518

²⁸⁰ Erken örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 118, pl. 28, fig. 7, no. 648-650

²⁸¹ Corbett, 1955: 172-186

²⁸² Hellenistik Dönem örnekleri için bkz. Rotroff, 1997: fig. 8, no. 81-83; Shear, 1936: fig. 8, no. 1; Weinberg, 1961: pl. 93, no. D

Siyah firnis ile boyalı olan kalın ağız kenarlı standart cup-kantharosların iç yüzeyinde, genellikle alanın dar olmasından dolayı basit baskı bezeme örnekleri görülmektedir. Bu bezemeler, birbirine yaylar ile bağlanmış veya bağımsız palmetleri çevreleyen rulet zinciri ya da sadece rulet zincirinden oluşmaktadır. Bu cup-kantharosların çoğu örneğinde gövdenin altından kaideye geçişte plastik bir yiv bulunmaktadır. Ayrıca ağız kenarı ile gövde arasında kazı yivin bulunduğu örneklerde görülmektedir²⁸³.

Bu kap formunun gelişimi, diğer cup-kantharos ve kantharos formları ile benzerdir. Bodur ve şişkin olan gövdenin, giderek daraldığı ve incelindiği gözlenmektedir. İzbükey profilli boyun erken örneklerde kısa bir yapıya sahipken, yüzyılın ortalarına doğru uzamaya başladığı ve daha belirgin bir yapıya kavuşmaktadır. İnce kulp yapılarının kabalaştığı, kaidenin gövdeye paralel olarak daraldığı ve yüksekliğinin arttığı görülmektedir. Erken örneklerde rezerve olan kaide çemberi firnis bantlar ile bezenirken, yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren merkezde konik çıkıntı bulunan ve tamamen siyah firnisli örnekler yaygınlık kazanmaktadır. Derin bir görünüme kavuşan kalın ağız kenarlı cup-kantharoslarda, bu dar alana uygun olarak basit baskı bezeme motifleri kullanılmaktadır²⁸⁴. İ.Ö. 4. yüzyılın son çeyreğinden önce baskı bezemenin ortadan kalktığı ve bezemesiz örneklerin yaygınlık kazandığı görülmektedir²⁸⁵.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, standart tip kalın ağız kenarlı cup-kantharoslara ait dört tane **(K.N. 48-51)** örneğin varlığı tespit edilmiştir. Bir ağız kenarı-boyun ile üç tane kaide-gövde parçasından oluşan bu örnekler; 18 no'lu sondaj ve 15 no'lu sondajın doğusunda bulunan duvarın yanı ile 2 ve 3 no.lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişlemesi kazılarında ele geçmiştir.

²⁸³ Sparkes, Talcott, 1970: 118

²⁸⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 118-119

²⁸⁵ Coşkun, 1999: 25

Dışa çekik ve sarkık kalın ağız kenarına sahip olan K.N. 48'in, kalın ağız kenarından içbükey profil ile boyuna geçildiği görülmektedir. İç yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örneğin dış yüzeyi, mat siyah firnislidir²⁸⁶. K.N. 48'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özelliği ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 390-380 yıllarına tarihlenmektedir²⁸⁷.

K.N. 49'un dışbükey profilli ve toruslu yüksek halka kaidesi bulunmaktadır. Kaide altında, ayak çemberinden gövdeye açılı bir geçişin olduğu görülmektedir. İç yüzeyde bağımsız iki palmetten oluşan baskı bezeme yer almaktadır (**Levha 7, K.N. 49**). Rezerve olan kaide çemberinin firnis bantlar ile bezemeli olduğu ve ayak çemberinin parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir. İç ve dış yüzey parlak siyah firnislidir²⁸⁸. K.N. 49'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler birlikte değerlendirildiğinde, İ.Ö. 390-380 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

Dışbükey profilli, toruslu ve dışa çekik yüksek halka kaideye sahip olan K.N. 50'nin, kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey profilli bir geçiş görülmektedir. Kap formunun iç yüzeyinde, birbirine yaylar ile bağlı iki tane palmet yaprağı bulunmaktadır. Olasılık ile birbirine yaylar ile bağlanmış dört tane palmetten oluşan ve etrafında rulet zinciri bulunan bir kompozisyon sahip olmalıdır (**Levha 6, K.N. 50**). İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örneğin, kaide çemberi rezerve bırakılmıştır²⁸⁹. K.N. 50'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmektedir.

²⁸⁶ K.N. 48 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 648; Robinson, 1950: pl. 191, no. 521; Hasdağlı, 2010: şek. 29, no. CK 2; Özbay, 2006: 259, 2B evresi taş döşeme alt; Zeren, 2004: şek. 79, no. 222; Coşkun, 1999: şek. 28, no. 85

²⁸⁷ Erken örneklerden olduğu anlaşılan bu standart tip kalın ağız kenarlı cup-kantharosun, Klazomenai kazılarında benzer profil ve kil özelliklerine sahip bir örnek ele geçmiştir. Bu örnek bulunduğu tabakadan dolayı İ.Ö. 4. yüzyılın ilk yıllarına tarihlenmektedir. Hasdağlı, 2010: 351, şek. 29, no. CK 2

²⁸⁸ K.N. 49 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 56, fig. 6, no. 648; Robinson, 1950: pl. 185, no. 499; Zeren, 2004: şek. 81, çiz. 226

²⁸⁹ K.N. 50 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 661; Alexandrescu, 1978: fig. 14, no. 583; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 31; Young, 1951: pl. 50 B, no. 2-4; Robinson, 1950: pl. 189, no. 506; Zeren, 2004: şek. 81, çiz. 227

K.N. 51 ise toruslu ve yüksek konik kaideye sahiptir. Konik kaideden dışbükey profilli gövdeye, içbükey profilli geçiş görülmektedir. İç yüzeyi kırmızı-kahverengi renkte firnisli olan bu örneğin, dış yüzeyinde koyu gri renkte mat firnis yer almaktadır²⁹⁰. K.N. 51’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö 350-325 yıllarına tarihlenmektedir.

Standart tip kalın ağız kenarlı cup-kantharosların kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, Kaliteli kil ve firnis yapılarına sahip olan K.N. 49 ve 50’nin Attika üretimi ithal seramikler olduğunu anlaşılmaktadır. Katkısız fakat gri kil rengine sahip olan K.N. 48’in aynı zamanda iç ve dış yüzeylerinin firnis özelliklerinden dolayı Attika üretimi olmadığı; K.N. 51’in ise daha mat firnis özelliklerinden dolayı yerel bir atölyenin üretimi olduğu söylenebilir.

3.4.2.2. Küresel Gövdeli Tip (K.N. 52-53, Şek. 18)

Cup-kantharoslar içerisinde en az rastlanılan form olan küresel gövdeli tip, kaide ve kulp yapıları ile diğer cup-kantharoslara benzerlik gösterse de, küresel gövde yapısı ile farklılık göstermektedir. Bu tip cup-kantharosların, kalın ağız kenarlı cup-skyphosları andıran dışa çekik ve sarkık ağız kenarları bulunmaktadır. Ağız kenarından içbükey olarak daralan boyun, dışbükey profilli küresel gövde ile birleşmektedir. Küresel gövdenin en geniş yerinden çıkarak yükselen kulplar, ağız kenarı hizasını geçtikten sonra içe doğru kıvrılmaktadır. Yüksek, geniş ve toruslu kaide, diğer cup-kantharoslara oranla daha ince bir yapıya sahiptir²⁹¹.

İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde yoğun olarak görülen küresel gövdeli cup-kantharosların, bu yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlenen örnekleri de

²⁹⁰ K.N. 51 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 7, no. 661; Robinson, 1950: pl. 187, no. 504; Aktaş, 2011: çiz. 21, no. 72

²⁹¹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 119, pl. 28, fig. 7, no. 667-669

bulunmaktadır. Gövdenin dış yüzeyinde genellikle dikey kabartma yivler ya da bazı örneklerde olduğu gibi ek kil ile isimlendirildiği görülmektedir. Küresel gövdeli cup-kantharosların iç yüzeyinde ise, rulet baskı bezeme içerisinde birbirine bağlı veya bağımsız palmet yaprakları ya da sadece rulet baskı bezemesi yer almaktadır.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, küresel gövdeli kalın ağız kenarlı cup-kantharoslara ait iki tane **(K.N. 52-53)** ağız kenarı-boyun parçası ele geçmiştir. 2 no'lu sondaj ile 15 no'lu sondajın doğusunda bulunan duvarın yanında yapılan kazılarda bulunan bu iki örnek, farklı ağız ve boyun yapılarına sahiptir.

K.N. 52'de tanımlanan Phokaia örneğinin, dışa sarkık ve kalınlaştırılmış ağız kenarına sahiptir. Ağız kenarından kısa ve içbükey profilli boyun ile küresel gövdeye geçiş görülmektedir (**Levha 6, K.N. 52**). Gövde, kaide ve kulpları eksik olan bu örneğin, iç ve dış yüzeyleri koyu gri renkte firnislidir²⁹². Bu örnek, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri incelendiğinde, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmektedir.

Dışa çekik ve sarkın kalınlaştırılmış ağız kenarı bulunan K.N. 53'ün, ağız kenarından boyuna içbükey geçiş görülmektedir. K.N. 52'ye göre daha uzun ve düz bir boyuna sahip olan bu örneğin gövde, kaide ve kulpları eksiktir²⁹³. İç ve dış yüzeyleri parlak siyah firnisli olan bu Phokaia örneğinin, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır. Phokaia'da bulunan her iki örneğin kil yapıları ve firnis özellikleri yerel üretimden çok, Attika üretimi olduklarını göstermektedir.

²⁹² K.N. 52 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 7, no. 667; Robinson, 1950: pl. 191, no. 521;

²⁹³ K.N. 53 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 6, no. 667; Robinson, 1950: pl. 191, no. 520; Coşkun, 2006: fig. 1, no. 13; Dallık, 2009: şek. 16, no. 54; Zeren, 2004: şek. 79, no. 223

3.5. KYLİKS (K.N. 54-59, Şek. 19-20)

Antik dönemde de “kyliks” olarak adlandırılan bu form, genellikle içki kabı olarak kullanılmıştır. Sığ ve geniş gövdeli, açık ağız kenarlı ve çift yatay kulpu bulunan kyliksler, yüksek ayaklı kaidelere sahiptirler. Antik Yunanistan’da en çok kullanılan kap formlarından biri olan bu içki kapları, yüksek kaideli ve düz dipli iki ana tipinin yanı sıra farklı adlarla anılan birçok alt grupları bulunmaktadır²⁹⁴.

Korinth tipi skyphoslar, İ.Ö. 6. yüzyıl siyah firnisli içki kapları arasında, en geniş kullanıma sahip kap formu olup, diğer formları geride bırakmıştır. Kyliks formu içerisinde de, İ.Ö. 6. yüzyılda Atina sınıfı 1104 kyliksleri, en geniş kullanıma sahip tip olmuştur. Hem Atina’da hem de diğer merkezlerde, öteki kyliks formlarına ait örnekler oldukça az ele geçmektedir. İ.Ö. 6. yüzyıl ve 5. yüzyılın başlarında, C tipi kyliksler en yaygın form olarak karşımıza çıkmaktadır. İ.Ö. 480 yılından sonra ise sadece Vicup ve Acrocup formlarının siyah firnisli olarak üretildikleri görülmektedir. Bu tarihten sonra, kyliksler popülaritesini kaybetmeye başlamış ve birçok çeşidi ile ayaksız içki kapları kylikslerin yerini almıştır.

Atina Agorasında siyah firnisli kyliksler; Atina sınıfı 1104, Siana kyliksleri, Bantlı kyliksler, Crocow sınıfı, Droopcup, C tipi içbükey dudaklı, C tipi düz dudaklı, B tipi, Vicup ve Acrocup olmak üzere on farklı gruba ayrılmıştır. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, yukarıda belirtilen kyliks gruplarından, C tipi içbükey dudaklı, C tipi düz dudaklı ve B tipi kylikslere ait örnekler ele geçmiştir. Ayrıca Doğu Yunan kentlerinin yerel üretimi olan “*Ionia kylikslerine*” ait örnekler de bulunmaktadır.

²⁹⁴ Erhat, 1989: 107; Delemen, Çokay-Kepçe, 2009: 14; Tekçam, 2007: 105

3.5.1. İonia Kylikleri (K.N. 54-55, Şek. 19)

Kısa ve dışa çekik ağız kenarı bulunan İonia kylikleri, kaideye doğru daralan küresel bir gövdeye ve dışa çekik halka kaideye sahiptirler. Ağız ve gövde geçişleri oldukça belirgin olan bu tipin, ağız altına yerleştirilmiş iki kulpu bulunmaktadır. Genellikle kabın gövdesine yatay birleşen kulpların, bazı örneklerde ağız kenarını aşacak şekilde yerleştirildikleri görülmektedir²⁹⁵.

İ.Ö. 7. yüzyıl ortalarından İ.Ö. 6. yüzyıl ortalarına kadar kullanım gören İonia kylikleri, Doğu Yunan kentlerinde oldukça geniş bir yayılım alanı bulmuşlardır²⁹⁶. Birçok kentte yerel atölyeler tarafından üretilmesi ve bu üretimin özelliklerinden dolayı İonia kyliklerinin; ağız profili, kulp ve kaide yapıları ile bezeme özelliklerine bağlı olarak ondan fazla tipin varlığı saptanmıştır²⁹⁷. Bu kaselerin yapılan kil analizleri, Samos ve Miletos gibi Güney İonia merkezlerinde üretildiklerini göstermiştir²⁹⁸. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, farklı ağız profiline ve bezemeye sahip iki İonia kylik (K.N. 54-55) ele geçmiştir. Phokaia Tip I ve II olarak sınıflandırılan bu örneklerin, Batı Anadolu, Ege Adaları, Doğu ve Batı Akdeniz ile Karadeniz'de bulunan birçok merkezde benzerleri ele geçmiştir.

3.5.1.1. Phokaia Tip I (K.N. 54, Şek. 19)

Bu tip, kısa ve dışa çekik ağız kenarı ile ağız kenarı-gövde geçişine bağlı olarak belirgin omuz yapısına ve ağız kenarının altına yerleştirilmiş

²⁹⁵ İonia kyliklerinin gelişimi ve örnekler için bkz. Utili, 1999: sf. 13-16, abb. 4-6, no. 54-110; Hürmüzlü, 1995: 90-97, lev. 47-48, no. 168-174; Koçak-Yaldır, 2011: 89-93, res. 1, no. A16-A17; Brann, 1962: lev. 8, no. 147-148; Boardman, Hayes, 1966: fig. 55, no. 1197; Isler, 1978: lev. 27, no. 24-25; Walter-Karydi, 1973: lev. 41, no. 333; Alexandrescu, 1978: fig. 30, no. 743, 748; Erickson, 2002: fig. 3, no. 7; Weinberg, 1948: pl. 80-81, no. 38-39

²⁹⁶ Koçak-Yaldır, 2011: 89

²⁹⁷ Hürmüzlü, 1995: 90-97

²⁹⁸ Cook, Dupont, 1998: 129-130

kulplara sahiptir. Kaideye doğru daralan küresel gövde, alçak ve halka şeklindeki kaide üzerine oturur. Bu tip kylikslerin en belirgin özelliğini, ek kırmızı boya ile yapılan bant bezemeler oluşturmaktadır. Bu kırmızı bantlar, firnisli olan iç yüzeyde, ağız kenarında ve dış yüzeyde bulunan firnis bantlar üzerinde yer almaktadır. Bazı örneklerin sadece vazunun iç yüzeyinde kırmızı banda sahip olduğu görülür. Bu tip kylikslerin ağız kenarının dış yüzeyleri siyah firnislidir.

Sadece ağız kenarı ve gövdeden oluşan K.N. 54, kaideye doğru daralan küresel gövdeye, ağız kenarının altına yerleştirilmiş kulplara, alçak ve halka şeklinde kaideye sahip olmalıydı. Ağız kenarının iç ve dış yüzeyi siyah firnisli olan bu örneğin, iç yüzeyde tipin karakteristik özelliğini yansıtan kırmızı bant yer almaktadır²⁹⁹. Parlak siyah firnisli olmasına karşın, mikalı kil yapısı ile Attika üretimi olmadığı anlaşılan bu örneğin, Attika dışındaki yerel bir atölyede ve olasılıkla Phokaia'da bulunan bir atölyede üretildiği söylenebilir.

Phokaia Tip I kylikslerinin en erken örnekleri, Kıbrıs ve İtalya'da bulunmuştur³⁰⁰. Akdeniz, Ege ve Karadeniz'de bulunan birçok merkezde benzer örnekleri bulunan bu tipin, birçok merkezde farklı gruplandırmaya sahip olduğu görülmüştür. Klazomenai'de Hürmüzlü, Tip 1610 kısa ağız kenarlı; Tocra'da Hayes, Rhodos Tip V; Samos'da Isler, Grup E; Megara Hyblaia'da Vallet ve Villard, B1 ile Tarsus'da Hanfman, Tip II gibi sınıflamalarda bulunmuşlardır³⁰¹. Bu kentlerde bulunan bu tip örnekler, İ.Ö. 7.

²⁹⁹ Klazomenai'de bulunan örnek, ağız kenarının profili ile kırmızı ek boyanın kullanım şekli, Phokaia tip I örneği ile tam benzerlik göstermektedir. Hürmüzlü, 1995: lev. 47, no. 169

³⁰⁰ Hürmüzlü, 1995: 91

³⁰¹ K.N. 54 benzer örnekler için bkz. Assos'da bulunan örnekler için bkz. Utili, 1999: abb. 5, no. 97; Tocra'da bulunan bir örnek için bkz. Boardman, Hayes, 1966: fig. 55, no. 1197; Samos'da bulunan örnekler için bkz. Isler, 1978: lev. 27, no. 24-25; Walter-Karydi, 1973: lev. 41, no. 333; Histria'da bulunan iki örnek için bkz. Alexandrescu, 1978: fig. 30, no. 743, 748; Atina Agorasında bulunan örnekler için bkz. Brann, 1962: lev. 8, no. 147-148; Korinth'de bulunan örnekler için bkz. Bu örnekler skyphos olarak değerlendirilmiş. Weinberg, 1948: pl. 80-81, no. D38- D39; Klazomenai'de bulunan benzer örnekler için bkz. Hürmüzlü, 1995: lev. 47, no. 168-169; Girit, Kato Syme'de bulunan örnekler için bkz. Erickson, 2002: fig. 3, no. 7-8; Daskyleion'da bulunan örnek için bkz. Koçak-Yaldır, 2011: res. 1, no. A17

yüzyıl sonu 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir. K.N. 54'da tanımlanan Phokaia Tip I örneğinin sahip olduğu profil ve firnis özellikleri, bu örneğin de İ.Ö. 7. yüzyıl sonu 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmesi gerektiğini göstermiştir.

3.5.1.2. Phokaia Tip II (K.N. 55, Şek. 19)

Kısa ağız kenarından gövdeye geçişte bir çentik yer alan bu tip kyliklerde, buna bağlı olarak belirgin omuz yapıları bulunmaktadır. Omuz üzerine yerleştirilen ince ve uzun kulplar, ağız seviyesinin üzerine çıkmaktadır. Diğer kyliklere göre daha sığ bir yapıya sahip olan bu örnekler, küresel bir gövdeye sahiptirler. Diğer merkezlerde bulunan örneklerden, alçak, dışa çekik ve halka profilli kaideye sahip olduğu görülmektedir. Kylix formunda görülen bu farklılık, Samos'da "*F Grubu*" ve Klazomenai'de "*Tip 1640 Kısa, Çentik Ağızlı*" olarak değerlendirilmelerine neden olmuştur³⁰².

Ağız kenarı ince firnis bant dışında, rezerve bırakılan bu tip Kylixlerin, iç yüzeyinde ağız kenarında bırakılan rezerve bant dışında tamamen firnislidir. Kulplar arasında bırakılan rezerve bir kuşak ve gövde altında rezerve bırakılan bant yer almaktadır.

K.N. 55'de tanımlanan Phokaia Tip II örneği, dışa çekik ağız kenarı ve gövde parçasından oluşmaktadır. Ağız gövde geçişinde yer alan çentikten, belirgin bir omuz yapısına sahip olduğu görülmektedir. İç ve dış yüzeyi rezerve olan bu örneğin; iç yüzeyde, ağız kenarı gövde geçişinde rezerve bant ve hemen altında da kalın firnis bant yer almaktadır. Tip I'e göre ağız kenarı dışa daha çok taşkın olan Tip II'nin, ayrıca daha ince cidarlı ve küçük boyutta olduğu görülmektedir. İç yüzeyinin tamamen firnisli olmaması, ağız kenarında rezerve ve firnis bantların olmasından dolayı, diğer merkezlerde bulunan örneklerden ayrılmaktadır.

³⁰² Isler, 1978: 163-173; Hürmüzlü, 1995: 95-96

K.N. 55'de tanımlanan Phokaia Tip II örneğinin benzerleri, Doğu Yunan merkezlerinde, İtalya ve İspanya'da bulunmuştur³⁰³. Bu örneği, Smyrna, Klazomenai, Samos, Daskyleion, Kato Syme, Histria, Lakonia, İsthmia ve Korinth'de³⁰⁴ bulunan benzer örnekleri dikkate alınarak, İ.Ö. 575-550 yıllarına tarihlenmiştir. Tüm bu örnekler de bu tipin, İ.Ö. 6. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca kaliteli kil yapısı ve mat siyah firnisli olan bu örneğin, kesin olmamakla beraber Attika üretimi olduğu söylenebilir.

3.5.2. C Tipi, İçbükey Dudaklı (K.N. 56-57, Şek. 19-20)

Siyah firnisli kyliksler içerisinde en yaygın kullanıma sahip olan bu tip kylikslerde, içbükey profilli dudaktan gövdeye sert bir geçiş olduğu görülür³⁰⁵. Ağız kenarı hizasında son bulan kulplar, rezerve panellere içermektedir. Sığ gövdeye sahip olan bu kap; güçlü, dengeli ve kullanıma elverişli ayak profiline sahiptir. Birçok yönden standartlara sahip olan bu tipin, ayak profilinde rezerve bir torus çıkıntı yer almaktadır. Konik kaidenin alt yüzeyinin merkezi ile oturma düzlemi dışında, vazounun tamamı siyah firnislidir. Geç örneklerde kaide altının merkezi nokta veya firnis bantlar ile süslenmiştir. Ayak ile kaide geçişinde dar bir plastik bant yer almaktadır. Alt ve üst kısımları kazıma çizgi içeren bu bandın, bazı örneklerinde bu kazıma çizgilere kırmızı ek boya uygulandığı görülmektedir³⁰⁶.

³⁰³ Hürmüzlü, 1995: 95-96

³⁰⁴ K.N. 55 benzer örnekler için bkz. Assos'da bulunan örnekler için bkz. Utili, 1999: abb. 4, no. 65; Smyrna örneği için bkz. Boardman, 1958-59: fig. 7, no. 26; Klazomenai örneği için bkz. Hürmüzlü, 1995: lev. 47, no. 173; Samos örnekleri için bkz. Isler, 1978: lev. 38, no. 538; Walter-Karydi, 1973: fig. 26, no. a3; Daskyleion örneği için bkz. Koçak-Yaldır, 2011: res. 1, no. A16; Girit, Kato Syme örnekleri için bkz. Erickson, 2002: fig. 3, no. 7-8; Histria örnekleri için Alexandrescu, 1978: fig. 30, 743, 748; Lakonia örneği için bkz. Catling, Shipley, 1989: pl. 37, fig. 11, no. c; Isthmia örneği için bkz. Clement, Thorne, 1974: pl. 86, fig. 5, no. 15; Korinth örneği için bkz. Blegen et al., 1964: fig. 21, no. 198:1

³⁰⁵ Vanderpool, 1946: 316-317

³⁰⁶ Kap formunun gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 91-92, pl. 19, fig. 4, no. 398-413

İ.Ö. 6. yüzyıl içerisinde ve 5. yüzyıl başlarında kap formunda çok az bir değişim gerçekleşmektedir. İ.Ö. 6. yüzyıla göre incelen ve uzayan kyliklerin, kaidenin üst kısmı ayağa doğru yükselmektedir. Erken örneklerde görülen dikkatlice yapılmış plastik bantların azaldığı görülmektedir. Bunun yerine, düzayak profilinin üzerine iki kazıma yiv yer almaktadır. Ayrıca erken örneklerde görülen içbükey profilli yüksek dudak, geç örneklerde alçalmaya başlamıştır³⁰⁷. Kap formundaki bu gelişme, İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ilk örneklerin ağır, iri ve hantal görünümünün, gelişim süreci içerisinde daha ince ve zarif bir yapıya kavuştuğunu göstermektedir.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, bir kaide ile ağız ve gövde parçasından oluşan iki tane C tipi içbükey dudaklı kylik ele geçmiştir. 2 no'lu sondaj ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişleme kazılarında bulunan bu iki örnek, kil ve firnis özelliklerinden Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

K.N. 56'da tanımlanan Phokaia örneği, dışbükey profilli kaide parçasından oluşmaktadır³⁰⁸. Üst yüzeyi düz olan bu örneğin, oturma düzlemi rezerve bırakılmıştır. Profil özellikleri ile Atina Agorası, Korinth ve Daskyleion'da bulunan benzer örneklerden, K.N. 56'nın İ.Ö. 550-525 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

K.N. 57'de tanımlanan Phokaia örneği ise, alçak içbükey profilli dudak ve gövde parçasından oluşmaktadır³⁰⁹. Dudaktan gövdeye sert bir geçişe sahiptir. Dış yüzeyde dudak kenarı ile iç yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örneğin, gövdenin kırmızı firnisli olduğu görülmektedir. K.N. 57 örneği, profil

³⁰⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 91-92; Coşkun, 2004: 93-94; Coşkun, 1999: 10

³⁰⁸ K.N. 56 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 398; Blegen et al., 1964: fig. 2, no. 198: 1; Coşkun, 1999: şek. 9, no. 27

³⁰⁹ K.N. 57 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 401, 413; Roberts, Glock, 1986: fig. 3, no. 7; Gökay, 1990: lev. 12. a, çiz. 4, no. E98; Boulter, 1963: fig. 6, no. 1; Coşkun, 1999: şek. 9, no. 24

özellikleri ile Atina Agorası ve Daskyleion'da bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 525-500 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 56 ve 57'nin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, kaliteli ve mikasız kil yapısı ile parlak siyah firnise sahip oldukları gözlenmektedir. Bu özelliklerinden dolayı bu iki örneğin, Attika üretimi ithal seramikler olduğu anlaşılmaktadır.

3.5.3. C Tipi, Düz Dudaklı (K.N. 58, Şek. 20)

Bu tip kylikslerin; kaide, ayak, gövde ve kulp profilleri içbükey dudaklı kylikslere benzerlik göstermektedir. Tek fark, düz dudak kenarının hiçbir kavis yapmadan, tek eğri ile kaideye ulaşmasında ortaya çıkmaktadır. Düz dudaklı kyliksler, içbükey dudaklı kyliksler ile benzer bir gelişim göstermesine karşın, onlar kadar popüler bir kullanım görmemişlerdir³¹⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, 18 no'lu sondajda, C tipi düz dudaklı kylikslere ait bir tane ağız ve gövde parçası bulunmuştur (**Levha 7, K.N. 58**). K.N. 58'da tanımlanan bu örneğin, ince ağız kenarı ile tek kavisle gövdeye kadar indiği, iç ve dış yüzeyinin parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir³¹¹. Kaide ve kulp kısımları eksik olan bu örneğin, kaliteli kil yapısı ve parlak siyah firnisi ile Attika üretimi olduğu göstermektedir. Profil özellikleri ve Atina Agorasında bulunan örnekler yardımı ile K.N. 58, İ.Ö. 520-510 yıllarına tarihlenmiştir.

³¹⁰ Bu formun gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 92, pl. 20, fig. 4, no. 414-431

³¹¹ K.N. 59 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 415, 420; Roberts, Glock, 1986: fig. 7, no. 11-12

3.5.4. B Tipi (K.N. 59, Şek. 20)

Siyah firnisli kylikslerin büyük çoğunluğu, C tipi kylikslerin iki varyasyonuna aittir. Siyah figürlü kyliksler içerisinde en popüler yere sahip olan B tipi kylikslerin, siyah firnisli örnekleri oldukça az ele geçmiştir. Bunun nedeni ise, ince cidarlı ve kolay kırılabilir bir yapıya sahip olmasından dolayı pratik bir kullanıma sahip olmamasıdır. İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarında ve 5. yüzyılda, C tipi kylikslerin basit bir varyasyonu olarak üretilen bu tip kyliksler, asıl formuna İ.Ö. 5. yüzyılın ilk çeyreğinde ulaşmıştır. Geniş ve sığ gövdeye sahip B tipi kylikslerin, düz ağız kenarlarının altına yerleştirilmiş kulpları bulunmaktadır. Ayrıca dışa çekik halka kaide, yüksek bir profile sahiptir³¹².

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, B tipi kylikslere ait bir kaide ele geçmiştir. 2 no'lu sondajda bulunan bu örnek, dışbükey profilli kaide ve ayaktan oluşmaktadır. Kil yapısı Attika dışında üretildiğini işaret eden K.N. 59'un, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir. Bu örnek, Atina Agorası ve Daskyleion'da bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurularak, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenmiştir³¹³. Ayrıca kap formunun profil özellikleri de, bu dönemi işaret etmektedir.

³¹² B tipi kylikslerin form gelişimi ve örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 92, fig. 4, no. 432-433

³¹³ K.N. 59 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott 1970, fig. 4, no. 432-433; Coşkun 2004, lev. 15, fig. 3, no. 27

3.6. STEMLESS (K.N. 60-65, Şek. 21-22)

Ayaksız kyliksler için kullanılan stemless, adından da anlaşılacağı üzere ayak profili dışında kylikslere benzemektedir. Erken örnekleri sığ gövdeli, içbükey dudaklı veya ilave kenarlı, düz disk ya da halka kaideye ve dudak altında yer alan bir çift kulpa sahip olan stemlessler, İ.Ö. 480 yılına kadar çok nadir görülmektedir. Bu tarihten itibaren kylikslerin gözden düşmeye başlaması ile önem kazanmaya başladığı ve çok sayıda üretiminin yapıldığı görülmektedir.

İ.Ö. 5. yüzyılın üçüncü çeyreğinde sade dudaklı stemlessler popüler olarak kullanılmaktadır. Bu dönemde, skyphoslar kadar yaygın olan stemlesslerde, yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren kazıma ve baskı bezeme örneklerinin kullanımı artmaktadır. İ.Ö. 4. yüzyılın başlarında kantharos ve cup-kantharosların üretiminin artması ile birlikte, stemlessler önemini kaybetmektedir.

Stemlessler, ebatlarına göre küçük ve büyük olmak üzere iki ana gruba ayrılmakta ve bu iki grubun da gendi içinde birçok farklı tipe sahip olduğu görülmektedir³¹⁴. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, her iki grubu temsil eden stemless örnekleri bulunmaktadır.

3.6.1. Küçük Stemless (K.N. 60-61, Şek. 21)

Bu tip stemlessler, İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkar ve İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına kadar üretimleri devam eder. Genellikle dışbükey profilili ve sığ bir kaide, içbükey veya ilave dudak kenarı ile iki yatay kulpa sahip oldukları görülmektedir. Nadir olarak düz ağız kenarı profiline sahip olan bu

³¹⁴ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 98-105, pl. 21-23, fig. 5, 22, no. 446-517; Özkan, 1993: 155-160, lev. 38-44, no. 134-155

tipin, düz disk ya da halka kaideleri bulunmaktadır. Dudak altına yerleştirilmiş kulpları, ağız kenarı hizası veya ağız kenarının biraz üzerine yükselmektedir³¹⁵.

Küçük stemlessler, Atina Agorasında yapılan kazılar sonucunda kendi aralarında *Kesik Ayaklı*, *Agora sınıfı P 10539*, *Rheneia* ve *Varyasyon* olmak üzere dört farklı tipte incelenmektedir. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, küçük stemlesslerin *Kesik Ayaklı* ve *Rheneia* tiplerine ait örneklerin varlığı tespit edilmiştir.

3.6.1.1. Kesik Ayaklı Tip (K.N. 60, Şek. 21)

Kesik ayaklı tip stemlesslerde, genel olarak içbükey profilli dudak, derin gövde ve düz disk kaide bulunmaktadır. İçbükey dudak profili altına yerleştirilmiş iki yatay kulp, ağız kenarı hizasına kadar yükselmektedir. İçbükey profilli kaide altı sahip olan bu tipte, düz disk kaideden dışbükey profilli gövdeye, geniş içbükey bir yiv ile geçilmektedir. Bazı örneklerinin sıra dışı bir şekilde çok sığ bir gövdeye ve düz ağız kenarına yerleştirilmiş kulplara sahip oldukları görülmektedir³¹⁶. Bu tip stemlesslerin, İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarından, İ.Ö. 480 yıllarına kadar, sadece kısa bir dönem içinde üretildiği anlaşılmaktadır.

Erken örneklerde, rezerve olan düz disk kaidenin altları kazıma çizgiler ve firnis kullanılarak özenle bezendiği görülmektedir. Geniş kulp köklerine sahip olan bu tip stemlesslerin kulplarında, rezerve paneller bulunmaktadır. İlave kenar eklenmeden önce içbükey dudak yapısı yükselerek hafif dışa açılmaktadır. İçbükey ağız kenarında bir veya iki ile iç yüzeyde ağız ve gövde geçişinde bir tane kırmızıçizgi yer almaktadır. Ayrıca bazı örneklerin iç

³¹⁵ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 98, pl. 21, fig. 5, no. 446-468

³¹⁶ Bu örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 98, pl. 21, fig. 5, no. 449

yüzeyinde(tondoda), küçük kırmızı bir daire olabilmektedir³¹⁷. Gelişim süreci yavaş gerçekleşen stemlesslerin geç örneklerinin, daha dar ve derin olduğu görülmektedir.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kesik ayaklı küçük stemlesslere ait bir tane(K.N. 60) örnek tespit edilmiştir. Kaide ve gövde parçasından oluşan bu örnek, 1 no'lu sondajların güneyinde bulunan duvarın yanında(G3-H3 kareleri) yapılan kazılarda ele geçmiştir. K.N. 60'da tanımlanan bu örnek, düz disk kaideye ve içbükey kaide altına sahiptir. Düz disk kaideden dışbükey gövdeye geçişte, içbükey profilli geniş bir yiv yer almaktadır. İç ve dış yüzeyi siyah firnisli olan bu örneğin, kaide altı rezervedir³¹⁸. Bu kesik ayaklı küçük stemless, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenmektedir. Kalsit katkılı sert kil yapısı ve parlak siyah firnisi ile bu örneğin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.6.1.2. Rheneia Tip (K.N. 61, Şek. 21)

Agora sınıfı stemlesslerinin türevi olarak ortaya çıkan Rheneia stemlesslerinin, hafif içbükey profilli ilave dudak kenarı, alçak gövde, karşılıklı yatay iki kulp ve halka kaideleri bulunmaktadır. Popüler olarak kullanım gören bu form, İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci çeyreğinde ortaya çıkar ve İ.Ö. 400 yıllarına kadar üretiminin devam ettiği görülür³¹⁹.

Agora sınıfı ile benzer bir gelişim çizgisini devam ettiren bu stemlesslerin, önceleri daha derin olan gövdeleri, yüzyılın ortalarına doğru daha sığ ve geniştir. Erken örneklerinde geniş ve yuvarlak olan kulplar,

³¹⁷ Bu örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 21, fig. 5, no. 446

³¹⁸ K.N. 60 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 21, fig. 5, no. 449; Roberts, Glock, 1986: pl. 3, fig. 8, no. 19; Vanderpool, 1946: pl. 66, no. 278; Young, 1938: fig. 9, no. D12; Boulter, 1963: fig. 6, no. 1

³¹⁹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 100-101, pl. 21, fig. 5, no. 456-463; Özkan, 1993: 159-160, lev. 44, no. 155

yüzyılın ortalarına doğru köşeli bir yapıya kavuşur. Ayrıca ağız kenarında bulunan kulpların yerlerinin değiştiği ve rezerve bırakılan kulp panellerinin tamamen siyah firnisli olduğu görülmektedir. Rezerve olan kaide altlarının ise, sayıları ve kalınlıkları değişen firnis çemberler ile bezendiği bu tip stemlesslerin bazı örnekleri, tamamen siyah firnisli kaide çemberine sahiptir³²⁰. Siyah firnis ile boyalı olan Rheneia stemlesslerinin bazı örneklerinin iç yüzeyinde baskı bezeme motifleri yer almaktadır³²¹. Bulgaristan'da bulunan gümüş bir örnek, bu tipin kökeninin metal bir örnek olduğunu akla getirmenin yanı sıra, tondosunda at üzerinde Selene bezemesi bulunan bu örnek, profil olarak geç bir dönemi işaret etmektedir³²².

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, ince ağız kenarlı stemlesslere ait bir tane(K.N. 61) örnek tespit edilmiştir. Kaide ve gövde parçasından oluşan bu örnek, 1 no'lu sondajların güneyinde bulunan duvarın yanında(G3-H3 kareleri) yapılan kazılarda ele geçmiştir. Dışa çekik ve dışbükey profilli alçak halka kaideye sahip olan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. Rezerve olan kaide altında, merkezi firnis nokta ve bunu çevreleyen küçük firnis çember ile ayak çemberinin iç yüzeyinde firnis bant yer almaktadır³²³. K.N. 61'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 480-470 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır. Bu örneğin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, Attika üretiminde çok yerel bir atölyenin üretimi olduğu söylenebilir.

³²⁰ Özkan, 1993: 159-160

³²¹ Sparkes, Talcott, 1970: 100-101

³²² Bu örnek ve bezemesi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 101; Webster, 1939: lev. 11, no. c

³²³ K.N. 61 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, pl. 21, no. 456; Boulter, 1953: pl. 29, no. 36-37; Talcott, 1936: fig. 7; Özkan, 1993: lev. 44, no. 155

3.6.2. Büyük Stemless (K.N. 62-65, Şek. 21-22)

İ.Ö. 5. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bu grubun ilk örnekleri sağlam bir profile sahiptir. Bu yüzyılın sonlarına gelindiğinde ise dönemin karakteristik özelliklerini yansıtan narin ve hassas örnekler görülmekte ve bütün serinin üretimleri benzerlik göstermektedir. Fakat detayların işlenmesinde farklılıkların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Büyük stemlessler ilk ortaya çıktıklarında, kaidenin dış yüzeyinde bir yiv yer almaktaydı. Başlangıçta kaidenin ortasında yer alan bu yiv, daha sonra yukarıya doğru çıkar. Bazı örneklerinde ise kaide üzerinde yiv olmadığı görülmektedir. İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısında kaide formu tamamen değişir, yüksek ve daha özenli işçiliğe sahip kaideler yapılır. Kaide üzerinde bulunan yiv sayısı ve derinliği artar³²⁴. İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci çeyreğinde, içbükey dudak profilli büyük stemlesslerin daha popüler olduğu görülmektedir.

Büyük stemlessler, ağız profilleri ve yapılarına göre *İlave Ağız Kenarlı*, *Sade Ağız Kenarlı* ve *Narin* olmak üzere üç farklı tipte incelenmektedir³²⁵. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, büyük stemlesslerin *İlave Ağız Kenarlı* ve *Sade Ağız Kenarlı* tiplerine ait örneklerin varlığı tespit edilmiştir.

3.6.2.1. İlave Ağız Kenarlı Tip (K.N. 62-64, Şek. 21-22)

İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci çeyreğinde ortaya çıkan ilave ağız kenarlı stemlesslerin, İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreğine kadar kullanımının devam ettiği görülür. Bu tipte, kalın ve geniş halka kaide, alçak gövde, ilave ağız kenarlı içbükey profilli dudak ile dudağın hemen altına yerleştirilen iki yatay kulpu karakteristiklerdir.

³²⁴ Kaide gelişimi için bkz Sparkes, Talcott, 1970: pl. 21-22, fig. 5, no. 469-517; Alexandrescu, 1978: fig. 11, no. 503, 519-520, 528, 541; Talcott, 1935: fig. 20; Boardman, 1958: fig. 11, no. 185; Boulter, 1953: fig. 2, no. 199; Özkan, 1993: lev. 38-44, no. 134-156

³²⁵ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 101-105, pl. 22-23, fig. 5, no. 469-517

Bu tip stemlesslerin bezeme özelliklerine bakıldığında ise, kaide çemberinin rezerve bırakılması, merkezi firnis nokta ve bunu çevreleyen bir veya iki firnis çemberden oluşan standart bezenmesi sistemi görülmektedir. İ.Ö. 5. yüzyılın ortalarına doğru kaide altı bezemesi daha özenli ve zengin olarak yapılmaktadır. En çok görülen bezeme, iç içe geçen çok sayıdaki geniş firnis çemberlerdir. Erken örneklerde görülen rezerve kulp panellerinin yerini, daha sonraki dönemlerde tamamen firnisli örnekler almaktadır. Sert hatlara sahip olmayan erken dönem kaidelerinin, geç dönem örnekleri keskin hatlara sahiptir. Büyük stemlessler ilk ortaya çıktıklarında, kaidenin dış yüzeyinde bir yiv yer almaktadır. Bazı örneklerinde ise, kaide üzerinde yiv olmadığı görülmektedir. Başlangıçta kaidenin ortasında yer alan bu yiv, daha geç örneklerde yukarıya doğru çıkar³²⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, ilave ağız kenarlı büyük stemlesslere ait üç tane örnek tespit edilmiştir. Bir ağız-gövde(K.N. 62) ile iki tane kaide-gövde(K.N. 63-64) parçalarından oluşan bu örnekler, 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında(G2,H2 kareleri) ve güneyinde(G3,H3 kareleri) yapılan kesit genişlemeleri ile oval yapının batı duvarı dışında(E7 karesi) yapılan kazılarında ele geçmiştir.

K.N. 62, içte ve dışta ilave içbükey profilli ağız kenarına sahiptir. İç yüzeyde, dudaktan gövdeye geçişte bir set yer almaktadır. Kaideye doğru daralan gövdenin iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir³²⁷. Dışa çekik sağlam halka kaideye sahip olan K.N. 63'ün, halka kaidenin dış yüzeyinde bir yiv yer almaktadır. iç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi parlak siyah firnisli olan bu

³²⁶ Bu kaideler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 22, fig. 5, no. 469-482; Alexandrescu, 1978: fig. 11, no. 519-520; Boardman, 1958: fig. 11, no. 185; Boulter, 1953: fig. 2, no. 199; Özkan, 1993: lev. 38-40, no. 134-140

³²⁷ K.N. 62 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, no. 471; Boulter, 1953: fig. 2, no. 199; Coşkun, 2004: lev. 16, fig. 4, no. 38; Dallık, 2009: şek. 3, no. 7; Özkan, 1993: lev. 38, no. 134-135

örneğin, oturma düzleminin rezerve olduğu görülmektedir³²⁸. K.N. 62 ve 63'de tanımlanan bu Phokaia örnekleri, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. 470-450 yıllarına tarihlenmeleri doğru olacaktır.

Dışbükey profilli ve kalın cidarlı sağlam halka kaideye sahip olan K.N. 64'ün, iç ve dış yüzeyi kahverengi-koyu gri renkte firnislidir. Kaide altı ve oturma düzleminin ise rezerve olduğu görülmektedir³²⁹ K.N. 64'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. 460-450 yıllarına tarihlenmektedir.

İlave ağız kenarlı büyük stemlesslerin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, katkısız ve sert kil yapısı ile parlak siyah firmise sahip olan K.N. 62'nin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Parlak siyah firnisli olmasına karşın, mikalı ve kalsit katkılı soluk kahverengi kile sahip olan K.N. 63'ün, bu özelliklerinden dolayı Attika dışındaki bir merkezde veya yerel bir atölyede üretildiği söylenebilir. K.N. 64'ün mika ve kum katkılı kil yapısı ve kahverengi-koyu gri firnis yapısı ise, Attika üretiminden çok, yerel bir atölyeyi işaret etmektedir.

3.6.2.2. İnce Ağız Kenarlı Tip (K.N. 65, Şek. 20)

Bu tip stemlessler, düz kase görünümlü gövdeye ve her iki tarafta dışbükey görünümlü halka kaideleri ile ağız kenarı hizasında ve tamamen firnisli iki yatay kulpa sahiptir. İnce ağız kenarlı stemlesslerin ortak özelliklerinden biri de, iç yüzeyinde baskı bezeme motiflerine sahip

³²⁸ K.N. 63 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, no. 471, 475; Alexandrescu, 1978: fig. 11, no. 519; Boardman, 1958/59: fig. 11, no. 185; Boulter: 1953, fig. 2, no. 199; Coşkun, 2004: lev. 16, fig. 4, no. 37; Özkan, 1993, lev. 38-39, no. 135, 137

³²⁹ K.N. 64 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 21, fig. 5, no. 474; Coşkun, 2004: lev. 16, fig. 4, no. 38; Pemberton, 1997: fig. 2, no. 1; Dallık, 2009: şek 5, no. 13; Özkan, 1993: lev. 38, no. 134

olmalarıdır. Öte yandan içbükey dudaklı stemlesslerin bazı örneklerinin de baskı bezemeye sahip oldukları görülmektedir³³⁰.

İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci çeyreğinin sonlarında görülen bu tip stemlessler, yüzyılın son çeyreğine kadar kullanımları devam eder. Erken örnekleri kalın cidarlı ve dışbükey profilli düz kase görünümlü gövdeye sahip olan bu tipin, ağız kenarı hizasında kulpları vardır. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren kaide yapıları yükselir ve dış yüzeylerinde bir yiv yer alır. Gövde yapılarının ise, erken örneklerle göre daha sığ ve yayvan olduğu görülür. İ.Ö. 430-420 yıllarına tarihlenen geç örneklerde ise, yüksekliği artan kaidenin dış yüzeyinde torus profilli bir yivin yer aldığı ve kap formunun incelendiği gözlenir. Bu geç dönem örneklerin, narin sınıf stemlesslerden etkilendiğini söylemek mümkün³³¹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, ince ağız kenarlı stemlesslere ait bir tane(K.N. 65) örnek tespit edilmiştir. Kaide ve gövde parçasından oluşan bu örnek, 1 ve 2 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçmiştir. K.N. 65'de tanımlanan bu Phokaia örneği, dışbükey profilli yüksek ve geniş halka kaide ile ince cidarlı bir yapıya sahiptir. İç yüzeyinde üç tane palmet yaprağı baskı bezemesi örülmektedir. Kaide çemberi rezerve olan bu örneğin, kaidenin dış yüzeyinde oturma düzleminden gövdenin alt kısmına kadar kalın bir bant şeklinde siyah firnislidir³³². Kaide ile gövdenin birleşme yerinin altında rezerve bant yer almaktadır. Gövdenin iç ve dış yüzeyi siyah firnislidir. K.N. 65'de tanımlanan bu düz ağız kenarlı stemless, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 440-430 yıllarına tarihlenmektedir. Kil ve firnis yapısına bakıldığında, kalsit katkılı sert kil ve mat siyah firnise sahip olan bu örnek, Attika üretimi olmalıdır.

³³⁰ Bu bezeme örnekleri için bkz. Talcott, 1935: fig. 21, no. 10, 12-14, 16, 18-20

³³¹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 102, pl. 22, fig. 5, no. 474-482

³³² K.N. 65 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, no. 476; Vanderpool, 1946: pl. 63, no. 241; Özkan, 1993: lev. 44, no. 156; Talcott, 1935: fig. 20-21, no. 19

3.7. BOLSAL (K.N. 66-68, Şek. 23)

J.D. Beazly tarafından bolsal ³³³ olarak adlandırılan bu formun, sığ ve ağız kenarına doğru dik yükselen gövde yapısı, özenle hazırlanmış halka kaidesi ve ağız kenarının hemen altına yerleştirilen iki yatay kulpu karakteristik özellikleridir. Bu kaselerin iç yüzeylerinde, genellikle basit baskı bezeme kompozisyonları yer almaktadır³³⁴.

İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısından itibaren popüler olarak kullanım gören bolsallar, İ.Ö. 4. yüzyılda ise, yeni yaratılan oldukça sağlam ve dayanıklı kantharosların popüler olmasıyla birlikte eski önemlerini kaybederler. Buna rağmen kap formunun yüzyılın sonlarına kadar kullanımı devam eder.

Üretildikleri her dönemde siyah firnisli olan bolsalların erken örnekleri, alışıldık geç dönem örneklerinden farklı bir yapıya sahiptir³³⁵. İ.Ö. 5. yüzyılın üçüncü çeyreğinde önem kazanmaya başlayan bolsalların, İ.Ö. 4. yüzyılda ağız kenarının dışa doğru açıldığı ve kaide çemberinin genellikle firnis çemberler ile bezendiği görülmektedir. Yüzyılın ortalarından itibaren ise, kaide çemberinde konik çıkıntı ve oturma düzleminde yiv ortaya çıkar. İ.Ö. 5. yüzyılda yay şeklinde olan kulpların, bu yüzyılda üçgensel ve yukarıya doğru meyilli olarak tasarlanır³³⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, bolsallara ait üç tane(K.N. 66-68) örnek tespit edilmiştir. Kaide-gövde ve ağız kenarı-gövde parçasından oluşan bu örnekler, 17 ve 18 no'lu sondajlar ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçmiştir.

³³³ Bolsal, birleşik bir kelimedir ve Bol(ogna) ile Sal(onica) isimlerinin ilk hecelerinin bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. Beazly, 1940-45: 18, dipnot: 2

³³⁴ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 107-108, pl. 24, 53, fig. 6, 22, no. 532-561; Talcott, 1935: sf. 53-504; Corbett, 1949: sf. 301, 331-332, no. 77; Ure, 1944: sf. 76

³³⁵ Erken örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 24, fig. 6, no. 532

³³⁶ İ.Ö. 4. yüzyıl örneği için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 24, fig. 6, no. 558

Dışta ve içte dışbükey profilli halka kaideye sahip olan K.N. 66'nın, özenle hazırlanan kaideden gövdeye içbükey geçiş görülmektedir. Kaideden dışbükey yükselen gövde, ağız kenarına doğru düz devam etmektedir. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnislidir³³⁷. K.N. 66'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. ~420 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 67'de dışa çekik ve dışbükey profilli halka kaide görülmektedir. İç yüzeyde mat siyah firnis görülen bu örneğin, dış yüzeyi ve kaidesi rezervedir³³⁸. K.N. 67'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 420-400 yıllarına tarihlenmektedir³³⁹.

K.N. 68'de ise, yuvarlatılmış ağız kenarı ve ağız kenarından kaideye doğru incelen cidar görülmektedir. Gövde altı iki tane geniş ve sıg içbükey yiv ile profilli olan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi koyu gri renkte mat firnislidir³⁴⁰. K.N. 68'de tanımlanan bu örnek, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 380-350 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

Bolsalların kil ve firnis özellikleri incelendiğinde, katkısız ve kaliteli kil yapısı ile parlak siyah firnisli olan K.N. 66'nın, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Benzer kil yapısına sahip olan K.N. 67'nin ise, pütürlü ve kalitesiz bir kile yapısı, Attika üretimi olabileceği gibi yerel bir atölyenin üretimi de olabileceğini göstermektedir. Kil yapısı ve rengi ile mat koyu gri firnisli K.N. 68'in, yerel bir atölyede üretildiğini söylemek mümkündür.

³³⁷ K.N. 66 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 24, fig. 6, no. 541; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no.12

³³⁸ Bu örneğin iç yüzeyinde görülen firnisin pütürlü bir yapıya sahip olduğu ve büyük oranda döküldüğü görülmektedir. Firnis yapısının bu özelliği, dış yüzey ve kaidede bulunan firnisin dökülmüş olabileceği ve bundan dolayı da rezerve görüldüğünü düşündürmektedir.

³³⁹ K.N. 67 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 539; Pemberton, 1997: fig. 3, no. 26; Dallık, 2009: lev. 8, no. 24

³⁴⁰ K.N. 68 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 24, 53, fig. 6, no. 558

3.8. İÇE ÇEKİK AĞIZLI KASE (K.N. 69-80, Şek. 24-28)

Yemek ve içki servisi için kullanılan bu kaselerin, inceltilmiş ağız kenarı içe çekilmiştir. Omuz hizasından kaideye doğru daralan sığ gövde, yüksek ve dışbükey profilli halka kaide üzerine oturmaktadır³⁴¹. Kulpsuz olan bu kaselerin, genellikle kaide altlarında konik çıkıntı ve rezerve oturma düzleminde yiv yer almaktadır. Kaide çemberi dahil olmak üzere, iç ve dış yüzeyleri firnisli olan bu kaselerin; gövde ile kaide geçişlerinde rezerve bant veya kazıma yiv bulunmaktadır³⁴². İçe çekik ağızlı kaseler, form olarak Dor sütun başlığına benzerlik gösterdiğinden, “*Ekhinus Kase*” olarak da adlandırılmaktadır³⁴³.

Tek kulplu kaselerin devamı niteliğinde olan içe çekik ağızlı kaselerin, çok geniş bir alana yayıldığı görülmektedir³⁴⁴. En erken örneklerinin İ.Ö. 5. yüzyılda üretildiği bu form, İ.Ö. 4. yüzyılda en popüler dönemini yaşar³⁴⁵. Sağlam ve küçük formu ile kolay taşınabilen bu kaseler, özellikle İ.Ö. 3. yüzyıl içinde oldukça yaygın kullanıma sahiptir. Fakat İ.Ö. 225 yılında dışa çekik ağızlı kaselerin popüler olması ile birlikte, gözden düşmeye başlarlar³⁴⁶.

Kap formunun gelişim sürecine bakıldığında ise, İ.Ö. 4. yüzyılda geniş ve sığ gövde yapısı bulunmaktadır. Ayrıca dış yüzeyde gövde ile kaidenin birleşim noktasında rezerve bant veya kazıma yiv ile iç yüzeyde baskı bezeme ile yapılmış süsleme motiflerinin yer almaktadır³⁴⁷. Bu dönemde üretilen kaselerin çoğu, alternatif rulet tırtığı ve palmet motifi bulunan baskı

³⁴¹ Sparkes, Talcott, 1970: 131-132; Rotroff, 1997: 156-161

³⁴² Kap formunun gelişimi ve örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 131-132, pl. 33, fig. 8, no. 825-842; Rotroff, 1997: 161-164, pl. 75-77, fig. 62-64, no. 95-1036; Edwards, 1975: 27-29, pl. 2, 43-44, no. 15-71

³⁴³ Edwards, 1975: 29; Rotroff, 1983: 265, no. 2

³⁴⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 131-132, pl. 30-32, fig. 8

³⁴⁵ Atina Agorasında bulunan en erken örnek, İ.Ö. 420 yıllarına tarihlenmektedir. Prototip olduğu anlaşılan bu ilk örneğin, standart içe çekik ağızlı kase formundan farklı bir yapıya sahiptir. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 825

³⁴⁶ Aktaş, 2011: 21

³⁴⁷ Rudolph, 1978: lev. 1-3, no. 1-13

bezemeye sahiptir. Ayrıca derin gövdeli kaselerin hiçbirinde, baskı bezeme örneklerinin olmadığı görülmektedir.

İ.Ö. 3. yüzyılda içe çekik ağızlı kaselerin, derin gövde yapısına sahip olmadıkları, bantsız ve bezemesiz oldukları görülür. Şişkin ve dışbükey profilli gövde yapısı ortadan kalkan kaselerin, ağız kenarları da erken örnekler kadar içe çekik değildir. Ayrıca ince ve yüksek olan kaidelerin, oturma düzleminde sığ bir yiv yer almaktadır³⁴⁸. Derin gövde yapısına sahip kaselerde, Klasik Dönemde olduğu gibi, Hellenistik Dönemde de baskı bezeme motifleri bulunmamaktadır³⁴⁹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında içe çekik ağızlı kaselere ait on iki tane örnek tespit edilmiştir. Bu örneklerden yedi tanesi ağız kenarı-gövde parçası oluştururken, beş tanesini de kaide-gövde parçası oluşturmaktadır. Bu seramikler 1. 2. ve 18. no'lu sondajlardan, 1. 2. ve 3. no'lu sondajlar arasında ve güney kesit genişlemeleri ile 20. no'lu sondajın güney kesit genişlemesinden ele geçmiştir.

K.N. 69, dışbükey profilli ve kalın ağız kenarı ile sığ bir gövde yapısına sahiptir. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örnek, kaliteli kil ve firnis yapısı Attika üretimi olduğunu işaret etmektedir³⁵⁰. Bu örnek sahip olduğu profil özellikleri ile Atina Agorası, Klazomenai, Klaros, Daskyleion, Smyrna ve Phokaia'da bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 375-350 yıllarına tarihlenmiştir.

K.N. 70'in dışbükey profilli ve derin gövde yapısına sahiptir. İç ve dış yüzeyinin parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir³⁵¹. Benzer profile sahip

³⁴⁸ Rotroff, 1997: 161

³⁴⁹ Thompson, 1934: 436, fig. 117, no. D9

³⁵⁰ K.N. 69 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 828; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Hasdağlı, 2010: şek. 32, no. İKK 1; Dallık, 2009: şek. 28, no. 98; Coşkun, 1999: şek. 37, no. 117; Gürsoy, 1987: şek. 4, no. 23

³⁵¹ K.N. 70 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 837, 839-840; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 41, no. 4; Edwards, 1975: pl. 2. no.

olan K.N. 71, dışbükey profilli ve sıg gövde yapısına sahiptir. İç yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örneğin, dış yüzeyi rezerve bırakılmıştır³⁵². Kaide ve gövde parçasından oluşan K.N. 72, dışa çekik halka kaideye sahiptir. Dış yüzeyi ve kaide çemberinin içi rezerve olan bu örneğin, iç yüzeyi parlak siyah firnislidir³⁵³. Dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaideye sahip olan K.N. 73'ün, kaideden gövdeye geçişte içbükey profil görülmektedir. Tamamen rezerve olarak görülen bu örneğin, tondo etrafında siyah firnisli bant içerisinde rulet bezemesi yer almaktadır³⁵⁴. K.N. 74'de tanımlanan örnek ise, K.N. 73 gibi kaide ve gövde parçasından oluşmaktadır. Dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaideli bu örneğin, kaide çemberi rezerve bırakılmıştır. Dışbükey gövdenin iç ve dış yüzeyi ile kaidenin dış yüzeyi siyah firnislidir³⁵⁵. K.N. 70, 71 ve 72'de tanımlanan örnekler, sahip oldukları profil özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmeleri doğru olacaktır. K.N. 73 ve 74 ise, Phokaia'da bulunan benzer profile sahip örneklerden, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmektedir. Bu iki örneğin benzerlerinin sadece Phokaia'da bulunması, buraya özgü bir profil olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Zaten bu örneklerden K.N. 71 ve 74'ün kil ve firnis özellikleri Attika üretimi olmadıklarını, dolayısıyla yerel üretim olduklarını göstermektedir. K.N. 70, 72 ve 73'ün ise, tam tersi özelliklere sahip olmalarından dolayı, Attika üretimi olduğu anlaşılmıştır.

57, 67; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 31; Kovacovics, 1990: abb. 80, no. 7; abb. 77, no. 6; Miller, 1974: fig. 4, no. 30; Thompson, 1934: fig. 117, no. A20

³⁵² K.N. 71 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 831-832; Özyiğit, 1999: sf. 64, çiz. 20; Jones et al., 1973: pl. 72, fig. 6, no. 27; Hasdağlı, 2010: şek. 34, no. İKK 17; Dallık, 2009: şek. 29, no. 101

³⁵³ K.N. 72 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 830; fig. 9, no. 949; Özyiğit, 1996: sf. 19, çiz. 10; Civelek, 1994: lev. 40, no. 4; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 15, no. 75; Edwards, 1975: pl. 2, no. 25

³⁵⁴ K.N. 73 benzer örnekler için bkz. Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20, no. 14

³⁵⁵ K.N. 74 benzer örnekler için bkz. Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Civelek, 1994: lev. 40, no. 3

Dışbükey profilli ve sığ gövdeli olan K.N. 75, iç yüzeyinde kırmızı-siyah firnis bulunmaktadır. Dış yüzeyi ise mat siyah firnis ile boyalıdır³⁵⁶. K.N. 76'nın dışbükey profilli ve derin gövde ile daha da içe çekilmiş ağız kenarı bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyi siyah firnislidir³⁵⁷. Bu iki kasenin, benzer kil ve firnis yapıları, Attika üretimi olmadıklarını, yerel bir atölyenin üretimi olduklarını göstermektedir. Profil yapılarının gösterdiği özellikler ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden bu iki Phokaia örneği, İ.Ö. 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir.

K.N. 77, dışbükey profilli kaide ve düz oturma düzlemine sahiptir. Yukarı doğru açılan küresel gövdenin bir kısmı korunmuştur. Düz oturma düzlemine ve dışbükey profilli kaidesi ile siyah firnisli kaide çemberi bulunan K.N. 77³⁵⁸ ile aynı şekilde düz oturma düzlemine ve dışbükey kaide profiline sahip olan fakat rezerve kaide çemberine sahip olan K.N. 78³⁵⁹, K.N. 77 ile aynı döneme ait olmalıdır. Her iki örneğin iç ve dış yüzeyleri ile kaidenin dış yüzeyi siyah firnislidir. Bu iki örneği, sahip oldukları profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğine ait olmalıdırlar.

Tam profil veren K.N. 79'un, dışbükey profilli gövde ile dışa çekik halka kaidesi bulunmaktadır (**Levha 8, K.N. 79**). Kaide çemberi rezerve olan bu örneğin, iç yüzeyinde mor, kahverengi ve koyu gri firnis görülürken, dış

³⁵⁶ K.N. 75 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 837; Rotroff, 1997: pl. 75, fig. 62, no. 982; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 3, no. 33; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 40, no. 3; Jones et al., 1973: fig. 6, no. 29; Hasdağlı, 2010: şek. 34, no. İKK 16; Gürsoy, 1987: lev. 19, şek. 5, no. 30

³⁵⁷ K.N. 76 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 828; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 41, no. 3; Rotroff, 1997: fig. 62, no. 984, 986; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 7-8, no. 32, 41; Edwards, 1975: pl. 2, no. 26; Kovacsovics, 1990: abb. 79, no. 3; Gürsoy, 1987: lev. 20, şek. 6, no. 32

³⁵⁸ K.N. 77 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 842; Rotroff, 1997: pl. 77, fig. 63, no. 1018; Jones et al., 1973: fig. 6, no. 29; Hood et al., 1954: fig. 15, no. 115; Civelek, 1994: lev. 41, no. 1

³⁵⁹ K.N. 78 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 830; Rotroff, 1997: fig. 62, no. 989; Alexandrescu, 1978: fig. 15, no. 603; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10

yüzeyi koyu gri firnis ile boyanmıştır³⁶⁰. İçe daha fazla çekilmiş ağız kenarı bulunan K.N. 80'nin, buna bağlı olarak oldukça vurgulanan omuz ve gövde profili bulunmaktadır. İç yüzeyi mor ve kahverengi firnis ile boyalı olan kasenin, dış yüzeyi siyah firnislidir³⁶¹. Profil ve firnis yapılarının özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde bu Phokaia örnekleri, İ.Ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmiştir. Benzer firnis yapıları bulunan bu iki örnek, yerel atölyelerin ürünü olmalıdır.

İçe çekik ağızlı kaselerin kil ve firnis özellikleri ele alındığında, kaliteli ve mikasız kil yapıları ile parlak siyah firnisli olan K.N. 69, 72-75 ve 77-79 'un Attika üretimi ithal seramikler olduğu anlaşılmaktadır. Mikalı kil yapıları ve mat siyah firnisli astarları ile K.N. 70-71, 76 ve 80'in, Attika dışındaki bir merkezde üretildiği anlaşılmaktadır. Bu örneklerin Phokaia üretimi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü Phokaia'nın İ.Ö. 4. yüzyılda kendi seramiğini ürettiği bilinmektedir³⁶².

Bu örneklerden, içe çekik ağızlı kase formunun, İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren kullanılmaya başlandığı ve yüzyılın ortalarından itibaren yerel üretimlerinin yapıldığını söylemek mümkün.

³⁶⁰ K.N. 79 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1997: pl. 76, fig. 63, no. 1000-1001; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Özyiğit, 1999: sf. 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 40, no. 1; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 9, no. 44; Kovacsovics, 1990: abb. 79, no. 3

³⁶¹ K.N. 80 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1997: fig. 63, no. 1019; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 5, no. 35; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 7, no. 33; Civelek, 1994: lev. 40, no. 2; Edwards, 1975: pl. 2. no. 32; Jones et al., 1973: fig. 6, no. 28; Gürlü, 1994: çiz. 6, no. 18

³⁶² 1992 yılında *Maltepe Tümlüs*'ünde yapılan kazı çalışmalarında, Hellenistik Döneme ait seramik çöplüğünün varlığı tespit edilmiştir. Bu kazılar sonucunda atölyesi tespit edilemeyen bu çöplüğün içerisinde, çok sayıda kırık, amorf ve pişirmeden kaynaklı farklı renklere sahip seramiklerin varlığı tespit edilmiştir. Bundan dolayı da bu seramiklerin, Tümlüs'e yakın bir yerde üretildiği ve dolayısıyla Phokaia üretimi olduğu anlaşılmıştır. Özyiğit, 1993: 11-21; Civelek, 1994: 29-34

3.9. DIŞA ÇEKİK AĞIZLI KASE (K.N. 81-88, Şek. 28-30)

Bu kaselerin, ağız kenarından kaideye doğru daralan sığ gövdeleri, halka kaide üzerine oturmaktadır. Ağız kenarının bazı örneklerde belirgin bazı örneklerde de hafifçe yuvarlatılarak dışa çekildiği görülmektedir. Bu kaselerin içki kabından çok yemek ve servis tabağı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Hellenistik Dönemde ise daha çok içki kabı olarak kullanım görmüşlerdir³⁶³.

İ.Ö. 5. yüzyılın son çeyreğinden önce yaygın bir form olmayan dışa çekik ağızlı kaselerin, Atina Agorasında bulunan ve İ.Ö. 500 yıllarına tarihlenen bir prototip kaseden türediği düşünülmektedir³⁶⁴. Bu kase formu, standart profillerine ulaşıncaya dek birçok denenin yapıldığı gözlenmektedir. İ.Ö. 5. yüzyıl sonlarına tarihlenen erken örneklerin, yuvarlatılarak hafif dışa çekilen, yumruk şeklinde ağız kenarı belirginlik kazanmaktadır. Ağız kenarından kaideye doğru giderek daralan ve sığ bir yapıya sahip olan gövde, alçak halka kaide üzerine oturmaktadır. En erken örneklerde gövdede tek bir kavis bulunan kaselerin, İ.Ö. 5. yüzyılın sonunda çift kavisli örnekler ve kaideye geçişte keskin profil görülmektedir³⁶⁵. Bu erken dönemde dışbükey profilli ve dik kaideli kaseler görülmektedir.

Standart formunu İ.Ö. 4. yüzyılda almaya başlayan dışa çekik ağızlı kaselerde, gövdede bulunan çift kavis oldukça belirginleşir. Erken örneklerde yumuşak olan alt ve üst gövde geçişi, bu yüzyılda doksan derecelik bir açıya ulaşır ve üst gövdenin düz bir profile sahip olduğu görülür. Yüzyılın ortalarından sonra ise, üst gövdenin dışa doğru açılması ile ağız profili

³⁶³ Kap formunun gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32-38, fig. 8, 22, no. 777-842; Rotroff, 1997: 156-160, pl. 72-74, fig. 59-61, no. 866-958; Miller, 1974: pl. 31, fig. 3, no. 25-27; Corbett, 1949: 328, pl. 92, no. 60-62

³⁶⁴ Bu prototip kase için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32, fig. 8, no. 777

³⁶⁵ Goldman, 1950: 210

yumuşamaya başlar ve gövdeye yeni bir kavis eklenir. Kaide formunun aynen devam ettiği görülmektedir³⁶⁶.

İ.Ö. 3. yüzyılda ise, gövde tekrardan kavisli bir yapıya sahip olur. İ.Ö. 3. ve 2. yüzyıllarda çift kavisli gövdeye sahip kaseler kullanılmaya devam edilir fakat keskin profile sahip formların daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu yüzyılda kap formunun iç yüzeyinde, alt ve üst gövdeyi ayırmak için plastik bir şerit kullanıldığı fakat daha sonra ortadan kalktığı görülmektedir³⁶⁷. Ağız profilinde başlayan yumuşama devam eder ve yüzyılın sonlarına doğru “S” profiline dönüşür. İ.Ö. 3. yüzyılın başlarında, profilli ağız kenarının yerini alan ve aşağı doğru sarkan ağız kenarı, bu yüzyılın ortalarından sonra ortadan kalktığı gözlenmektedir³⁶⁸. Bu dönemde kaide formunun konikleşmeye başladığı ve kaidenin ağız çapının yarısı kadar genişlikte olduğu görülmektedir³⁶⁹.

İ.Ö. 2. ve 1. yüzyılda ise, İ.Ö. 2. yüzyılın sonlarına doğru gövde ile ağız arasında “S” profili ortadan kalkmaya başladığı ve ağız kenarının düzleştiği görülmektedir. Bu yüzyılda ağız çapının yarısı veya yarısından daha küçük kaideye sahip kaseler yoğunluk kazanmaktadır. İ.Ö. 3. yüzyılda görülen ve sonra ortadan kalkan bant bezeme, karakteristik bir özellik olarak yeniden kullanılmaya başlandığı gözlenmektedir³⁷⁰. Bu yüzyılda üst gövde ile alt gövde arasında bir ayrımın olduğu ve buna bağlı olarak üst gövdede bir yiv ile plastik bir bandın ortaya çıktığı görülmektedir³⁷¹.

Dışa çekik ağızlı kaselerin bezeme özelliklerine bakıldığında, tondoda firnis bezeme ile birlikte baskı bezeme motifleri de görülmektedir. İ.Ö. 5. yüzyılda kaliteli ve özenli yapılan karmaşık bezeme sistemi, İ.Ö. 4. yüzyılda basitleşmeye başlar. Bu dönemde rulet bant içerisinde palmet zinciri, dil

³⁶⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 129; Edwards, 1975: 33-34

³⁶⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 129; Rotroff, Oliver, 2003: 21; Edwards, 1975: 33

³⁶⁸ Rotroff, 1997:157

³⁶⁹ Edwards, 1975: 33

³⁷⁰ Rotroff, Oliver, 2003: 21; Edwards, 1975: 33

³⁷¹ Edwards, 1975: 33

motifi ve sadece palmet motifi yaygın olarak kullanılmaktadır. İ.Ö. 3. yüzyılda ise, rulet bant içerisinde bağımsız palmetler ve yüzyılın sonlarına doğru çok küçük palmetlerin kullanıldığı gözlenmektedir³⁷².

İ.Ö. 4. Yüzyılın ikinci çeyreğine kadar kaide çemberinde merkezi firnis nokta ve bunu çevreleyen firnis çemberler ile bezenmektedir. İ.Ö. 5. yüzyıl sonlarında kaide ile gövde geçişinde bulunan rezerve bandın, İ.Ö. 4. yüzyıl boyunca kullanılmaya devam edildiği görülmektedir³⁷³. Bu yüzyılda kaidenin yükselmesi ile birlikte kaide çemberi farklı şekillerde bezenmektedir³⁷⁴. Tamamen siyah firnisli örneklerin görüldüğü bu dönemde, kaide çemberinin merkezinde meme başı şeklinde çıkıntı ve oturma düzleminde bulunan yiv, standart olarak kullanılmaktadır. Gövde üzerinde yer alan rezerve bant yerine, İ.Ö. 3. yüzyılın başlarında yiv kullanılmaya başlanır. Oturma düzleminin, rezerve veya kısmen rezerve olarak bırakılmaktadır³⁷⁵. İ.Ö. 2. yüzyılda kaliteli siyah firnisin bozulması ile siyah, mor, kahverengi ve kırmızı tonlara sahip kalitesiz firnis görülmektedir. İ.Ö. 1. yüzyıla tarihlenen firnissiz dışa çekik ağızlı kaseler görülmektedir³⁷⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, dışa çekik ağızlı kaselere ait üç ağız ve gövde parçası (**K.N. 83-85**) ile beş tane kaide ve gövde parçası (**81-82, 86-88**) tespit edilmiştir. Bu seramikler, 3 ve 18 no'lu sondajlar ile 2 ve 3 no'lu sondajların güney kesit, 15 no'lu sondajın doğu kesit ve 20 no'lu sondajın güney kesitinde yapılan genişleme kazılarında ele geçmiştir.

K.N. 81, halka kaideye ve dışbükey olarak genişleyen gövdeye sahiptir. Dış yüzey ve kaide çemberi rezerve olan bu örneğin, iç yüzeyi

³⁷² Crowfoot et al., 1957: 244; Thompson, 1934: 435; Aktaş, 2011: 12

³⁷³ Sparkes, Talcott, 1970: 128-129

³⁷⁴ Örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32, fig. 8, no. 778, 801-803

³⁷⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 129; Rotroff, 1997: 159-160; Edwards, 1975: 33

³⁷⁶ Bu örnekler için bkz. Corbett, 1949: pl. 92, no. 61-62

kahverengi-gri renkte firnisli olduğu görülmektedir³⁷⁷. Bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 420-400 yıllarına ait olduğu anlaşılmaktadır.

K.N. 82'nin ise, dışa çekik halka kaide ve tondo etrafında bezemeye sahip olduğu görülmektedir. Ionia kymatyonlarından oluşan bezeme bandının etrafında, bağımsız palmet yapraklarının kullanıldığı bir kompozisyon bulunmaktadır. Rezerve kaide çemberinde, bir kalın ve bir ince firnis bant yer almaktadır. Bu kasenin iç yüzeyi ile kaidenin dış yüzeyi parlak siyah firnislidir³⁷⁸. Bu örneğin profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 400-380 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 83'ün dışa hafif çekik ağız kenarı ile dışa yuvarlatılmış dudak kenarı görülmektedir. Aşağıya doğru daralarak devam eden sığ gövde, olasılıkla halka kaide üzerine oturmaktadır³⁷⁹. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örnek, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler yardımı ile, İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenmektedir.

K.N. 84, gövde ortasında belirgin bir kırılmanın olduğu, gövdenin üst ve alt olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir. Dışa çekik üst gövde ile üst gövdeden alt gövdeye yumuşak bir geçiş bulunan bu örneğin, dudaktan kaideye doğru hafif bir "S" profilinin olduğu gözlenmektedir. K.N. 84'de tanımlanan bu örneğin iç ve dış yüzeyi mat-metalik renkte finislidir³⁸⁰. K.N. 84 ile benzer profile sahip olan K.N. 85'nin, dışa çekik ağız kenarı ve alt

³⁷⁷ K.N. 81 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 32, no. 785; Hood et al., 1954: fig. 16, no. 126

³⁷⁸ K.N. 82 benzer örnekler için bkz. Crowfoot et al., 1957: fig. 48, no. 1; Talcott, 1935: fig. 8, no. 102, 112, 114; Corbett, 1949: pl. 92, no. 60-62; Thompson, 1934: fig. 117, no. D5; Zeren, 2004: şek. 49, çiz. 132

³⁷⁹ K.N. 83 benzer örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 32, no. 803

³⁸⁰ K.N. 84 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32, fig. 8, no. 806; Rotroff, 1997: pl. 145, fig. 59, no. 877; Rotroff, 1983: pl. 60, fig. 4, no. 91; Özyiğit, 1995: 18, çiz. 9; Civelek, 1994: lev. 47, no. 1-2; Miller, 1974: fig. 3, no. 25-26; Hood et al., 1954: fig. 15, no. 201; Crowfoot et al., 1957: fig. 48, no. 6; Rudolph, 1978: pl. 28, fig. 4, no. 17; Thompson, 1934: fig. 117, no. E33

gövdeye düz inen üst gövde yapısı bulunmaktadır. Üst gövdeden alt gövdeye yumuşak bir geçiş bulunan bu örneğin, dudak altında ile iç yüzeyde alt ve üst gövde geçişinde yivler ile yapılmış plastik bantlar yer almaktadır (**Levha 8, K.N. 85**). İç ve dış yüzeyleri mat siyah firnisli olan bu örneğin, gövdenin dış yüzeyinde kahverengi-kırmızı tonlara sahip firnis görülmektedir³⁸¹. Bu Phokaia örneklerinin profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri, İ.Ö. 300-275 yıllarını işaret etmektedir.

Dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaideye sahip olan K.N. 86'nın, iç ve dış yüzeyleri ile kaide çemberi siyah firnislidir³⁸². Bu örnek, diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 4. yüzyıl sonu ile 3. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.

K.N. 87, dışa çekik halka kaide ve kaidenin dış yüzeyinde plastik bit yive sahiptir. Üst gövdeden yumuşak bir geçiş ile alt gövdeye geçilen bu örneğin, ağız kenarı korunmamıştır³⁸³. İç ve dış yüzeyleri ile kaide çemberi siyah firnisli olan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 250-225 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır. Sadece halka kaidesi korunan K.N. 88'in, iç ve dış yüzeylerinin siyah firnisli olduğu, kaide çemberi ve oturma düzleminin rezerve bırakıldığı görülmektedir³⁸⁴. bu örnek, diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler yardımı ile İ.Ö. 225-200 yıllarına tarihlenmektedir.

³⁸¹ K.N. 85 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32, fig. 8, no. 806; Rotroff, 1997: fig. 59, no. 875; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 3, no. 31; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 5, no. 13; Salles, 1983: fig. 11, no. 30; Özyiğit, 1995: 18, çiz.9; Civelek, 1994: lev. 47, no.3; Miller, 1974: fig. 3, no. 25-26; Hood et al., 1954: fig. 16, no. 125; Crowfoot et al., 1957: fig. 48, no. 3; Thompson, 1934: fig. 117, no. A9

³⁸² K.N. 86 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 30-31, no. 757; Hood et al., 1954: fig. 16, no. 125; Miller, 1974: fig. 3, no. 26; Crowfoot et al., 1957: fig. 38, no. 2

³⁸³ K.N. 87 benzer örnekleri için bkz. Özyiğit, 1999: 57, çiz. 5; Özyiğit, 1996: 18, çiz. 9; Civelek, 1994: lev. 48, no. 1, 4; Rotroff, 1997: fig. 60, no. 911; Rudolph, 1978: pl. 28, fig. 4, no. 17; Miller, 1974: fig. 3, no. 25; Thompson, 1934: fig. 117, no. E33;

³⁸⁴ K.N. 88 benzer örnekleri için bkz. Coldstream, 1999: fig. 3, no. Q27; Crowfoot et al., 1957: fig. 55, no. 2

Phokaia örneklerinin kil ve firnis özellikleri incelendiğinde, K.N. 82-83 ve 87'de tanımlanan örneklerin kaliteli kil ve firnis yapılarından Attika üretimi ithal örnekler olduğu anlaşılmaktadır. K.N. 81, 84-86 ve 88'in ise, farklı kil yapılarına ve mat-metalik firnise sahip oldukları görülmektedir. Attika üretimleri olmayan bu örnekler, yerel atölyelerin bir üretimi olmalıdır.

3.10. TEK KULPLU KASE (K.N. 89-91, Şek. 31)

Tek kulplu kaseler sıg bir gövde, genellikle alçak halka kaide ile dudak altına yerleştirilmiş ve bu kap formuna adını veren tek kulptan oluşmaktadır. Bazen halka kaide yerine, farklı tiplerin denendiği örneklerde görülebilmektedir. Bu formun, ağız kenarının iç yüzeye meyilli inmesi ve sert bir açılı ile iç yüzey ile birleşmesi, karakteristik bir özelliğidir. Bu profilin, kap formu içerisindeki sıvı akışını kontrol etmek için tasarlandığı düşünülür³⁸⁵.

İ.Ö. 6. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan bu kaseler, İ.Ö. 3. yüzyılın başlarına kadar varlıklarını sürdürmüş ve 4. yüzyıl boyunca popülerlik olarak skyphoslar ile yarışmışlardır³⁸⁶. Tek kulplu kase formu, Bantlı, Siyah, Derin, Konik ve Küçük olmak üzere beş farklı tipi bulunmakta. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazılarda, tez kapsamında ele alınan seramikler içerisinde, *Bantlı* ve *Siyah* tipe ait örnekler tespit edilmiştir.

3.10.1. Bantlı Tip (K.N. 89, Şek. 31)

Formun genel özelliklerine yukarıda değinilen tek kulplu kaselerin bu tipi, rezerve dış yüzeyinde bulunan firnis bant bezemesi ile diğer tek kulplu kaselerden ayrılmaktadır. Ayrıca ağız kenarı, gövde, kaide ve kulp yapıları farklı şekillere sahip örneklerde karşımıza çıkmaktadır³⁸⁷.

Genellikle Geç Arkaik Dönemde yoğun olarak görülen Bantlı kaseler, Erken Klasik ve Klasik Dönem içlerinde de görülmektedir. Erken örneklerde geniş dipli ve çan şekilli kulplara sahip olan bu tipin, geç dönemlerde dar dipli ve at nalı şeklinde kulpları bulunmaktadır³⁸⁸. Ağız kenarından gövdeye tek bir

³⁸⁵ Hürmüzlü, 1995: 106-107; Coşkun, 2004: 96-97

³⁸⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 124

³⁸⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 125

³⁸⁸ Bu tipin form gelişimi ve örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 125-126, pl. 30, fig. 8, no. 724-743

kavis ile ulaşılan erken örneklerin yerini, geç dönemde üst kısmı dik olan gövdeden, keskin bir dönüş ile alt gövdeye kıvrılarak kaideye ulaşılır. Genelde halka kaideye sahip olan bu formun disk, meyilli ve düz dipli kaideye sahip örnekleri de bulunmaktadır³⁸⁹. İ.Ö. 520-450 yılları arasında karşımıza çıkan bantlı tip tek kulplu kaselerin erken örnekleri narin yapıya sahip olmalarına karşın, geç örneklerin nispeten daha ağır ve hantal bir görünüme sahiptirler³⁹⁰.

Bezeme özelliklerine bakıldığında bu tipin kulplarının dış yüzeyinin firnisli olduğu ve rezerve kulp panellerine sahip olduğu görülür. Daldırma firnis tekniği ile yapılan bazı örneklerde, kulplar tamamen firnislidir³⁹¹. Erken örneklerde kaide çemberinde firnisli veya rezerve merkezi noktayı çevreleyen, firnis çemberler görülmektedir. Öte yandan rezerve örnekleri de görülen kaidenin, geç döneme ait olduğu anlaşılan örneklerde, ayak çemberi tamamen firnislidir³⁹². Disk profile sahip kaideler dışında ayak çemberinin iç yüzeyi siyah firnislidir. Ağız kenarı firnisli veya rezerve olabilen bu tipin, iç yüzeyinde kalın veya iki ince bant bezeme bulunabilmektedir³⁹³. Bu tipe adını veren bant bezemede, dış yüzeyde ve gövde ortalarında kalın firnis bant yer alır. Bazı durumlarda bu bant bezemenin altında ilave firnis çizgiler yer alabilmektedir³⁹⁴.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, bantlı tipe ait bir tane tek kulplu kase örneği tespit edilmiştir. **K.N. 89**'da tanımlanan bu örnek, ağız ve gövde parçasından oluşur. Dışa şevli bir şekilde profillendirilmiş ağız kenarı ile gövde kaynaşmış durumdadır. Ağız kenarı içte ve dışta rezerve olan bu örneğin, dış yüzeyi de rezerve olarak bırakılmıştır. İç yüzeyde ise, tondo etrafını süsleyen iki tane firnis bant

³⁸⁹ Kaide örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 30, fig. 8, no. 726, 731, 738; Hürmüzlü, 1995: lev. 53, no. 191, 196

³⁹⁰ Coşkun, 1999: 33

³⁹¹ Bu kulp örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 30, fig. 8, no. 737-742

³⁹² Bu kaide örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 30, fig. 8, no. 738-743

³⁹³ İçi bant bezemeli örnekler için bkz. Hürmüzlü, 1995: 107, lev. 53-54, no. 189-201

³⁹⁴ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 30, fig. 8, no. 727, 740

yer almaktadır³⁹⁵. 15 no'lu sondajda bulunan bu örneğin, yerel bir üretimi işaret eden kalitesiz kil ve firnis yapısı bulunmaktadır. K.N. 89'da tanımlanan Phokaia örneği, profil yapısı ve Klazomenai'de bulunan benzer örnek yardımı ile İ.Ö. 525-500 yıllarına tarihlendirilmiştir. Klazomenai'de bulunan örnekler, yerel üretim olarak değerlendirilmiştir.

3.10.2. Siyah Tip (K.N. 90-91, Şek. 31)

Tek kulplu kaseler içerisinde en yaygın olarak görülen bu tip, adından da anlaşılacağı gibi tamamen siyah firnislidir. Bu tip kaseler, bantlı tip tek kulplu kaseler ile aynı özelliklere sahiptir. Düz veya içe eğimli ağız kenarının altında, geniş ve sıg gövde yer almaktadır. Ağız kenarının hemen altına yerleştirilmiş yatay bir kulp ile genellikle halka bir kaideye sahiptir. Asıl form yapısına kavuşmadan önce, deneysel olduğu anlaşılan disk ve meyilli kaideye sahip örneklerde bulunmaktadır. Halka kaidenin ise, geniş oturma düzlemlili, dar oturma düzlemlili, toruslu, iç yüzeyi içbükey ile dış yüzeyi profilli örnekleri görülmektedir³⁹⁶. İ.Ö. 480 yılından sonra tek kulplu kaseler içerisinde en popüler olan siyah tip, İ.Ö. 4. yüzyıl sonları veya İ.Ö. 3. yüzyıl başlarına kadar bu özelliğini korumuştur³⁹⁷.

Gövde genelinde İ.Ö. 5. yüzyılda tek bir kavis görülürken, bu yüzyılın sonlarına doğru ağız kenarının dışa doğru açılması ile birlikte çift kavisli bir yapı ortaya çıkmıştır. İ.Ö. 4. Yüzyılda bu özelliğini koruyan siyah tipte, ağız kenarının iç ve dış yüzey ayırımı oldukça keskin bir hatta sahiptir³⁹⁸. Kronolojik açıdan tarihlemeye yardımcı olan kulplar, erken örneklerde geniş dipli ve çan şeklinde iken daha sonra dar dipli ve at nalı şekline dönüşmüştür. İ.Ö. 4. yüzyılda ise, üçgen profilli olarak yapılmaya başlanmıştır. Çok sık

³⁹⁵ K.N. 89 benzer örnekler için bkz. Hürmüzlü, 1995: 106-109, lev. 53, no. 189, 192, 196

³⁹⁶ Bu tipin form gelişimi ve örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 126-127, pl. 30, fig. 8, no. 764-770

³⁹⁷ Rotroff, 1997: 155-156,

³⁹⁸ Hasdağlı, 2010: 380

rastlanan bir durum olmamak ile beraber, bazı erken örneklerin kulp aralarının rezerve olduğu görülmüştür.

İ.Ö. 5. yüzyılda profillendirilmiş ve genelde rezerve olan kaide örnekleri bulunmaktadır³⁹⁹. İ.Ö. 4. yüzyılda ise tamamen siyah firnisli kaideler yaygınlık göstermektedir. Kaide profilinin bu özellikleri tarihlendirme kriteri olarak kullanılmamaktadır çünkü geç dönemlerde firnis çemberler ile süslenmiş rezerve kaide örnekleri ele geçmiştir⁴⁰⁰. Siyah tip tek kulplu kaseler, standart olmamak ile beraber bazı örneklerin, baskı bezeme motifleri taşıdığı görülür⁴⁰¹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, tek kulplu kaselerin siyah tipine ait iki tane (**K.N. 90-91**) ağız ve gövde parçası ele geçmiştir. Bu örnekler, 18 no'lu sondaj ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişlemesinden gelmektedir. K.N. 90'da tanımlanan Phokaia örneği, yuvarlatılmış ağız kenarı ve çift kavisli gövde yapısına sahiptir. Olasılıkla halka kaideli olan bu kasenin, iç ve dış yüzeyleri parlak siyah firnislidir. Ayrıca sahip olduğu kaliteli kil ve firnis yapısı, Attika üretimi olduğunu göstermiştir⁴⁰². K.N. 90'da tanımlanan bu Phokaia örneği, sahip olduğu profil özellikleri ile Atina Agorası ve Daskyleion'da bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 450-425 yıllarına ait olmalıdır⁴⁰³.

Ağız kenarının iç ve dış yüzeyinin keskin bir şekilde birleştiği K.N. 91'da tanımlanan Phokaia örneğinin, sadece iç yüzeyinde firnis izlerinin kaldığı ve dış yüzeyde firnisin korunmadığı görülmektedir. K.N. 91, kalitesiz

³⁹⁹ Kaide örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 31, fig. 8, no. 746-747, 751

⁴⁰⁰ Geç dönemlerde firnis çemberler ile bezenmiş rezerve kaide için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 31, fig. 8, no. 758

⁴⁰¹ Sparkes, Talcott, 1970: 126-127; Coşkun, 1999: 33-34

⁴⁰² K.N. 90 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 31, fig. 8, 22, no. 749; Boulter, 1953: fig. 3, 4 no. 61, 144; Coşkun, 2004: lev. 17, fig. 5, no. 54

⁴⁰³ Assos'un Arkaik Dönem nekropolünde yapılan kazılarda bulunan seramikleri değerlendirilen F. Utili, aynı profile sahip kap formunu lekanis olarak değerlendirmekte ve İ.Ö. 7. yüzyılın ikinci yarısı-6. yüzyılın ilk yarısına tarihlemektedir. Utili, 1999: abb. 39, no. 696

kil yapısı ile mat ve ince koyu gri firnise sahiptir⁴⁰⁴. Bu özellikleri ile yerel bir atölyenin ürünü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu örnek, Atina Agorası, Klazomenai ve Daskyleion'da bulunan benzer örnekleri ile yapısal özelliklerini incelendiğinde, İ.Ö. 420-400 yıllarına tarihlenmektedir⁴⁰⁵.

⁴⁰⁴ Klazomenai'de, bu tip tek kulplu kaselerin yerel üretimlerinin yapıldığı bilinmektedir. Ele geçen bazı örneklerin Phokaia örneğine bezer bir şekilde, kalitesiz ve ince firnis ile boyandığı görülmektedir. Firnis yapısının bu kalitesiz özelliği, bu örnekte de görüldüğü üzere aşınmış veya dökülmüş olabileceğini düşündürmektedir. Hasdağlı, 2010: 281-282, şek. 43, no. TTK 5

⁴⁰⁵ K.N. 91 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 30-31, no. 755; Hasdağlı, 2010: şek. 43, no. TTK 5; Coşkun, 2004: lev. 17, fig. 5, no. 49; Boulter, 1953: fig. 3, no. 63; Corbett, 1949: pl. 93, no. 69; Talcott, 1935: fig. 1, no. 37, 44

3.11. İNCE KUŞAKLI KASE (K.N. 92-94, Şek. 32)

Gövdenin dış yüzeyinde yer alan ince kuşaktan adını alan bu kaseler, kulpsuz bir içki kabıdır. Yayvan bir yapıya sahip olan bu formun, bazen hafif bazen de sert bir şekilde dışa çekilerek yuvarlatılmış ağız kenarı bulunmaktadır. Ağız kenarının altından başlayan gövde, daralarak halka kaide üzerine oturmaktadır. Formun büyüklüğüne göre halka kaide küçük veya büyük olabilmektedir⁴⁰⁶. Gövdenin ortasında veya daha altında yer alan ince kuşak; plastik bant, yiv veya rezerve bant şeklinde olabilmektedir. Bazı ince kuşaklı kaselerin dudak altında ilave bant veya yive sahip oldukları görülür⁴⁰⁷.

Attika atölyelerinin repertuarında yer almayan bu kap formu; Attika üretimi dışa çekik ağızlı kaselere form olarak büyük benzerlik gösterse de, gövdede taşıdığı ince rezerve kuşak ile bu kaselerden ayrılmaktadır. İnce kuşaklı kaseler, Attika üretimi dışa çekik ağızlı kaselerin, yerel atölyeler tarafından taklit edilmesi ile ortaya çıkmış ve yerel pazarlarda büyük ilgi görmüştür⁴⁰⁸. İç ve dış yüzeyleri siyah firnisli olan bu kaselerin, İ.Ö. 4. yüzyıl açık kapların çoğunda olduğu gibi, tondosunda baskı bezemeli motifler (palmetleri çevreleyen dil veya rulet tırtığı) yer alır.

Bugüne kadar yalnızca Larisa⁴⁰⁹, Smyrna⁴¹⁰ ve Klazomenai'de⁴¹¹ yapılan kazılarda ele geçen ince kuşaklı kaseler, sahip oldukları kil ve firnis yapıları ile Attika üretimi seramiklerden ayrılır. Attika üretimi dışa çekik ağızlı

⁴⁰⁶ Cook, 1965: 147-148; Hasdağlı, 2010: 318; Gürsoy, 1987: 1; Zeren, 2004: 102

⁴⁰⁷ Hasdağlı, 2010: 322

⁴⁰⁸ Hasdağlı, 2010: 326

⁴⁰⁹ Larisa'da bulunan örnek için bkz. Bouhla, Schefold, 1942: 184, abb. 89d

⁴¹⁰ Smyrna'da bulunan ince kuşaklı kaseler için bkz. Cook, 1965: 147-148, fig. 4-5, no. 1-4; Gürsoy, 1987: 1-5, şek. 1-3, no. 1-21

⁴¹¹ Klazomenai'de, özellikle FGT ve HBT sektörleri ile Karantina Adasında yapılan kazılarda, ince kuşaklı kase formuna ait çok sayıda örnek bulunmuştur. Bu örnekler için bkz. Hasdağlı, 2010: 318-326, lev. 46-48, şek. 12-16, no. İnKş 1-41; 2003: 70-85, no. 1-10; Özbay, 2006: 116-366; Zeren, 2004: lev. 2, şek. 51-56, no. 140-153; .Polat, 1988: lev. 1-10, şek. 1-5, no. 1-21; Güngör, 1994: şek. 19, no. 74

kaselere form olarak benzemesinden dolayı, Larisa'da bulunan bu formun ilk örneği, Attika üretimi dışa çekik ağızlı kase olarak değerlendirilmiştir⁴¹².

İnce kuşaklı kase formunu ilk defa, Smyrna yerel üretim siyah firnisli seramikler üzerinde çalışan ve bu isim (*bowl with reserved stripe*) ile tanımlayan J. M. Cook olmuştur. Smyrna'da bulunan siyah firnisli seramiklerin, Samos, Rhodos ve Mytilene örneklerine benzemediğini gören J. M. Cook, Attika dışında üretilen bu seramiklerin Kuzey Ionia-Aiolis seramik atölyelerinde üretilmiş olabileceğini işaret eder⁴¹³. Tamamen yerel üretim olan ince kuşaklı kaselerin, küçük boyutlu örnekler ile birlikte İ.Ö. 4. yüzyılın başlarında üretilmeye başlandığını savunan Cook, bu yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren orta boyutlu kaselerin ortaya çıktığını ve her iki tipin üretiminin İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarına kadar devam ettiğini belirtir⁴¹⁴. Ayrıca kap formlarının kompleks bir bezeme sahip olmadığını, merkezi palmetleri çevreleyen dil motifi veya rulet zincirinden oluştuğuna işaret eder⁴¹⁵.

E. Gürsoy, Smyrna kazılarında ele geçen siyah firnisli seramikleri değerlendirdiği daha kapsamlı bir çalışmada, önemli tespitlerde bulunmuştur. J. M. Cook'un bahsettiği küçük boyuttaki kaselerin bulunmadığını belirten E. Gürsoy, İ.Ö. 400-330 yıllarına tarihlendiği ince kuşaklı kaselerin, bu dönem içerisinde ağız ve gövde profilinde bir değişiklik olmadığını belirtir. Kap formundaki yeniliklerin sadece baskı bezeme kompozisyonunda ve ayak çemberi içinde gerçekleştiğini işaret etmektedir. Baskı bezeme kompozisyonunu ve ayak çemberi içindeki değişiklikleri esas alan E. Gürsoy, formun gelişimini üç evreye ayırmaktadır. İ.Ö. 400-375 yıllarına tarihlenen erken evrede, genel bezeme kompozisyonunu, iri palmetleri çevreleyen dil motifleri oluşturur. Ayak çemberinden dibe geçişte oluşturulan set ve firnis çemberlerle süslenmiş rezerve ayak çemberi karakteristiktir. İ.Ö. 375-365 yıllarına tarihlenen geçiş evresinde, merkezi palmetleri çevreleyen dil

⁴¹² Bouhlau, Schefold, 1942: 184, abb. 89d

⁴¹³ Cook, 1965: 143

⁴¹⁴ Küçük boyutlu kaseler için bkz. Cook, 1965: 147-148, fig. 4-5

⁴¹⁵ Cook, 1965: 148, fig. 4; 148, fig. 5, pl. 45, c: 3.

motifinin yerini rulet baskısı alır ve kaide altı bezemesi aynen devam eder. İ.Ö. 365-330 yıllarına yerleştirilen geç evrede ise, rulet baskısının çevirdiği iri ve düz dipli palmetler ilk defa görülür. Kaidenin oturma düzlemi yivli ve rezervedir. Ayak çemberinin merkezinde konik çıkıntı bulunan kaide, tamamen siyah firnislidir⁴¹⁶.

İnce kuşaklı kaselerin en çok ele geçtiği merkez olan Klazomenai'de, bu konu ile ilgi birden çok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, ince kuşaklı kaselerin Klazomenai'de İ.Ö. 5. Yüzyıl sonundan İ.Ö. 4. Yüzyılın son çeyreğine kadar kullanıldığını göstermiştir. Kap formunun gelişim çizgisinin ise, genel itibarı ile E.Gürsoy tarafından Smyrna için belirlenen kronolojiye uyduğu göstermiştir⁴¹⁷. Bazı örneklerin, gövde ortasında veya daha aşağısında yer alan rezerve ince kuşak dışında, dudak altında yada gövde üzerinde ilave bir rezerve banda sahip oldukları görülür⁴¹⁸.

İ. Hasdağlı, Klazomenai HBT sektörü ince kuşaklı kaselerini değerlendirdiği çalışmada, kap formunun gelişim çizgisi ile ilgili önemli tespitlerde bulunur⁴¹⁹. İnce kuşaklı kaselerin İ.Ö. 4. yüzyılda Klazomenai'deki en popüler içki kabı olduğunu belirten İ. Hasdağlı, kap formunun gelişim çizgisini içeren ağız ve kaide profillerinde bir değişiklik olmadığına işaret eder. J. M. Cook'un bahsettiği küçük boyutlu kaselerin, İ.Ö. 4. yüzyıl başlarında ve orta boyutlu kaselerin ise rulet tırtığı bezemesine adaptasyon ile birlikte daha geç bir tarihte ortaya çıktığı görüşünün⁴²⁰, Klazomenai için geçerli olamayacağını belirten İ. Hasdağlı; HBT sektöründe küçük boyutlu kaseler ile orta boyutlu kaselerin birlikte ele geçtiğine, bundan dolayı da benzer bir tarihte ortaya çıktıklarına ve her iki tipin yüzyılın ortalarına kadar

⁴¹⁶ Gürsoy, 1987: 1-5, şek. 1-3, no. 1-21

⁴¹⁷ Hasdağlı, 2010: 318-326, lev. 46-48, şek. 12-16, no. İnKş 1-41; 2003, 70-85, no. 1-10; Özbay, 2006: 116-366; Zeren, 2004: lev. 2, şek. 51-56, no. 140-153; Polat, 1988: lev. 1-10, şek. 1-5, no. 1-21; Güngör, 1994: şek. 19, no. 74

⁴¹⁸ Dudak altında veya gövde üzerinde yer alan ilave bant bezemeli örnekler için bkz. Hasdağlı, 2010: 322, İnKş 9-10; 2003, 82; Polat, 1988: lev. 1-, şek. 1, no. 1; Zeren, 2004: 103;

⁴¹⁹ Klazomenai HBT sektöründe bulunan ince kuşaklı kaseler için bkz. Hasdağlı, 2010: 318-326, lev. 46-48, şek. 12-16, no. İnKş 1-41; 2003: 70-85, no. 1-10

⁴²⁰ Cook, 1965: 147-148

birlikte üretildiklerine işaret etmektedir. İnce kuşaklı kaselerin kompleks bir bezeme sisteminin olmadığı, Klazomenai HBT sektöründe ele geçen çok sayıdaki örnek ile netlik kazanır⁴²¹.

Klazomenai HBT sektörü buluntuları ince kuşaklı kaseler, rulet tırtığı baskı bezemesinin, İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarından önce yaygın bir bezeme olduğunu gösterir. İ. Hasdağlı, HBT sektörü örneklerini, Smyrna örnekleri ile karşılaştırması sonucunda; İ.Ö. 4. Yüzyılın ikinci çeyreğinde rulet tırtığı baskı bezemeli örneklerinin yanında, dejenere olmuş palmet ve dil sıralarının da kullanıldığını belirtir. Ayrıca tamamen siyah dipli ve düz dipli iri palmetlerin, yüzyılın ortalarından önce değil, daha sonra ortaya çıktığına işaret etmektedir⁴²².

Phokaia, İsmetpaşa mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında; ince kuşaklı kaselere ait iki ağız ve gövde parçası (**K.N. 92-93**) ile bir tane kaide ve gövde parçası (**K.N. 94**) ele geçmiştir. Kazı alanının seramik ve mimari kalıntıların yoğun olduğu kuzeydoğu kesiminde bulunan bu üç örnek, kil yapıları ve firnis kaliteleri ile Attika üretimi olmadıkları anlaşılır. Kum ve kalsit katkılı, pütürlü ve sert bir yapıya sahip olan kil, gri ve açık kırmızıdır. Yerel atölyelerde üretildiği açık olan bu seramiklerin, mat koyu gri ve parlak siyah firnisle boyalı oldukları görülür. Ağız çapları, 14-15,2 cm ve kaide çapı 7,5 cm olan Phokaia örnekleri, orta boy ince kuşaklı kaselere grubunda yer almaktadır.

K.N. 92’de tanımlanan Phokaia örneği, yuvarlatılmış ve dışa çekik ağız kenarı ile ağız kenarının altından daralarak kaideye inen gövde yapısı

⁴²¹ J. M. Cook, ince kuşaklı kaselerin kompleks bir bezeme sistemine sahip olmadığını daha önce belirtmiştir (Cook, 1965: 148, fig. 4-5, pl. 45). Klazomenai HBT sektörü buluntuları, Cook’un bu görüşünü doğrular nitelikte olmasından dolayı ayrıca önemlidir. Klazomenai’deki bu örnekler için ayrıca bkz. Hasdağlı, 2010: 325, İnKş 2, 17, 20, 24-26, 28, 31, 33, 38

⁴²² Hasdağlı, 2010: 324-325,

bulunmaktadır⁴²³. Ağız kenarında daha kalın olan cidar, kaideye doğru incelmektedir. Ağız kenarı altında, ince kuşaklı kaselerin bazı örneklerinde görülen ilave rezerve bant yer almaktadır. İç ve dış yüzeyi boyalı olan bu örneğin, parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir. Kaide kısmı eksik olan bu parçanın, gövde üzerinden geçen rezerve banttı kırılmış olmalıdır. K.N. 93'de, K.N. 92'ye benzer bir ağız ve gövde yapısına sahip olduğu görülmektedir⁴²⁴. Yuvarlatılmış ve dışı çekik olan ağız kenarının altından, daralarak kaideye ulaşan gövde yapısı bulunmaktadır. Kaidesi korunmamış olan bu örneğinde, iç ve dış yüzeyi boyalı olup, mat siyah firnise sahiptir.

K.N. 92 ve 93, benzer profile sahip olmalarına karşın aynı döneme tarihlenmek yanlış olacaktır. İnce kuşaklı kaselerin ağız ve gövde profillerinde, üretildikleri yüzyıl içerisinde bir değişikliğin olmaması, bu örneklerin İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca Phokaia'da ele geçen bu iki örneğin, diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler ile aynı döneme tarihlenmesi de yanlış olmayacaktır. K.N. 92 ve 93'de tanımlanan bu iki örneğin, Smyrna ve Klazomenai'de bulunan benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. 400-375 yıllarına tarihlenmektedir.

K.N. 94 ise, halka kaide ve gövde parçasından oluşmaktadır. Yüksek ve dışbükey profilli halka kaidenin, kaide çemberinin içi tamamen siyah firnislidir⁴²⁵. Oturma düzlemi rezerve olan bu örneğin, tondosunda baskı bezeme örnekleri bulunmamaktadır. Gövde ve kaidenin birleşme noktasında siyah bant bezemenin olduğu görülmektedir. Kaideden gövdeye geçişte oluşturulan set, bu örnekte görülmemektedir. Bu kaidenin iç yüzeyinde ve kaide çemberinin dış yüzeyinde bulunan firnis aşınmış olmalıdır⁴²⁶. K.N.

⁴²³ K.N. 92 benzer örnekler için bkz. Cook, 1965: fig. 7, no. 1; Gürsoy, 1987: lev. 1, şek. 1, çiz. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 13, lev. 46, no. İnKş 10; Polat, 1988: lev.1, şek.1, no. 1; Özbay, 2006: 247, şek. 2; Zeren, 2004: şek. 53, no. 146;

⁴²⁴ K.N. 93 benzer örnekler için bkz. Cook, 1965: fig. 4, no. 2; Gürsoy, 1987: lev. 1, şek. 1, çiz. 3, 11; Özbay, 2006: 329, şek. 1; Hasdağlı, 2010: şek. 13, lev. 46, no. İnKş 13; Zeren, 2004: şek. 54, no. 148

⁴²⁵ K.N. 94 benzer örnekler için bkz. Gürsoy, 1987: lev. 11, şek. 2, çiz. 16; Zeren, 2004: şek. 50, çiz. 153

⁴²⁶ Bu örneğin iç yüzeyinde ve kaide çemberinin dış yüzeyinde bulunan firnis boyanın aşınmış olması olasıdır. Kabin dış yüzeyinde yer alan firnis bant bezemenin; yer yer silindiği ve pul pul olduğu

94'ün sahip olduğu profil, tarihleme konusunda yardımcı olmaktadır. E.Gürsoy'un hazırladığı kronolojiye göre, kaide ile gövde geçişinde set olmaması ve tamamen siyah kaideye sahip olması, bu örneğin geç evreye ait olduğunu göstermektedir. Ayrıca Smyrna ve Klazomenai kazılarında bulunan benzer örnekler, Phokaia örneğinin “geç evre”ye ait olması gerektiğini ve İ.Ö. 365-330 yıllarına tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Bugüne kadar Larisa, Smyrna ve Klazomenai gibi merkezlerde varlığı bilinen ince kuşaklı kaselerin; Phokaia'da kapsamlı bir çalışma yapılmadığından varlığı saptanamamıştı. Bu çalışma kapsamında yer alan üç örnek; ince kuşaklı kaselerin Phokaia'da da varlığı kanıtlamakta ve farklı dönemlerde de kullanım gördüklerini göstermekte. Bu kaselerin, Phokaia'da bulunması kadar doğal bir sonuç beklenemez. Çünkü deniz ticareti ile uğraşan Phokaia, ticari faaliyet yürüttüğü kentler ile sadece ekonomik değil, sosyal ve kültürel açıdan da alışverişlerde bulunmaktadır. Dolayısıyla böyle bir etkileşim sonucu bu kap formunun Phokaia'ya getirildiği veya yerel atölyeler tarafından üretildiği söylenebilir. Phokaia'da birçok sektörü içine alacak kapsamlı bir çalışma ile ince kuşaklı kaselerin kesintisiz gelişimi, tipleri ve belki de üretim merkezi ile ilgili sonuçlara ulaşmak mümkün olacaktır. Şimdilik bu kap formunun, İ.Ö. 4. yüzyılda Phokaia'da kullanım gördüğünü söylemekle yetinmekteyiz.

görülmüştür. Aynı durumun iç yüzeyde ve kaidenin dış yüzeyinde oluşmuş olabileceği, dolayısıyla bu boyanın silinmiş olabileceği mümkün. Öte yandan yerel atölyeler tarafından üretilen bu seramiklerin kalitesiz firnise sahip olmaları ve seramik parçalarının yıkanma esnasında maruz kaldıkları etkenler(su, sürtünme, fırça darbeleri vs.) bu işlemi hızlandırmış olmalıdır.

3.12. İÇBÜKEY-DİŞBÜKEY KASE (K.N. 95, Şek. 33)

Bu kase formu ismini kabın gösterdiği gövde özelliğinden alır. İki eğimli bir dış profile sahip olan kase, sığ ve yayvan bir görüntü çizmektedir. İnceltilmiş ağız kenarının bulunduğu dışbükey profilli üst gövdenin altında, genellikle rezerve bırakılan bir yiv bulunmaktadır. Bu yivin altında, içbükey profile sahip ve tek bir eğimle, kaide yapısını da içine alarak, oturma düzlemine ulaşan alt gövde yer alır. Sığ halka kaide görüntüsü veren alt gövde; bazı örneklerde düz, bazı örneklerde ise hafif dışa çekik olarak üst gövdeye birleştirilmiştir. Kabın iç yüzeyinde ise, ağız kenarından tondoya kadar kesintisiz devam eden tek bir kavis bulunmaktadır⁴²⁷.

Dışbükey içbükey profile sahip kaseler, İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci çeyreğinde Attika'da ortaya çıkar. Erken örnekleri, yuvarlatılmış ağız profiline, kalın cidara ve küçük bir yapıya sahiptir⁴²⁸. Ayrıca geniş oturma düzlemine sahip olan kaidelerin, ayak çemberleri rezerve olarak bırakılmıştır. Bu kap formu, İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına doğru en popüler dönemini yaşamıştır. Bu dönem kaselerinin, oturma düzleminin daraldığı ve dip kısmının sığ olduğu görülür. Tondosun da ise, baskı bezeme ile yapılan rulet zinciri içerisinde palmetler yer alır. Rezerve yiv ve kaide altı bezemesi dışında tamamen siyah firnis boyalıdır. Kaide altları, merkezde yer alan bir nokta ve onu çevreleyen dar bir bezeme alanı dışında siyah firnislidir ve merkezi rezerve alanı plastik bir çember ile çevrilidir⁴²⁹.

İ.Ö. 4. yüzyıla gelindiğinde kap formunun alçak, geniş ve ince cidarlı olduğu ve oturma düzleminde bir yivin oluşturulduğu görülür. İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarına doğru kap formu, Attika repertuarından kalkar⁴³⁰. Fakat Labranda ve Kıbrıs gibi merkezlerde bu kaselerin, yüzyılın sonlarına tarihlenen

⁴²⁷ Sparkes ve Talcott, 1970: 131; Hasdağlı, 2010: 377; Coşkun, 1999: 36-37; Zeren, 2004: 127

⁴²⁸ Kap formunun gelişimi için bkz. Sparkes ve Talcott, 1970: 130-131, pl. 32, fig. 8, no. 809-815

⁴²⁹ Hasdağlı, 2010: 377

⁴³⁰ Coşkun, 1999: 36-37

tabalarda ele geçmesi, bu kaselerin üretiminin Attika dışında İ.Ö. 4. yüzyılın sonlarına kadar devam etmiş olabileceğini göstermektedir⁴³¹.

Phokaia, İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında; ağız, gövde ve kaideden oluşan, dışbükey içbükey yapıya sahip (**Levha 9, K.N. 95**), tam profil veren tek örnek ele geçmiştir. 1 no'lu sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen bu seramik, duvarın tarihlendirilmesinde de önemli bir yere sahiptir. K.N. 95, inceltilmiş ağız kenarına sahip dışbükey üst gövde ve üst gövdenin altında yer alan rezerve bırakılmış bir yive sahiptir. Bu yivin hemen altında yer alan ve oturma düzlemine kadar, kaideyi de içine alan, kesintisiz devam eden içbükey alt gövde yer alır. Dışa çekik halka kaidenin, oturma düzleminde bir yive sahip olduğu görülür. Rezerve bırakılan tondonun etrafında, baskı bezeme rulet zinciri yer alır. K.N. 95'de tanımlanan Phokaia dışbükey içbükey kase, sahip olduğu kaliteli kil ve siyah firnis, Attika üretimi olduğunu göstermektedir. Ayrıca kap formunun gösterdiği profilin, İ.Ö. 4. yüzyıl form gelişimine paralellik göstermesi ve Atina, Smyrna, Klazomenai, Daskyleion, Labranda, Kition ve Samaria⁴³² örneklerine benzerlik göstermesinden dolayı, İ.Ö. 400-350 yıllarına tarihlendirilmesi yanlış olmayacaktır.

Dışbükey içbükey kase formunun bu tek örneği, bu formun Phokaia'daki varlığını kanıtlaması açısından oldukça önemlidir. Ancak bu formun gelişimi hakkında bilgi vermekten uzaktır. Phokaia'da siyah firnisli seramikleri üzerine yapılacak olan daha kapsamlı bir çalışma ile bu kap formunun, Phokaia'daki gelişim sürecini incelemek mümkün olacaktır.

⁴³¹ Zeren, 2004: 128

⁴³² Atina Agorası buluntuları için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 822; Corbett, 1949: fig. 4, no. 151; Boulter, 1953: fig. 3, no. 202; Smyrna İ.Ö. 5. yüzyıl örneği için bkz. Cook, 1965: fig. 7, no. 3; Klazomenai'de ele geçen örnekler için bkz. Hasdağı, 2010: lev. 34-35, şek. 40-41, no. Kon 1-16; Zeren, 2004: şek. 68-71, no. 187-194; Daskyleion'da bulunan örnekler için bkz. Coşkun, 1999: şek. 36, no. 113; Labranda'da bulunan örnekler için bkz. Hellström, 1965: pl. 33, no. 60; Kition'da bulunan örnekler için bkz. Salles, 1983: fig. 9, no. 11; Samaria'da bulunan örnekler için bkz. Crowfoot et al., 1957: fig. 50, no. 1

3.13. İKİ(Π) KULPLU KASE (K.N. 96, Şek. 33)

İçki ve sofr a kabı olarak kullanım gören bu kaseler, keskin bir aç ı ile birbirinden ayrılan kenar-dudaklık ve alt gövde olarak iki bölümden oluşur. Dikey olan kenar-dudaklık, dışbükey ya da düz olarak hafif iç e dönüktür. Üst kenar-dudaklıktan alt gövdeye keskin aç ılı bir geçiş görölmektedir. Geniş ve konik olarak devam eden alt gövde, halka kaide üzerine oturmaktadır. Kenar-dudaklıkta yer alan kulplar ise, ilmek yapılarak yukarı kaldırılmış ve Π şeklinde bir görünüme sahiptir⁴³³.

İki kulplu kaselerin, buluntu yoğunluğu ve yeri olarak yapılan ilk adlandırma Hayes tarafından “*Kaon-Kos Kaseleri*” olarak tanımlanmıştır. Fakat daha sonra Korinth buluntularını değerlendiren Wright, “*Kaon/Knidos-Kos/Knidos Kaseleri*” olarak yeni bir tanımlama yapmış ve böylece çift kulplu kaseler ile birlikte bu isimlerde literatürde yer almıştır. Ayrıca kap formunun görünüşünden dolayı “*keskin omurgalı kase-skyphos*” ifadesi de bu kâseler için kullanılmaktadır⁴³⁴. Son dönemlerde yapılan çalışmalar, bu kap formunun kökeninin Knidos olduğu ortaya konmuştur. E. M. Doksanaltı tarafından yapılan geniş kapsamlı bir çalışmada bu kap formu, kulp yapılarının üst en görünüşünden yola çıkılarak “*Π Kulplu Kaseler*” olarak gruplandırılmıştır⁴³⁵.

İ.Ö. 3. yüzyıl sonlarında veya 2. yüzyıl başlarından itibaren, görölmeye başlanan iki kulplu bu kaseler, asıl popüleritesini İ.Ö. 2. yüzyıl ile 1. yüzyıl başlarında yaşamıştır. Bu formda, geç Hellenistik Dönemde bozulmalar yaşanmaya başlanmış⁴³⁶ ve olasılıkla Roma Döneminde doğ u “*terra-sigillata grubu*” içerisinde varlığını sürdürmüş olmalıdır⁴³⁷. İlk örneklerini metal

⁴³³ Doksanaltı, 2007: 28

⁴³⁴ Doksanaltı, 2007: 29

⁴³⁵ Doksanaltı, 2007: 28-34; Doksanaltı, 1997: 15-19, çiz. 1-17, res. 11-28; Doksanaltı, 2006: no. 1, 872-884, 1636-1653

⁴³⁶ Doksanaltı, 2007: 30-31

⁴³⁷ Geç Hellenistik dönemde bozulmaya başlayan kap formunun sahip olduğu bu profil, Roma Döneminde doğ u *terra-sigillata grubu* içerisinde devam etmesine olanak sağlamaktadır. İki kulplu kaselerin üst kenar-dudaklık olarak adlandırılan kısmı, terra-sigillata kaselerde daha kısa ve kalın

kaplardan etkilenilerek üretildiği düşünülen bu form, basit bir gelişime evresi yaşamıştır. Erken örneklerinde gergin ve kısa kenar-dudaklıktan alt gövdeye sert bir geçiş ve farklı şekillerde yapılan kenar-dudaklıkları görülmektedir⁴³⁸. İ.Ö. 2. yüzyılın ortalarında kap formunun bozulmaya başladığı ve 1. yüzyılın başlarında devam etmesine karşın, bu üretimlerde metalik görüntü yakalama çabasından dolayı daha özellikli kap formları ortaya çıkmıştır.

Bu kap formlarının bezeme sistemine bakıldığında ise, daldırma ve daldırma-damlatma tekniği ile polykrom bir repertuara sahiptir. İç yüzey ile kenar-dudaklık kısımları firnislenen bu kaselerde, renk tezatlıkları, dalgalandırma ve damlatma tekniği ile oluşturulmuş benekli görünüm söz konusudur. Bazı örneklerde kenar-dudaklık kısmının dış yüzeyinde, “*Batı Yamacı*” stilinde bezemeye sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca sıklıkla olmasa bile iç yüzeyde palmet yaprağı, çiçek rozeti, aplik kurbağa motifi, krater ya da tapınak modeli ile bezenmiş örnekler de bulunmaktadır⁴³⁹.

Knidos atölyelerinin bu popüler ürünü, Kuzey Afrika, Doğu Akdeniz, Kıbrıs, İtalya, Yunanistan, Güney Rusya ve Karadeniz kıyılarına dek uzanan geniş bir coğrafyada beğeni ile kullanım görmüştür. Bu form yoğun olarak Knidos’a yakın Ege kıyıları ve Adalar ile Anadolu’da ele geçmektedir⁴⁴⁰. Ayrıca Atina, Rodos, Pergamon, Ephesos ile Kuzey Afrika’da Berenice’de, bu kap formunun yerel üretimleri yapılmıştır⁴⁴¹.

olarak yapılmaktadır. Ayrıca bu kaselerin alt gövdeleri benzer şekilde konik bir yapıya sahip olup, halka kaide üzerine oturmaktadır.

⁴³⁸ Kenar-dudaklıklarının erken örneklerde üç farklı şekilde yapıldığı görülmektedir. Birinci tipte kenar-dudaklık yüksek, ince cidarlı ve ucu sivridir ve neredeyse dik bir görünüme sahiptir. İkinci tip kenar-dudaklığın ucu inceltilmiş, hafif dışbükey profilli ve içe döndürülmüştür. Üçüncü tipte ise, kenar-dudaklık kısa ve kalın cidarlı olup, daha dik bir görüntüye sahiptir. Doksanaltı, 2007: 31

⁴³⁹ Doksanaltı, 2007: 29-30

⁴⁴⁰ Atina örnekler için bkz. Rotroff, 1997: pl. ,fig. ,no. 1076-1078; Thompson, 1934: D17-18, E52-53; Korinth örnekler için bkz. Grazia, Williams II, 1977: lev. 31, no. 38-39; Assos örnekler için bkz. Serdaroğlu et al., 1990: sf. 86, abb. 8-9; Samaria örnekler için bkz. Crowfoot et al., 1957: fig. 57, no. 3; Trakya’da bulunan örnekler için bkz. Turan, 2006: lev. 17, no. 89-91

⁴⁴¹ Doksanaltı, 2007: 32

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, iki kulplu kaselere ait, kenar-dudaklık ve gövde kısmından oluşan tek bir örnek tespit edilmiştir. K.N. 96'de tanımlanan bu örnekte, kenar-dudaklıktan alt gövdeye sert bir geçişle ulaşılmaktadır. Alt gövdenin çok az bir kısmı korunabilmiştir. Nispeten kalın cidarlı olan kenar-dudaklığının, fazla uzun olmadığı ve içe döndürüldüğü görülmektedir. İç yüzeyinde kırmızı firnis bulunan bu örneğin dış yüzeyi, mat metalik renkte firnislidir. K.N. 96'de tanımlanan Phokaia örneği, sahip olduğu profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 2. yüzyılın ortalarına tarihlenmesi doğru olacaktır⁴⁴². Bu örnek, sahip olduğu kil yapısından dolayı Attika üretimi olmadığı ve bu formun yerel bir üretimi olduğunu söylemek mümkün.

⁴⁴² K.N. 96 benzer örnekler için bkz. Serdaroğlu et al., 1990: 86, abb. 8-9; Grazia, Williams II, 1977: lev. 31, no. 38-39; Robinson, 1959: pl. 64, no. F29; Crowfoot et al., 1957: fig. 57, no. 3; Thompson, 1934: fig. 118, no. D17-18; Turan, 2006: lev. 17, no. 89-91; Doksanaltı, 2006: no. K104C-II Kulplu-Klasik, 765, 1231; Doksanaltı, 1997: çiz. 3-4, no. 1-4

3.14. KÜÇÜK KASE (K.N. 97, Şek. 33)

Tuzluk formu ile benzer bir profile sahip olan bu kaseler, olasılıkla benzer işlevlere de sahiptiler. Temelde mutfak ile ilişkili olmasına karşın, ölçü ve boya kabı olarak da kullanım görmüşlerdir. Farklı tiplerde üretilen bu kaselerin işlevleri, bütün dönemlerde aynı kalmıştır⁴⁴³.

Atina Agorasında ele geçen küçük kaseler; Dik kaideli, Geniş ağız kenarlı, Erken ve kalın, Geç ve ince, Düz dipli, Dışa çekik ağızlı ve Geniş oturma düzlemli gibi alt gruplara ayrılmıştır. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, Erken ve Kalın tipe ait bir tane örnek tespit edilmiştir.

Erken ve Kalın Tip: İ.Ö. 475-450 yıllarında görülmeye başlanan bu kaseler, standart bir form yapısına kavuşmadan ortadan kalkmışlardır. Bugüne kadar bulunan örneklerden ise, bu kap formuna ait orijinal bir grup ortaya çıkmamıştır. Bu tip kaseler genellikle kalın cidarlı, ağır gövdeli ve kalın ağız kenarları ile halka kaidelere sahiptirler. Erken örneklerinin dış yüzeyde ağız kenarı aşağıya doğru eğimli ve kaide ile gövde geçişi serttir. İ.Ö. 450 yıllarına tarihlene örneklerde bu geçişin yumuşak olduğu görülmektedir⁴⁴⁴. Farklı kaide tiplerine sahip olabilen bu küçük kaselerin⁴⁴⁵, kaidenin dış yüzeyi rezerve olarak bırakılmaktadır. Ayak çemberinin ise tamamen rezerve olarak bırakıldığı ve zengin firnis çemberler ile bezendiği görülür. Ayrıca ayak çemberinin tamamen firnisli olduğu örnekler de bulunmaktadır⁴⁴⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, küçük kaselere ait bir örnek tespit edilmiştir. K.N. 97'de tanımlanan bu örnek, ağız kenarı ve gövdeden oluşmaktadır. Yayvan ve sığ bir görünüme sahip

⁴⁴³ Coşkun, 1999: 38

⁴⁴⁴ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 9, no. 854, 856

⁴⁴⁵ Küçük kaselerin disk, toruslu, çentikli halka kaide ile sade halka kaide gibi farklı şekillere sahip kaideleri görülebilmektedir.

⁴⁴⁶ Kap formunun gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 134, pl. 33, fig. 9, no. 854-862

olan bu kasenin, yuvarlatılmış ve kalın ağız kenarı ile ağız kenarından kaideye doğru incelen cidarı bulunmaktadır. İç yüzeyde, tondonun etrafını çevreleyen rezerve küçük bir yiv bulunan küçük kasenin, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir. K.N. 97'de tanımlanan Phokaia örneği, sahip olduğu profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler yardımı ile İ.Ö. 450-425 yıllarına tarihlendirilmiştir⁴⁴⁷. Bu örneğin sahip olduğu kaliteli ve parlak siyah firnisine karşın, kil yapısında bulunan mikadan dolayı Attika üretimi olmadığı anlaşılmakta. Yerel bir atölye tarafından üretilmiş olmalıdır.

⁴⁴⁷ K.N. 97 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 861; Boulter, 1953: pl. 29, no. 70; Coşkun, 2004: lev. 18, fig. 6, no. 61; Gürsoy, 1987: şek. 11, no. 53

3.15. TUZLUK (K.N. 98-100, Şek. 34)

Tuzluk olarak kullanılan küçük boyutlu ve sığ gövdeli kaseler, form ve firnis bezemeleri ile minyatür kaselere benzerlik göstermekte ve çoğu zaman ayırt edilmelerini zorlaştırmaktadır. Tuzluklar, profil ve kaide yapılarına göre, dışbükey profilli, ekhinus profilli, içbükey profilli, kaideli ve melez olmak üzere beş alt tipe ayrılır⁴⁴⁸. Phokaia, İsmetpaşa mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan sondaj kazılarında; sayıları çok fazla olamayan tuzluklar, yukarıda belirtilen alt gruplardan sadece *Kaideli tipe* ait örnekler ele geçmiştir.

Kaideli Tip: Sivriltilerek içe çekilmiş ağız kenarı ve sığ gövde yapıları bulunan bu kaselerin, ince ağız kenarının altından başlayan gövde, dışbükey profille genişler ve daralarak kaide üzerine oturur. Aslında işlevi tam olarak belli olmayan bu form, Atina Agorasında bulunan örneklerin tuzluk olarak değerlendirilmesinden dolayı, Phokaia örnekleri de tuzluk olarak ele alınmaktadır. Kaide şekillerine göre ayaklı tuzluklar, disk ve halka olarak ikiye ayrılmaktadır⁴⁴⁹.

Sayıda oldukça az olan ve İ.Ö. 5. yüzyıla tarihlenen disk kaideli tuzluklar, ayaklı tuzlukların erken örneklerini temsil etmektedir. Disk şeklinde geniş basma düzlemi bulunan bu kaselerin; oldukça kalitesiz üretim oldukları görülür⁴⁵⁰. Dışbükey profilli gövdenin kase kısmı, oldukça sığ bir yapıya sahiptir. İnceltilmiş ağız kenarı, içe çekilmiştir. Kaide ile gövdenin birleşme yerinde rezerve bir bant bulunur ve kaide altı rezervedir⁴⁵¹.

Halka kaideli tuzlukların da, disk kaideli tuzluklar gibi inceltilmiş, sivri dudak kenarları içe çekilmiştir. Kalın cidara sahip olan sığ gövde, oldukça

⁴⁴⁸ Tuzluk formunun gelişimi ve alt tipleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 133, 135-138, pl. 34, fig. 9, no. 890-956

⁴⁴⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 137-138; Dallık, 2009: 49; Zeren, 2004: 141; Coşkun, 1999: 43

⁴⁵⁰ Disk kaide profiline sahip tuzluklar için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 939; Dallık, 2009: şek. 32, no. 114; Zeren, 2004: şek. 75, no. 207

⁴⁵¹ Sparkes, Talcott, 1970: 137-138; Dallık, 2009: 49; Zeren, 2004: 141; Coşkun, 1999: 43

belirgin dışbükey profil sergilemekte⁴⁵². Yüksek halka kaideye sahip bu formun bazı örneklerinde, kaidenin oturma düzleminde yiv bulunmaktadır⁴⁵³.

Gövdenin iç ve dış yüzeyi siyah firnisli olan ve gövde ile kaidenin birleşme noktasında rezerve bir bant bulunan tuzlukların, tondosunda baskı bezeme bulunmaz. Kaide altı bezemesi, genelde rezerve bantlar ya da tamamen siyah firnisli olan tuzlukların; bazı örneklerinde kazı yazılar bulunmaktadır⁴⁵⁴.

Tuzluk formunun geç örneklerini temsil eden halka kaideli tuzlukların, İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde sayıları artar. Dışbükey profilli ve düz dipli örneklerin popüler olduğu İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde üretilen bu tuzluklar, ekhinus profilli olarak adlandırılan tuzluklarla birlikte, dışbükey profilli tuzlukların yerini almışlardır⁴⁵⁵. Gövde yüksekliğinin artması, ağız kenarının daha da incilmesi ve içe dönüklüğün artması, geç dönem tuzluklarının ortak özellikleridir. Bu form, yivli kaide ve ince cidarlı yapısı ile Hellenistik Dönem içlerine dek kullanılır⁴⁵⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kaideli tuzluklara ait üç adet ağız kenarı-gövde parçası (**K.N. 98-100**) ele geçmiştir. K.N. 98'in içe hafif çekik olan kalın ağız kenarı altında, dışbükey profilli gövde yer alır⁴⁵⁷. Ağız kenarından dışbükey profil ile genişleyen ve daralarak kaide üzerine oturan gövdenin, iç ve dış yüzeyi siyah firnis ile boyalıdır. Kaide kısmı eksik olan bu örnek, olasılıkla disk kaideye sahipti. K.N. 98'de tanımlanan Phokaia örneği, sahip olduğu profil özellikleri

⁴⁵² Halka kaideli ayaklı tuzluklar için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 942, 944, 946, 947, 949; Edwards, 1975: pl. 2, no. 39-67; Rotroff, 1997: fig. 5, no. 1075-1082; Dallık, 2009: şek. 32, no. 115; Zeren 2004: şek. 75, no. 207; Coşkun 1999: şek. 40, no. 130-131

⁴⁵³ Sparkes, Talcott, 1970: 137-138; Dallık, 2009: 49; Zeren, 2004: 142-143; Coşkun, 1999: 43

⁴⁵⁴ Zeren, 2004: 142-143

⁴⁵⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 137

⁴⁵⁶ Atina Agorasında bulunan geç dönem örnekler, İ.Ö. 4. yüzyıl ile 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmiştir. Rotroff, 1997: fig. 65, no. 1075-1082

⁴⁵⁷ K.N. 98 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 34, fig. 9, no. 939; Kovacovics, 1990: abb. 80, no. 7; abb. 77, no. 6; Vanderpool, 1946: pl. 66, no. 288; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 32

ile Atina Agorası ve Attika'da bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenmiştir. Benzer örneklerinden, kaideli tuzlukların en erken örneklerinde olduğu anlaşılan K.N. 98'in, mikalı kil yapısı ve firnis özelliklerinden dolayı, Attika taklidi yerel üretim olduğu gözlenmektedir.

K.N. 99 ve 100'ün 5.6-6.8 cm. arasında değişen ağız çapı ile benzer profil yapılarına ve ince cidara sahip oldukları görülmektedir. İç çukuk ve inceltmiş ağız kenarının altında, dışbükey profile sahip gövde bulunmaktadır⁴⁵⁸. Ağız kenarından dışbükey profil ile genişleyen ve daralarak kaide üzerine oturan gövdenin, iç ve dış yüzeyleri siyah firnis ile boyalıdır⁴⁵⁹. Kaide kısımları eksik olan bu iki örneğin, olasılıkla halka kaideleri bulunmaktaydı.

K.N. 99 ve 100'ün inceltmiş ağız kenarı, derin gövde ve arttırılmış iç çukuk ağız yapıları ile geç dönem tuzluklarına benzerlik gösterir. Ayrıca Atina Agorasında bulunan örnekler de dikkate alındığında, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmeleri yanlış olmayacaktır. Parlak siyah firnis ile kaliteli ve mikasız kil yapılarından bu iki örneğin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada, 13 parselde bulunan kaideli tuzluk formunun benzerleri; Atina Agorası, Labranda, Olynthos, Kition, Smyrna, Klazomenai, Klaros ve Daskyleion'da bulunmuştur. Bu merkezlerde ele geçen örnekler İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğine tarihlenmiş ve Phokaia örneklerinin tarihlendirilmesine yardımcı olmuştur.

⁴⁵⁸ K.N. 99 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 949; Rotroff, 1997: fig. 65, no. 1075; Salles, 1983: fig. 9, no. 12; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 32; Edwards, 1975: pl. 2, no. 55; Zeren, 2004: şek. 75, no. 209; Coşkun, 1999: şek. 40, çiz. 131

⁴⁵⁹ K.N. 100 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 949; Rotroff, 1997: fig. 65, no. 1075; Salles, 1983: fig. 9, no. 12; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 32; Edwards, 1975: pl. 2, no. 55; Zeren, 2004: şek. 75, no. 209; Coşkun, 1999: şek. 40, çiz. 131

3.16. KANDİL (K.N. 101-109, Şek. 35-37)

Yunanca *lykhnos*, Latince'de ise *lychnus* veya *lucerna* denilen kandil, içerisine sıvı yağ konulan ve bir fitil yardımı ile yakılan aydınlatma aracına denir⁴⁶⁰. Atina'da, İ.Ö. 7. yüzyılda diğer kültürel gelişmelerle birlikte ilk sığ kase formlu kandiller üretilmektedir. Bu yüzyılın sonuna doğru Atinalı çömlekçiler, daha kapalı bir hazneye sahip yeni bir kandil⁴⁶¹ formu üretmeye başlarlar⁴⁶². İ.Ö. 7. yüzyılın sonunda Batı Anadolu'da, köprü burunlu kandillerin ortaya çıktığı görülür. Attika tipi firnisli kandillerin ilk örneği, İ.Ö. 7. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Firnis önceleri sadece kandilin iç yüzeyinde görülürken, İ.Ö. 6. yüzyıldan itibaren kandilin tüm yüzeyine firnis uygulanmaktadır. İ.Ö. 7. yüzyılın sonlarından İ.Ö. 6. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar el yapımı ve çark yapımı kandiller birlikte kullanılırken, bu tarihten itibaren sadece çarkta yapılan kandiller kullanılmaktadır. Atina Agorası kazılarında ele geçen kandillerin, form yapılarına ve kronolojik sıralamalarına göre elli sekiz ana gruba ayrıldığı ve bunların da kendi içlerinde alt tiplere sahip olduğu görülmektedir⁴⁶³.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kandillere ait bir tane burun ve fitil deliği(K.N. 101), üç tane diskus-gövde parçası(K.N. 104,106-107) ve altı tane kaide-gövde parçasının(K.N. 102-103, 105, 108-109) varlığı tespit edilmiştir. 1 ve 18 no'lu sondajlar ile 2 no'lu sondajın güneyi ve 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişle kazılarında bulunan bu kandiller içerisin, Tip 21 B, Tip 21 C, Tip 23 A, Tip 23 C, Tip 25 A ve Tip 31'e ait örnekler yer almaktadır.

⁴⁶⁰ Er, 2006: 203

⁴⁶¹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Bailey, 1972: Howland, 1958: Menzel, 1969: 12-24; Şahin, 2008

⁴⁶² Şahin, 2008: 19-22

⁴⁶³ Bu gruplar ve örnekler için bkz. Howland, 1958

3.16.1. Tip 21 B (K.N. 101-102, Şek. 35)

Genel olarak düz veya içbükey profilli kaide görülen bu tip kandillerin iç yüzeyi, kaide altı ile benzerlik göstermektedir. Kaideden dışbükey profil ile diskusa kadar devam eden gövdeye, diskus ile aynı seviyede yer alan bant şeklinde yatay ve düz kulp birleşmektedir. Küçük ve düz olan burun ucunda, büyük ve geniş fitil deliği yer almaktadır. İ.Ö. 480 yılından önceye tarihlenen kandillerde görülen merkezdeki konik çıkıntı, bu tip kandillerde görülmemektedir⁴⁶⁴.

Genel olarak İ.Ö. 480-415 yılları arasına tarihlenen Tip 21 B, Tip 21 A ile benzerlik gösterir ve Tip 21 grubu içerisinde varlığı en uzun süre devam eden gruptur. İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen örneklerde, burnun biraz daha uzaması ile fitil deliğinin gövdeden uzaklaştığı izlenmektedir. Ama bu durum sağlam bir tarihlendirme kriteri olmaktan uzaktır. Bu tip kandillerde kaide dışında, iç ve dış yüzey kaliteli parlak siyah firnislidir. Bazı örneklerde kaidenin de siyah firnisli olduğu bu kandillerde, kaide genellikle pembe veya kırmızı ek boya ile boyanmaktadır⁴⁶⁵.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Tip 21 B'ye ait iki tane kandil tespit edilmiştir. Bir burun (**K.N. 101**) ve bir tane kaideden-gövde (**K.N. 102**) oluşan bu örnekler, 1 no'lu sondaj ile 1 ve 2 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçmiştir. Üst yüzeyi düz, kısa ve geniş burun yapısına sahip olan K.N. 101'in, bu burun yapısının ucunda geniş fitil deliği yer almaktadır. İç ve dış yüzey parlak siyah firnislidir. K.N. 101'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer profile sahip örneklerden, İ.Ö. 430-420 yıllarına tarihlenmektedir⁴⁶⁶.

⁴⁶⁴ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Howland, 1958: 46-47, pl. 6, 34, no. 164-170; Broneer, 1930: 39-42, pl. II, fig. 14, prof. 17-21, no. 59-90(Tip IV)

⁴⁶⁵ Bu örnekler için bkz. Howland, 1958, pl. 6, 34, no. 167-170

⁴⁶⁶ K.N. 101 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975: pl. 9, no. Q37; Howland, 1958: pl. 6, no. 168, Tip 21b; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 118; Dallık, 2009: şek. 37, no. 129

İçbükey profilli düz kaideye sahip olan K.N. 102'nin, iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. Rezerve olan kaide çemberinin etrafında firnis çember bulunmaktadır. K.N. 102'de tanımlanan bu Phokaia örneği ise, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 420-380 yıllarına tarihlenmektedir⁴⁶⁷. Tip 21 B kandillerinin kil ve firnis özellikleri incelendiğinde, kaliteli kil yapısı ve parlak siyah firnisi ile K.N. 101'in Attika üretimi olduğu; fakat tam tersi özelliklere sahip olan K.N. 102'nin ise, yerel bir üretim olduğu görülmektedir.

3.16.2. Tip 21 C (K.N. 103, Şek. 35)

Genel olarak tip 21 B'ye benzeyen bu tip kandillerin, yüksek kaide, iç eğimli ağız kenarı ve gövde ile hafif bir açı ile birleşen şerit kulpları vardır. İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarında dışbükey profilli gövde ile diğer kandillerden daha geniş, uzun ve düz buruna sahip kandiller yapılmaya başlanmıştır. Bazen birden fazla buruna sahip olan bu kandillerin burun profilindeki bu değişim, fitil deliğinin diskustan uzaklaşmasını sağlamaktadır. Bu burun yapısı, İ.Ö. 5. yüzyıl sonu ile İ.Ö. 4. yüzyıl başlarının karakteristik bir özelliği olarak, yüzyılın sonuna kadar Tip 21 kandillerinin özelliği olarak devam etmektedir.

İ.Ö. 5. yüzyılın son çeyreğinde popüler olarak geniş bir alana yayılan bu kandiller, İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren nadir görülmektedir. Tip 21 B kandillerinin daha gelişmiş varyasyonunu yansıtan bu tipin, iç ve dış yüzeyleri siyah firnislidir⁴⁶⁸.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Tip 21 C'ye ait bir tane kandil tespit edilmiştir. Kaide ve

⁴⁶⁷ K.N. 102 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975, pl. 15, no. Q68; Howland, 1958, Tip 21B, pl. 6,34, no. 168; Broneer, 1930, fig. 14, no. 24; Corbett, 1949, pl. 99, fig. 8, no. 117; Hasdağı, 2010, şek. 53, no. Kan 6

⁴⁶⁸ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Howland, 1958: 48-49, pl. 6, 22, 34, no. 171-176; Broneer, 1930: 39-42, pl. II, fig. 14, prof. 17-21, no. 59-90(Tip IV)

gövde parçasından oluşan bu örnek (K.N. 103), 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçmiştir. Bu örnekte, içbükey profilli alçak kaide ve kaideden dışbükey profilli gövdeye, içbükey geçiş görülmektedir. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnislidir. K.N. 103'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır⁴⁶⁹. Kaliteli kil yapısına ve parlak siyah firnise sahip olan bu örneğin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.16.3. Tip 23 A (K.N. 104-105, Şek. 36)

Geniş ve sığ bir yapısına sahip olan bu tip, Tip 21 A ve D'de olduğu gibi dışbükey profilli gövdeye sahiptir. Belirgin olan geniş ağız kenarı, içe doğru eğimli ve neredeyse tüm yüzeyi kapsamaktadır. Üst yüzeyi düz, uzun ve geniş burun yapısının ucunda, oldukça iyi ayarlanmış fitil deliği yer almaktadır. Bu tipin bazı büyük örneklerinde, birbirine zıt iki tane burun olduğu görülmektedir. Tek burunlu kandillerde burnun karşısına yerleştirilmiş düz bant şeklinde kulp yer almaktadır. Genellikle yüksek halka kaideye sahip olan bu tipte, düz ve içbükey profilli kaidelerde görülmektedir.

Tip 23 A kandilleri, İ.Ö. 5. yüzyılın üçüncü çeyreğinin sonu ile İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir. Bu dönem içerisinde sığ ve geniş olan gövde yapıları, kademeli olarak dar ve daha yüksek bir yapıya ulaşmaktadır⁴⁷⁰. Kandilin kaide altı dışında, iç ve dış yüzey parlak siyah firnislidir. Fakat firnisin aktığı veya tamamen siyah firnisli kaideye sahip kandillerde görülmektedir. Ağız kenarı genellikle firnisli olmasına karşın, ağız kenarı etrafında konsantrik bant bezeme bulunan örneklerde bulunmaktadır.

⁴⁶⁹ K.N. 103 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975: pl. 13, no. Q58; Howland, 1958: Tip 21C, pl. 6,34, no. 171; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 109; Broneer, 1930: fig. 14, no. 21

⁴⁷⁰ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Howland, 1958: 56-57, pl. 9, 23, 38, no. 209-220; Broneer, 1930: 43-45, pl. III, fig. 14, prof. 31-35, no. 100-113(Tip VI)

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Tip 23 A'ya ait iki tane kandil tespit edilmiştir. Bir ağız kenarı-gövde (**K.N. 104**) parçası ile bir tane kaide-gövde (**K.N. 105**) parçasından oluşan bu örnekler, 18 no'lu sondaj ile 2 no'lu sondajın güneyinde yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçmiştir. K.N. 104'ün, dışbükey profilli gövdeye, düz omuz yapısına ve içe doğru eğimli diskusa sahiptir. Kulpu yapısının gövdeye bağlandığı yerden kırık olduğu ve yatay bant şeklinde kulpu olduğu anlaşılmaktadır. Bu örneğin iç ve dış yüzeyinin parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir⁴⁷¹. Yüksek ve içbükey profilli halka kaideye sahip olan K.N. 105'in, iç yüzeyinin merkezinde konik çıkıntı bulunmaktadır. Dış yüzey ile kaide altı mat siyah firnisli olan bu örneğin iç yüzeyi, alınlımlışın dışında rezerve bırakılmıştır. İç yüzeyde bulunan firnis, dış yüzey ve kaide altında görülen firnisin dökülmesi gibi, tamamen aşınmış olmalıdır⁴⁷². K.N. 104 ve 105'de tanımlanan bu Phokaia örnekleri, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri incelendiğinde, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlenmeleri yanlış olmayacaktır. Kil ve firnis özellikleri incelendiğinde ise, kalitesiz kil ve mat siyah firnise sahip olan K.N. 104'un yerel üretim, kaliteli kil ve parlak siyah firnise sahip olan K.N. 105'in ise Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

3.16.4. Tip 23 C (K.N. 106, Şek. 36)

Bu tip kandiller, Tip 23 A kandillerinin gelişmiş bir varyasyonu olarak ortaya çıkarlar. Basit düz veya halka kaide, dar ve uzun burun, burun ucunda yer alan küçük fitil deliği ve yatay bant şeklinde olan kulplar, bu kandillerin karakteristik özellikleridir.

⁴⁷¹ K.N. 104 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975: pl. 13, no. Q58; Howland, 1958: Tip 23A, pl. 7,36, no. 213; Broneer, 1930: fig. 14, no. 28; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 117; Hasdağlı, 2010: şek. 53, no. Kan 4

⁴⁷² K.N. 105 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975: pl. 19, no. Q100; Howland, 1958: Tip 23 A, pl. 7, 36, no. 216; Broneer, 1930: fig. 14, no. 47

Bu tip kandiller genel olarak İ.Ö. 4. yüzyılın ilk çeyreği ile özellikle ikinci çeyreğine tarihlenmektedir. Geç örneklerinde yüksek gövde ve geniş ağız kenarına sahip olan bu kandillerin, kaide altları rezerve olup, iç ve dış yüzeyleri parlak siyah firnislidir. İ.Ö. 5. yüzyıl sonları ile İ.Ö.4. yüzyıl başlarında Tip 23 kandillerinin gövde yapılarının yükseldiği görülmektedir⁴⁷³.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Tip 23 C'ye ait bir tane kandil tespit edilmiştir. Ağız kenarı ve gövdeden oluşan bu örnek (**K.N. 106**), 1 no'lu sondajda yapılan kazılarda ele geçmiştir. Dışbükey profilli gövde, düz omuz ve içe doğru eğimli diskusa sahip olan K.N. 106'nın, kulpun gövdeyle birleştiği yerden kırıldığı ve düz bant şeklinde tek kulpu olduğu görülmektedir. Geniş bir diskusa sahip olan bu parçanın, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir⁴⁷⁴. K.N. 106'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler birlikte incelendiğinde, İ.Ö. 400-350 yıllarına tarihlenmektedir. Mikasız ve sert kil yapısı ile kaliteli parlak siyah firnisli yapıya sahip olan bu örneğin, Attika üretimi olduğu söylenebilir.

3.16.5. Tip 25 A (K.N. 107, Şek. 37)

Genellikle yüksek halka kaidesi bulunan bu kandillerin, alt yüzeyleri oldukça kalın ve içbükey profilli bir yapıya sahiptir. Küresel gövde üzerinde, derin bir yiv ile ayrılmış ağız kenarı ve nispeten küçük bir diskus bulunmaktadır. İçbükey ağız profili içe doğru eğimlidir. Düz ve dar burun ucunda, küçük fitil deliği yer almaktadır. İ.Ö. 4. yüzyıl büyük ve hantal kandillerine göre küçük olan bu kandiller, bant şeklinde yatay kulplarının olduğu görülmektedir.

⁴⁷³ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Howland, 1958: 59-60, pl. 8. 36, no. 223-227; Broneer, 1930: 43-45, pl. III, fig. 14, prof. 28-30, no. 100-113(Tip VI)

⁴⁷⁴ K.N. 106 benzer örnekleri için bkz. Bailey, 1975: pl. 14-15, no. 65; Howland, 1958: Tip 23C, pl. 8,36, no. 228; Broneer, 1930: fig. 14, no. 30; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 117; Hasdağlı, 2010: şek. 53, no. Kan 4

Küresel gövdeli ve kalın kaide sahip olan bu kandiller, İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreği ile İ.Ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlenmektedir. Temel olarak Tip 24 A ve C'de bulunan özelliklerin gelişmiş örneklerini yansıtan bu tip, Agorada bulunan kandiller arasında sayıca en fazla olanıdır. Yaklaşık yüzyıl boyunca kullanılan bu tipin, daha geç örneklerinde kulp bulunmamaktadır. Kulpların giderek ortadan katılığı ve Tip 25 B'de olduğu gibi kulp yerinde bir deliğin yer aldığı görülür.

Bu tip kandillerin genelde kaide altları rezervedir ama az sayıda firnisli kaideye sahip kandillerde bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyde ise parlak siyah firnislidir. Bazı örneklerde diskus etrafında bulunan yiv üzerine, fırınlamadan sonra kazıma bezemelerin uygulandığı görülmektedir⁴⁷⁵.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Tip 25 A'ya ait bir tane kandil tespit edilmiştir. Ağız kenarı ve gövdeden oluşan bu örnek (**K.N. 107**), 18 no'lu sondajda yapılan kazılarda ele geçmiştir. Dışbükey profilli gövde ve omuz yapısı bulunan bu örneğin, omuz üzerinde içbükey derin bir yiv yer almaktadır. İç eğimli ağız kenarı ve nispeten küçük bir diskusa sahiptir. İç ve dış yüzey mat siyah firnislidir⁴⁷⁶. K.N. 107'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 360-320 yıllarına tarihlenmektedir. Pembe kil ve mat siyah firnisli yapısı ile bu örneğin, Attika üretiminden çok, yerel üretim olduğunu söylemek daha doğru olacaktır.

3.16.6. Tip 31 (K.N. 108-109, Şek. 37)

Bu tip kandillerin, içbükey profilli yüksek kaideleri, iç eğimli ağız kenarı, kapalı gövde yapısı ve kabartmalı bir ile çevrili diskusu

⁴⁷⁵ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Howland, 1958: 67-69, pl. 9, 23, 38, no. 268-284; Broneer, 1930: 45-46, pl. III, fig. 14, prof. 31-35, no. 114-136(Tip VII)

⁴⁷⁶ K.N. 107 benzer örnekleri için bkz. Howland, 1958: Tip 25 A, pl. 9,38, no. 271; Bailey, 1975: pl. 9, no. Q36

bulunmaktadır. Tip 29 A kandillerinde olduğu gibi düz ve uzun burunun ucunda, fitil deliği yer almaktadır. İ.Ö. 275-225 yılları arasına tarihlenen bu tip kandiller, Tip 28 B ve Tip 29 A kandillerinin bir karışımı olarak ortaya çıktığı ve İ.Ö. 3. yüzyılın üçüncü çeyreğinde popüler oldukları görülmektedir. Tip 43 A kandillerinin çarkta yapılmış benzerleri olan bu kandillerin, iç ve dış yüzeyleri kırmızı-siyah renkte firnislidir⁴⁷⁷.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada, 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Tip 31'e ait iki tane kandil tespit edilmiştir. Kaide ve gövde parçalarından (**K.N. 108-109**) oluşan bu iki örnekler, 2 no'lu sondajın güneyinde yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçmiştir. K.N. 108 ve 109'un benzer profile sahip oldukları ve K.N. 108'in, K.N. 109'dan daha kalın cidarlı olduğu gözlenmektedir⁴⁷⁸. Bu iki örnekte, yüksek halka kaide ve içbükey profilili kaide altı ile dışbükey profilili gövde görülmektedir. İç yüzeyinin merkezinde konik çıkıntı bulunan bu kaidelerin, iç ve dış yüzeyleri ile kaide çemberleri mat siyah firnislidir⁴⁷⁹. K.N. 108 ve 109'da tanımlanan bu Phokaia örnekleri, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. 360-320 yıllarına tarihlenmeleri yanlış olmayacaktır. Bu iki örneğin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, her iki örneğin kaliteli kil ve firnise sahip olduğu görülmektedir. Bu özelliklerinden dolayı da, yerel üretim olamayacakları ve Attika üretimleri oldukları söylenebilir.

⁴⁷⁷ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Howland, 1958: 99-100, pl. 15, 41, no. 424

⁴⁷⁸ K.N. 108 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975: pl. 19, no. Q99; Howland, 1958: Tip 31, pl. 15, 41, no. 424; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 118

⁴⁷⁹ K.N. 109 benzer örnekler için bkz. Bailey, 1975: pl. 19, no. Q99; pl. 86-87, no. Q465 EA; Howland, 1958: Tip 31, pl. 15, 41, no. 424

3.17. TABAK (K.N. 110-117, Şek. 38-40)

3.17.1. Yuvarlatılmış Ağız Kenarlı (K.N. 110-113, Şek. 38-39)

Yuvarlatılmış ağız kenarlı tabaklar, genelde kalın cidarlı ve kalıp ile yapılmış düz iç yüzeyine sahiptir. Dış yüzeyde ağız kenarından gövdeye içbükey profilli bir geçiş ve gövdeden kaideye ise dışbükey profilli bir geçişe sahiptir. Bu tabakların geniş ve yüksek halka kaideleri bulunmaktadır⁴⁸⁰.

İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarında bir tür servis kabı olarak üretilmeye başlanan bu tip, asıl formuna İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde kavuştuğu görülür. Attika üretimi tabakların erken örneklerinde, ağız içe dönük ve üzerinde yivler yer almaktadır. Bu tip ağız kenarına sahip tabaklar, ayrıcalıklı bir sınıf olup, az bulunmaktadır⁴⁸¹. İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren yuvarlatılmış ağız kenarına sahip tabakların popüler olmaya başlaması ile bu yivlerin ortadan katılığı görülür. Erken örneklerde dudak altında görülen içbükey profil geniş ve derinken, bu yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren dar ve sığ olarak yapılmaktadır. İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde tabakların kaide altında konik çıkıntı ve oturma düzleminde yiv görülmektedir. Yüzyılın sonlarına doğru ise, tabakların genişlikleri artmaya başladığı gözlenir. Büyük boyutlu bu tabakların, Hellenistik Dönem içerisinde popüler olarak kullanımı devam etmektedir⁴⁸².

Kullanıldığı her dönemde siyah firnisli olarak bezenen tabak formunun tondosunda, genellikle palmet motiflerini çevreleyen, rulet bant bezemesi yaygın olarak kullanılır. İ.Ö. 4. yüzyılın başlarında görülmeye başlan rulet

⁴⁸⁰ Kap formunun gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 144-150, pl. 36-37, fig. 9-10, no. 1002-1096; Rotroff, 1997: 142-146, fig. 46, no. 631-668; Crowfoot et al., 1950: 252-263, fig. 51, 54, no. 1-8, 1-20; Mitsopoulos-Leon, 1994: 171-172, no. 19-30

⁴⁸¹ Sparkes, Talcott, 1970: 147

⁴⁸² Rotroff, 1997: 142-146

bant bezemesi, bu yüzyılın sonlarına kadar bir değişikliğe uğramadan kullanımı devam etmektedir⁴⁸³.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, yuvarlatılmış ağız kenarına sahip dört tane kaide-gövde parçası tespit edilmiştir. 18 no'lu sondaj ile 2 ve 3 no'lu sondajların güney kesit genişlemeleri ve duvarın yanından gelen bu örnekler, benzer bezenme ve boyama özelliklerine sahiptir.

K.N. 110, yüksek ve kalın halka kaide ile kaideden gövdeye geçişte dışbükey profile sahiptir. Ağız kenarı eksik olan bu tabağın, iç yüzeyinde olasılıkla palmet motiflerini çevreleyen rulet bant bezemesi bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi ve oturma düzlemi siyah firnislidir⁴⁸⁴. K.N. 110'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerden ele geçen benzer örnekleri göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 400-375 yıllarına tarihlenmektedir. Kaliteli kil ve firnis özellikleri ile Attika üretimi olan bu örneğin, yuvarlatılmış ağız kenarlı tabakların erken örneklerini temsil ettiği görülmektedir.

K.N. 111'in, dışbükey profilli ve dışa çekik alçak halka kaidesi bulunmaktadır. Merkeze doğru hafif meyilli gelen gövdenin, ağız kenarı eksiktir. Tondo bölümünün etrafında, olasılıkla palmetleri çevreleyen dil motifi bandı yer almaktadır. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olan bu örneğin, kaide çemberinin rezerve bırakıldığı görülür. Halka ayak profilinin iç yüzeyinde firnis bant ile bezemeli olduğu gözlenir⁴⁸⁵. K.N. 111'de tanımlanan Phokaia örneği, sahip olduğu profil ve bezeme özellikleri ile Atina Agorasında bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 325-300 yıllarına tarihlenmektedir. Kil ve

⁴⁸³ Sparkes, Talcott, 1970: 147, pl. 36, fig. 10, no. 1046-1060

⁴⁸⁴ K.N. 110 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 36, fig.10, no. 1047; Kovacovics, 1990: abb. 81, no. 11; Salles, 1983: fig. 9, no. 2; Alexandrescu, 1978: pl. 67, fig. 15, no. 607; Vanderpool et al., 1962: pl. 20, fig. 8, no. 13; Crowfoot et al., 1957: fig. 51, no. 4; Hood et al., 1954: fig. 13, no. 138; Thompson, 1934: fig. 116, no. A70

⁴⁸⁵ K.N. 111 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1997: pl. 61, fig. 47, no. 636, 655, 658

firnis özellikleri Attika üretimi olmadığını gösteren bu örnek, olasılıkla yerel atölyelerde üretilmiş olmalıdır.

Dışbükey profilli ve dışa çekik yüksek halka kaideye sahip olan K.N. 112'nin, oturma düzleminde sığ bir yiv vardır. Ağız kenarı korunamamış olan bu örneğin, iç yüzeyinde olasılıkla palmet motifini çevreleyen rulet bant bezemesi bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi ve oturma düzlemi siyah firnislidir⁴⁸⁶. K.N. 110 ile benzer boyama ve bezeme özelliklerine sahip olan K.N. 112, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 325-300 yıllarına tarihlenmek yanlış olmayacaktır.

K.N. 113'ün ise, dışa çekik yüksek halka kaide ile oturma düzleminde yiv yer almaktadır. Merkeze doğru hafif bir meyille gelen gövde yapısına sahip olan bu tabağın, tondosunda rulet bant bezemesi bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi siyah firnislidir, oturma düzlemi ise rezerve bırakılmıştır⁴⁸⁷. K.N. 113'de tanımlanan Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 4. yüzyılın ikinci yarısı ile 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.

Kaliteli kil ve firnis yapısına sahip olan K.N. 110, 112 ve 113'ün, tondolarının etrafında rulet bant bezemesi bulunmaktadır. Attika üretimi olduğu anlaşılan yuvarlatılmış ağız kenarlı bu tabakların, yüksek kaide profillerinin gittikçe incelmesi ve oturma düzlemlerinde yivin ortaya çıktığı görülmektedir. İç ve dış yüzeyleri ile kaide çemberleri siyah firnisli olup, K.N. 113 dışında diğer örneklerin oturma düzlemlerinin de firnisli olduğu gözlenmektedir. K.N. 113'nin ise oturma düzlemi rezervedir. K.N. 111 ise, bu

⁴⁸⁶ K.N. 112 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 36, fig. 10, no. 1037; Rotroff, 1997: pl. 142, fig. 46, no. 636; Pemberton, 1997: fig. 10, no. 87; Robinson, 1950: pl. 159, no. 622; Crowfoot et al., 1957: fig. 51, no. 6; Hood et al., 1954: fig. 13, no. 139

⁴⁸⁷ K.N. 113 benzer örnekler için bkz. Pemberton, 1997: fig. 10, no. 90; Pemberton, 1989: fig. 16, no. 471; Rotroff, 1997: fig. 59, no. 875

üç örnekten tamamen farklı bir yapıya sahiptir. Bu örnekte, rulet bant yerine dil motifi kullanılmış ve kaide çemberinin rezerve bırakıldığı gözlenir. Alçak halka kaidesi bulunan bu tabak, kalitesiz kil ve firnis yapısı ile olasılıkla yerel atölyede üretilmiştir.

3.17.2. Batı Yamacı Tabakları (K.N. 114, Şek. 39)

Bu teknik ile bezenen seramikler, ilk defa bulundukları Atina Akropolisi'nin batı yamacından adını alırlar⁴⁸⁸. Kap formunun siyah ya da kırmızı kahverengi firnisli iç ve dış yüzeyinin, kazıma çizgiler, beyaz boya veya inceltilmiş kil ile bezenmesinden oluşmaktadır⁴⁸⁹. Batı yamacı tekniği ile bezenen seramikleri daha çok içki ve yemek kapları oluşturmaktadır⁴⁹⁰.

Hellenistik Dönemde siyah zemin üzerine boyalı seramikler, *Gnathaia* ve *Batı Yamacı* olarak iki gruba ayrılmaktadır. Cook'a göre İtalya'da Gnathaia seramikleri, İ.Ö. 4. yüzyılda yayılım göstermiştir. Apulia kırmızı figür tekniğinin yan ürünü olarak üretilen bu seramiklerin, benzer özelliklere sahip olduğu görülür. Gnathaia seramiklerinin, İ.Ö. 3. yüzyılın ortalarından sonra üretilmediği düşünülmektedir⁴⁹¹. Batı yamacı seramikleri daha sınırlı olmasına karşın, daha güçlüdür. İ.Ö. 5. ve 4. yüzyılda bilinen bu teknik, İ.Ö. 4. yüzyıl sonunda "*kırmızı figür tekniğinin*" bozulmaya başlaması ile ön plana çıkmaya başlamış ve "*kırmızı figür tekniğinin*" yerini almıştır⁴⁹². Bu teknikte bezenmiş seramiklerin Doğu Yunanistan'da, İ.Ö. 2. hatta 1.yüzyıla kadar üretimleri devam etmiştir⁴⁹³.

⁴⁸⁸ Gürlér, 1994: 23; Dereboyu, 1994: 61-62

⁴⁸⁹ Thompson, 1934: 138; Gürlér, 1994: 23

⁴⁹⁰ Bu teknik ile bezenmiş seramikler için bkz. Rotroff, 2002: 97,-115, fig. 1-4; Edwards, 1975: pl. 17, 40, no. 532-549; Thompson, 1934: C12; Gürlér, 1994: çiz. 10-15, no. 34-46; Güngör, 2005: lev. 6, no. 33-35; Meriç, 2003: lev. 1-57, no. 1-307; Dereboyu, 1994: çiz. 8-20, no. 1-41

⁴⁹¹ Cook, 1960: 202; Güngör, 2005: 17; Meriç, 2003: 12

⁴⁹² Thompson, 1934: 138; Gürlér, 1994: 23

⁴⁹³ Cook, 1960: 202; Meriç, 2003: 12

Batı yamacı seramiklerinin Atina, Pergamon ve henüz yeri belirlenememiş bir merkezden oluşan, üç büyük üretim merkezi bulunmaktadır. Öte yandan birçok kentin de ufak çaplı üretim yaptıkları bilinmektedir. Bu büyük merkezlerde üretilen seramikler, Karadeniz kıyıları, Güney Rusya, Batı Anadolu, Suriye kıyıları, İsrail, Kıbrıs, Tarsus, Antiocheia ve İskenderiye gibi bölgelere taşınmaktadır⁴⁹⁴.

İçi Bezemeli Tabak: Kaideden ağız kısmına doğru incelen ve konik bir biçimde açılan bu tabaklar, düz bir ağız yapısına sahiptir. Kaide ile gövde geçişleri yumuşak olan bu formun, kaide altına geçişte bir çıkıntı yer alabilmektedir. Bazen gövdenin dış yüzeyinin oldukça düzgün yivler ile profillendirilmiş örnekler görülmektedir. Bu tabakların tondo kısmında, beyaz boya veya kil boya ile yapılmış çiçek motifleri yer almaktadır. Ağız kenarları sarmaşık dalı, kalp yaprak dizisi, yunus veya palmet yaprağı motifleri ile süslenmiştir. Palmet yaprağı motifleri, tondoda bulunan yıldız çiçeğinin her bir yaprağı ile aynı aks üzerine yerleştirilmektedir⁴⁹⁵.

İçi bezemeli tabaklar, Atina ve Korinth'de İ.Ö. 3. yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren, batı yamacı seramiği içinde bilinmektedir. Behr'e göre bu form, değiştirilmeden Pergamon repertuarından alınmıştır. Roma Dönemine kadar varlığını sürdüren bu form, Roma Döneminde *Doğu Sigillata A*, *Gri-Siyah* ve *İnce Duvarlı* gibi farklı formlara dönüşür⁴⁹⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, 2 ve 3 no'lu sondajların güneyinde bulunan duvarın yanında, batı yamacı tekniğinde bezenmiş bir tabağa ait ağız ve gövde parçası ele geçmiştir⁴⁹⁷. Bu örneğin iç yüzeyinde, dudak kenarının altında kazıma bir yiv bulunmaktadır. Bu yivin altında, beyaz boya ile yapılmış, ortadaki dikey ve yanlarda uçları

⁴⁹⁴ Rotroff, 2002: 97-115

⁴⁹⁵ İçi bezemeli tabak örnekleri için bkz. Thompson, 1934: 350, no. C12; Meriç, 2003: 36-40, lev. 26-36, no. 166-217; Edwards, 1975: 90-91, pl. 17, 40, no. 532-549

⁴⁹⁶ Meriç, 2003: 37

⁴⁹⁷ K.N. 114 benzer örnekler için bkz. Thompson, 1934: no. C12; Pemberton, 1997: fig. 2, no. 12; Meriç, 2003: lev. 26-27, no. 18-172; Edwards, 1975: pl. 40, no. 532, 536, 537

aşağı sarkık palmet yaprağı motifi yer almaktadır. Dış yüzeyde ise, dudak kenarının altından başlayarak yivlendirilmiş konik gövdeye sahiptir. İç ve dış yüzey mat siyah firnis ile boyalıdır⁴⁹⁸. K.N. 114'de tanımlanan Phokaia örneği, sahip olduğu profil özellikleri ile Atina, Korinth ve Metropolis'de bulunan benzer örnekleri göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 350-275 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacak. Attika üretimi olduğu anlaşılan bu tabak, kaliteli mikasız kile ve parlak siyah firnise sahiptir.

3.17.3. Yerel Üretim Tabaklar (K.N. 115-117, Şek. 39-40)

İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan ve standart formuna 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde ulaşan tabakların, Attika dışında birçok merkezde yerel üretimlerinin yapıldığı görülmektedir⁴⁹⁹. Phokaia'da yerel üretim olarak değerlendirilen tabakların, yüksek ve kalın cidarlı halka kaideleri ile metalimat siyah firnise sahiptirler. Bazı örneklerin tondo kısmı içbükey profilli olan yerel kaselerin, iç yüzeylerinde baskı bezeme motifleri taşımadığı görülmektedir⁵⁰⁰.

K.N. 115'de tanımlanan Phokaia örneği, dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaideye sahiptir. Kaideden gövdeye hafif dışbükey profilli bir geçiş görülen bu tabağın tondosu, içbükey profillidir. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi ve oturma düzlemi mat siyah firnislidir⁵⁰¹. Bu örneğin profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri dikkate alındığında, İ.Ö. 325 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

⁴⁹⁸ Korinth'de bulunan iç yüzü palmet bezemeli ve dış yüzeyi yivli örnekler, Edwards tarafından konik gövdeli kase olarak değerlendirilmiş. Edwards, 1975: pl. 40, no. 532, 536, 537

⁴⁹⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 147

⁵⁰⁰ Yerel üretim Phokaia tabakları için bkz. Özyiğit, 1996: çiz. 10; Civelek, 1994: 31, lev. 42-43

⁵⁰¹ K.N. 115 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 10, no. 1056, 1060; Rotroff, 1983: lev. 51, no. 9; Kovacsovics, 1990: abb. 81, no. 11-12; Özyiğit, 1996: çiz. 10; Vanderpool et al., 1962: fig. 8, no. 103

Dışa çekik halka kaide ve dışa doğru konik açılan gövde yapısına sahip olan K.N. 116'nın, oturma düzleminde yiv bulunmaktadır. İç ve dış yüzeyi siyah firnisli olan bu tabağın, kaide çemberi ve oturma düzleminin rezerve olduğu görülmektedir⁵⁰². Profil yapısı ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örneklerden bu tabak, İ.Ö. 300-250 yıllarına tarihlenmiştir.

K.N. 117'nin ise, dışa çekik ve yüksek halka kaidesi ile düz iç yüzeyine sahiptir. İç yüzey ile gövdenin dış yüzeyi metalik siyah firnisli olan bu tabağın, kaidenin iç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi rezerve olarak bırakıldığı görülmektedir⁵⁰³. Bu örnek profil ve firnis özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler değerlendirildiğinde, İ.Ö. 2. yüzyıla tarihlenmiştir.

⁵⁰² K.N. 116 benzer örnekler için bkz. Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 6, no. 42; Edwards, 1975: pl. 4, no. 104; Vanderpool et al., 1962: pl. 21, fig. 8, no 103, Crowfoot et al., 1957: fig. 51, no. 7;

⁵⁰³ K.N. 117 benzer örnekler için bkz. Coldstream, 1999: fig. 5, no. X45; Rotroff, 1997: fig. 49, pl. 62, no. 689; Pemberton, 1989: fig. 16, no. 473; Crowfoot et al., 1957: fig. 54, no. 6

3.18. BALIK TABAĞI (K.N. 118-120, Şek. 40-41)

Kırmızı figür tekniği ile kabın iç yüzüne yapılmış, balık ve diğer deniz canlılarının bulunduğu bezemeden dolayı, bu kap formuna “*balık tabağı*” adı verilmiştir. Figürlü örneklerinin yanı sıra genellikle siyah firnisli olarak üretilmiştir⁵⁰⁴. Aşağıya doğru sarkan düz ve uzun ağız kenarı, ağız kenarından merkeze doğru eğimli gelen gövde yapısı ve merkezde olasılıkla yağın süzülmesi veya sos koymak için bir çukur bulunan balık tabağının, geniş ve sağlam görünümlü halka kaidesi karakteristik özelliğidir⁵⁰⁵. Erken örneklerinde tondo çukurundan dip kısmına geçişte genellikle bir set bulunan tabağın; gövde ile kaide geçişinde, ağız kenarında ve sosluk olarak adlandırılan merkezin çevresinde rezerve bant yer alır. Bu rezerve bant yerine, bazen bir yiv ile profillendirilmiş örneklerin varlığı da görülür.

Balık tabakları İ.Ö. 425-400 yıllarında Attikada üretilmiş ve Hellenistik Dönemde de kullanımları devam etmiştir. İ.Ö. 5. yüzyıl sonu ile 4. yüzyıl başlarında ağız kenarı düz bir profile sahip olan bu tabakların, sıg ve düze yakın gövde profilleri bulunmaktadır. İ.Ö. 5. yüzyıl sonlarında dışa çekik ve yuvarlatılmış profilli basit halka kaideye sahip olan tabaklar, İ.Ö. 4. yüzyıl başında geniş basma düzlemine ve dış yüzeyde plastik bir yiv ile profillendirilmiş kaideye sahiptirler. Merkezde bulunan sosluk çukuru, bu dönemde geniş ve sıg bir yapıya sahiptir.

İ.Ö. 4. yüzyıl ve sonlarına doğru gövde yapısının merkezde bulunan sosluk çukuruna doğru eğildiği ve derinleştiği görülür. Bunu bağlı olarak ağız kenarı giderek dışa açılan bir eğime sahip olur. Yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren dışa doğru yönlendirilmiş ancak içbükey bir profil sergileyen ve oturma düzleminde yiv bulunan kaide tipleri ortaya çıkar. Balık tabakları için

⁵⁰⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 147; Rotroff, 1997: 146; Crowfoot et al., 1957: 260; Robinson, 1950: 124-131; Woodhead, 1953: 191-192

⁵⁰⁵ Kap formunun gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 148, pl. 37, fig.10, no. 1061-1076; Rotroff, 1997: 146-147, pl.63-65 fig. 50-51, no. 709-733; Crowfoot et al., 1957: 260-263, fig. 54, no. 1-20

standart olan bu tip, pek bir değişikliğe uğramadan bu yüzyılın sonuna kadar kullanılmaya devam edilir. Kap formunda sadece oturma düzleminde bulunan yivin ortadan kalktığı görülür.

İ.Ö. 3. yüzyılda, İ.Ö. 4. yüzyılda dışa açılmaya başlayan ağız yapısı, keskin dönüşünü kaybeder. İ.Ö. 225 yıllarına tarihlenen bazı balık tabaklarında bu geçişin, hafif bir kavisle gerçekleştiği görülür. İ.Ö. 3. yüzyıl sonları ile 2. yüzyılda, ağız kenarı 45 derecelik bir eğim yapar ve buna bağlı olarak gövde yapısı oldukça derinleşir. Erken örneklerde ağız profilindeki bu değişim, tek tarihlendirme kriteri olarak kullanılmaz. İ.Ö. 3. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren kaidenin oturma düzleminde bulunan yivin ortadan kalkar, düz oturma düzlemine ve oldukça dar kaideye sahip balık tabakları ortaya çıkar. Ayrıca bu dönemde, daha önce geniş bir yapıya sahip olan sosluk çukurunun, küçülmeye başladığı görülür⁵⁰⁶. Balık tabakları İ.Ö. 2. yüzyıl sonları ve 1. yüzyılda ise, oturma düzlemi eğimli veya dışbükey profilli olan küçük kaidelere sahiptirler⁵⁰⁷.

Balık tabakları ilk ortaya çıktıkları andan itibaren, genellikle parlak siyah firnisli olarak üretilmişlerdir. İ.Ö. 3. yüzyıl başlarında, firnis kalitesi ve renginden kaynaklanan mat ve yer yer kırmızı firnisli örnekler görülür. İ.Ö. 5. yüzyıl sonlarında üretilen en erken örneklerde, kaidenin dip kısmı tamamen firnislidir ve yanlarda rezerve bantlara sahiptir. Ayrıca oturma düzlemi rezerve bırakılmıştır. Bundan hemen sonra, kısa bir süre için kaide altının rezerve olduğu ve merkezi nokta ile bunu çevreleyen firnis bantlar ile bezendiği görülür⁵⁰⁸. İ.Ö. 4. yüzyılda siyah firnisli kaideler yaygın olmasına karşın, bazen her iki örneğinde birlikte kullanıldığı görülmektedir. Bundan dolayı kaide altındaki bu bezeme, tarihlendirme kriteri olarak kullanılmamaktadır.

⁵⁰⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 147-148; Rotroff, 1997: 146-147

⁵⁰⁷ Aktaş, 2011: 40-42

⁵⁰⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 148

Hellenistik Dönemde kaide oturma düzlemi firnisli veya rezerve olan, tamamen siyah firnisli balık tabakları vardır⁵⁰⁹. İ.Ö. 4. yüzyıl boyunca sosluk çukuru etrafında ve ağız kenarında⁵¹⁰, geç dönemlerde plastik bir bant ile vurgulanan bir yiv yer almaktadır. Sardes'te İ.Ö. 3. yüzyıla ait balık tabaklarında, bu yivi vurgulamak için plastik bant yerine, rezerve bant kullanılmıştır⁵¹¹. Anadolu'da bulunan balık tabaklarında, sosluk etrafında bir bant içerisinde kullanılan rulet bezemesi⁵¹², Attika örneklerinde görülmemektedir⁵¹³. Birçok antik kentte ele geçen balık tabaklarının, Attika taklitleri dışında, Batı Anadolu ve adalarda yerel üretim özellikleri gösteren örnekleri de bulunmaktadır⁵¹⁴.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazılarda, balık tabaklarına ait iki kaide ve gövde ile bir tane ağız ve gövde parçası ele geçmiştir. 8 ve 23 no'lu sondajlar ile 2 ve 3 no'lu sondajların güneyinde bulunan duvarın yanından gelen bu örnekler, birbirinden oldukça farklı profiller sergilemektedir.

Geniş basma düzlemine ve profilli halka kaideye sahip olan K.N. 118'in, kaide ile gövde geçişinde yer alan boyun üzerinde plastik bir yiv yer almaktadır. Ağız kenarı kırık olan bu parçanın, merkezde bulunan sosluk çukuruna, düze yakın bir eğimle gelen gövde yapısına sahiptir. Sosluk kısmından kırılmış olan merkezde, sosluk etrafını çevreleyen plastik bir bant içerisinde rulet bezemesi olduğu görülmektedir. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi siyah firnislidir. K.N. 118'de tanımlanan Phokaia örneği, Atina Agorası, Knossos ve Samaria'da bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 400

⁵⁰⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 147-148; Rotroff, 1997: 147

⁵¹⁰ Atina Agorasında bulunan iki örnekte, sosluk çukuru etrafında ve ağız kenarında yiv yer almamaktadır. Sparkes, Talcott, 1970: 148, pl. 37, fig. 10, no. 1061-1062

⁵¹¹ Bu tabaklar için bkz. Rotroff, Oliver, 2003: 23-24, pl. 6, no. 28-31

⁵¹² Bu bezeme örnekleri için bkz. Rotroff, Oliver, 2003: 29, pl. 11, 17, no. 62, 99

⁵¹³ Atina'da bulunan rezerve dipli ve rulet baskılı bir örnek için bkz. Rotroff, 1983: 283, pl.51, no. 4; Talcott, 1935: fig.8, 20, no. 115

⁵¹⁴ Aktaş, 2011: 40-52, çiz. 18-20, no. 55-67; Dallık, 2009: 50-51, şek. 34-35, no. 119, 122; Gürsoy, 1987: 17-18, şek. 13-14, no. 73, 77-78

yıllarına tarihlenmektedir⁵¹⁵. Ayrıca kaidenin ayak yapısı, tarihlendirme için oldukça uygun bir profil vermektedir. Sert, mikasız ve gözeneksiz kırmızımsı sarı kili, Attika üretimi olduğunu göstermektedir.

K.N. 119'da tanımlanan ağız parçası, kap gövde profilinin merkezde bulunan sosluk çukuruna doğru eğildiğini ve derinleşmeye başladığını göstermektedir. Dudak kısmının kısaldığı ve sert geçiş yerine yumuşak bir kavis ile geçişin sağlandığı görülmektedir. İç yüzde dudak kenarında firnis bant bulunan tabağın, korunan diğer kısımları rezervedir. K.N. 119 örneği, Atina Agorası, İzmir Agorası, Kyme ve Phokaia'da daha önce bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 350 yıllarına tarihlenmiştir⁵¹⁶. Kil ve firnis özelliklerinden bu örneğin yerel bir atölyede üretildiği, Attika üretimi olmadığı anlaşılmaktadır. Sahip olduğu profil, bu tarihten daha erken veya geç olamayacağını göstermektedir.

Tam kaide profiline sahip olan K.N. 120, Attika balık tabaklarından farklı bir yapıya sahiptir. Düz oturma düzlemine sahip olan bu örnekten, kap formunun derinleştiği anlaşılmaktadır. Sosluk çukuruna sahip olmayan K.N. 120'nin, tondo kısmı nispeten daha derin bir yapıya sahiptir. Tondo etrafında rulet bezemesi bulunan parçanın, iç ve dış yüzeyleri ile kaide çemberinin içi siyah firnislidir. Bu örnek, profil özellikleri ile Atina Agorası, Korinth, Khios, Tarsus ve Sardes'de bulunan benzer örnekler dikkate alınarak, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmiştir⁵¹⁷. Bu örneğin, tamamen yerel üretim olduğunu ve Attika balık tabaklarından farklı bir yapıya sahip olduğunu belirtmek gerekir.

⁵¹⁵ K.N. 118, örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig.10, no. 1062; Coldstream, 1999: fig. 1, no. Q14; Crowfoot et al., 1957: fig. 54, no. 4

⁵¹⁶ K.N. 119 örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 10, no. 1055; Boulter, 1953: fig. 3, no. 52; Özyiğit, 1996: sf. 19, çiz. 8; Civelek, 1994: lev. 43, no. 1, 5; Küçük, 2006: lev. 4, çiz. 20, no. 57; Aktaş, 2011: lev. 10, çiz. 20, no. 65

⁵¹⁷ K.N. 120 örnekler için bkz. Rotroff, Oliver, 2003: pl. 13, no. 67; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 6, no. 42; Edwards, 1975: pl. 4, no. 104; Goldman, 1950: fig. 178, no. 26; Hood et al., 1954: fig. 15, no. 212-213

3.19. OLPE (K.N. 121-129, Şek. 41-43)

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmaları sonunda, dokuz tane olpenin varlığı belirlenmiştir. Bu olpeler Yonca ağızlı, Küçük bantlı ve Siyah ayaksız olarak üç başlık altında incelenecektir.

3.19.1.Yonca Ağızlı Tip (K.N. 121-122, Şek. 41)

Ağız kenarı yonca yaprağı şeklinde olan bu tip olpeler, ağız kenarından kaideye kadar sürekli bir eğri ve yumurta şeklinde bir gövdeye sahiptir. Genellikle dışa çekik halka kaide görülmesine karşın, bazen alçak bir disk kaidede görülmektedir. Gövdeden çıkan bant şeklindeki dikey kulp, ağız kenarı hizasının üzerinden içe doğru kıvrılarak ağız kenarı ile birleşmektedir. İnce cidarlı bir yapıya sahip olan bu tipin dış yüzeyinde parlak siyah firnis, iç yüzeyinde ise kalitesiz mat siyah firnis görülmektedir.

Yonca ağızlı olpeler, İ.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısı ve özellikle ilk yıllarına tarihlenmektedir ve İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarına kadar kullanımlarının devam etmektedir. İ.Ö. 6. yüzyılın sonlarında, küçük boyutlu örneklerin yapısı ile büyük boyutlu örneklerin yapısı arasında tutarsızlık olduğu görülmektedir.

Bu tip olpeler, bir seramik atölyesinin kısa bir süre için ürettiği küçük testiler olduğu düşünülmektedir. Genellikle özensiz bir bezemeye sahip olan yonca ağızlı olpelerin bazı örneklerinde, gövde üzerinde siyah ve kırmızı bantlar ile dalga çizgi bezemesi görülmektedir⁵¹⁸.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, yonca ağızlı olpelere ait iki tane örneğin (K.N. 121-122)

⁵¹⁸ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 76-77, pl. 12, fig. 3, no. 236-246

varlığı tespit edilmiştir. E6 karesi, 20 no'lu sondajda bulunan *oval yapının* içinde ve dış dolgusunda, aynı seviyede ele geçmiştir. Benzer bir profile sahip olan bu iki örnek, dışa çekik halka kaideli ve yukarı doğru genişleyerek devam eden küresel gövde yapıları bulunmaktadır. Her iki örnekte dış yüzeylerinin ve kaide çemberlerinin rezerve olduğu, iç yüzeylerinin ise koyu gri renkte firnisli olduğu görülmektedir⁵¹⁹. K.N. 121 ve 122'de tanımlanan bu Phokaia örnekleri, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 600-550 yıllarına tarihlendirilmeleri doğru olacaktır. Kum katkılı, orta sertlikte ve benzer kil renkleri ile mat siyah firnisli olan bu iki yonca ağızlı olpe, Attika üretiminden çok yerel bir atölyenin üretimi olduğunu anlaşılmaktadır.

3.19.2. Küçük Bantlı Tip (K.N. 123, Şek. 42)

Bu küçük oval olpelerin, dışa çekik düz ve yuvarlak ağız kenarı, alçak ve dikey yassı tek kulpu ile düz disk kaideleri bulunmaktadır. Siyah yuvarlak gövde yapılarının üzerinde, genellikle bir bant bezemsi yer almaktadır. Kaidenin ise genellikle rezerve olduğu görülür.

Bantlı olpeler ile yakın bir bezemeye sahip ilk örnekler, İ.Ö. 7. ve 6. yüzyılın başlarına tarihlenen Samos Heraion'undan ele geçmektedir. Attika dışı bir bezeme ve profil gösteren bu dönem örneklerinden sonra bu bezeme şekli, İ.Ö. 6. yüzyıl sonu ve 5. yüzyıl başlarında Attikalı seramik üreticileri tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır⁵²⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, küçük bantlı olpelere ait bir tane örneğin (K.N. 123) varlığı tespit edilmiştir. Bu örnek, 1 no'lu sondajın batı kesit genişlemesinde ele

⁵¹⁹ K.N. 121-122 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 240; McPhee, 2005: fig. 5, no. 2; Amyx, Lavrence, 1975: pl. 59, 109, no. an. 92; Hürmüzlü, 1995: lev. 63, no. 226

⁵²⁰ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 78, pl. 12, fig. 3, no. 255-61; Robinson, 1950: pl. 164, no. 349

geçmiştir. İçbükey profilli disk kaideye ve yukarı doğru genişleyen konik gövde yapısına sahip olan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli olup, kaide altı rezerve bırakılmıştır⁵²¹. K.N. 123'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örneklerden, İ.Ö. 500-490 yıllarına tarihlenmektedir. Kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise bu örneğin, mikalı ve kum katkılı kil yapısına sahip olduğu, fakat buna karşın parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir. Bu özelliklerinden dolayı Attika üretiminden çok, yerel bir atölyenin üretimi olduğunu söylemek mümkün.

3.19.3. Küçük Siyah Ayaksız Tip (K.N. 124-129, Şek. 42-43)

Biraz kalınlaştırılmış yuvarlak ağız kenarı, alçak ve yassı dikey tek kulpu ile ayaksız veya düz disk kaideye sahip olan bu tip olpelerin, dış yüzeyi kulplar dahil tamamen siyah firnislidir. İç yüzeyde ise mat siyah firnis görülmektedir. Genelde rezerve olan kaide altının, daldırma teknikten kaynaklanan siyah firnisli olduğu örneklerde bulunmaktadır⁵²².

İ.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen bir protipten ortaya çıktığı düşünülmektedir⁵²³. İ.Ö. 5. ve 4. yüzyılda, ayaksız ve düz dipli olpeler yaygın bir kullanıma sahiptir.

İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren ağız kenarı değişmeye başlar ve kulp ağız kenarı hizasının üzerine çıkar. İ.Ö. 6. yüzyılda zarif bir eğriye sahip olan olpelerin, İ.Ö. 4. yüzyılda sert ve köşeli bir yapısı bulunmaktadır. Bununla birlikte üst yapısının cidarının incelendiği ve uzadığı,

⁵²¹ K.N. 123 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 260; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM2; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 7

⁵²² Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 78-79

⁵²³ Bu örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, fig. 3, no. 262

ağız yapısının genişlediği, ince bir boynun ortaya çıktığı ve buna bağlı olarak daha keskin bir omuz yapısının ortaya çıktığı görülmektedir⁵²⁴.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, küçük ayaksız siyah olpelere ait altı tane örneğin (**K.N. 124-129**) varlığı tespit edilmiştir. Bu olpeler, 2, 18 ve 24 no'lu sondajlar, 2 ve 3 no'lu sondajların güneyi ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında yapılan kesit genişleme kazılarından ele geçmiştir.

K.N. 124'ün, içbükey profilli disk kaide ve konik gövde yapısı bulunmaktadır. İç yüzeyi kırmızı firnisli olan bu örneğin dış yüzeyi, mat siyah firnislidir⁵²⁵. K.N. 124'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 500 yıllarına tarihlenmektedir.

İçbükey profilli disk kaideye ve konik gövdeye sahip olan K.N. 125'in, iç ve dış yüzeyinin mat siyah firnislidir. Rezerve olan kaide altında, firnisin aktığı görülmektedir⁵²⁶. K.N. 125'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N. 126'in ise, düz disk kaidesi ve konik gövde yapısı vardır. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnis ile boyalıdır⁵²⁷. Kaide altı rezerve olan bu örneğin, daldırma firnis tekniği ile boyandığı anlaşılmaktadır. K.N. 126'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve boyama tekniği ile diğer merkezlerde

⁵²⁴ Örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 78-79, pl. 13, fig. 3, no. 262-275; Robinson, 1950: pl. 164, no. 346-348, 352-353; Kovacovics, 1990: taf. 28, no. 6; Boulter, 1953: pl. 31, no. 46

⁵²⁵ K.N. 124 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 264; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 7

⁵²⁶ K.N. 125 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 264; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM1; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 8

⁵²⁷ K.N. 126 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, fig. 3, no. 274-275; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM3; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 6; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221; Hasdağlı, 2010: şek. 63, no. MinS 5

bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 375-325 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

Düz disk kaideye ve konik gövde yapısına sahip olan K.N. 127'nin, iç ve dış yüzeyinin mat siyah firnisli olduğu görülmektedir⁵²⁸. K.N. 127'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örneklerden, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmektedir.

K.N. 128'in, düz disk kaidesi ve konik bir gövde yapısı bulunmaktadır. Dış yüzeyi ve kaide altı rezerve olan bu örneğin, iç yüzeyi mat siyah firnislidir⁵²⁹. K.N. 128'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmektedir.

İçbükey profilili disk kaideye ve dışbükey profilili gövde yapısına sahip olan K.N. 129'un, iç ve dış yüzeyleri mat siyah firnisli olduğu görülmektedir. Kaide altının rezerve olarak bırakıldığı bu örneğin, daldırma firnis tekniği ile boyandığı anlaşılmaktadır⁵³⁰. K.N. 129'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve boyama tekniği ile diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler birlikte değerlendirildiğinde, İ.Ö. 350-300 yıllarına tarihlenmektedir.

Küçük ayaksız siyah olpelerin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, kaliteli kil ve firnis yapısına sahip olan K.N. 124 ve 126'nın, Attika üretimi ithal seramikler olduğu anlaşılmaktadır. Pembe kil rengi ve mat siyah firnisli olan K.N. 125 ve 128'in, Attika üretimi olabileceği gibi yerel üretimde olabileceğini

⁵²⁸ K.N. 127 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, no. 275; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 8; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 6; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221

⁵²⁹ K.N. 128 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, fig. 3, no. 275; Rotroff, 1997: pl. 49, fig. 37, no. 502; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM3; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 6; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221; Hasdağlı, 2010: şek. 63, no. MinS 8

⁵³⁰ K.N. 129 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, no. 275; Rotroff, 1997: pl. 49, fig. 37, no. 502; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM3; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 7; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221

düşündürmektedir. K.N. 127 ve 129'un ise, mikalı kil yapıları ve mat siyah firnisli astarları, yerel bir atölyenin üretimi olduğunu göstermektedir.

3.20. OINOCHOE (K.N. 130, Şek. 43)

Yunanca “oinos” şarap ve “hoe” taşıyıcı anlamına gelen iki kelimeden türetilen oinochoelerin, yonca yaprağı şeklinde veya yuvarlak ağız kenarları bulunmaktadır. Bu testiler sadece şarap için değil, çeşitli diğer sıvıların taşınması içinde kullanılmıştır. Birçok farklı varyasyonlara sahip olan oinochoelerin Atina Agorasında ele geçen örnekleri, profil yapıları ve bezeme özelliklerine göre dokuz ayrı grupta incelenmektedir⁵³¹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında bulunan siyah firnisli seramikler içerisinde, oinochoelere ait bir tane örnek bulunmaktadır. Bu örneğin ise, “*Bantlı Yuvarlak Ağızlı Oinochoelere*” ait olduğu anlaşılmaktadır.

Bantlı Yuvarlak Ağızlı Tip: Bu tip oinochoelerde, düz boyun ve yuvarlak ağız kenarı, yuvarlak gövde ile ağız hizasının üzerinde içe kıvrılarak ağız kenarı ile birleşen dikey kulpları karakteristiktir. Ayrıca dışa çekik halka kaideye veya düz kaideye sahip oldukları görülmektedir. Bu oinochoelerin, kulp ve kaidesi ile boynun iç ve dış yüzeyi siyah firnisli olabilmektedir. Öte yandan gövde üzerinde, kulpun gövde ile birleşim yerinin altından geçen, siyah bir bant yer almaktadır. Bu tip testiler genel olarak su küpü olarak kullanılmalarına karşın, bazı örneklerinin *amis*⁵³² olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

İlk örnekleri İ.Ö. 600 yıllarına tarihlenen bantlı oinochoelerin, Korinth seramik endüstrisinden Attika’ya adapte edildiği düşünülmektedir. İ.Ö. 600 ile 450 yılları arasında, çok az bir değişim ile Attika repertuarında kullanım gören bu oinochoelerin, İ.Ö. 5. yüzyıl içerisinde daha gelişmiş örnekleri yapılmaktadır.

⁵³¹ Sparkes, Talcott, 1970: 58

⁵³² Antik Yunan dünyasında, erkeklerin pisuar olarak kullandıkları idrar kabıdır. Sepetkulplu, oval gövdeli ve başlıklı bir açıklığı bulunmaktadır. Bu kap kullanıldıktan sonra sokağa boşaltılmaktadır. Sparkes, Talcott, 1970: sf. 231, pl. 96, fig. 14, no. 2012-2013; Tekçam, 2007: 13, res. 12

Bu tipin erken örnekleri, kalın cidarlı ve ağır bir yapı ile küçük ve düz dipli ya da dışa çekik büyük halka kaideye sahip olduğu görülmektedir. İ.Ö. 6. yüzyılın başlarında yumurta şeklinde ki gövde üzerinde geniş bant yer almaktadır. Kalın kulp yapısı, yuvarlak ve yüksek olup, olasılıkla siyah firnislidir.

İ.Ö. 6. yüzyılın ortalarından itibaren standart bir form yapısına ulaşan bu tipin, gövde ile omuz yapısının yükseldiği ve içbükey profilli bir boyunun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu yeni görünümü ile oinochoeler, yavaş yavaş yumurta görünümünden uzaklaşmaktadır. Bu dönemde tek kulplu olan bantlı yuvarlak ağızlı oinochoelerin, yuvarlak çift kulpu olarak üretilmelerine karşın, daha çok içbükey profilli, bant şeklinde tek dikey kulplu örnekler görülmektedir. Gövde üzerindeki firnis bandın daraldığı ve gövdenin daha parlak olduğu anlaşılmaktadır. Boyun üzerinde yer alan firnisli alanın devam ettiği ve İ.Ö. 480 yılından sonra ise boynun tamamen firnisli olduğu gözlenmektedir. Genelde düz ve yuvarlak ağız kenarına sahip olan bu tipin, yonca ağız kenarlı örnekleri de bulunmaktadır⁵³³.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, bantlı yuvarlak ağızlı oinochoelere ait bir tane örneğin (**K.N. 130**) varlığı tespit edilmiştir. 15 no'lu sondajın doğusunda bulunan duvarın yanından ele geçen bu parça, kaide ve gövde parçasından oluşmaktadır. Dışa çekik halka kaideye ve yukarı doğru genişleyen gövde yapısına sahip olan bu örneğin, iç yüzeyi ve kaide çemberi rezerve olup, dış yüzeyi koyu gri-kahverengi renkte firnislidir⁵³⁴. K.N. 130'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 500-480 yıllarına tarihlenmektedir. Kaliteli kil yapısı bulunan fakat buna

⁵³³ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 64-65, pl. 8-9, fig. 3, no. 139-155; Robinson, 1950: pl. 152, 153, no. 286, 298; Alexandrescu, 1978: pl. 60, no. 511; Kovacovics, 1990: abb. 78, no. 4; Cook, 1958-59: pl. 4, no. 63

⁵³⁴ K.N. 130 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 8, no. 150; Roberts, Glock, 1986: fig. 23, no. 74; McPhee, 2005: fig. 2

karşın mat siyah firnisli olan bu örneğin, Attika üretimi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

3.21. LEKYTHOS (K.N. 131, Şek. 43)

Dar boyunlu, echinus profilli dışbükey ağız kenarlı ve tek kulplu olan lekythos, küresel veya uzun gövde yapısına sahiptir. Genellikle alçak ve geniş halka kaideli olan bu form, parfüm ve yağ şişesi olarak evlerde ve palaestralarda kullanılmaktadır. Ayrıca adak olarak mezarlara bırakılan tipleri de bulunmaktadır⁵³⁵.

En erken örnekleri oval gövdeli ve İ.Ö. 700 yıllarına tarihlenen lekythoslar, hydria veya amphoraya benzemektedir. Gövde yapılarına göre birçok alt tipi bulunan bu formun, İ.Ö. 4. yüzyılın sonlarına kadar kullanıldığı görülmektedir⁵³⁶.

Küresel gövdeli lekythoslar ilk olarak İ.Ö. 6. yüzyılda görülürler ve İ.Ö. 4. yüzyılın sonlarına kadar kullanılırlar. Erken örnekleri yuvarlak gövdeli, alçak geniş kaideli, dışbükey ağızlı ve dikey tek kulpa sahiptir. Omuz ve gövde altı kademeli olarak düzleşen bu tipte, kaidenin kısalıp daraldığı ve kalın halka kaideye dönüştüğü görülür. İ.Ö. 4. yüzyılın sonlarına doğru, boyun ile gövdenin birleşim yerinde bulunan yiv önemini yitirir. Geç dönem örnekler ise, geniş ağız yapılı ve gövdenin üst kısmından çıkarak boyun ile birleşen kulplara sahiptir⁵³⁷.

Genellikle siyah figürlü olarak bezenen omuzlu lekythosların en erken siyah firnisli örnekleri, İ.Ö. 6. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlenmektedir. Atina Agorasında bulunan tek örnek, birlikte bulunduğu iki siyah figürlü örnekten İ.Ö. 550-525 yıllarına tarihlenmektedir⁵³⁸.

⁵³⁵ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 150-155, pl. 38-48, fig. 11, no. 1097-1146; Rotroff, 1997: 169-171, pl. 81-82, fig. 69-70, no. 110-125; Boardman, 2003: 115-116

⁵³⁶ Geç örnekler için bkz. Robinson, 1950: pl. 161, no. 316; Hasdağlı, 2010: şek. 86, no. GLeky 3
Figürlü örnekler için bkz. Boardman, 2003: res. 15-16, 77-78, 147-148, 336-338, 256-261

⁵³⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 151-152, pl. 38, fig. 11, no. 1100-1111

⁵³⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 152-153, pl. 38, no. 1113

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, lekythoslara ait bir tane örneğin(K.N. 131) varlığı tespit edilmiştir. 1 ve 2 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişleme kazılarında ele geçen bu ağız kenarı-boyun parçası, lekythosların küresel gövdeli ve omuzlu tiplerine benzerlik göstermektedir.

Dışbükey ve echinus profilli ağız kenarına sahip olan K.N. 131'in, ağız profilinden boyuna içbükey geçiş görülmektedir. Gövdeye doğru daralarak devam eden boyuna sahiptir. Ağız kenarının iç yüzeyi, içindeki sıvının akışını kontrol etmek için özenle yapılmıştır ve bir set yer almaktadır. Dış yüzeyde, ağız kenarını da içine alacak şekilde boynun ortasına kadar firnisli olan bu örnekte, iç yüzey rezerve bırakılmıştır⁵³⁹. K.N. 131'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 525-475 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır. Bu örneğin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, kaliteli kil yapısına sahip olmasına karşı, mat siyah firnisli olduğu gözlenmektedir. Bu özelliklerinden dolayı Attika üretimi olduğu söylenebilir.

⁵³⁹ K.N. 131 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 38, no. 1113; Shear, 1935: fig. 20, no. 1, 7; Young, 1951: pl. 41, no. a; Arslan, 1994: lev. 3, çiz. III-1, res. V-, Kat. No. 5

3.22. PELİKE (K.N. 132-133, Şek. 44)

Tip C karınlı amphoraların bir varyasyonu olan pelike, daha küçük bir yapıya sahiptir ve bu isim ile Tip C amphoralarından ayrılmaktadır⁵⁴⁰. Vazo kadar geniş bir yapıya sahip olmayana pelikelerin en geniş yeri, gövdenin ortası veya biraz daha altında yer almaktadır. Temel olarak armut şeklinde sarkık gövde yapısı bulunan bu formun, dışa çekik ağız yapısının altından çıkan ve gövdenin üst kısmı ile birleşen iki dikey kulpu bulunmaktadır. İlk defa İ.Ö. 520 yıllarında ortaya çıkan bu formun, genellikle zeytinyağı için kullanıldığı düşünülmektedir⁵⁴¹.

Pelike, psykter, stamnos, çan krater ve kalpis gibi kırmızı figür tekniği ile birlikte ortaya çıkmış ve genellikle bu teknikte bezenmektedir. Ancak çok az sayıda siyah figürlü olarak bezenen örnekleri de bulunmaktadır. Kırmızı figürlü olarak popüler bir form olan pelike, İ.Ö. 4. yüzyılda en yaygın kullanıma sahip olduğu görülmektedir⁵⁴².

Pelikeler boyunlu, kapaklı, kapaksız ve bantlı olmak üzere dört tipte incelenmektedir. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, pelikelerin kapaksız ve bantlı tipine ait örneklerin varlığı tespit edilmiştir.

3.22.1. Kapaksız Tip (K.N. 132, Şek. 44)

Figürlü pelikelerin standart özellikleri, dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı, dışa çekik toruslu halka kaide, gövdenin üst kısmından çıkarak boynun alt kısmı ile birleşen iki dikey kulpu ve düz siyah firnisli olmalarıdır⁵⁴³.

⁵⁴⁰ Boardman, 2003: 187

⁵⁴¹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 49-51, pl. 1-2, fig. 2, 20, no. 13-33; Boardman, 2003: 187, res. 51, 210-212

⁵⁴² Sparkes, Talcott, 1970: 49

⁵⁴³ Bothmer, 1951: 42-47, pl. 20-22

Birkaç siyah figürlü örnekte görülen dışa çekik toruslu kaide yapısı, siyah firnisli pelikelerde daha sık görülmektedir. Boynun iç ve dış yüzeyi siyah firnisli olan bu tipin; ağız kenarı, gövde, kulp ve kaide üzerinde bezeme için kullanılmış olan kırmızı çizgiler yer almaktadır.

Atina Agorasında bulunan siyah firnisli örneklerin çoğu, bu tipin erken örneklerini temsil etmektedir ve İ.Ö. 6. yüzyıl sonu 5. yüzyıl başına tarihlenmektedir. Bu tipin daha geç örnekleri başka merkezlerde ele geçmektedir. İ.Ö. 4. yüzyıl sonlarında pelikelerin, *batı yamacı stilinde* bezenen amphoralar ile benzer işleve sahip olduğu görülmektedir⁵⁴⁴.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kapaksız pelikelere ait bir tane örneğin(K.N.132) varlığı tespit edilmiştir. 20 no'lu sondajda yapılan kazı çalışmalarında bulunan bu örnek, ağız kenarı-gövde ve kulp parçasından oluşmaktadır. Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı ve ağız kenarından boyuna içbükey profille geçilen K.N. 132, ağız kenarı altına yerleştirilmiş kulpa sahiptir. İç ve dış yüzeyin ise mat siyah firnisli olduğu görülmektedir. K.N. 132'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve Atina Agorasında bulunan benzer bir örneklerden⁵⁴⁵, İ.Ö. 500-490 yıllarına tarihlenmektedir. Mikalı ve sarımsı kırmızı kil rengi ile mat siyah firnisli yapısından dolayı Attika dışında üretildiği anlaşılan bu örnek, olasılıkla yerel bir atölyenin üretimi olmalıdır.

3.22.2. Bantlı Tip (K.N. 133, Şek. 44)

Bantlı pelikeler, Atina Agorasında bulunan iki örnek ile temsil edilmektedir. Bir çocuk mezarından ele geçen bu örneklerin, mezar hediyesi

⁵⁴⁴ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 49-50, pl. 1-2, fig. 2, no. 13-23; Bothmer, 1951: 42-47, pl. 20-22

⁵⁴⁵ K.N. 132 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, no. 45; fig. 20, no. 18; Boulter, 1953: fig. 2, no. 48

olarak Attikada kısa bir süre için moda olduğu ve Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır⁵⁴⁶.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, bantlı pelikelere ait bir tane örneğin varlığı tespit edilmiştir. 18 no'lu sondajda yapılan kazı çalışmalarında bulunan bu bantlı pelike, ağız kenarı-gövde ve kulp parçasından oluşmaktadır. Dışa çekik ağız kenarı ve ağız kenarından boyuna içbükey profille geçilen K.N. 133'de, ağız kenarı altına yerleştirilmiş kulp yer almaktadır. İç yüzeyde, ağız kenarından boyuna geçişte, sıvı akışını dengelemek için bir set yer almaktadır. İç ve dış yüzeyi rezeve olan bu örneğin, ağız kenarının dış yüzeyi mat siyah firnislidir⁵⁴⁷. K.N. 133'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 350-320 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır⁵⁴⁸. Mat siyah firnisi ve mikasız kaliteli kil yapısı ile bu örneğin, itahal Attika seramiği olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁴⁶ Bu örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 51, pl. 2, no. 32-33;

⁵⁴⁷ Klazomenai'de bulunan benzer profile sahip iki örnek Miletos amphorası olarak değerlendirilmiştir. Her iki örnek, ticari amphora olup, İ.Ö. 7. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. Doğer, 1988: şek. 41, no. Mil. 101; Sezgin, 2009: lev. 64, no. Mil2. 33... Ayrıca Klazomenai'de bulunan, dalga bezemeli Tip II karınlı amphora olarak değerlendirilen ve İ.Ö. 525-500 yıllarına tarihlenen farklı bir örnek bulunmaktadır. Profil olarak benzerlik gösterebilir de, bezeme olarak farklı bir yapıya sahiptir. Uzun, 2007: fig. 29, no. A19

⁵⁴⁸ K.N. 133 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 2, no. 32-33; Rotroff, 2006: pl. 19, fig. 20, no. 25-26; Bloesch, 1951: fig. 14

3.23. HYDRİA (K.N. 134-136, Şek. 45)

Yunanca su anlamına gelen “*hydros*” kelimesinden türetilmiş olan *hydria*, su testisi olarak kullanılmaktadır. Bu formun en belirgin özelliği, dökmek için tasarlanmış tek dikey kulpa ve kaldırmak için tasarlanmış iki yatay kulpa sahip olmasıdır. Dışa çekik ağız kenarı ve yüksek bir boynu vardır. Genellikle küresel bir gövde yapısına sahip olan *hydrialar*, dışa çekik halka kaide üzerine oturmaktadır⁵⁴⁹.

En erken örnekleri İ.Ö. 8. yüzyıla tarihlenen *hydrialar*, İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına kadar nadir olarak görülmektedir. Bu form, İ.Ö. 5. yüzyıl sonları ile 4. yüzyılda yaygın bir kullanıma sahiptir⁵⁵⁰.

Uzun ve ince olan *loutrophoros-hydrianın*, Attikada uzun bir geçmişi vardır. Daha pratik olan küresel gövdeli ve silindirik boyunlu diğer tip ise, İ.Ö. 6. yüzyılın başında Korinthos’dan alınmıştır. Yüzyılın ortalarına doğru omuzlu bir yapıya kavuşur ve bu omuz giderek yassılaşıırken, ağız kenarının dışa döndüğü görülmektedir. Dikey kulpta metal işçiliğinden esinlenmiş çıkıntılar ve yıldız aplikler bulunurken, yan kulplar iyice yakarıya dönük olarak yapılmaktadır. İ.Ö. 520 yıllarına tarihlenirler devamlı profilli ve dışa eğik dudaklı kalpislerin ise, siyah figürlü birçok küçük ve geç örneği vardır⁵⁵¹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, *hydrialara* ait üç tane örneğin(K.N. 134-136) varlığı tespit edilmiştir. 2 no’lu sondaj ile 20 no’lu sondajda bulunan oval yapının arka dolgusunda yapılan kazı çalışmalarında ele geçen bu örnekler, iki ağız kenarı-gövde(K.N. 134, 136) ile bir tane kaide-gövde(K.N. 135) parçasından oluşmaktadır.

⁵⁴⁹ Boardman, 2003: 187

⁵⁵⁰ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 53, 200-2001, pl. 3, 70-71, fig. 13, 20 no. 45-51, 1579-1596

⁵⁵¹ Boardman, 2003: 187

Dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarına sahip olan K.N. 134'te, ağız kenarının altına yerleştirilmiş kulp bulunmaktadır. Ağız kenarından içbükey profilli boyuna yumuşak bir geçiş ve omuza doğru daralan boyun görülmektedir. İç yüzeyi gri renkte firnisli olan bu örneğin, dış yüzeyinde soluk sarı renkte firnis yer almaktadır⁵⁵². K.N. 134'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 525-500 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

K.N.135, yüksek ve dışa çekik halka kaideye sahiptir. Kaideden gövdeye içbükey profille geçiş gözlenmektedir. İç yüzey ile kaide çemberinin altı mat siyah firnisli olun bu örneğin, dış yüzeyi koyu kahverengi renkte firnislidir⁵⁵³. K.N. 135'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve Atina Agorasında bulunan benzer bir örnekten, İ.Ö. 520-490 yıllarına tarihlenmektedir.

K.N. 134'den farklı bir ağız yapısına sahip olan K.N. 136'nın, dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı ve ağız kenarından boyuna içbükey geçiş görülmektedir (**Levha 9, K.N. 136**). Ağız kenarından gövdeye doğru daralan boyun yapısına sahip olan bu örneğin, iç yüzeyde ağız kenarı boyun geçişinde ve dış yüzeyde dudak altında mat siyah firnisli bant yer almaktadır⁵⁵⁴. K.N. 136'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlemek doğru olacaktır.

Bu örneklerin kil ve firnis özelliklerine bakıldığında ise, mikalı ve kum katkılı kil yapısı ile mat siyah-soluk sarı renkteki firnisi ile K.N. 134'ün; gri kil

⁵⁵² K.N. 134 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 70, fig. 13, no. 1582; Uzun, 2007: fig. 55, no. B23; Hürmüzlü, 1995: lev. 68, no. 240; Cook, 1958-59: lev. 4, no. c

⁵⁵³ K.N. 135 benzer örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 70, fig. 18, no. 1580

⁵⁵⁴ K.N. 136 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 19970: pl. 71, no. 1596; Knigge, 1976: taf. 60, abb. 15, no. 245; Coşkun, 2006: fig. 3, no. 41; Clairmont, 1956-58: fig. E, no. 4

rengi ile koyu gri-kahverengi firnis yapısı ile K.N. 135'in, yerel bir atölyenin üretimi olduğunu söylenebilir. K.N. 136 ise, kırmızımsı ve kaliteli kil yapısı ile mat siyah firnisli astarından dolayı, Attika üretimi olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

3.24. LEKANİS (K.N. 137-140, Şek. 46-47)

Lekaneye göre daha ince bir yapıya sahip olan lekanis⁵⁵⁵, yüksek halka kaide ve fazla derin olmayan bir gövde yapısına sahiptir. Genellikle yatay çift omega kulpu ve bu kulpların her iki yanında mahmuz şeklinde çıkıntı bulunmaktadır⁵⁵⁶. Amyx, lekanisin sürekli kapaklı ve ince bir yapıya sahip olduğunu belirtir⁵⁵⁷. Bu tip kaplar yiyecek, içecek, baharat, iplik, süs eşyası vb. gibi çok geniş kullanım alanı bulunmaktadır. Ayrıca düğün hediyesi ve mezar hediyesi olarak da kullanılmış olması, kültürel ve dinsel bir özelliğinin de olduğunu göstermektedir⁵⁵⁸.

Kendi içerisinde birçok alt tipi bulunan lekanislerin, Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13parselde yapılan kazı çalışmalarında, *lykinic*, *kapaksız* ve *kurdele kulplu kapaklı* tiplerine ait örneklerin varlığı tespit edilmiştir.

3.24.1. Lykinic Tip (K.N. 137, Şek. 46)

Beazley tarafından şimdi kaybolmuş olan bir lekanis kapağı üzerine kazınmış olan “*lykinos*” kelimesinden türetilen lykinic lekanisi, daha çok Beazley ve Kern tarafından çalışılmıştır⁵⁵⁹. Bu formun temel özellikleri; dış yüzeyinde yüksek plastik bir bant bulunan alçak ve geniş kase, yüksek ağız kenarı, karşılıklı iki yatay kulp ve dışbükey profilli halka kaideye sahip olmasıdır.

Erken örnekleri tamamen siyah firnisli olan bu tip lekanislerin geç örneklerinin, dış yüzeyinin rezerve olduğu ve alt kısımlarının tamamen siyah

⁵⁵⁵ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 164-173, pl. 40-42, fig. 11, no. 1206-1284; Moore, Philippides, 1986: 51-53, pl. 91-93, no. 1297-1360; Amyx, 1958: 2002-2005; Hürmüzlü, 1995: 84-87, lev. 44-45, no. 156-162; Özağaçlı, 1988: lev. 1-14, no. 1-51

⁵⁵⁶ Moore, bu kulp yapısını metalik olarak tanımlamaktadır. Moore, Philippides, 1986: 51

⁵⁵⁷ Amyx, 1958: 203

⁵⁵⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 164; Coşkun, 1999: 48

⁵⁵⁹ Sparkes, Talcott, 1970: 168-169

firnisli olduğu görülmektedir. Kulp alanları daima siyah firnisli olan bu örneklerde, dudağın üst kısmı ve kapağın oturduğu yüzey rezerve bırakılmaktadır. Birçok durumda kulp eklenmemiş lekanisler olmasına karşın, genel itibari ile diğer kulplu örneklerle tüm açıdan benzerlik göstermektedirler. İ.Ö. 4. yüzyılda dar kavisli kulpsuz kaseler, düz ağız kenarlı cup-skyphoslar ve cup-kantharoslar ile benzer bir gelişim sergilemektedirler⁵⁶⁰.

Kaide ve gövde gelişimi doğru orantılı olarak gerçekleşen lykinic lekanislerde, İ.Ö. 5. yüzyıl sonunda gövde üzerindeki plastik banttın ortadan kalktığı ve dar bir kase yapısına sahip olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak kaide incelik ve erken örneklerde olduğu gibi daha ayrıntılı bir profile kavuşur⁵⁶¹.

Atina Agorası buluntuları içerisinde, kap formunun kapağı ile birlikte korunmuş bir örneği ele geçmemiştir. Standart kapak tutamağı, bir top şeklinde ki küre veya üst kısmı aşağı basık disk şeklinde düzleştirilmiş bir yapıya sahiptir. Kürenin çevresinde bulunan yatay bir oluk ile tutamağa, aşağı basık ve iki parçalı bir görünüm kazandırılmaktadır.

Bu tip, olası bir prototip olan daha büyük lekanisler ile, İ.Ö. 5. yüzyılın ortasında popüler olarak kullanılmaktadır. Bu formun kaide profilinden, kulpsuz kase üreten bir atölyede üretildiği anlaşılmaktadır. Bu tip lekanisler İ.Ö. 4. yüzyılın ortasına kadar sürer, belki de İ.Ö. 350 yılına kadar. Bu süreçte karakteristik tutamağın küçük basamaklı disk görüntüsü dejenere olur ve boyut olarak şerit kulplu lekanislerden daha küçüktür. İ.Ö. 4. yüzyılda ise lekanislerin oranlarının daha da küçüldüğü görülmektedir⁵⁶².

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, lykinic lekanislere ait bir tane örneğin (**Levha 10, K.N. 137**)

⁵⁶⁰ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 42, no. 1246

⁵⁶¹ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 42, no. 1245

⁵⁶² Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 168-170, pl. 42, no. 1242-1246; Moore, Philippides, 1986: 51-53, pl. 91, no. 1301; Gökay, 1990: 4-12, lev. 1, çiz. 10, no. 473

varlığı tespit edilmiştir. 1 no'lu sondajın güneyinde yapılan kesit genişleme kazı çalışmalarında bulunan bu örnek, ağız kenarı-gövde parçasından oluşmaktadır.

İçe meyilli ağız kenarına sahip olan K.N. 137'de, ağız kenarından gövdeye geçişte, kapağın oturacağı plastik bir bant yer almaktadır. Kaideye doğru daralan gövde yapısına sahip olan bu örneğin iç yüzeyi, parlak siyah firnislidir. Dış yüzeyde ise yüksek ağız kenarı ve kapağın oturacağı düzleminde siyah firnisli olduğu görülmektedir. Gövdenin geri kalan dış yüzeyi rezerve olan bu örnekte, kapağın üzerine oturacağı plastik bandın dış yüzeyinde, belli aralıklarla tekrarlanan firnis çizgiler yer almaktadır. Ayrıca rezerve gövde üzerinde, siyah firnis ve kazıma çizgiler kullanılarak yapılmış olan lotus bezemesinin olduğu görülmektedir⁵⁶³. K.N. 137'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 585-575 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır. Kaliteli fakat mikalı kil yapısı bulunan bu örnek, aynı zamanda parlak siyah firnislidir. Bu özelliklerinden dolayı K.N. 137'nin, Attika dışındaki bir merkezde ve olasılık yerel bir atölyede üretildiği söylenebilir.

3.24.2. Kurdele Kulplu Kapaklı Tip (K.N. 138-139, Şek. 46-47)

Kapaksız lekanislerden sonra ortaya çıkmasına rağmen, lekanis formu içerisinde en sık rastlanılan tiptir ve İ.Ö. 4. yüzyıla kadar üretimleri devam etmektedir. Siyah firnisli lekanislerin popülerliği, siyah figürlü örnekler ile uyuşmamaktadır. İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısında en popüler dönemini

⁵⁶³ K.N. 137 benzer örnekler için bkz. Moore, Philippides, 1986: pl. 91, no. 1301; pl. 92, no. 1330; Tuna-Nörling, 1999: taf. 20, abb. 8, no. 377; Hürmüzlü, 1995: lev. 44, no. 156; Görkay, 1990: lev. 1, çiz. 10, no. 473

yaşayan siyah firnisli lekanisler, kırmızı firnisli örneklerinin yaygın olduğu İ.Ö. 400 yıllarından sonra nadir olarak görülmektedirler⁵⁶⁴.

İ.Ö. 480 yılına kadar kaidenin standart bir form sahip olduğu söylenebilir. Erken örneklerde yüksek ve dışa çekik olan halka kaidenin, kaide altının rezerve olduğu, firnis bantlar ve merkezi noktalar ile bezendiği görülmektedir⁵⁶⁵. İ.Ö. 480 yıllarına kadar kaidenin kademeli olarak alçaldığı ve bu tarihten sonra ise, toruslu halka kaideye sahip lekanislerin üretildiği izlenmektedir. Yüzyılın ortalarından sonra kaide, daha standart bir yapıya kavuşmaktadır. Genellikle geniş ve rezerve dinlenme yüzeyine sahip olan kaide, bu özelliğini İ.Ö. 4. yüzyıla kadar korur. Kaide altı bezemesi firnis çemberler ve merkezi firnis noktalardan oluşmaktadır⁵⁶⁶.

Bu tip lekanislerin gövde şekli, kendi genişliği ile doğru orantılı olarak yüksek bir yapıya sahiptir. Kulpların gövde ile birleştiği yer, dik bir eğri ile yükselmektedir. Şeklin gelişimine bağlı olarak kaidenin, İ.Ö. 6. yüzyılın başlarından 5. yüzyılın sonlarına kadar, kademeli olarak dışa doğru açıldığı görülmektedir. Kap formunun cidarı ve ağız kenarı iki farklı yapı göstermektedir. Ağız kenarında belirli ayrıntılar ve farklılıklar olsa da, İ.Ö. 6. yüzyılda kapağın dayandığı dar plastik bir çıkıntı yer almaktadır. İ.Ö. 5. yüzyılda plastik çıkıntının tamamen terk edilir ve ağız kenarı daha sade olarak yapılmaktadır⁵⁶⁷. İ.Ö. 4. yüzyılda ise, ağız kenarının daha derin olduğu gözlenmektedir.

Atina agorasında ele geçen birçok örnekte kulpların görünmediği görülmektedir fakat eldeki örneklerde kulp gelişimini izlemek mümkündür. Erken örneklerde çan şeklinde ve gövdeye sağlam bir şekilde kulpları bulunan lekanislerin, İ.Ö. 5. yüzyılın sonlarına doğru at nalı şeklinde kulplara

⁵⁶⁴ Sparkes, Talcott, 1970: 167

⁵⁶⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 165

⁵⁶⁶ Sparkes, Talcott, 1970: 165-166

⁵⁶⁷ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 40, fig. 11, no. 1214-1220

sahip olduğu gözlenmektedir. İ.Ö. 4. yüzyılda ise, üçgen şeklinde kulplar görülmektedir⁵⁶⁸. Lekanislerin kulpları genelde rezerve olarak bırakılmaktadır.

Kurdele kulplu kapaklı lekanisler İ.Ö. 6. yüzyılda ince cidarlı ve mat siyah firnisli olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca rezerve ve bezemeli alanlarda kırmızı ek boya sıkça kullanılmaktadır. İ.Ö. 5. yüzyılda ise, siyah firnisli lekanisler üzerinde kırmızı boya nadir olarak görülmektedir. İ.Ö. 5. yüzyılda kaide altı bezemesi iki şekilde yapılmaktadır. Kaide altı ya tamamen firnisli ya da firnis çember ve noktadan oluşan geniş bir bant ile bezenmektedir⁵⁶⁹. İ.Ö. 4. yüzyılda derin ağız kenarının zikzaklar ve diyagonal çizgilerle bezendiği görülmektedir. Daha geç örneklerde kaide üzerindeki dinlenme yüzeyi ışınlarla bezenmektedir. Ağız kenarının iç ve dış yüzeyi genelde firnisli olan bu tipin, bazı örneklerde ağız kenarının üstü rezerve olarak bırakılmaktadır⁵⁷⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kurdele kulplu kapaklı lekanislere ait iki tane örneğin(**K.N. 138-139**) varlığı tespit edilmiştir. 2 ve 16 no'lu sondajlarda yapılan kazı çalışmalarında bulunan bu iki kapak, ağız kenarı-gövde ve tutamaktan oluşmaktadır.

K.N. 138, lekanislerin ağız kenarının altında bulunan plastik banda oturacak biçimde özel olarak şekillendirildiği görülmektedir. Ağız kenarından gövdeye, iç yüzeyde düz fakat dış yüzeyde içbükey profilli bir geçiş yer almaktadır. İçbükey ağız kenarından konik gövdeye sert bir açı ile birleşen bu örnekte, ağız kenarının iç ve dış yüzeyinde kalın firnis bant bulunmaktadır (**Levha 10, K.N. 138**) . Gövdenin geri kalan iç ve dış yüzeyi ise, rezerve

⁵⁶⁸ Corbett, 1951: 220

⁵⁶⁹ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 40, fig. 11, no. 1220-1221

⁵⁷⁰ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 165-167, pl. 40, fig. 11, no. 1213-1223; Hürmüzlü, 1995: 85-86, lev. 44-45, no. 156-159; Beazley, 1929: 109; Boardman, 1952: 42, no. 16

olarak bırakılmıştır⁵⁷¹. K.N. 138'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 575-550 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

İçbükey profile sahip olan K.N. 139'un, ağız kenarının kırık olduğu görülmektedir. Düğme şeklinde küçük ve alçak tutamağın etrafındaki kırıktan (**Levha 11, K.N. 139**), daha büyük ve geniş bir tutamağa sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır⁵⁷². Tutamağın korunan ve etrafındaki kırılan parçanın gövdeye bağlandığı kısım rezerve olarak gözüken bu örneğin, iç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir⁵⁷³. K.N. 139'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler yardımı ile, İ.Ö. 450-425 yıllarına tarihlenmektedir.

K.N. 138 ve 139'un benzer şekilde mikalı ve pembe kil yapısına sahip olduğu görülmektedir. K.N. 139'un, K.N. 138'e göre daha parlak siyah firnisli olduğu; K.N. 138'in ise, mat siyah firnisli bantlara sahip olduğu gözlenmektedir. Kil yapılarından dolayı her iki örneğin Attika dışındaki bir merkezde üretildiği ve olasılıkla Phokaia'daki bir atölyede üretildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

3.24.3. Kapaksız Tip (K.N. 140, Şek. 47)

Kapaksız lekanislerin alçak ve geniş gövde yapısı, dışa çekik düz ağız kenarı, karşılıklı iki yatay bant kulpu ve dışa çekik halka kaidesi karakteristik özellikleridir. Bu açıklama kapaksız lekanislerin çoğunluğu için geçerlidir ama hepsi için değildir. Bu tip lakanislerin erken örneklerinde yüksek halka kaide

⁵⁷¹ K.N. 138 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. , fig. 11, no. 1213; Moore, Philippides, 1986: pl. 92, no. 1330; Uthli, 1999: abb. 39, no. 710; Tunan-Nörning, 1999: taf. 13, abb. 5, no. 235; İren, 1993: lev. 30, 60, şek. 14, no. 28(K.N. 42)

⁵⁷² Benzer tutamak detayına sahip kapaklar için bkz. Risser, 2001: pl. 18, no. 299, 304

⁵⁷³ K.N. 139 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970. pl. 40, fig. 11, no. 1219-1220; Boulter, 1953: 83, no. 54-55

ve ağız kenarından gövdeye keskin açılı bir geçiş görülmektedir. Bu durum ağız kenarının dışa çekik ve keskin hatlara sahip olduğu göstermektedir⁵⁷⁴.

Kapaksız lekanislerin en erken örnekleri siyah figürlü olarak bezenmiştir. İ.Ö. 6. yüzyılın başında özensiz yapılan ve firnislenen yüksek örneklerin ortaya çıktığı gözlenmektedir. Kapaksız lekanislerin ilk örnekleri İ.Ö. 7. yüzyılda ortaya çıkmıştır ve İ.Ö. 500 yıllarına kadar kullanımı devam etmiştir.

Lekanisler arasındaki en belirgin farklılıklar aya profilinden ortaya çıkmaktadır. Erken örnekleri yüksek ve dışa çekik halka kaideye sahip olan lekanislerin, kademeli olarak alçak halka kaideye sahip olduğu görülmektedir. Ayak profilindeki değişimler, kronolojik olarak tarihlemeye ve üretim atölyesinin uygulamaları hakkında bilgi vermektedir.

Ağız kenarının üstü her zaman düz biten bu tip lekanisler, keskin açılara sahip ağız kenarı sahiptirler. Zaman içerisinde bu kırılmaların ortadan kalktığı ve ağız kenarından kaideye kadar tek bir eğrinin olduğu gözlenmektedir. Ağız kenarı altında deri ve hasır sepetlerden kopyalanarak oluşturulmuş, kurdele tipinde iki yatay kulp yer almaktadır. Bu kulplar kötü bir işçiliğe sahiptir ve ayrı bantlar şeklinde durmaktadır. Kulp yapısındaki bu modanın zamanla değiştiği ve yerini skyphos tipi kulplara bıraktığı görülmektedir⁵⁷⁵.

İ.Ö. 7. yüzyılda lekanislerin iç ve dış yüzeyi ile ağız kenarında, kırmızı renkte bantlar yer almaktadır. Ayrıca kaide üzerinde de görülen bu bantlar, kaidenin şekline bağlı olarak farklılık göstermektedir. İ.Ö. 6. yüzyılın ortalarından itibaren bu bantların kullanılmadığı görülmektedir⁵⁷⁶.

⁵⁷⁴ Sparkes, Talcott, 1970: pl. 40, no. 1206-1209

⁵⁷⁵ Sparkes, Talcott, 1970: 164-165

⁵⁷⁶ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 164-165, pl. 40, no. 1206-1212; Brann, 1962: pl. 7, no. 110-111; Amyx, 1958: 202-205; Beazley, 1944: 39

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, kapaksız lekanislere ait bir tane örneğin(K.N. 140) varlığı tespit edilmiştir. 1 ve 2 no'lu sondajların güneyinde yapılan kesit genişleme kazı çalışmalarında bulunan bu örnek, kaide ve gövde parçasından oluşmaktadır.

Dışa çekik halka kaideye ve kaideden ağız kenarına genişleyen konik gövde yapısına sahip olan K.N. 140'ın, kaideden gövdeye içbükey profilli geçiş görülmektedir. İç yüzeyi mat siyah firnisli olan bu örneğin, dış yüzeyi ve kaide altı rezerve olarak bırakılmıştır⁵⁷⁷. K.N. 140'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler yardımı ile, İ.Ö. ~525 yıllarına tarihlenmektedir. İç yüzeyi mat siyah firnisli olmasına karşın kaliteli kil yapısına sahip olan bu örneğin, Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁷⁷ K.N. 140 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 40, fig. 11, no. 1211; Sparkes, 1962: pl. IV, no. 3; Corbett, 1949: pl. 91, 96 no. 47-48, 87; Amyx, 1958: pl. 48, no. f

3.25. DİNOS (LEBES) (K.N. 141, Şek. 48)

Antik kaynaklarda “*lebes*” olarak geçen bu kap formu, “*dinos*” olarakta bilinmektedir⁵⁷⁸. Geniş ağız kenarlı, küresel gövdeli, kulpsuz ve genellikle bir ayak üzerine konulan, yuvarlak dipli büyük bir formdur. Genellikle şarap karıştırmak için kullanılan bu kabın, evlilik törenlerinde kutsal suyu koruması içinde kullanıldığı bilinmektedir. Siyah figürlü ve firnisli örnekleri olmasına karşın daha çok bronz örneklerinin olduğu görülmektedir⁵⁷⁹.

Atina Agorasında yapılan kazılarda siyah firnisli dinoslara ait bir örnek bulunmamaktadır. Ancak İ.Ö. 6. yüzyıla tarihlenen bantlı ve oldukça sade bir örneğin varlığı gözlenmektedir⁵⁸⁰. Agorada bulunan diğer örnekler ise, bu erken tipin daha küçük ve daha sığ varyasyonları yansıtmaktadır⁵⁸¹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, dinos formuna ait bir tane örnek (K.N. 141) tespit edilmiştir. E6-E7 karelerinde bulunan oval yapının kuzey duvarının içinde ve dışında yapılan kazılarda ele geçen bu örnek, ağız kenarı ve gövde parçasından oluşmaktadır. Geniş ağız çapının etrafında düz bir tabla bulunan örnekte, düz ağız tablasından küresel gövde yapısına, içbükey profilli bir geçiş bulunmaktadır. Bu dinos parçasının, iç ve dış yüzeyinin parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir⁵⁸². K.N. 141’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 650-550 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır. Kil ve firnis yapısı

⁵⁷⁸ İsim tartışması için bkz. Hürmüzlü, 1995: 78.

⁵⁷⁹ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 57; Hürmüzlü, 1995: 73-77; Delemen, Kepçe, 2009: 16; İren, 1993: 9-12

⁵⁸⁰ Bu örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 4, no. 85

⁵⁸¹ Örnekler için bkz. Erken örnekler için bkz. İren, 1993: lev. 3-4, şek. 1-2, no. 1-2; Bronz örnek için: Megaw, 1936: fig. 5; Sparkes, Talcott, 1970: pl. 4, no. 85-87; Hürmüzlü, 1995: lev. 33-35, no. 127-133; Weinberg, 1954: pl. 31, fig. 3, no. a-d; Boardman, 2003: res. 11, 24, 26; Carpenter, 2007: res. 8, 315; Hill, 1947: pl. 60; Webster, 1965: pl. 18, fig. 7

⁵⁸² K.N. 141 benzer örnekler için bkz. Utili, 1999: abb. 42, no. 756; Sparkes, Talcott, 1970: pl. 4, no. 85; Hürmüzlü, 1995: lev. 35, no. 132-133; Blegen et al., 1964: pl. 80, no. 262-2; Young, 1935: fig. 2; Voigtländer, 1982: fig. 12, no. 65 ve 67; Özer, 2006: lev. 30, şek. 12, no. 263

incelendiğinde Attika üretimi olduğu anlaşılan bu dinos, aynı zamanda oval yapının tarihlendirilmesinde de önemli bilgiler sunmaktadır.

3.26. KRATER (K.N. 142-146, Şek. 48-51)

Geniş ağız kenarlı, derin gövdeli, çift kulplu ve yüksek kaideli olan bu kap formu, Yunanca “karıştırma” anlamına gelen “*κρατήρ*” kelimesinden türetilmiştir⁵⁸³. Kraterler, içinde şarap ve suyu karıştırmak için kullanılan büyük bir kap formudur⁵⁸⁴. Karıştırılan bu şarap, başka bir servis kabı ile içinden alınarak servis edilirdi. Genellikle resimle bezemeli olan kraterler, pişmiş toprak, mermer veya çeşitli madenlerden yapılmaktadır. Dinsel amaçlı, mezarlarda ve Roma Döneminde süs olarak vazo şeklinde kullanım görmüşlerdir⁵⁸⁵.

Kraterler, Destekli (Column), Çan (Bell), Volütlü (Volute) ve Calyx olmak üzere dört tipte görülmektedir⁵⁸⁶. Bunlardan Destekli ve Çan kraterlerin, daha çok siyah firnisli olarak üretildikleri ve Attika’da yaygın bir kullanıma sahip oldukları görülmektedir. Volütlü ve Calyx kraterlerin ise, siyah firnisli örnekleri olmasına karşın daha çok figürlü olarak üretildikleri ve diğer kentlere ihraç edildiği düşünülmektedir⁵⁸⁷.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında ele geçen siyah firnisli seramikler içerisinde, Destekli(Sütunlu) ve Çan(Bell) kraterlerine ait ağız kenarı ve kaide parçalarının varlığı tespit edilmiştir.

3.26.1. Destekli (Column) Krater (K.N. 142-144, Şek. 48-49)

Omuz ile ağız tablası arasında bulunan destekten adını alan bu tip kraterlerin, daha çok siyah firnisli olarak üretildikleri görülmektedir. Figürlü

⁵⁸³ İsim için bkz. Beazley, 1927: 351; 1941, 597; Hill, 1947: 255; Amyx, 1958: 198

⁵⁸⁴ Hürmüzlü, 1995: 48

⁵⁸⁵ Saltuk, 1993: 104

⁵⁸⁶ Attika krater tipleri için bkz. Moore, Philippides, 1986: 23-27

⁵⁸⁷ Sparkes, Talcott, 1970: 54; Coşkun, 1999: 51

örneklerinin az olması bu kraterlerin, Attika'da daha çok günlük kullanıma yönelik olarak üretildiğini düşündürmektedir⁵⁸⁸. Antik merkezlerde yapılan kazı çalışmalarında, Attika üretimi siyah firnisli destekli kraterlerin az sayıda ele geçmesi, bu düşünceyi destekler niteliktedir⁵⁸⁹. Bu durumun, çan kraterler için de geçerli olduğunu söylemek mümkün. Destekli ve çan kraterlerin bu özellikleri, özenle yapılan ve bezenen volütlü ve calyx kraterlerden ayrılımlarını sağlamaktadır⁵⁹⁰.

İ.Ö. 7. yüzyıldan itibaren üretilen destekli kraterler, antik isminden de anlaşılacağı üzere, Korinth ürünü olarak çok yaygın olduğu ve ilk defa bu merkezde ortaya çıktığı görülmektedir⁵⁹¹.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, destekli kraterlere ait üç tane örnek tespit edilmiştir. 1 no'lu sondaj ile 1 ve 2 no'lu sondajlar arasında ve 2 no'lu sondajın güneyinde yapılan kesit genişleme kazı çalışmalarında bulunan bu üç örnek, iki ağız kenarı (K.N. 142-143) ile bir kaide parçasından(K.N. 144) oluşmaktadır.

Dışa çekik düz ağız tablası bulunan K.N. 142'de, ağız tablasından boyuna içbükey geçiş görülmektedir. Kapın iç yüzeyinde, ağız tablasından boyuna geçişte bir set yer almaktadır. İç ve dış yüzeyi rezerve olarak görünen bu örneğin, ağız tablasının üst yüzeyinde mat siyah firnis görülmektedir⁵⁹². K.N. 142'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 6. yüzyıla tarihlenmektedir.

⁵⁸⁸ Figürlü örnekler için bkz. Boardman, 2003: res. 65, 75; Moore, Philippides, 1986: pl. 43-45, no. 436 (a-b), 461, 471 (a-d)

⁵⁸⁹ Form gelişimi ve örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 54-55; Hürmüzlü, 1995: 50-51; Zeren, 2004: 83-85

⁵⁹⁰ Örnek için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, fig. 2, no. 54-58; Hürmüzlü, 1995: lev. 12-13, no. 50-52; Boulter, 1953: pl. 33, no. 98-99; Roberts, Glock, 1986: pl. 9, fig. 22, no. 70-71

⁵⁹¹ İsim için bkz. Beazley, 1927: 351; 1941, s. 597; Hill, 1947: 255; Amyx, 1958: 198

⁵⁹² K.N. 142 benzer örnekler için bkz. Uzun, 2007: fig. 115, no. 6. Ayrıca 5. ve 4. yüzyıl örnekleri için bkz. Hood et al., 1954: pl. 7- d, fig. 5, no. 80; Hasdağlı, 2010: şek. 74, no. Kra 2

Eğimli düz ağız tablasına ve içbükey profilli bir boyuna sahip olan K.N. 143'ün, ağız tablasından boyuna içbükey profilli geçiş görülmektedir. İç ve dış yüzey ile ağız tablasının üst ve alt yüzeyi parlak siyah firnislidir⁵⁹³. K.N. 143'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 550-500 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

K.N. 144'de, yüksek ve dışa çekik halka kaide bulunmaktadır. Bu halka kaidenin dış yüzeyinin, kademeli bir şekilde profilli olduğu görülmektedir. Profilli dış yüzeyin içi içbükey olan bu örnek, düz oturma düzlemine sahiptir. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi ise, mat siyah firnislidir⁵⁹⁴. K.N. 144'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler birlikte değerlendirildiğinde, İ.Ö. 520-480 yıllarına tarihlenmektedir.

Phokaia destekli kraterlerin kil ve firnis yapıları incelendiğinde, kaliteli kil ve firnis yapısına sahip olan K.N. 142 ve 143'ün, Attika üretimi ithal seramikler olduğu anlaşılmaktadır. K.N. 144'ün ise, mikalı ve mat siyah firnisli yapısı ile Attika üretiminden çok uzak olduğu, yerel bir atölyede üretildiği söylenebilir.

3.26.2. Çan (Bell) Krater (K.N. 145-146, Şek. 50-51)

Bu krater, ters duran çan şeklindeki gövde yapılarından dolayı bu isim ile anılmaktadır. Attikada siyah firnisli olarak daha çok iç tüketime yönelik

⁵⁹³ K.N. 143 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, no. 58; Uzun, 2007: fig. 126, no. H19; Tuna-Nörling, 1999: abb. 14, no. 545; Hümmüzlü, 1995: lev. 15, no. 59; Coşkun, 2004: lev. 20, fig. 8, no. 84

⁵⁹⁴ K.N. 144 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: fig. 2, no. 54; Coşkun, 2004: lev. 20, fig. 8, no. 85

üretildiği düşünölen bu kraterlerin, bezemeli örneklere oldukça az bulunmaktadır⁵⁹⁵.

İ.Ö. 5. yüzyılı ortalarından itibaren üretildiği düşünölen siyah firnisli çan kraterler, siyah firnisli destekli kraterlere göre daha yaygın olarak görölse de, bu kraterlerde ender olarak ele geçmektedir⁵⁹⁶. İ.Ö. 5. yüzyılda diğere kraterlerde olduğu gibi, çan kraterlerinin de ağız kenarının aşığıya doğru kıvrıldığı görölmektedir. İ.Ö. 4. yüzyılda devam eden bu özelliğinin yanı sıra, parlak ağız kenarlı ve yukarıya doğru kıvrık kulpları bulunan çan kraterler üretilmektedir. Bu kraterlerin, İ.Ö. 330-320 yıllarına kadar üretimlerinin devam ettiğii düşünölmektedir⁵⁹⁷.

Çan kraterler kulp yapılarına göre kulplu ve tutamaklı olarak iki alt grupta incelenmektedir⁵⁹⁸. Bu iki tip kraterin kökeni için, iki farklı orijinin olduğu düşünölmektedir⁵⁹⁹. Kulplu tip için, Doğu Yunan kentleri ve olasılıkla Miletos önerilirken; Tutamaklı tipin, Atina kökenli olduğu ve ahşap prototipten türediğii öngörölmektedir⁶⁰⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi, 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, çan kraterlere ait iki tane (K.N. 145-146) örnek tespit edilmiştir. 1 ve 5 no'lu sondajlarda yapılan kazı çalışmalarında bulunan bu iki örnek, ağız kenarı ile kaide parçasından oluşmaktadır.

Dışa çekik, sarkık ve yuvarlatılmış ağız kenarı bulunan K.N. 145'in, aşığı doğru daralarak devam eden konik gövde yapısı vardır. Konik gövde yapısından ağız kenarına geçişte bir set ve ağız kenarının altında sığ bir yiv

⁵⁹⁵ Bu tip kraterlerin ele geçen bezemeli örneklere, genellikle kırmızı figür tekniğii ile boyanmış olan figürlü vazolardır. Örneklere için bkz. Carpenter, 2007: res. 338; Boardman, 2002: res. 335, 1-2; Weinberg, 1948: 231, pl.85, no. E2; Corbett, 1949: pl. 75-77, no. 2-3; Boulter, 1953: pl. 23-25, no.5-7

⁵⁹⁶ Er, 2006: 220

⁵⁹⁷ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 55, pl. 3, fig. 2, no. 59-61

⁵⁹⁸ Örneklere için bkz. Tutamaklı tip: Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, fig. 2, no. 59; Kulplu tip: Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, fig. 2, no. 60-61

⁵⁹⁹ Amyx, 1958: 189, dipnot. 80

⁶⁰⁰ Boardman, 2002: 209

yer almaktadır. İç yüzey ile ağız kenarının dış yüzeyi parlak siyah firnislidir (Levha 11, K.N. 145). Dış yüzeyinde ise, ağız kenarının hemen altında altı tane örneği korunmuş olan ve bir bant içerisinde yer alan dil motifi görülmektedir⁶⁰¹. K.N. 145’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve bezeme motifi ile diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 450-425 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır⁶⁰².

Dışa çekik ve yüksek halka kaidesi bulunan K.N. 146’nın ise, düz oturma düzlemine sahip olduğu izlenmektedir. İç yüzeyi koyu kahverengi renkte firnisli olan bu örneğin kaide üzerinde, pembe ve kahverengi arasında değişen renkte firnisli olduğu görülmektedir. Ayrıca kaide üzerinde üç farklı renk kullanılarak oluşturulmuş ve kırmızımsı kahverengi firmise sahip bantlar yer almaktadır. Kaide çemberi ve oturma düzlemi ise rezervedir. K.N. 146’da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve Girit-Aphrati’de bulunan benzer bir örnekten⁶⁰³, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlenmektedir.

Kaliteli kil ve firnis yapıları bulunan K.N. 145 ve 146’nın, ayrıca özenli bir bezeme ve boyama tekniğine de sahip olduğu görülmektedir. Bu özelliklerinden dolayı bu iki örneğin, ithal Attika seramiği olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

⁶⁰¹ Benzer bezemeye sahip bir örnekler için bkz. Tuna-Nörning, 1999: taf. 41-42, no. 620, 630A

⁶⁰² K.N. 145 benzer örnekler için bkz. Tuna-Nörning, 1999: taf. 35, abb. 16, no. 571-572; Hood et al., 1954: pl. 7- a, fig. 5, no. 26; Boulter, 1953: pl. 24, no. 6: Ayrıca Nagidos’da bulunan ve İ.Ö. 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen yerel üretim bir örnek için bkz. Alkaç, 2006: 27-28, no. 87

⁶⁰³ K.N. 146 benzer örnek için bkz. Erickson, 2002: 66, fig. 19, no. 82

3.27. KHYTRA (K.N. 147, Şek. 50)

Ateş üzerinde ayarlanabilen ve özenle yapılmış seramikler içerisinde khytra, ayrı bir öneme sahiptir. Su ısıtmak veya çorba yapmak gibi günlük kullanım için üretilen bu form, pişmiş topraktan hafif ve ateşe dayanıklı olarak yapılmaktadır⁶⁰⁴. Khytralar, *ortak tip* ve *geniş ağızlı kapaklı tip* olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Phokaia'da yapılan kazı çalışmaları, *ortak tipe* ait bir tane örneğin varlığı tespit edilmiştir.

Dışa çekik ağız kenarı ve neredeyse boyunsuz olan sıradan Attika khytraları, diğer pişirme kaplarından farklı olarak genellikle tek bir şerit kulpa sahiptir. Yuvarlak kaide ile birlikte tamamen küresel olan khytralarda, uzun süre bir form değişikliğinin yaşanmadığı görülmektedir. İ.Ö. 6. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren kendisinden önceki sürahi-khytralarını hatırlatan form, ancak yüzyılın ortalarına doğru ya da üçüncü çeyreğinde dolgun ve yuvarlak gövdeli şeklini almaktadır. Pratik bir kullanıma sahip olan bu formun, İ.Ö. 4. yüzyılın sonlarına kadar, değişiklik yaşamadan kullanımı devam etmektedir. Sadece ayırt edici bir özellik olarak, ağız kenarından omuza basit bir eğri ile geçilen profilin, bir açığı oluşturacak şekilde büküldüğü gözlenmektedir. Küçük ve büyük boyutlu örnekleri bulunan khytraların, büyük örnekleri genellikle küçük farklılıklar göstermektedir⁶⁰⁵.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmaları, ortak tipe ait bir tane örneğin(K.N. 147) varlığı tespit edilmiştir. 17 no'lu sondajda yapılan kazı çalışmaları ele geçen bu örneğin, ağız kenarı-gövde parçasından oluştuğu görülmektedir.

Yuvarlatılmış düz ağız kenarı ve kısa boyuna sahip olan K.N: 147'nin, ağız kenarından gövdeye tek bir eğri şeklinde devam eden bir profile sahip

⁶⁰⁴ Form gelişimi için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 224-226, pl. 93-94, fig. 18, 20, no. 1922-1958

⁶⁰⁵ Ortak tip khytralar için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 224-225, pl. 93, fig. 18, no. 1922-1940; Boulter, 1958: 96

olduğu görülmektedir. Ağız kenarından küresel gövdeye içbükey bir profille geçilen bu örneğin, iç yüzeyinin mat siyah firnisli olduğu ve dış yüzeyinin rezerve olarak bırakıldığı gözlenmektedir⁶⁰⁶. K.N. 147’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekleri incelendiğinde, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır. Mikalı kaliteli kil ve mat siyah firnisli yapısıyla bu örneğin, Attika üretiminden çok, yerel bir atölyenin üretimi olduğu söylenebilir.

⁶⁰⁶ K.N. 147 benzer örnekler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 93, fig. 18, no. 1932; Rotroff, 2006: pl. 61, fig. 71, no. 558; Özyiğit, 1999: 61, çiz. 14; Thompson, 1934: 324, fig. 8, no. A57

3.28. LEKANE (K.N. 148-152, Şek. 51-53)

Büyük boyutlu ve derin çanaklar olan lekaneler, çoğunlukla pişmiş topraktan ve nadir olarak bronzdan yapılmaktadır. Geniş ve alçak halka kaide ile karşılıklı iki yatay kulpu olan form, kapaksız ev kabı olarak kullanılmaktadır. Günümüzle ilişki kurularak lekanelerin birçok kullanım alanının olduğu saptanmıştır⁶⁰⁷. Temelde yiyecekleri korumak, şarap karıştırmak ve servis yapmak gibi gündelik işlerde kullanılan bu form, açık bir lavabo olarak da kullanılmaktadır. En erken örnekleri İ.Ö. 7. Yüzyılda ortaya çıkan lekaneler, bazı form değişiklikleri ile birlikte İ.Ö. 4. Yüzyılın sonlarına kadar kullanıldığı görülmektedir⁶⁰⁸.

G. Lüdorf'un, Attika lekaneleri ele aldığı kapsamlı çalışmasından, profil ve bezeme özelliklerine göre lekaneleri birçok tipe ayırmaktadır. Kendi içerisinde alt gruplara ayrılan tipler, kronolojik olarak da farklılık göstermektedir⁶⁰⁹. Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, Lüdorf'un *Tip C* ve *E* sınıfına ait örnekler tespit edilmiştir. Aynı örnekler Atina Agorasında, *yuvarlak ağızlı ve yatay kulplu tip* olarak ele alınmıştır⁶¹⁰.

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında, lekanelere ait beş tane örnek belirlenmiştir. 1 ve 20 no'lu sondajlar ile 20 no'lu sondajın güney kesit genişleme kazı çalışmalarında bulunan bu örnekler, üç ağız kenarı-gövde(K.N. 148-150) parçası ile iki kaide-gövde(K.N. 151-152) parçasından oluşmaktadır.

Dışa çekik düz ağız kenarı bulunan K.N. 148'in, standart lekane formlarından farklı olarak ağız kenarı hafifçe içe doğru yuvarlatılmıştır. Buna

⁶⁰⁷ Formun isimlendirilmesi ve kullanım alanları için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 211-212; Amyx, 1958: 204-205; Hürmüzlü, 1995: 78-79

⁶⁰⁸ Sparkes, Talcott, 1970: 211-212; Knigge, 1976: 29; Uzun, 2007: 231; Özağaçlı, 1988: 2-3

⁶⁰⁹ Lekane tipleri ve alt grupları için bkz. Lüdorf, 2000: 13-18, lev. 1-53, no. 1-72

⁶¹⁰ Atina Agorasında bulunan lekaneler için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: 212-214, pl. 82-85, fig. 15, 17, 19-21, no. 1745-1753

bağlı olarak ağız kenarından gövdeye düz geçilen ve dış yüzeyi düz bir profil ortaya çıkmıştır. Dudak altından sığ ve geniş bir yiv yer alan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir⁶¹¹. K.N. 148’de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, İ.Ö. 600-550 yıllarına tarihlenmektedir.

Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarına sahip olan K.N. 149’un, kaideye doğru daralan konik bir gövde yapısına sahip olduğu görülmektedir. Dış yüzeyde ağız kenarının altında birbirine paralel devam eden “S” şekilde iki tane kazıma yiv yer almaktadır. Ayrıca iç yüzeyde, ağız kenarından gövdeye geçişte de iki tane kazıma yiv bulunan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir⁶¹². Bu Phokaia örneği, Lüdorf’un tip c lekanelerine benzerlik göstermektedir⁶¹³. K.N. 149’da tanımlanan bu lekane, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler göz önünde bulundurulduğunda, İ.Ö. 550-525 yıllarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

Dışa çekik ve üçgen şeklinde ağız kenarı bulunan K.N. 150’nin, üçgen ağız kenarından gövdeye içbükey geçiş görülmektedir. K.N. 149’a göre daha ince cidarlı olan bu örneğin, iç ve dış yüzeyi rezerve olup, ağız kenarının iç yüzeyinde siyah firnisli ince bant yer almaktadır⁶¹⁴. Bu Phokaia örneği de, Lüdorf’un tip c lekanelerine benzerlik göstermektedir. K.N. 150’de tanımlanan bu lekane, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örnekler incelendiğinde, İ.Ö. 525-500 yıllarına tarihlenmektedir.

K.N. 151’in, dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaideye sahip olduğu görülmektedir. Kaideden gövdeye geçişte içbükey profil görülen bu örneğin,

⁶¹¹ K.N. 148 benzer örnekleri için bkz. Robert, Glock, 1986: fig. 37, 375; Uzun, 2007: fig. 173, no. 19; Hürmüzlü, 1995: lev. 36, no. 136

⁶¹² K.N. 149 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 82, fig. 12, no. 1753; Lüdorf, 2000: lev. 32, no. 48; Roberts, Glock, 1986: fig. 36, no. 374; Uzun, 2007: fig. 167, no. 8; Hürmüzlü, 1995: lev. 36, no. 136

⁶¹³ Tip C lekaneler için bkz. Lüdorf, 2000: 16-17, lev. 26-32, no. 34-48; Uzun, 2007: 231-232, fig. 167, no. 5-8

⁶¹⁴ K.N. 150 benzer örnekleri için bkz. Lüdorf, 2000: lev. 29, no. 37; Hasdağlı, 2010: şek. 81, no. Lek 14; Uzun, 2007: fig. 167, no. 7; Özağaçlı, 1988: lev. 9, no. 27

ağız kenarına doğru dışbükey devam eden gövde yapısı bulunmaktadır. Alçak bir yapıya sahip olan bu kaidenin, iç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi mat siyah firnislidir⁶¹⁵. Bu Phokaia örneği, Lüdorf'un tip e lekanelerine benzerlik göstermektedir⁶¹⁶. K.N. 151'de tanımlanan bu lekane kaidesi, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerle karşılaştırıldığında, İ.Ö. 520-480 yıllarına tarihlenmesi yanlış olmayacaktır.

K.N. 151'e benzer bir profile sahip olan K.N. 152'nin, dışbükey profilli dışa çekik halka kaideye ve kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey geçiş görülmektedir. Nispeten küresel bir gövde yapısına sahip olan bu örneğin, iç ve dış yüzey ile kaide çemberi mat siyah firnislidir⁶¹⁷. K.N. 152'de tanımlanan bu Phokaia örneği, profil özellikleri ve diğer merkezlerde bulunan benzer örneklerden, İ.Ö. 350-325 yıllarına tarihlenmektedir.

Lekanelerin kil ve firnis özellikleri incelendiğinde K.N. 150 dışındaki örneklerin, kaliteli ve mikasız kil yapıları ile mat siyah firnisli oldukları izlenmektedir. Bu özelliklerinden dolayı bu örneklerin Attika üretimi olduğu söylenebilir. K.N. 150'nin ise, mikalı kil yapısı ve mat siyah firnis astarı ile Attika dışındaki yerel bir atölyede üretilmiştir. Bu örneğin, Phokaia'da bulunan bir atölyede üretildiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

⁶¹⁵ K.N. 151 benzer örnekleri için bkz. Lüdorf, 2000: lev. 53, no. 72; Erickson, 2002: fig. 20; Hasdağlı, 2010: şek. 77, no. Lek 1; Uzun, 2007: fig. 167, no. 10

⁶¹⁶ Tip E lekaneler için bkz. Lüdorf, 2000: 17-18, lev. 53, no. 72; Uzun, 2007: 231-232, fig. 167, no. 10

⁶¹⁷ K.N. 152 benzer örnekleri için bkz. Sparkes, Talcott, 1970: pl. 85, no. 1818-1819; Miller, 1974: pl. 33, fig. 6, no. 57; Jones et al., 1973: fig. 9, no. 90; Özyiğit, 1999: çiz. 19; Thompson, 1934: fig. 122, no. A59

3.29. GRUPLANAMAYAN PARÇALAR (K.N. 153-159, Şek. 53-55)

Bu grupta ele alınan örnekler içerisinde K.N. 159 dışındaki diğer örneklerin tamamı (K.N. 153-158) kaide ve gövde parçasından oluşmaktadır. K.N. 159 ise, ağız kenarı, gövde ve kaideden oluşmaktadır. Bu örneklerden bazıları çok küçük parçalar olmasından dolayı tanımlanamaması ve bazılarının ise benzer örneklerinin bulunamamasından dolayı bu başlık altında ele alınmaktadır. Bu örneklerin tarihlendirilmesinde firnis ve kil özellikleri ile aynı seviyede ele geçen diğer kap formlarından yola çıkılarak yapılmaktadır.

K.N. 153, 155 ve 158 birçok örnek ile birlikte aynı seviyede ele geçmiştir. K.N. 153, dışa çekik halka kaideye ve ince cidarlı bir yapıya sahiptir. İç yüzeyi üç tane bant ile bezenen ve mat siyah firnisli olan bu örneğin, dış yüzeyi ile kaide çemberi rezerve bırakılmıştır. Oturma düzleminin çok küçük bir parçasından oluşan K.N. 155, olasılıkla yüksek ayaklı bir forma ait kaide parçasıdır. Bu örneğin iç ve dış yüzeyinin parlak siyah firnisli olduğu görülmektedir. İçbükey profilli düz disk kaideden oluşan K.N. 158'in de gövde parçası ele geçmemiş olup, sadece kaideden oluşmaktadır. İç ve dış yüzeyi mat siyah firnisli olan bu örneğin, kaide altının rezerve olduğu ve oturma düzleminin firnis bant ile bezendiği görülmektedir. Oinochoe veya Mug kaidesi olabileceği gibi Olpe veya Kandil kaidesine de benzeyen bu örnek, gri kil rengine sahiptir. K.N. 153, 155 ve 158'de tanımlanan bu üç Phokaia örneği, aynı seviyede bulunan diğer kap formlarından⁶¹⁸ yola çıkılarak İ.Ö. 6. yüzyılın sonu ile 5. yüzyıla tarihlenmektedir.

Dışa çekik halka kaideden oluşan K.N. 154'ün iç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. K.N. 154'de tanımlanan bu Phokaia örneği, aynı seviyeden ele geçen K.N. 137 ve 138'deki örnekler dikkate alınarak, İ.Ö. 6. ve 5. yüzyıllara tarihlenmektedir.

⁶¹⁸ İ.Ö. 525-350 yılları arasına tarihlenen bu örnekler için bkz. K.N. 65, 69, 82, 131, 140

Dışa çekik halka kaideli ve ince cidarlı olan K.N. 156'nın, iç yüzeyi mat siyah finislidir. Bu örneğin dış yüzeyi ve kaide çemberinin ise rezerve olarak bırakıldığı görülmektedir. K.N. 156'da tanımlanan bu Phokaia örneği, profil ve bezeme özellikleri ile aynı seviyede ele geçen K.N. 1, 2, 60 ve 95 örnekleri dikkate alınarak tarihlenmektedir. Bu örneğin özellikle K.N. 1 ve 2'de tanımlanan örnekler ile kil ve boya özellikleri bakımından tam benzerlik göstermesinden dolayı, İ.Ö. 575-550 yıllarına tarihlenmektedir.

Dışbükey profilli yüksek halka kaideden oluşan K.N. 157'nin, iç ve dış yüzeyi ile kaidenin iç ve dış yüzeyi siyah firislidir. Dışbükey kaidenin iç ve dış yüzeyinde, gövdenin hemen altında rezerve bant yer almaktadır. K.N. 157'de tanımlanan bu Phokaia örneği, aynı seviyede bulunan K.N. 101, 106 ve 146 örneklerinden, İ.Ö. 425-400 yıllarına tarihlenmektedir.

Ağız kenarı, gövde ve kaideden oluşan K.N. 159, tam bir profile sahiptir. Düz disk kaide ve dış yüzeyi profilli olan gövde yapısına sahip olan bu örneğin iç yüzeyinde, ağız kenarından kaideye içbükey geçiş görülmektedir. Ağız kenarının üzerinde küçük plastik bir çıkıntı bulunan K.N. 159'un, iç ve dış yüzeyinin perdahlı ve parlak siyah firisli olduğu gözlenmektedir. Sığ ve yayvan bir profile sahip olan bu örneğin, benzer bir örneği bulunmamaktadır. K.N. 159'da tanımlanan bu Phokaia örneğini, aynı seviyede bulunan diğer kap formlarına göre tarihlemek yanlış olacaktır. Çünkü perdahlı ve parlak siyah firisli olan bu örnek ile birlikte bulunan diğer kap formları, İ.Ö. 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlenmektedir. Olasılıkla tepsi veya meyve tabağı gibi bir işlevi bulunan bu örneğin, perdahlı ve parlak siyah firisli olmasından dolayı İ.Ö. 6. yüzyıla tarihlenmesi daha doğru olacaktır.

Gruplanamayan parçalar altında incelenen seramiklerin kil ve firis özelliklerine bakıldığında ise, mikasız kaliteli kil yapıları ve parlak siyah firisi ile K.N. 153, 154 ve 155'in Attika üretimi olduğu anlaşılmaktadır. Parlak siyah firisli olmasına karşın, mikalı ve kaliteli kil yapıları ile K.N. 156, 157, 158 ve 159'un Attika dışında ve olasılıkla yerel bir atölyede üretildiği söylenebilir.

SONUÇ

Denizaşırı bölgelerde bulunan kent devletleri ve kurduğu koloniler arasında geliştirdiği deniz ticareti ağı ile farklı kültürler arasında bağlantı kuran Phokaia, antik dönemin en önemli ve zengin kentlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Phokaia'nın geliştirdiği bu ticaret ağı, kültürler arası alış verişinin yanı sıra, bilgi alış verişini sağlamakta, toplumların gelişmesinde ve bilimin ilerlemesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu özelliklerinden dolayı batı medeniyetlerinin temellerini atan kent olarak kabul edilen Phokaia, sahip olduğu mimari yapıları ile Tunç Çağlarına kadar geri giden yerleşim tarihi ile üzerinde önemle durulması gerek bir yerleşim yeri olmaktadır.

Eldeki arkeolojik veriler uyarınca İ.Ö. 1050 yılında kurulduğu düşünülen Phokaia'nın, İ.Ö. 7. yüzyılda deniz ticaretine yöneldiği ve böylece hızlı bir yükseliş dönemine girdiği gözlenmektedir. Kentin coğrafi konumundan dolayı iki tane doğal limana sahip olması, denizcilikte büyük bir ilerleme kaydetmelerini sağlamış olmalıdır. Nitekim “elli kürekli ve beş yüz yolcu taşıma kapasiteli gemileri ile deniz aşırı seferlere çıkan ilk Hellenlerin”, Phokaialılar olduğu kabul edilmektedir⁶¹⁹.

Deniz ticareti ile oldukça zengin bir ekonomiye kavuşan Phokaia'nın, İ.Ö. 600 yıllarında ekonomisinin daha da güçlendiği görülmektedir. Bunun nedeni, İ.Ö. 600 yılından önce “*Kral Yolu*” üzerinden gelen ticaret mallarının, Hermos (Gediz) Vadisi üzerinden Smyrna'ya ulaşmaktayken, bu kentin Lydia Kralı Alyattes tarafından tahrip edilmesiyle birlikte, ticaret yolunun Phokaia'nın eline geçmesidir. Phokaia'nın Mytilene ile birlikte İ.Ö. 4. yüzyıla kadar elektron sikke basması, bu ekonomik zenginliğin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Birçok koloni kuran kentin, var olan kent devletleriyle de sağlam ticari ilişkilerinin bulunması, bu kentlerde ortaya çıkan modanın ve ürünlerin Phokaia'da da görülmesi, kentin uluslararası ilişkilerdeki, ticaretteki

⁶¹⁹ Herodotos I: 163

etkinliğinin ve ekonomik üstünlüğünün doğal bir sonucu olarak kabul edilmelidir.

İ.Ö. 7. yüzyıl sonunda Attika'da ortaya çıkan "*siyah firnis tekniğinde*" bezenen seramikler, antik dönemin en popüler tüketim ürünleri olarak birçok antik kentteki kazılarda karşımıza çıkmaktadır. Pahalı ve ihracata yönelik olarak üretilen seçkin "*siyah figürlü seramiklerin*" alternatifi olarak ortaya çıkan bu seramikler, tamamen gündelik kullanıma yöneliktir ve orta sınıfa hitap etmektedir. Kısa sürede birçok antik kentte görülen siyah firnisli kapların, yerel atölyelerde taklit üretimleri de yapılmaktadır. Atina ile sıkı bir ticari ilişki içinde olan Phokaia'da, bu seramiklerin ilk ortaya çıktığı andan itibaren kullanılmaya başlanıldığını düşünmek olasıdır. Ancak, bu konudaki somut veriler, tez kapsamında incelenen bir grup kazı buluntusu sayesinde elde edilmektedir.

Foça İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel'de, arazi sahibinin yeni yapılaşma istemi üzerine İzmir Arkeoloji Müzesi ve Foça Kazı Başkanlığı tarafından yapılan kazı çalışmalarında bulunan siyah firnisli seramikler, kentin dış ticari ilişkilerini ve zevklerini belli bir tarihi süreç içinde aydınlatmaktadır.

Tez çalışması kapsamında incelenen örneklerin form dağılımına bakıldığında, cup-skyphosların çok sevilen form olduğu anlaşılmaktadır. Sayısal yoğunluğu en fazla olan cup-skyphosların yanı sıra skyphos, kantharos, cup-kantharos ve içe çekik ağız kenarlı kaselerin yoğun bir kullanım gördükleri saptanmaktadır. Bu formların örneklerinden profil gelişimini de izlemek mümkündür.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilen formlar içerisinde Dinos, Lekythos, Oinochoe, Khytra, İçbükey-Dışbükey Kase, Küçük Kase ile İki Kulplu Kase sadece birer örnek ile temsil edilmektedir. Bu nedenle, söz

konusu örneklerden yola çıkılarak herhangi bir profil gelişimini izlemek mümkün değildir (Grafik 1).

Siyah Firnisli Seramik örneklerinin ele geçtiği kazıların yapıldığı İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel'in Phokaia'nın antik yerleşim alanının dış, sınır kesiminde bulunması; bir diğer deyişle, kentin merkezinden uzak bir noktada olması, bu seramik tipinin sıkça kullanılan günlük kaplardan oluştuğunun bir kanıtıdır.

Tez kapsamında incelenen seramikler içinde İonia Bölgesi üretimi olan ve “*İonia Kylikleri*” olarak adlandırılan içki kaplarının da olduğu görülmektedir(K.N. 54-55). Temel özellikleriyle İonia Kylikleri başlığı altında incelenen bu formun, detayları bakımından ele alındığında, her kentte farklı bir yapıya sahip olduğu görülmekte ve farklı alt gruplara ayrılmaktadır. Tez kapsamında incelenen Phokaia siyah firnisli seramikleri içerisinde yer alan K.N. 54'de tanımlanan İonia Kyliksi, diğer kentlerde bulunan hiçbir örneğe profil ve bezeme olarak benzememektedir. Bu özelliklerinden dolayı söz konusu buluntu ile temsil edilen bu tipin, Phokaia'ya özgü bir yerel üretim olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Phokaia siyah firnisli seramikleri içerisinde, bugüne kadar sadece Larissa, Smyrna ve Klazomenai'de olduğu bilinen “*ince kuşaklı kaselerin*” de bulunması, bu formun Phokaia'da da kullanıldığını göstermesinin yanında başka merkezlerin de bulunabileceğini göstermesi açısından oldukça önemlidir (K.N. 92-94). İ.Ö. 4. yüzyıla tarihlenen bu kaselerin, aynı dönemde seramik üretimi yapan Phokaia'nın yerel üretimi olduğu söylenebilir.

Tez çalışması kapsamında ele alınan siyah firnisli seramiklerin tarihsel dağılımı incelendiğinde, siyah firnisli seramiklerin İ.Ö. 7. yüzyıldan İ.Ö. 2. yüzyıla kadar kullanımı kesintisiz olarak devam etmekte olduğu belirlenmektedir (Grafik 2). Bu seramiklerin, kentin dış ticari ilişkileri ile doğru orantılı olarak, özellikle İ.Ö. 6. ile 4. yüzyıllar arasındaki dönemde yoğun

olarak kullanıldığı görülmektedir. Seramiklerin büyük bir çoğunluğunu açık kap olarak değerlendirilen yiyecek ve içecek formları oluşturmaktadır. Kapalı kap olarak değerlendirilen örneklerin ise, oldukça az olduğu gözlenmektedir (Grafik 3).

Phokaia İsmetpaşa Mahallesi 1056 ada 13 parselde yapılan kazı çalışmalarında ele ge geçen siyah firnisli Attika seramiklerinin gerek sayısal yoğunluğu ve gerekse kap formu repertuarının çok zengin olması, Phokaia'nın dış ticari bağlantılarını ve güçlü ekonomik yapısını göstermektedir. Ayrıca siyah firnisli Attika seramiklerinin yanısıra çok sayıda yerel üretim örneklerin de olması, ithal seramikler dışında Phokaia'da yoğun bir yerel üretimin olduğunu göstermektedir (Grafik 4).

Phokaia ile aynı bölge ve kültürel coğrafya içinde bulunan Smyrna, Klazomenai ve Kyme gibi merkezlerde, siyah firnisli seramiklerin üretimi saptanmış bulunmaktadır. Bu durumda, bazı seramik gruplarının yerel üretiminin kanıtlandığı Phokaia da, ciddi bir yerel üretim merkezi seçeneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca kent içinde, III. Derece Arkeolojik Sit Alanlarında yapılan kazı çalışmalarından da bunu destekler nitelikte veriler gelmektedir. Foça'nın güneyinde, Büyük Deniz yöresinin güneyinde bulunan III. Derece Arkeolojik+Kentsel Sit Alanında, arazi sahibinin yeni yapılaşma istemi üzerine yapılan kazı çalışmalarında; İ.Ö. 7.-6. yüzyıllarda faaliyet gösteren bir seramik atölyesine ait fırın, kil havuzu ve bozuk üretimlerin atıldığı seramik çöplüğü ortaya çıkarılır. Bu atölye, Kuzey İonia ve Aiolis Bölgesinde, Oryantalizan seramik üretiminin varlığını kesin olarak göstermesi açısından oldukça önemlidir⁶²⁰.

⁶²⁰ Özyiğit 2003: 443-444; Okan 2011: 16-17

Ayrıca Foça'nın kuzeyinde ve kent merkezine yakın olan "Megaron Alanında" yapılan kazı çalışmalarında bulunan seramik çöplüğü, Oryantalizan Dönemde başlayan seramik üretiminin, Geç Klasik ve Hellenistik Dönemlerde devam ettiğini göstermektedir⁶²¹. Keza *Pers Mezar Anıtı* yakınında bulunan atölye ve *Maltepe Tümülüsünde* bulunan seramik çöplüğü, Phokaia'nın Hellenistik Dönemde ciddi bir seramik üretim merkezi olduğunu düşündürmektedir⁶²².

Antik Phokaia'nın kuzeyinde ve güneyinde bulunan sit alanlarında yapılan kazı çalışmalarında, Roma Dönemine ait çok sayıda seramik üretim atölyeleri ve bu atölyelere ait seramik çöplükleri de ortaya çıkarılmaktadır. Bu arkeolojik verilerden kentin, Roma Döneminde çok büyük bir seramik üretim merkezi olduğu anlaşılmaktadır⁶²³. Geç Roma Döneminde devam eden seramik üretimi, Phokaia'nın Doğu Terra-Sigillata Grubu'nun en önemli üretim merkezlerinden biri olduğunu göstermektedir⁶²⁴.

Bütün arkeolojik ve tarihsel veriler dikkate alındığında Phokaia'da, İ.Ö. 7. yüzyıldan- Geç Roma Dönemine kadar kesintisiz bir seramik üretiminin ve geleneğinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Buna bağlı olarak, İ.Ö. 7. yüzyılda ortaya çıkan siyah firnisli seramiklerin ithal örneklerinin yanısıra yerel üretimlerinin de yapıldığı ele aldığımız kazı buluntularının ışığında doğrulanmaktadır. Tez çalışması kapsamında incelenen siyah firnisli seramikler içerisinde ithal siyah firnisli Attika seramiklerinin yanında, çok sayıda Attika dışı siyah firnisli seramiklerin de bulunmaktadır. Ayrıca, incelenen siyah firnisli seramiklerin tarihsel yoğunlukları, genel olarak siyah firnisli seramiklerin tarihsel gelişimiyle de paralellik göstermektedir.

⁶²¹ Özyiğit 1996: 8-9; Özyiğit 1997: 770-772; Özyiğit 1999: 51-54

⁶²² Özyiğit 1993: 11-21; Özyiğit 1995: 8-9; Özyiğit 2003: 338-340; Civelek 1994: 29-34

⁶²³ Özyiğit 1990: 137-138; Özyiğit 1991: 102-104; Özyiğit 1992: 5-6; Özyiğit 1996: 8-9; Özyiğit 2000: 39; Özyiğit 2005: 81-82

⁶²⁴ Özyiğit 2008: 401-402

Foça İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel’ de yapılan kazı çalışmaları sonucunda ele geçen siyah firnisli seramiklerin incelendiği bu çalışma, kentteki seramik endüstrisi ve halkın tercihleri hakkında önemli bilgiler sağlamaktadır; kentin dış ilişkilerinin kültürel ve ekonomik boyutunu gözler önüne sermektedir. Phokaia’da birçok sektörü içine alan ve daha geniş kapsamlı bir çalışmanın, siyah firnisli seramiklerin bu kentteki gelişimi ve dağılımı konusunda daha ayrıntılı bilgileri sağlayacağı kesindir. Ancak, bu tez ile yapılan ön-değerlendirme, daha sonraki seramik çalışmalarına bir kaynak oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Rabia; **İzmir Agora Kazısı Siyah Firnisli Seramikleri**, Ege Üniversitesi, 2011

AKURGAL, Ekrem; “Foça Kazıları ve Kyme Sondajları”, **Anatolia I**, 1956, s. 33–37

AKURGAL, Ekrem; **Eski Çağda Ege ve İzmir**, İzmir, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı, 1993.

AKURGAL, Meral; **Korint Seramiği**, İstanbul, Rotary Kulübü Derneği, 1997.

AKURGAL, Ekrem; **Anadolu Uygarlıkları**, 7.bs., İstanbul, Net Turistik A.Ş., 2000.

AKURGAL, Ekrem; **Bir Arkeoloğun Anıları**, 2.bs., Ankara, Türkiye Bilimler Akademisi, 2002.

AKURGAL, Ekrem; **Anadolu Kültür Tarihi**, 16.bs. Ankara, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2003.

ALEXANDRESCU, Petre; “La Ceramique d’Epoque Archaique et Classique (VII-IV s.)”, **Histria**, vol. IV, Bucureşti, Academiei Republicii Socialiste Romania, 1978.

ALKAÇ, Erkan; **Nagidos Antik Kentinin Klasik Dönem Seramiği**, Mersin Üniversitesi, 2006

AMYX, Darrell Arlynn; “The Attic Stelai, Part IV, Varius Smaller Vases”, **Hesperia**, vol. 26, no. 3, 1958, s. 2002-205

AMYX, Darrell Arlynn; "The Attic Stelai, Part III. Vases and other Containers", **Hesperia**, vol. 27, no. 3, 1958, s. 163-254

AMYX, Darrell Arlynn; **Corinthian Vase-Pointing of the Archaic Period Vol. II. Commentary: The Study of Corinthian Vases**, California, 1988

ARIKAN, Zeki; "Felix Sartiaux Kazıları", **Toplumsal Tarih** **156**, 2006, s. 87–89

ARSLAN, Nurettin; **Kelenderis'de Bulunan Karınlı Lekythoslar**, Konya, Selçuk Üniversitesi, 1994.

BAILEY, D. M.; "Some Recent Lamp Acquisitions in the Department of Greek and Roman Antiquities", **BMQ**, vol. 36, 1971–72, s. 101-107.

BAILEY, D. M.; **A Catalogue of the Lamps in the British Museum I: Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps**, London, The British Museum Publications Ltd, 1975.

BEAZLEY, John Davidson; "Some Inscriptions on Vases", **AJA**, vol. 31, no. 3, 1927, s. 345-353

1941 "Some Inscriptions on Vases IV", **AJA**, vol. 45, no. 4, s. 593-602

1943 "Panathenaica", **AJA**, vol. 47, no. 4, 1943, s. 441-465

1940-45 "Miniature Panathenaics", **BSA**, vol. 41, no. 4, s. 10-21

BLACKMAN, David, LENTINI, Maria Costanza; "The Shipsheds of Sicilian Naxos: Research 1998-2001 A Preliminary Report", **BSA**, vol. 98, 2003, s. 387-435.

BLEGEN, Carl W. et al.; "The North Cemetery", **Corinth**, vol. XIII, New

Jersey, 1964.

BLOESCH, Hansjörg; "Stout and Slender in the Late Archaic Period", **JHS**, vol. 71, 1951, s. 29-39

BLONDE, Francine; "Un remlai Thasien du IV. siècle avant Notre ere", **BCH**, vol. 109, no. 1, 1985, s. 281-344.

BOARDMAN, John; "Old Smyrna; The Attic Pottery", **BSA**, vol. 53/54, 1958/59, s. 152-181.

BOARDMAN, John; "The Greek Overseas: The Early Colonies and Trade", **New and Enlaerged Edition: Thames and Hudson**, London, 1980.

BOARDMAN, John; "Al Mina and History", **OxfJA**, vol. 9, 1990, s. 1690-1790.

BOARDMAN, John; **Kırmızı Figürlü Atina Vazoları: Arkaik Dönem**, çev. Gürkan Ergin, İstanbul, Homer Kitapevi, 2002.

BOARDMAN, John; **Siyah Figürlü Atina Vazoları**, çev. Gürkan Ergin, İstanbul, Homer Kitapevi, 2003

BOARDMAN, John, HAYES, John W.; **Excavations at Tocra: The Archaic Deposits I(1963-1965)**, British School of Archaeology at Athens, London, 1966

BOEHLAU, Johannes, SCHEFOLD, Karl; **Larisa am Hermos. Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902-1934, Band III: Die Kleinfunde**, Berlin, 1942.

BOTHMER, Dietrich Von; "Attic Black-Figured Pelikai", **JHS**, vol. 71, 1951, s. 40-47

BOULTER, Cedric; "Pottery of the Mid-Fifty Century from a Well in the Athenian Agora", **Hesperia**, vol. 22, no. 2, 1953, s. 59-115.

BOULTER, Cedric G.; "Graves in Lenormant Street, Athens ", **Hesperia**, vol. 32, no. 2, 1963, s. 113-137.

BRANN, Eva T. H.; "Late Geometric and Protoattic Pottery: Mid 8th to Late 7th Century B. C.", **The Athenian Agora**, vol. VIII, New Jersey, 1962.

BRONEER, Oscar; "Terracotta Lamps", **Corinth**, vol. IV, part. II, Massachusetts, 1930

BRONEER, Oscar; "Investigations at Corinth, 1950", **Hesperia**, vol. 20, no. 3, 1951, s. 291-300

BURROWS, R.M., URE, P.N.; "Excavations at Rhitsona in Boeotia", **JHS**, vol. 29, 1909, s. 308-353.

ANILANMERT, B., RONA, Z.; " Seramik", **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, Cilt. III, 1997, s. 1634-1641.

CAHİLL, Nicholas; "Taş Kule: A Persian Period Tomb near Phokaia", **AJA**, vol. 92, no. 4, 1988, s. 481-501.

CARPENTER, Thomas H.; **Antik Yunan'da Sanat ve Mitoloji**, çev. Bensen B. M. Ünlüoğlu, 2.bs., İstanbul, Homer Kitapevi ve Yayıncılık, 2007.

CATLING, R. W. V., SHIPLEY, D. G. J.; "Messapian Zeus: An Early Sixth-Century Inscribed Cup from Lakonia", **BSA**, vol. 84, 1989, s. 187-200

CİVELEK, Aynur; **Phokaia Kalıp Yapımı Kâseleri**, Ege Üniversitesi, 1994

CLAIRMONT, Christoph; "Greek Pottery from the Near East: II. Black Vases", **Berytus**, vol. XII, 1956-58, s. 1-34.

CLEMENT, Paul A., THORNE, Margaret M. Veogl; "from the West Cemetery at Isthmia", **Hesperia**, vol. 43, no. 4, 1974, s. 401-411

COLDSTREAM, J. N.; "Knossos 1951-61: Classical and Hellenistic Pottery from the Town", **BSA**, vol. 49, 1954, s. 321-351

CONZE, Alexander; "Hermes-Kadmilos", **AM**, vol. XVI, 1891, s. 191-193.

COOK, Robert Manuel; **Greek Painted Pottery**, London: Methuen, 1960

COOK, J. M.; "Old Smyrna: Fourth-Century Black Glaze", **BSA**, vol. 60, 1965, s. 143-153.

CORBETT, Peter E.; "Attic Pottery of the Later Fifth Century from the Athenian Agora", **Hesperia**, vol. 18, no. 4, 1949, s. 298-351.

CORBETT, Peter E.; "Palmette Stamps from an Attic Black-Glaze Workshop", **Hesperia**, vol. 24, no. 3, 1955, s. 172-186

COŞKUN, Gökhan; **Daskyleion Siyah Firnisli Attika Seramikleri**, Ege Üniversitesi, 1999.

COŞKUN, Gökhan; "Daskyleion'da M.Ö. 5. Yüzyıl Siyah Firnisli Attika Seramikleri", **Olba**, vol. X, 2004, s. 89-134, lev. 13-20.

CROWFOOT, J. W. et al.; **The Objects from Samaria**, London, Chiswick Press, 1957.

DALLIK, Gülşah; **Klaros M.Ö.4. Yüzyıl Siyah Firnisli Attika Seramikleri**, Ege Üniversitesi, 2008

DEREBOYLU, Emel, **Daskyleion Hellenistik Devir Seramiği**, Ege Üniversitesi, 1994

DOĞAN, Kenan; **Phokaia Kazıları**, Mersin Üniversitesi, 2007.

DOĞER, Ersin, **Klazomenai Kazısındaki Arkaik Dönem Ticari Amphoralar**, Ege Üniversitesi, 1988.

DOKSANALTI, Ertekin M.; **Knidos Kap Krio Çalışmalarında Bulunan İki Sarnıç ve İçlerinden Çıkan Buluntu Grubu**, Selçuk Üniversitesi, 1997.

DOKSANALTI, Ertekin M.; **Knidos Kap-Krio Kazı Alanı**, Selçuk Üniversitesi, 2006.

DOKSANALTI, Ertekin M.; “Knidos Kap-Krio Çalışmalarında Bulunan Sarnıç Buluntuları: Π Kulplu Kaseler”, **İDOL**, sayı. 34, 2007, s. 28-34

EDWARDS, G. Roger; “Corinthian Hellenistic Pottery”, **Corinth**, vol. VII, part III, New Jersey, 1975.

ER, Yasemin; **Klasik Arkeoloji Sözlüğü**, Ankara, Phoenix Yayınevi, 2006.

ERHAT, Azra; **Mitoloji Sözlüğü**, 16.bs., İstanbul, Remzi Kitapevi, 2008.

ERICKSON, Brice L.; “Aphrati and Kato Syme: Pottery, Continuity and Cult in Late Archaic and Classical Crete”, **Hesperie**, vol. 71, no. 1, 2002, s. 41-90.

FARNSWORTH, Maria, SIMMONS, Ivor; “Coloring Agents For Greek Glazes”, **AJA**, vol. 67, no. 4, 1963, s. 389-396.

GILL, David W. J., TOMLINSON, R. A.; “Two Type B Skyphoi in Birmingham”, **BSA**, vol. 80, 1985, s. 115-118.

GÖRKAY, Kutalmış; **Batı Anadolu'ya Korinth ve Attika Siyah Figür Seramiğinin İthali, Dağılımı ve Değerlendirilmesi**, Ankara Üniversitesi, 1999.

GRAZI, C. De, WILLIAMS II, Charles Kaufman; "Corinth 1976:Forum Southwest", **Hesperia**, vol. 46, no. 1, 1997, s. 40-81

GÜNGÖR, Ümit; **Klazomenai Karantina Adası Sondajı Tabakalanması**, Ege Üniversitesi, 1994.

GÜNGÖR, Eda; **Metropolis Kenti Ada 7 İçerisindeki Konut Seramiği**, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2005.

GÜRLER, Binnur; **Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği**, Ege Üniversitesi, 1994.

GÜRSOY, Emir; **Bayraklı' nın 4. Yüzyıl Siyah Firnisli Keramiği**, Ege Üniversitesi, 1987.

HASDAĞLI, İlkan; **Klazomenai HBP Sektörü M.Ö. 4. Yüzyıl Tabakalarının Değerlendirilmesi**, Ege Üniversitesi, 2003.

HASDAĞLI, İlkan; **Klazomenai HBT Sektörü Klasik Dönem Tabakalarının Değerlendirilmesi**, Ege Üniversitesi, 2010.

HELLSTRÖM, Pontus; **Labraunda vol. II, part. I: Pottery of Classical and Late Date Terracotta Lamps and Glass**, Lund, 1965.

Herodotos; **Herodot Tarihi**, çev: Müntekim Ökmen, İstanbul, Türkiye İşbankası Kültür Yayınları, 2004.

HILL, Dorothy Kent; "The Technique of Greek Metal Vases and Its Bearing on Vase Forms in Metal and Pottery", **AJA**, vol. 51, no. 3, 1947, s. 248-256

HOOD, M. S. F., BOARMAN, John, ANDERSON, J.; "Excavations on the Kofina Ridge, Chios", **BSA**, vol. 49, 1954, s. 123-182

HOWLAND, Richard Hubbard; "Greek Lamps and their Survivals", **The Athenian Agora**, vol. IV, New Jersey, 1958

HÜRMÜZLÜ, Bilge; **Klazomenai'de M.Ö. 7. ve 6. yüzyıl Bezemeli Vazo Formları**, Ege Üniversitesi, 1995

HÜRMÜZLÜ, Bilge, FIRAT, Murat; "Isparta Arkeoloji Müzesi Seramik Koleksiyonu", **AST**, Cilt 1, 2008, s. 273-278

ISLER, H. P.; "Das Archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos", **Samos**, vol. IV, Bonn, 1978

ISLER, H. P.; "Samos: La Ceramica Arcaica", **Diffusion**, 1978, s. 71-84

İREN, Kaan; **Gryneion Antik Nekropolü'ndeki Seramik Malzeme**, İstanbul Üniversitesi, 1993

İREN, Kaan; **Vazo Resimlerinin Işığında Eski Yunan Çömlekçiliği**, İstanbul, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, 2003

JONES, J. E. et al.; "An Attic Country House below the Cave of Pan at Vari", **BSA**, vol. 68, 1973, s. 355-452

KÜÇÜK, Tuncay; **Ege Gübre Kazısı Hellenistik Dönem Seramikleri**, Ege Üniversitesi 2006.

KOÇAK-YALDIR, Aylin; “Daskyleion’da Doğu Yunan ve Doğu Yunan Etkili Seramik İthalatı”, **Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 8, Sayı 15, 2011, s. 85-100.

KOVACSOVICS, Wilfried K.; “ Die Eckterrasse: An Der Graberstrasse Des Kerameikos”, **Kerameikos**, Band: XIV, Dt. Archaolog. Inst., Berlin, 1990

LANG, Mabel, CROSBY, Margaret; “ Weights, Measures and Tokens”, **The Athenian Agora**, vol. X, New Jersey, 1964.

LANGLOTZ, Ernst; “Felix Sartiaux Phokaia-Karte”, **AA**, 1976, s. 480- 481

LANGLOTZ, Ernst; “Phokaia Kolonileri”, **FOÇA**, sayı 4, 2006, s. 10–13.

LÜDORF, Gundula; **Die Lekane, Typologie und chronologie einer Leitform der attischen Gebrauchskeramik des 6.-1. Jahrhunderts v. Chr. Rahden**, Leidorf, 2000.

MACDONALD, Brain R.; “The Emigration of Potters from Athens in the Late Fifth Century B.C. and Its Effect on the Attic Pottery Industry”, **AJA**, vol. 85, no. 2, 1981, s. 159-168

MANSEL, Arif Müfid; **Ege ve Yunan Tarihi**, 7.bs., Ankara, TTK Yayınları, 1999.

McPHEE, Ian; “The Corinth Oinochoe: One and Two Handled Jugs in Ancient Corinth”, **Hesperia**, vol. 74, no. 1, 2005, s. 41-94

MEGAV, H.; “Archaeology in Greece, 1935-1936”, **JHS**, vol. 56, part. 2, 1936, s. 135-158

MENZEL, Heinz; **Antiken Lampen**, Mainz, 1969.

MERİÇ, Aygün Ekin; **Metropolis’de Bulunmuş Batı Yamacı Seramikleri**, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2003

MİLLER, Margaret C.; **Athens and Persia in the Fifth Century B.C.: a study in cultural receptivity**, Cambridge, Cambridge University Press, 1999

MİLLER, Stella G.; “Menon’s Cistern”, **Hesperia**, vol. 43, no. 2, 1974, s. 194-245

MİTSOPOULOS-LEON, Beronika; “Keramik der klassischen und nachklassischen Zeit aus der Elis”, **Keramik aus der Stadt Elis**, 1994, s. 159-173.

MOORE, Mary b., PHİLİPPİDES, Mary Zelia Pease; “Attic Black-Figured Pottery”, **The Athenian Agora**, vol. XXIII, New Jersey, 1986.

NOBLE, Joseph V.; “The Technique of Attic Vase Painting”, **AJA**, vol. 64, no. 4, 1960, s. 307-318.

OSTROGORSKY, Georg; **Bizans Devleti Tarihi**, çev. Fikret Işıltan, Ankara, TTK Yayınları, 1995.

OKAN, Emre; **Phokaia Arkaik Dönem Ticari Amphoraları**, Dokuz Eylül Üniversitesi, 2011.

ÖZAĞAÇLI, Gökhan; **Klazomenai Yüldüztepe Nekropolisinde Ele Geçmiş Lekaneler**, Ege Üniversitesi, 1988.

ÖZBAY, Fikret; **Klazomenai’deki M.ö. 4. Yüzyıl Yerleşimi**, Ege Üniversitesi, 2006.

ÖZKAN, Turhan; **Tenedos Arkaik ve Klasik Nekropolü**, Ege Üniversitesi, 1993

ÖZYİĞİT, Suzan; **Foça: Phokaia**, İzmir, Arkadaş Matbaacılık, 1998.

ÖZYİĞİT, Ömer; “1989 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: I, 1990, s. 127–153

1991 “1990 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, s. 1-22

1992 “1991 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, s. 99–122

1993 “1992 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, s. 11-36

1994 “1993 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XVI. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, s. 425-454

1995 “1994 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, s. 1-26

1996 “1994 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XVII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt II, s. 1-26

1997 “1996 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XIX. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: I, s. 763–793

1999 “1997 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XX. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: II, s. 49–65

2000 “1998 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXI. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: II, s. 33–46

2001 “1999 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: II, s. 1–14

2003 “2000–2001 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXIV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: II, s. 333–350

2004 “2002 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: I, s. 441–452

2005 “2003 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXVI. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: II, s. 43–50

2006 “2004 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXVII. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: II, , s. 73–88

2008 “2007 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları”, **XXX. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: I, s. 387-410

PAMİR, Hatice; “Alalakh’dan Antiokheia’ya Hatay’da kentleşme süreci”, **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 12, 2009, s. 258-288.

POLAT, Gürcan; **Klazomenai 4. Yüzyıl Siyah Firnis Seramiği**, Ege Üniversitesi, 1988.

PEMBERTON, Elizabeth G.; “The Sanctuary of Demeter and Kore: The Greek Pottery”, **Corint**, vol. XVIII, part I, New Jersey, 1989.

PEMBERTON, Elizabeth G.; “Corinthian Black-Glazed Pottery with Incised

and Stamped Decoration”, **Hesperia**, vol. 66, no. 1, 1997, s. 49-97

RISSE, Martha K.; “Corinthian Conventionalizing Pottery”, **Corinth**, vol. VII, part 5, New Jersey, 2001.

ROBERTS, S. R., GLOCK, Alice; “The Stoa Gutter Well a Late Archaic Deposit in the Athenian Agora”, **Hesperia**, vol. 55, no. 1, 1986, s. 1-74

ROBINSON, David M.; **Excavations at Olynthus, Part XIII: Vases Found in 1934 And 1938**, London, Baltimore: The Johns Hopkins Press, 1950

ROBINSON, Henry S.; “Pottery of the Roman Period”, **The Athenian Agora**, vol. V, New Jersey, 1959

ROTHOFF, Susan I.; “The Cistern Systems on the Kolonos Agoraios” **Hesperia**, vol. 52, no. 3, 1983, 257-297

1997 “Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material” **The Athenian Agora**, vol. XXIX, New Jersey,

2002 “West Slope in the East” Cramiques hellenistiques et romaines: Prodiations et diffusion en Mediterranee Orientale(Chypre, Egypte et cote Syro-palaestiniene), **Travaux De La Maison De L'Orient Meditteraneen**, vol. 35, 2002, 97-115

2006 “Hellenistic Pottery The Plain Wares”, **The Athenian Agora**, vol. XXXIII, New Jersey

ROTHOFF, Susan I., OLIVER, Andrew; “The Hellenistic Pottery from Sardis: The Finds Through 1994”, **Archaeological Exploration of Sardis, Monograph 12**, Cambridge, Harvard University Press, 2003.

RUDOLPH, Wolf W.; "Excavations at Porto Cheli and Vicinity, Preliminary Report, III: Excavations at Metochi 1970", **Hesperia**, vol. XLIII, no. 1, 1974, s. 105-131

SALLES, Jean-François; **Kition-Bamboula II: Les Egouts de la Ville Classique**, Paris, Maison De L'orient Mediterranee, 1983.

SARTIAUX, Felix; **De la Nouvele a l'ancienne Phocce**, Paris, 1914

SARTIAUX, Felix; "Note sur l'exploration de l'ancienne Phocce", **Comptes Rendus Acad Inscr. Et Belles Lettes**, 1914, s. 6-13

SARTIAUX, Felix; "Nouvelles recherches sur le site de Phocce", **Comptes Rendus Acad Inscr. Et Belles Lettes**, 1921, s. 119-129

SARTIAUX, Felix; **Eski Foça**, İzmir, 1952

SERDAROĞLU, Ümit; "Foça Kazılarında bulunan Arkeolojik Devir Mimarlık Eserleri", **VI. Türk Tarih Kongresi**, 1967, s. 35- 41

SERDAROĞLU, Ümit, STUPPERICH, Reinhard, SCHWERTHEIM, Elmar; "Ausgrabungen in Assos", **Asia Minor Studien, Band II**, Bonn: Habelt, 1990

SEVİM, Ali, YÜCEL, Yaşar; **Türkiye Tarihi**, Ankara, TTK Yayınları, 1989

SEZGİN, Yusuf; **Arkaik Dönem Doğu Yunan Ticari Amphoraları Sorunu**, Ege Üniversitesi, 2009

SHEAR, T. Leslie; "The Campaing 1935", **AJA**, vol. 5, no. 1, 1935, s. 1-42

SHEAR, T. Leslie; "Discoveries in the Agora in 1939", **AJA**, vol. 43, no. 4, 1939, s. 577-588

SPARKES, Brain A.; “The Greek Kitchen”, **JHS**, vol. 82, 1962, s. 121-137

SPARKES, Brain A., TALCOTT, Lucy; “Black and Plain Pottery of the 6th, 5th and 4th Centuries B.C.”, **The Athenian Agora**, vol. XII, New Jersey, 1970.

Strabon; **Antik Anadolu Coğrafyası**, çev: Adnan Pekman, 4.bs., İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000.

ŞAHİN, Gülseren Kan; **Assos Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri**, Onsekiz Mart Üniversitesi, 2008.

TALCOTT, Lucy; “Attik Black-Glazed Stamped Ware and other Pottery from Fifty Century Well”, **Hesperia**, vol. 4, no. 3, 1935, s. 477-523.

TALCOTT, Lucy; “A Stand signed Euthymides”, **Hesperia**, vol. 5, no. 1, 1936, s. 59-69.

TALCOTT, Lucy; “Vases and Kalos-Names from an Agora Well”, **Hesperia**, vol. 5, no. 3, 1936, s. 333-354

TEKÇAM, Tamay; **Arkeoloji Sözlüğü**, İstanbul, Alfa Yayınevi, 2007.

THOMPSON, Homer A.; “Two Century of Hellenistic Pottery”, **Hesperia**, vol. 3, no. 4, 1934, s. 311-476.

TUGAY, S.; “Phokaia”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, cilt: III, 1997, s. 1468.

TUNA-NÖRLİNG, Yasemin; “Daskyleion I: Die Attische Keramik”, **Arkeoloji Dergisi**, sayı. 6, Ege Üniversitesi, İzmir, 1999

TURAN, Dilek; **Menekşe Çatağı Hellenistik Dönem Seramiği**, Trakya Üniversitesi, 2006

TURAN, Osman; **Selçuklular Zamanında Türkiye**, 5.bs., İstanbul, Ötüken Yayıncılık, 1998.

URE, Annie D.; "Red Figure Cups with Incised and Stamped Decoration I", **JHS**, vol. 56, part 2, 1936, s. 205-215

UTİLİ, Federico; "Die archaische Nekropole von Assos", **Asia Minor Studien**, Band: 31, Habelt: Bonn, 1939

UZUN, Kozan; **Klazomenai Dalgalı Çizgi Bezekli Seramiği**, Ege Üniversitesi, 2007

VANDERPOOL, Eugene; "The Rectagular rock-Cut Shaft", **Hesperia**, vol. 15, no. 4, 1946, s. 265-336

VANDERPOOL, Eugene et al.; "Koroni: A Ptolemaic Camp on the East Coast of Attica", **Hesperia**, vol. 31, no. 1, 1962, s. 26-61

VOİGTLAENDER, W.; "Funde aus der Insula westlich des Buleuterion in Milet", **IstMitt**, vol. 32, 1982, s. 30-173

VRİES, Keith De; "Attic Pottery in the Achaemenid Empire", **AJA**, vol. 81, no. 4, 1977, s. 544-548

YOUNG, Rodney S.; "A Black-Figured Deinos", **Hesperia**, vol. 4, no. 3, 1935, s. 430-441

YOUNG, Rodney S.; "Sepulturae Intra Urbem", **Hesperia**, vol. 20, no. 2,

1951, s. 67-134

YÜCEL, Yaşar; **Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar: Cilt 2**, Ankara, TTK Yayınları, 1991

ZEREN, S. Melike; **Klazomenai'de Ele Geçen M.Ö. 4. Yüzyıl Kap Formları**, Ege Üniversitesi, 2004.

WALTER-KARYDİ, Elena; "Samische Gefäße des 6. Jahrhunderts v. Chr.", **Samos**, vol. VI, Bonn, 1973

WEBSTER, T. B. L.; "Tondo Composition in Archaic and Classical Greek Art", **JHS**, vol. 59, part. 1, 1939, s. 103-123

WEBSTER, T. B. L.; "Greek Vases in the Stanford Museum", **AJA**, vol. 69, no. 1, 1965, s. 63-65

WEINBERG, Gladys Davidson; "Hellenistic Glass Vassels from the Athenian Agora", **Hesperia**, vol. 30, no. 4, 1961, s. 380-392

WEINBERG, Saul S.; "A Cross-Section of Corinthian Antiquities(Excavations of 1940)", **Hesperia**, vol. 17, no. 3, 1948, s. 197-241

WEINBERG, Saul S.; "Corinthian Relief Ware: Pre- Hellenistic Period", **Hesperia**, vol. 23, no. 2, 1954, s. 109-137

WEINBERG, Saul S.; "Terracotta Sculpture at Corinth", **Hesperia**, vol. 26, no. 4, 1957, s. 289-319

Xenophon, **Cyropaedia**, (Çev. MILLER, Walter, 1997, Cambridge: Harvard University Press)

KATALOG

SKYPHOS

Corinth Tipi Skyphos

K.N. 1, Çiz. 1, Şek. 1

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 4.6 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, sert, gri (10 YR 5/1 gray) renkte.

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte mat firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide, yukarı doğru genişleyen konik gövde. Gövdenin korunan kısmı ve kaide rezerve. İç yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Erickson, 2002: fig. 4, no. 11; Risser, 2001: fig. 7, pl. 9, no. 108-110

Tarih : İ.Ö. 570-550

K.N. 2, Çiz. 2, Şek. 1

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 6 cm., **Max.k.H.** 1.75 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte mat firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide, yukarı doğru genişleyen konik gövde. Gövdenin korunan kısmı ve kaide rezerve. İç yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Erickson, 2002: fig. 4, no. 13; Risser, 2001: fig. 7, no. 102; Pemberton, 1989: 175, no. 565; Blegen et al., 1964: pl. 31, no. 200-201

Tarih : İ.Ö. 570-550

K.N. 3, Çiz. 3, Şek. 1

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3-G2 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajın güneyinden gelen seramikler. *1.80-1.68 m.

A.R. 7.4 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, çok soluk kahverengi (10 YR 8/2 very pale brown) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte boyalı.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Aşağıya doğru daralan konik gövde. Dudak altına yerleştirilmiş ve gövdeye dik bağlanan kulp. Kulp üzerinde, tutmayı kolaylaştıran makara şeklinde ilave ek kil. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Rotroff, 1997: fig. 12, pl. 15, no. 157

Tarih : İ.Ö. 325-275

K.N. 4, Çiz. 4, Şek. 2

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3-G2 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.68 m.

K.R. 4.8 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Profilli dışa çekik halka kaide, yukarı doğru genişleyen konik gövde. Kaide, iç ve dış yüzey mat siyah firnis.

Yayın : Rotroff, 1997: fig. 12, pl. 15, no. 161

Tarih : İ.Ö. 275-260

A Tipi(Attika) Skyphos**K.N. 5, Çiz. 5, Şek. 2**

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.20-2.00 m.

A.R. 10 cm., **Max.k.H.** 2 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Düz bir dudak profili, dudak altında yer alan kulp, iç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 342; Robinson, 1950: fig. 197, no. 559; Boulter, 1953: fig. 2, pl. 29, no. 28; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no. 17; Coşkun, 1999: şek. 2-3, çiz. 6, 9

Tarih : İ.Ö. 475-450

K.N. 6, Çiz. 6, Şek. 2

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F4-G4 Kareleri, 15 No.lu Sondajın yakınında bulunan duvarların yanından gelen seramikler. *1.75-1.55 m.

K.R. 7 cm., **Max.k.H.** 0.8 cm.

Hamur: Kum, kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide. Yukarı doğru genişleyen konik gövde. Gövdenin korunan kısmı ve kaide rezerve. İç yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Robinson, 1950: fig. 197, no. 559

Tarih : İ.Ö. 460-50

K.N. 7, Çiz. 7, Şek. 3

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

K.R. 5.1 cm., **Max.k.H.** 1.3 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide. Yukarı doğru genişleyen konik gövde. Gövdenin korunan kısmı ve kaide rezerve. İç yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Robinson, 1950: fig. 197, no. 559; Mitsopoulos-Leon, 1994: taf. 92, no. 18

Tarih : İ.Ö. 460-50

K.N. 8, Çiz. 8, Şek. 3

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

K.R. 6 cm., **Max.k.H.** 2.6 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2.5 YR 7/6 light red) renkte

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Torus şeklinde dışa çekik halka kaide ve yukarı doğru genişleyen konik gövde. Oturma düzlemi ve alt kısım rezerve. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 342; Robinson, 1950: fig. 201, no. 588; Boulter, 1953: fig. 2, pl. 29, no. 28; Coşkun, 1999: şek. 5, çiz. 15

Tarih : İ.Ö. 425-400

K.N. 9, Çiz. 9, Şek. 3

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.20-2.00 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 3 cm.,

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : Dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli. Dış yüzeyde, kaidenin alt kısmında siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli bant. İç yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Basık küçük bir kaide, üst kısma doğru giderek genişleyen gövde. Ağız kısmı korunmamış. Gövde üzerinde, firnisli

ve rezerve paralel bant. Kabin altında bir kalın, bir de ince iki siyah firnisli bant bezeme.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 16, fig. 4, no. 349; Blackman, Lentini, 2003: 415, fig. 4, no. 11-17; Corbett, 1949: fig. 1, no. 138; Robinson, 1950: fig. 199, no. 595; Broneer, 1951: pl. 93, no. d; Hasdağlı, 2010: şek. 46, no. Sky 1; Dallık, 2009: şek. 1, no. 3; Alkaç, 2006: kat. no. 35; Küçük, 2006: şek. 1, no. 2; Coşkun, 1999: şek. 6, çiz. 16; Gürsoy, 1987: şek. 27, no. 135

Tarih : İ.Ö. 400-375

K.N. 10, Çiz. 10, Şek. 4

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F3-G3 Kareleri, 15 No.lu Sondajın doğusu, yeni çıkan duvarın güneyinden gelen seramikler. *1.88-1.68 m.

A.R. 11.1 cm., **Max.k.H.** 4.45 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Dışa çekik dudak profili. Dudak altına yerleştirilmiş kulp. Dudaktan gövdeye geçişte dinlenme yüzeyi ve “S” profilili gövde. Kaideye doğru daralan gövde yapısı. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 349; Blackman, Lentini, 2003: 415, fig. 4, no. 11-17; Corbett, 1949: fig. 1, no. 139; Robinson, 1950: fig. 199, no. 595; Broneer, 1951: pl. 93, no. d; Dallık, 2009: şek. 1, no. 3; Alkaç, 2006: kat. no. 35; Coşkun, 1999: şek. 3, no. 10; Gürsoy, 1987: şek. 26, no. 134

Tarih : İ.Ö. 400-375

B Tipi Skyphos

K.N. 11, Çiz. 11, Şek. 4

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3-G2 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajın güneyinden gelen seramikler. *1.80-1.68 m.

A.R. 12.8 cm., **Max.k.H.** 4.1 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik dudak profili. Dudaktan gövdeye doğru genişleyen, gövdeden kaideye doğru daralan dışbükey profilili gövde yapısı. Dış yüzeyde iki tane yiv. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 361; Robinson, 1950: fig. 199, no. 574; Boulter, 1953: pl. 29, no. 23; Corbett, 1949: fig. 2, pl. 85, no. 27; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no. 18; Coşkun, 1999: şek. 7, çiz. 20

Tarih : İ.Ö. 480-450

K.N. 12, Çiz. 12, Şek. 4

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F3-G3 Kareleri, 15 No.lu Sondajın doğusu, yeni çıkan duvarın güneyinden gelen seramikler. *1.88-1.68 m.

A.R. 11.7 cm., **Max.k.H.** 3.15 cm.

Hamur: Mika katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 6/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kahverengi (7,5 Y 3/3 dark brown) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik dudak profili. Dudaktan gövdeye doğru genişleyen, gövdeden kaideye doğru daralan dışbükey profilili gövde yapısı. Dış yüzeyde iki tane yiv. Rezerve bırakılmış iki bant bezeme. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 361; Robinson, 1950: fig. 199, no. 574; Corbett, 1949: fig. 2, pl. 85, no. 27; Boulter, 1953: pl. 29, no. 24; Coşkun, 1999: şek. 7, çiz. 20

Tarih : İ.Ö. 470-450

K.N. 13, Çiz. 13, Şek. 5

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güney genişlemesinden ve kanalın kuzeyinden gelen seramikler. *2.10-1.80 m.

K.R. 4.6 cm., **Max.k.H.** 1.5 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (7,5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik profilli kaide yapısı. Yukarı doğru genişleyen konik gövde. Kaidenin oturma düzlemi rezerve. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Robinson, 1950: fig. 197, no. 569; Zeren, 2004: şek. 57, çiz. 156

Tarih : İ.Ö. 460-450

CUP-SKYPHOS

Erken Cup-Skyphos

K.N. 14, Çiz. 14, Şek. 5

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

K.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 1.2 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve ayak parçası. Yuvarlatılmış oturma düzlemi ve ayak. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 25, no. 575; Roberts, Glock, 1986: fig. 14,16, no. 36,44; Özer, 1998: şek. 3, no. 22

Tarih : İ.Ö. 6. yüzyıl - 5. yüzyıl başı

K.N. 15, Çiz. 15, Şek. 5

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

K.R. 6.5 cm., **Max.k.H.** 1.35 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Yuvarlatılmış kaide yapısı. Dışa açılan konik gövde. Kaide ve gövde geçişinde rezerve bant. Oturma düzlemi ve kaide

emberinin altı rezerve. Kabin i ve dış yüzeyi ile kaide çemberinin i ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 25, no. 568; Roberts, Glock, 1986: fig. 14,16, no. 36,44

Tarih : İ.Ö. ~500

K.N. 16, iz. 16, ek. 5

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

A.R. 11.8 cm., **Max.k.H.** 1.6 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte

Boya : İ ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik ağız kenarı. Dudaktan gövdeye geçiş içbükey profilli. Kaideye doğru daralan konik gövde yapısı. İ ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 569; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 91, no. 9; Hasdağlı, 2010: şek. 25, no. İCS 8; Coşkun, 1999: şek. 25, no. 75-76

Tarih : İ.Ö. 500-480

K.N. 17, iz. 17, ek. 6

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

A.R. 10.8 cm., **Max.k.H.** 1.7 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 5/1 gray) renkte

Boya : İ ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik dudak profili. Dudaktan gövdeye geçişte dinlenme yüzeyi. Kaideye doğru daralan konik gövde yapısı. İ ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 569; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 91, no. 10; Coşkun, 1999: şek. 25, no. 75-76

Tarih : İ.Ö. 500-450

İnce Ağız Kenarlı Cup-Skyphos

K.N. 18, Çiz. 18, Şek. 6

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 No.lu Sondajın güneyinden gelen seramikler (kanal üstünden ve yanından). *2.10-1.80 m.

A.R. 15 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte mat firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İnce cidarlı ağız kenarı. Aşağıya doğru daralarak inen konik gövde, gövdenin iç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 593; Pemberton, 1997: fig. 7, no. 73(475-50); Hasdağlı, 2010: şek. 17, no. İCS 3(5.yy sonu)

Tarih : İ.Ö. 425-400

Kalın Ağız Kenarlı Cup-Skyphos

K.N. 19, Çiz. 19, Şek. 6

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Mikalı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tarih: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve profilli halka kaide. İç yüzeyde, tondosunda bir sıra yumurta dizisi altında palmet bezemesi. Kaide altında iki ince bant bezeme arasında kalın bant bezeme. İç ve dış yüzey parlak siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig.6, no. 617; Alkaç, 2006: kat. no. 46; Zeren, 2004: şek. 57, no. 155

Tarih : İ.Ö. 425-400

K.N. 20, Çiz. 20, Şek. 7

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

K.R. 5.4 cm., **Max.k.H.** 3.6 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, pembemsi beyaz (7,5 YR 8/2 pinkish white) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı. Kaide altı rezerve bırakılmış. Tondosunda bezemesi var.

Tarih: Büyük kısmı korunmuş kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve profilli halka kaide. Tondoda bir çember sırasının çevrelediği üç tane dil motifi. Rezerve kaide altı. İç ve dış yüzey parlak siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Blonde, 1985: fig. 14, no. 112; Pemberton, 1997: fig. 5, no. 53; Zeren, 2004: şek. 59, no. 162; Özbay, 2006: 104, 1. yapı evresi; 367, 2B evresi taban altı dolgusu.

Tarih : İ.Ö. 5. yüzyıl sonu- 4. yüzyıl başı.

K.N. 21, Çiz. 21, Şek. 7

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

K.R. 6 cm., **Max.k.H.** 1.5 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık sarımsı kahverengi (10 YR 6/4 light yellowish brown) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve profilli halka kaide. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Blonde, 1985: fig. 14, no. 107; Pemberton, 1997: fig. 5, no. 55; Dallık, 2009: şek. 12, no. 40; Alkaç, 2006: kat. no. 46; Zeren, 2004: şek. 58, no. 158; Özbay, 2006: 246, 1. yapı evresi; 410, K alanı.

Tarih : İ.Ö. 5. yüzyıl sonu- 4. yüzyıl başı.

K.N. 22, Çiz. 22, Şek. 7

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

A.R. 13.6 cm., **Max.k.H.** 1.9 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarı. Dudaktan boyuna keskin geçiş. Omuza doğru hafif daralan boyun yapısı. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 1; Blonde, 1983: fig. 14, no. 107; Hasdağlı, 2010: şek. 17, no. KCS 1; Zeren, 2004: şek. 57, no. 155; Coşkun, 1999: şek. 27, no. 81; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 88; Özbay, 2006: 159, 2B evresi; 280, 2B evresi taş döşeme üzeri

Tarih : İ.Ö. 410-390

K.N. 23, Çiz. 23, Şek. 8

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.20-2.00 m.

A.R. 11.6 cm., **Max.k.H.** 3.3 cm.

Hamur: Az mikalı, sert, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte parlak firnisli.

Tanım: Ağız kenarı ve gövde parçası. Dışa çekik kalınlaştırılmış ağız kenarı. Kalın ağız kenarından gövdeye sert geçiş ve bant şeklinde yiv. Kaideye doğru daralarak inen konik gövde. İç yüzeyde gövdeden dudağa geçişte oluşturulmuş set. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 1; Pemberton, 1997: fig. 5, no. 52; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 35; Zeren, 2004: şek. 57, çiz. 156; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 87

Tarih : İ.Ö. 410-390

K.N. 24, Çiz. 24, Şek. 8

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

A.R. 12.3cm., **Max.k.H.** 3.95 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, yumuşak, gri (10 YR 6/1 gray) renkte

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız kenarı ve gövde parçası. Dışa çıkıntı yapan kalınlaştırılmış ağız kenarı. Kalın ağız kenarından gövdeye sert geçiş. Dışbükey profilli gövde. Dış yüzey rezerve. İç yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 23, no. KCS 44; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 40

Tarih : İ.Ö. 410-380

K.N. 25, Çiz. 25, Şek. 8

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

A.R. 11.2 cm., **Max.k.H.** 3.15 cm.,

Hamur: Katkisız, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Yüksek ve ince yastık formunda dışa çekik ağız kenarı. Dudaktan gövdeye geçiş içbükey profilli. Kaideye doğru daralan konik gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Pemberton, 1997: fig. 6; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 32; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 42; Coşkun, 1999: şek. 27, no. 81; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 90; Özbay, 2006: 192, 2B evresi düzlemi altı

Tarih : İ.Ö. 410-380

K.N. 26, Çiz. 26, Şek. 9

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

A.R. 9.8 cm., **Max.k.H.** 3.2 cm.,

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik ağız kenarı. Dudaktan gövdeye geçiş içbükey profilli. Kaideye doğru daralan konik gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Pemberton, 1997: fig. 6; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 38; Dallık, 2009: şek. 11, no. 38; Alkaç, 2006: kat. no. 40; Zeren, 2004: şek. 58, no. 159; Gürsoy, 1987: şek. 18, no. 94; Özbay, 2006: 182, 2B evresi taban altı

Tarih : İ.Ö. 410-380

K.N. 27, Çiz. 27, Şek. 9

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E2 Karesi, 4 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.44-1.94 m.

A.R. 8 cm., **Max.k.H.** 2.2 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız kenarı ve gövde parçası. Dışa çıkıntı yapan kalınlaştırılmış ağız kenarı. Aşağı doğru inen konik gövde ve kalın cidar. Dudaktan boyuna sert geçiş. İç ve dış yüzey siyah firnisli.

Yayın : Cook, 1965: fig. 1, no. 2; Pemberton, 1997: fig. 15c; Alkaç, 2006: kat. no. 41; Zeren, 2004: şek. 57, çiz. 156; Özbay, 2006: 96, 2B evresi tabanı altı; 279, 2A evresi

Tarih : İ.Ö. 410-380

K.N. 28, Çiz. 28, Şek. 9

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

Max.k.H. 2.45 cm., **A.R.** 10.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, sert, kırmızımsı sarı (7,5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte parlak firnisli.

Tanım: Ağız kenarı ve gövde parçası. Dışa çıkıntı yapan kalınlaştırılmış ağız kenarı. Aşağı doğru inen konik gövde ve kalın cidar. Dudaktan boyuna yumuşak geçiş. İç ve dış yüzey siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Cook, 1965: fig. 1, no. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 35; Dallık, 2009: şek. 11, no. 38; Alkaç, 2006: kat. no. 41; Gürsoy, 1987: şek. 18, no. 93-94; Özbay, 2006: 182, 2B evresi tabanı altı

Tarih : İ.Ö. 400-375

K.N. 29, Çiz. 29, Şek. 10

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

A.R. 11.6 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.,

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız kenarı ve gövde parçası. Dışa çıkıntı yapan kalınlaştırılmış ağız kenarı. Aşağı doğru inen konik gövde ve kalın cidar. Dudaktan boyuna sert geçiş. İç ve dış yüzey siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 621; Pemberton, 1997: fig. 6, 15c; Hasdağlı, 2010: şek. 22, no. KCS 35; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 41; Gürsoy, 1987: şek. 17, no. 90; Özbay, 2006: 96, 2B evresi tabanı altı; 107, 2A evresi tabanı; 182, 2B evresi tabanı altı; 279, 2A evresi

Tarih : İ.Ö. 400-375

K.N. 30, Çiz. 30, Şek. 10

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E2 Karesi, 4 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.44-1.94 m.

A.R. 7 cm., **Max.k.H.** 2 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik dudak profili. Dudaktan gövdeye geçişte dinlenme yüzeyi. Kaideye doğru daralan konik gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Pemberton, 1997: fig. 6; Dallık, 2009: şek. 11, no. 37; Alkaç, 2006: kat. no. 40; Özbay, 2006: 182, 2B evresi taban altı; Hasdağlı, 2010: şek. 25, no. İCS 8

Tarih : İ.Ö. 400-375

KANTHAROS

Erken Tip

K.N. 31, Çiz. 31, Şek. 10

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F6 Karesi, 23 no.lu sondajdan gelen seramikler, *1.70-1.50 m.,

K.R. 7.2 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. İki yiv ile profillendirilen dışa çekik halka kaide. Dışbükey profilli ve firnis bantlar ile bezenen kaide çemberi. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 27, 47, fig. 7, no. 633

Tarih : İ.Ö. 450-425

K.N. 32, Çiz. 32, Şek. 11

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 no.lu sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

K.R. 5.3 cm., **Max.k.H.** 0.9 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : Dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaide. Dışbükey profilli kaide çemberi. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 630; Coşkun, 2004: lev. 17, fig. 5, no. 48

Tarih : İ.Ö. ~420

İnce Ağız Kenarlı

K.N. 33, Çiz. 33, Şek. 11

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6-E7 Kareleri, 20 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde ele geçen duvarın üstünden ve yanından gelen seramikler. *1.75-1.65 m.

A.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 1.5 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, sarımsı kırmızı (5 YR 5/8 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız, kulp ve boyun parçası. Dışa çekik ince ağız kenarı ve içbükey profilli boyun. Ağız kenarından gövdeye dik inen mahmuzlu kulplar. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 707; Cook, 1965: pl. 45, a: 44, fig. 3; Rotroff, 1997: pl. 1, fig. 4, no. 7; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 30; Crowfoot et al., 1957: fig. 46, no. 4; Miller, 1974: pl. 30, no. 7; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513A; Aktaş, 2011: çiz. 23, no. 81; Zeren, 2004: şek. 77, no. 216; Gürsoy, 1987: şek. 23, çiz. 123;

Tarih : İ.Ö. 375-350

K.N. 34, Çiz. 34, Şek. 11

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.40-2.20 m.

A.R. 6.7 cm., **Max.k.H.** 3.45 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, sert, açık sarımsı kahverengi (10 YR 6/4 light yellowish brown) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve boyun parçası. Dışa çekik ince ağız kenarı ve içbükey profilli boyun. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 708; Cook, 1965: pl. 45, a: 44, fig. 3; Rotroff, 1997: pl. 1, fig. 4, no. 11; Miller, 1974: pl. 30, no. 8; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513A; Aktaş, 2011: çiz. 25, no. 82; Zeren, 2004: şek. 77, no. 216; Gürsoy, 1987: şek. 20, çiz. 115

Tarih : İ.Ö. ~350

K.N. 35, Çiz. 35, Şek. 12

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

K.R. 5 cm., **Max.k.H.** 1.75 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızımsı sarı (2,5 YR 7/4 light reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide parçası. Konik ve yüksek kaide üzerinde torus şekilli plastik yiv. Dışbükey profilli oturma düzlemi. Kaidenin iç ve dış yüzeyi ile oturma düzlemi parlak siyah firnisli.

Yayın : Özyiğit, 1999: çiz. 2; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 30; Hasdağlı, 2010: şek. 31, no. K18; Crowfoot et al., 1957: fig. 46, no. 9; Miller, 1974: pl. 30, no. 7; Aktaş, 2011: çiz. 22, no. 77; Gürsoy, 1987: şek. 21, çiz. 118;

Tarih : İ.Ö. 375-340

K.N. 36, Çiz. 36, Şek. 12

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.08-1.75 m.

K.R. 4.8 cm., **Max.k.H.** 2.7 cm.

Hamur: Mikalı, kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. firnisli. Konik ve yüksek kaide üzerinde torus şekilli plastik yiv. Düz ve rezerve oturma düzlemi. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 708; Rotroff, 1997: pl. 1, fig. 4, no. 11; Aktaş, 2011: çiz. 21, no. 74; Gürsoy, 1987: şek. 22, çiz. 120; Zeren, 2004: şek. 80, no. 224

Tarih : İ.Ö. ~350

Kalın Ağız Kenarlı

K.N. 37, Çiz. 37, Şek. 12

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, C7-C8 Kareleri, 11 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.40-1.00 m.

K.R. 3.6 cm., **Max.k.H.** 2.9 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Alçak sahte halka kaideye ve içbükey kaide çemberi. Küresel gövdenin dış yüzeyinde kazıma derin yivler. Oturma düzleminden dışbükey profilli küresel gövdeye geçişte içbükey profilli yiv. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Robinson, 1950: pl.192, no. 522A; Alexandrecu, 1978: pl. 66, no. 568

Tarih : İ.Ö. 375-350

K.N. 38, Çiz. 38, Şek. 13

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.50 m.

A.R. 10.6 cm., **Max.k.H.** 4.4 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte parlak firnisli.

Tanım: Ağız, boyun, kulp ve gövde parçası. Dışa sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarı. Ağız kenarına paralel çıkan, aşağıya doğru dönerek devam eden ve

boyun ile gövdenin birleşim yerinin altından gövdeye bağlanan mahmuzlu dikey kulplar. Keskin bir açı ile birleşen içbükey profilli boyun ile dışbükey profilli gövde. İç ve dış yüzey ile kulplar parlak siyah firnislidir

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, fig. 7, no. 700; Rotroff, 1997: pl. 5, fig. 6, no. 43; Kovacsovics, 1990: abb. 77, no. 12; Hellström, 1965: pl. 33, no. 57; Robinson, 1950: pl. 192, no. 515; Gürsoy, 1989: şek. 24, no. 127

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 39, Çiz. 39, Şek. 13

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

A.R. 12.4 cm., **Max.k.H.** 3.3 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve boyun parçası. Dışa sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarı ve içbükey profilli boyun. Boyundan gövdeye sert geçiş. İç yüzey parlak siyah firnisli. Dış yüzey kahverengi, kırmızı ve siyah renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 700; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 31; Rotroff, 1997: pl. 4, fig. 6, no. 37; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513; Crowfoot et al., 1957: fig. 46, no. 2; Dallık, 2009: şek. 20, çiz. 68; Zeren, 2004: şek. 78, çiz. 219; Coşkun, 1999: şek. 30, çiz. 93; Gürsoy, 1987: şek. 24, çiz. 127

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 40, Çiz. 40, Şek. 14

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

A.R. 8.3 cm., **Max.k.H.** 2.5 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, sert, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve boyun parçası. Dışa sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarı ve içbükey profilli boyun. İç ve dış yüzeyi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, fig. 7, no. 704; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 4, no. 5; Rotroff, 1997: pl. 11, fig. 10, no. 116; Robinson, 1950: pl. 191, no. 518; Alkaç, 2006: K. No. 48

Tarih : İ.Ö. 320-310

K.N. 41, Çiz. 41, Şek. 14

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinden gelen seramikler. *1.78-1.58 m.

K.R. 5 cm., **Max.k.H.** 2.5 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (10 R 6/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzey, dış yüzey ve kaidenin altı çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dış yüzeyi torus şeklinde plastik bir yiv ile profilli olan konik ve yüksek kaide. Konik kaideden gövdeye sert bir geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 704; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 31; Rotroff, 1997: pl. 3, fig. 5, no. 25; Robinson, 1950: pl. 189, no. 506; Aktaş, 2011: çiz. 21, no. 70

Tarih : İ.Ö. 320-310

K.N. 42, Çiz. 42, Şek. 14

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güney genişlemesinden ve kanalın kuzeyinden gelen seramikler. *2.10-1.80 m.

K.R. 5.4 cm., **Max.k.H.** 2.1 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, sarımsı kırmızı (5YR 5/8 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik profilli halka kaide. Kaidenin dış yüzeyinde sıg plastik bir yiv. Kaide çemberinde konik çıkıntı. Kaideden

gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi kahverengi-gri renkte firnisli.

Yayın : Rotroff, 1997: pl. 22, fig. 16, no. 242; Rotroff, 1991: pl. 32, fig. 12, no. 64; Pemberton, 1989: pl.46, fig. 10, no. 436; Özyiğit, 1999: çiz. 4; Aktaş, 2011: çiz. 22, no. 79-80; Gürsoy, 1987: şek. 23, no. 125

Tarih : İ.Ö. 250-225

K.N. 43, Çiz. 43, Şek. 15

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2. 60-2.30 m.

K.R. 9 cm., **Max.k.H.** 1.8 cm.

Hamur: Kum, kalsit ve mika katkılı, sert, koyu gri (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 3/4 dark reddish brown) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve dışbükey profilli halka kaide. Kaide çemberinde konik çıkıntı. Halka kaideden gövdeye içbükey profil geçiş. Kaide çemberi mat siyah firnisli. İç ve dış yüzey kahverengi-mat siyah renkte firnisli.

Yayın : Rotroff, 1997: pl. 23, fig. 16, no. 249

Tarih : İ.Ö. 250-225

CUP-KANTHAROS

İnce Ağız Kenarlı

Standart tip

K.N. 44, Çiz. 44, Şek. 15

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 6 cm., **Max.k.H.** 1.7 cm.

Hamur: Kum katkılı, sert, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzey, dış yüzey ve kaidenin alt kısmı siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Yüksek ve toruslu dışbükey profilli ince kaide. Oturma düzleminde bir yiv. İç yüzeyi merkezde iki tane küçük kazıma çember ve birbirine yaylar ile bağlanmış üç tane palmet. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 7, no. 672, 652; Rudolph, 1970: fig. 4, no. 32; Robinson, 1950: pl. 189, no. 517; Miller, 1974: pl. 30. no. 11; Hasdağlı, 2010: şek. 30, no. CK13; Dallık, 2009: şek. 18, no. 61; Zeren, 2004: şek. 78, no. 217

Tarih : İ.Ö. 375-350

K.N. 45, Çiz. 45, Şek. 16

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinden gelen seramikler. *1.78-1.58 m.

A.R. 7.8 cm., **Max.k.H.** 4.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, sert, sarımsı kırmızı (5 YR 5/6 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik ince ağız kenarı ve içbükey profilli yüksek boyun. İçbükey profilli boyundan, dışbükey profilli gövdeye sert geçiş. İç ve dış yüzeyi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 676; Miller, 1974: pl. 30, no. 7; Robinson, 1950: pl. 185, no. 513A; Dallık, 2009: şek. 19, no. 63

Tarih : İ.Ö. ~325

Kase Şeklinde

K.N. 46, Çiz. 46, Şek. 16

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.50 m.

K.R. 4.3 cm., **Max.k.H.** 1.9 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 6/1 gray) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide parçası. Toruslu dışbükey profilli konik kaide. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli. Oturma düzlemi rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 690; Robinson, 1950: pl. 187, no. 501; Gürsoy, 1987: şek. 21, çiz. 118

Tarih : İ.Ö. 325-310

K.N. 47, Çiz. 47, Şek. 16

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3, G2-G3 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajların güneyinden ve duvarların yanından gelen seramikler. *1.78-1.70 m.

K.R. 4.8 cm., **Max.k.H.** 4.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte ve açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kase şeklinde gövde, yüksek ayak ve dışbükey profilli kaide. Oturma düzleminden dışbükey kaidenin üst yüzeyine geçişte kazıma yiv. Dışbükey kaideden ayak profiline içbükey geçiş. İki parçadan oluşan ayak profilinde bir set. Ayak profilinden konik gövdeye içbükey geçiş. Rezerve konik kaide çemberi. İç ve dış yüzey ile kaidenin dış yüzeyi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 29, no. 722-723; Rotroff, 1997: pl. 13, fig. 11, no. 141-142; Miller, 1974: pl. 30, no. 15; Thompson, 1934: fig. 5, no. A32

Tarih : İ.Ö. 325-300

Kalın Ağız Kenarlı

Standart tip

K.N. 48, Çiz. 48, Şek. 17

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F4-G4 Kareleri, 15 No.lu Sondajın yakınında bulunan duvarların yanından gelen seramikler. *1.75-1.55 m.

A.R. 11 cm., **Max.k.H.** 1.9 cm.

Hamur: Katkısız, sert, gri (10 YR 6/1 gray) renkte.

Boya : İç yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black), dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik ve sarkık kalın ağız kenarı. Ağız kenarından boyuna içbükey geçiş. İç yüzey parlak siyah firnisli. Dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 648; Robinson, 1950: pl. 191, no. 521; Hasdağlı, 2010: şek. 29, no. CK 2; Özbay, 2006: 259, 2B evresi taş döşeme altı; Zeren, 2004: şek. 79, no. 222; Coşkun, 1999: şek. 28, no. 85

Tarih : İ.Ö. 390-380

K.N. 49, Çiz. 49, Şek. 17

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

K.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 1.7 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli ve toruslu yüksek halka kaide. Kaide altında, ayak çemberinden gövdeye açılı bir geçiş. İç yüzeyde iki bağımsız palmetten oluşan baskı bezeme. Firnis bantlar ile bezemeli rezerve kaide çemberi. İç ve dış yüzey ile ayak çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 56, fig. 6, no. 648; Robinson, 1950: pl. 185, no. 499; Zeren, 2004: şek. 81, çiz. 226

Tarih : İ.Ö. 390-380

K.N. 50, Çiz. 50, Şek. 17

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.00-0.90 m.

K.R. 4.8 cm., **Max.k.H.** 2 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (7,5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli, toruslu ve dışa çekik yüksek halka kaide. Kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey geçiş. İç yüzeyinde, birbirine yaylar ile bağlı iki tane palmet yaprağı. Rezerve kaide çemberi. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 7, no. 661; Alexandrescu, 1978: fig. 14, no. 583; Rudolph, 1974: fig. 4, no. 31; Young, 1951: pl. 50 B, no. 2-4; Robinson, 1950: pl. 189, no. 506; Zeren, 2004: şek. 81, çiz. 227

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 51, Çiz. 51, Şek. 18

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3, G2-G3 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajların güneyinden ve duvarların yanından gelen seramikler. *1.78-1.70 m.

K.R. 5.7 cm., **Max.k.H.** 2.9 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 6/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzey kırmızı (10 R 5/8 red) renkte boyalı, dış yüzey çok koyu gri(mat siyah) (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Toruslu ve yüksek konik kaide. Konik kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey geçiş. İç yüzey kırmızı-kahverengi renkte firnisli. Dış yüzey koyu gri renkte mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 7, no. 661; Robinson, 1950: pl. 187, no. 504; Aktaş, 2011: çiz. 21, no. 72

Tarih : İ.Ö. 350-25

Küresel Gövdeli Cup-Kantharos

K.N. 52, Çiz. 52, Şek. 18

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.58-1.28 m.

A.R. 7.8 cm., **Max.k.H.** 2.5 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve boyun parçası. Dışa sarkık ve kalınlaştırılmış ağız kenarı. Kısa ve içbükey profilli boyun. Boyundan küresel gövdeye sert geçiş. İç ve dış yüzey koyu gri renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 7, no. 667; Robinson, 1950: pl. 191, no. 521;

Tarih : İ.Ö. 375-350

K.N. 53, Çiz. 53, Şek. 18

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F3-G3 Kareleri, 15 No.lu Sondajın doğusu, yeni çıkan duvarın güneyinden gelen seramikler. *1.88-1.68 m.

A.R. 8.4 cm., **Max.k.H.** 2.5 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, açık kırmızı (5 YR 6/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve boyun parçası. Dışa çekik ve sarkık kalınlaştırılmış ağız kenarı. Ağız kenarından boyuna içbükey geçiş. Uzun ve düz boyun. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 28, fig. 6, no. 667; Robinson, 1950: pl. 191, no. 520; Coşkun, 2006: fig. 1, no. 13; Dallık, 2009: şek. 16, no. 54; Zeren, 2004: şek. 79, no. 223

Tarih : İ.Ö. 375-350

KYLİKS

İonia Kyliksi

K.N. 54, Çiz. 54, Şek. 19

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

A.R. 10 cm., **Max.k.H.** 2.1 cm.

Hamur: Mika katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli. Ayrıca ağızdan gövdeye geçiş yerinde kırmızı (10 R 4/6 red) firnisli bant var.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Kısa, dışa çekik ve kalın cidarlı ağız kenarı. Ağızdan gövdeye sert bir geçiş ve dirsek profilli boyun yapısı. İç ve dış ağız kenarı bant şeklinde parlak siyah firnisli. Ağızdan gövdeye geçiş yerinde kırmızı firnisli bant.

Yayın : Utili, 1999: abb. 5, no. 97; Brann, 1962: lev. 8, no. 147-148; Alexandrescu, 1978: fig. 30, no. 743, 748; Erickson, 2002: fig. 3, no. 7; Weinberg, 1948: pl. 80-81, no. 38-39; Hürmüzlü, 1995: lev. 47, no. 169-170; Hürmüzlü, Fırat, 2008: 276, res. 1; Koçak-Yaldır, 2011: res. 1, no. A17; Boardman, Hayes, 1966: fig. 55, no. 1197; Isler, 1978: lev. 27, no. 24-25; Walter-Karydi, 1973: lev. 41, no. 333

Tarih : İ.Ö. 7. yüzyıl sonu, 6. yüzyıl başı

K.N. 55, Çiz. 55, Şek. 19

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.70-1.40 m.

A.R. 13.8 cm., **Max.k.H.** 3.05 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzeyde çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı kalın bant bezeme.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik ve yüksek ağız kenarı. Ağız kenarından gövdeye sert geçiş. Dışbükey profilli küresel gövde. İç yüzeyde dudak-gövde geçişinde mat siyah firnisli kalın bant. Dış yüzey rezerve.

Yayın : Utili, 1999: abb. 4, no. 65; Isler, 1978: lev. 38, no. 538; Walter-Karydi, 1973: fig. 26, no. a3; Alexandrescu, 1978: fig. 30, no. 743, 748; Clement, Thorne, 1974: pl. 86, fig. 5, no. 15; Blegen et al., 1964: fig. 21, no. 198: 1; Boardman, 1958-59: fig. 7, no. 26; Catling, Shipley, 1989: pl. 37, fig. 1, no. c; Erickson, 2002: fig. 3, no. 8; Hürmüzlü, 1995: lev. 47, no. 173; Koçak-Yaldır, 2011: res. 1, no. A16

Tarih : İ.Ö. 575-550

C Tipi İçbükey Dudaklı Kyliks

K.N. 56, Çiz. 56, Şek. 19

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.58-1.28 m.

K.R. 7.4 cm., **Max.k.H.** 1.1 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey parlak siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide parçası. Dışbükey profilli kaidenin üst yüzeyi düz profilli. Oturma düzlemi rezerve. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 398; Blegen et al., 1964: fig. 2, no. 198: 1; Coşkun, 1999: şek. 9, no. 27

Tarih : İ.Ö. 550-525

K.N. 57, Çiz. 57, Şek. 20

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.58-2.40 m.

A.R. 14.4 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik içbükey ağız kenarı, içbükey dudaktan gövdeye sert geçiş. Hafif dışbükey gövde profili. İç yüzey parlak siyah firnisli. Dış yüzey dudak kısmı parlak siyah firnisli, gövde kırmızı firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 401, 413; Roberts, Glock, 1986: fig. 3, no. 7; Gökay, 1990: lev. 12. a, çiz. 4, no. E98; Boulter, 1963: fig. 6, no. 1; Coşkun, 1999: şek. 9, no. 24

Tarih : İ.Ö. 525-500

Düz Ağızlı Kyliks

K.N. 58, Çiz. 58, Şek. 20

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

A.R. 14.2 cm., **Max.k.H.** 2.05 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey parlak siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İnce ve düz ağız kenarı, ağız kenarından gövdeye tek kavisle geçiş. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 415, 420; Roberts, Glock, 1986: fig. 7, no. 11-12

Tarih : İ.Ö. 520-510

C Tipi Sade Dudaklı Kyliks

K.N. 59, Çiz. 59, Şek. 20

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.30-1.68 m.

K.R. 8.2 cm., **Max.k.H.** 2.6 cm.

Hamur: Kum, kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte, sarımsı kırmızı (5 YR 5/8 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve ayak parçası. Dışbükey kaideden ayağa geçişte yumuşak dönüş profili. Oturma düzlemi ve kaide altının merkezi rezerve. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 4, no. 432; Coşkun, 1999: şek. 11, no. 34

Tarih : İ.Ö. 500-480

STEMLESS

Kesik Ayaklı Tip

K.N. 60, Çiz. 60, Şek. 21

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 4.6 cm., **Max.k.H.** 0.95 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte mat firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. İçbükey profilli düz disk kaide. Kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli. Kaide altı rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 21, fig. 5, no. 449; Roberts, Glock, 1986: pl. 3, fig. 8, no. 19; Vanderpool, 1946: pl. 66, no. 278; Young, 1938: fig. 9, no. D12; Boulter, 1963: fig. 6, no. 1

Tarih : İ.Ö. 500-480

Rheneia Tip

K.N. 61, Çiz. 61, Şek. 21

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 0.6 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzeyinde ve kaidenin altında bant şeklinde çok koyu gri (10 YR 3/1 çok koyu gri) renkte mat firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik alçak kaide. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli. Rezerve kaide çemberinde siyah firnisli bant.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, pl. 21, no. 456; Boulter, 1953: pl. 29, no. 36-37; Talcott, 1936: fig. 7; Özkan, 1993: lev. 44, no. 155

Tarih : İ.Ö. 480-470

Büyük Stemless

İlave Ağız Kenarlı

K.N. 62, Çiz. 62, Şek. 21

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.20-2.00 m.

A.R. 15.2 cm., **Max.k.H.** 3.1 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dış yüzeyde içbükey ağız kenarı ve dışbükey profilli gövde. İç yüzeyde, ağız kenarından gövdeye geçişte dışbükey profilli set. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, no. 471; Boulter, 1953: fig. 2, no. 199; Coşkun, 2004: lev. 16, fig. 4, no. 38; Dallık, 2009: şek. 3, no. 7; Özkan, 1993: lev. 38, no. 134-135

Tarih : İ.Ö. 470-450

K.N. 63, Çiz. 63, Şek. 22

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 1.3 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit katkılı, orta sertlikte, çok soluk kahverengi (10 YR 5/6 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte parlak firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik profilli halka kaide. Kaideden gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, no. 471, 475; Alexandrescu, 1978: fig. 11, no. 519; Boardman, 1958/59: fig. 11, no. 185; Boulter, 1953: fig. 2, no. 199; Coşkun, 2004: lev. 16, fig. 4, no. 37; Özkan, 1993: lev. 38-39, no. 135, 137

Tarih : İ.Ö. 470-450

K.N. 64, Çiz. 64, Şek. 22

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, 20 No.lu Sondaj, E7 karesinde bulunan oval yapının batı duvarının dışından gelen seramikler. *1.60-1.20 m.

K.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 1.1 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kahverengi (7,5 Y 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik halka kaide. Kaideden gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli. Kaide çemberi rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, pl. 21, no. 474; Coşkun, 2004: lev. 16, fig. 4, no. 38; Pemberton, 1997: fig. 2, no. 1; Dallık, 2009: şek 5, no. 13; Özkan, 1993: lev. 38, no. 134;

Tarih : İ.Ö. 460-450

İnce Ağız Kenarlı

K.N. 65, Çiz. 65, Şek. 22

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler. *1.70-1.58 m.

K.R. 9.3 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli yüksek ve geniş halka kaide. İç yüzeyde korunan üç tane palmet yaprağı baskı bezeme. Rezerve kaide çemberi. Kaide gövde birleşme yerinin altında rezerve bant. Rezerve banttan oturma düzlemine kadar kalın siyah bant. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 5, no. 476; Vanderpool, 1946: pl. 63, no. 241; Özkan, 1993: lev. 44, no. 156; Talcott, 1935: fig. 20-21, no. 19

Tarih : İ.Ö. 440-430

BOLSAL**K.N. 66, Çiz. 66, Şek. 23**

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G5-G6 Kareleri, 17 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.00-0.60 m.

K.R. 6.6 cm., **Max.k.H.** 3.8 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, kırmızısı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte parlak firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışta ve içte dışbükey profilli halka kaide. Özenle hazırlanan kaideden gövdeye içbükey geçiş. Kaideden dışbükey yükselen ve ağız kenarına doğru düz devam gövde. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 24, fig. 6, no. 541; Mitsopolos-Leon, 1994: taf. 92, no. 12

Tarih : İ. Ö. ~420

K.N. 67, Çiz. 67, Şek. 23

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

K.R. 5.2 cm., **Max.k.H.** 1.35 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızısı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzeyde koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnis var.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve dışbükey profilli halka kaide. Dışbükey profilli yumuşak bir kavisle yükselen gövde. Dış yüzey ve kaide rezerve. İç yüzeyde koyu gri renkte mat firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 6, no. 539; Pemberton, 1997: fig. 3, no. 26; Dallık, 2009: lev. 8, no. 24

Tarih : İ.Ö. 420-400

K.N. 68, Çiz. 68, Şek. 23

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.40-2.20 m.

A.R. 10 cm., **Max.k.H.** 3.2 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, sert, açık kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 7/4 light reddish brown) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Yuvarlatılmış ağız kenarı. Ağız kenarından kaideye doğru incelen cidar. Gövde altı iki tane geniş ve sıg içbükey yiv. İç ve dış yüzey koyu gri renkte mat firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 24, 53, fig. 6, no. 558

Tarih : İ.Ö. 380-350

İÇE ÇEKİK AĞIZLI KASE

K.N. 69, Çiz. 69, Şek. 24

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler. *1.70-1.58 m.

A.R. 13.2 cm., **Max.k.H.** 3 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İçe çekik kalın ağız kenarı. Dışbükey profilili gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 828; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Hasdağlı, 2010: şek. 32, no. İKK 1; Dallık, 2009: şek. 28, no. 98; Coşkun, 1999: şek. 37, no. 117; Gürsoy, 1987: şek. 4, no. 23

Tarih : İ.Ö. 375- 350.

K.N. 70, Çiz. 70, Şek. 24

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güney genişlemesinden ve kanalın kuzeyinden gelen seramikler. *2.10-1.80 m.

A.R. 9 cm., **Max.k.H.** 2.9 cm.

Hamur: Mikalı ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik kalın ağız kenarı. Dışbükey profilli gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 837, 839-840; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 41, no. 4; Edwards, 1975: pl. 2. no. 57, 67; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 31; Kovacsovics, 1990: abb. 80, no. 7; abb. 77, no. 6; Miller, 1974: fig. 4, no. 30; Thompson, 1934: fig. 117, no. A20

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 71, Çiz. 71, Şek. 24

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2, G2-G3 Kareleri, 2 ve 3 No.lu sondajların güneyinden, duvarların doğusunda ve yan duvarların arasından gelen seramikler. *1.70-1.60 m.

A.R. 14.6 cm., **Max.k.H.** 2.85 cm.

Hamur: Mika katkılı, orta sertlikte ve kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik kalın ağız kenarı. Dışbükey profilli gövde. İç yüzey mat siyah firnisli. Dış yüzey rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 831-832; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Jones et al., 1973: pl. 72, fig. 6, no. 27; Hasdağlı, 2010: şek. 34, no. İKK 17; Dallık, 2009: şek. 29, no. 101

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 72, Çiz. 72, Şek. 25

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu sondajlar arasından gelen seramikler. *2.40-2.20 m.

K.R. 5.1 cm., **Max.k.H.** 1.35 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 6/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte, dış yüzeyde sarımsı kırmızı (5 YR 5/6 yellowish red) renkte boya izleri.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik halka kaide. Kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey geçiş. İç yüzey parlak siyah firnisli. Dış yüzeyde sarımsı kırmızı renkte boya izleri.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 830; fig. 9, no. 949; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Civelek, 1994: lev. 40, no. 4; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 15, no. 75; Edwards, 1975: pl. 2. no. 25

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 73, Çiz. 73, Şek. 25

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç yüzey siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik halka kaide. Kaideden dışbükey profilli gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey rezerve. Rezerve iç yüzeyinin tondosunda, siyah firnisli bant içerisinde rulet baskı bezemesi.

Yayın : Özyiğit, 1999: çiz. 20

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 74, Çiz. 74, Şek. 25

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

K.R. 5 cm., **Max.k.H.** 2.1 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 5/1 gri) renkte

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik halka kaide. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli. Kaide çemberi rezerve.

Yayın : Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Civelek, 1994: lev. 40, no. 3

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 75, Çiz. 75, Şek. 26

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

A.R. 14.2 cm., **Max.k.H.** 3.3 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/4 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey açık kırmızı (10 R 6/8light red) ve gri arasında değişen (10 YR 5/1 gray) renkte boya var.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik ağız kenarı. Dışbükey profilili gövde. İç ve dış yüzey kırmızı ile gri renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 837; Rotroff, 1997: pl. 75, fig. 62, no. 982; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 3, no. 33; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 40, no. 3; Jones et al., 1973: fig. 6, no. 29; Hasdağlı, 2010: şek. 34, no. İKK 16; Gürsoy, 1987: lev. 19, şek. 5, no. 30

Tarih : İ.Ö. 325-310

K.N. 76, Çiz. 76, Şek. 26

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F7 karesinde bulunan oval yapının doğu yarısından gelen seramikler. *1.40-1.10 m.

A.R. 10.2 cm., **Max.k.H.** 2.5 cm.

Hamur: Mikalı kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik ağız kenarı. Dışbükey profilili gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 828; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 41, no. 3; Rotroff, 1997: fig. 62, no. 984, 986; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 7-8, no. 32, 41; Edwards, 1975: pl. 2, no. 26; Kovacsovics, 1990: abb. 79, no. 3; Gürsoy, 1987: lev. 20, şek. 6, no. 32

Tarih : İ. Ö. 320-30

K.N. 77, Çiz. 77, Şek. 26

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.58-1.28 m.

K.R. 7.6 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2.5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli halka kaide. Düz oturma düzlemi. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 842; Rotroff, 1997: pl. 77, fig. 63, no. 1018; Jones et al., 1973: fig. 6, no. 29; Hood et al., 1954: fig. 15, no. 115; Civelek, 1994: lev. 41, no. 1

Tarih : İ.Ö. 300-290

K.N. 78, Çiz. 78, Şek. 27

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, 1 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.08-1.75 m.

K.R. 7.1 cm., **Max.k.H.** 2.05 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 6/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli halka kaide. Düz oturma düzlemi. Kaideden gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli. Kaide çemberi rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 33, fig. 8, no. 830; Rotroff, 1997: fig. 62, no. 989; Alexandrescu, 1978: fig. 15, no. 603; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10

Tarih : İ.Ö. 300-275

K.N. 79, Çiz. 79, Şek. 27

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.50 m.

A.R. 5.2 cm., **Max.k.H.** 3.8 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, sert ve açık kırmızı (2,5 YR 6/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzeyi kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 5/3 reddish brown) renkte boyalı. Dış yüzeyi soluk siyah (mat siyah) (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız, gövde ve kaide parçası. İç çekik dışbükey profilli ağız kenarı. Dışbükey profilli gövde. Yüksek halka kaide. İç yüzey kırmızımsı kahverengi, dış yüzey mat gri renkte firnisli.

Yayın : Rotroff, 1997: pl. 76, fig. 63, no. 1000-1001; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 10; Özyiğit, 1999: 64, çiz. 20; Civelek, 1994: lev. 40, no. 1; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 9, no. 44; Kovacsovics, 1990: abb. 79, no. 3

Tarih : İ.Ö. 290-275

K.N. 80, Çiz. 80, Şek. 28

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.40-2.20 m.

A.R. 11.8 cm., **Max.k.H.** 2.6 cm.

Hamur: Az mikalı, kalsit ve kum katkılı, sert, açık kırmızı (5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç yüzey kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 5/3 reddish brown) renkte, dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç çekik dışbükey profilli ağız kenarı. Dışbükey profilli gövde. İç yüzey kırmızımsı kahverengi, dış yüzey mat gri renkte firnisli.

Yayın : Rotroff, 1997: fig. 63, no. 1019; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 5, no. 35; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 7, no. 33; Civelek, 1994: lev. 40, no. 2; Edwards, 1975: pl.2. no. 32; Jones et al., 1973: fig.6, no. 28; Gürler, 1994: çiz.6, no. 18

Tarih : İ.Ö. 275

DIŞA ÇEKİK AĞIZLI KASE

K.N. 81, Çiz. 81, Şek. 28

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

K.R. 5.4 cm., **Max.k.H.** 1.3 cm.

Hamur: Kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) ve kahverengi (7,5 YR 4/3 brown) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli gövde ve halka kaide. Rezerve dış yüzey ve kaide çemberi. İç yüzey kahverengi-kırmızı renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 32, no. 785; Hood et al., 1954: fig. 16, no. 126

Tarih : İ.Ö. 420-400

K.N. 82, Çiz. 82, Şek. 28

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler. *1.70-1.58 m.

K.R. 7 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide. Tondoda, bant içerisinde İonia kymationu ve etrafında bağımsız palmet yaprağı bezemesi. Rezerve kaide çemberinde biri kalın biri ince firnis bant bezeme. İç ve dış yüzey ile kaidenin dış yüzeyinde parlak siyah firnis.

Yayın : Crowfoot et al., 1957: fig. 48, no. 1; Talcott, 1935: fig. 8, no. 102, 112, 114; Corbett, 1949: pl. 92, no. 60-62; Thompson, 1934: fig. 117, no. D5; Zeren, 2004: Şek. 49, Çiz. 132

Tarih : İ.Ö. 420-380

K.N. 83, Çiz. 83, Şek. 29

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F3-G3 Kareleri, 15 No.lu Sondajın doğusu, yeni çıkan duvarın güneyinden gelen seramikler. *1.88-1.68 m.

A.R. 15 cm., **Max.k.H.** 2 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Hafif dışa çekik ağız kenarı ve dışa doğru yuvarlatılmış dudak. Kaideye doğru daralarak devam eden sığ gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 32, no. 803

Tarih : İ.Ö. 4. yüzyıl

K.N. 84, Çiz. 84, Şek. 29

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3, G2-G3 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajların güneyinden ve duvarların yanından gelen seramikler. *1.78-1.70 m.

A.R. 10.4 cm., **Max.k.H.** 2.6 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, sert, soluk sarı (5 Y 7/3 pale yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Gövde ortasında belirgin kırılma. Dışa çekik üst gövde ve üst gövdeden alt gövdeye yumuşak geçiş. Dudak kenarından kaideye doğru “S” profili. İç ve dış yüzeyde mat-metalik renkte firnis

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32, fig. 8, no. 806; Rotroff, 1997: pl. 145, fig. 59, no. 877; Rotroff, 1983: pl. 60, fig. 4, no. 91; Özyiğit, 1995: 18, çiz. 9; Civelek, 1994: lev. 47, no. 1-2; Miller, 1974: fig. 3, no. 25-26; Hood et al., 1954: fig. 15, no. 201; Crowfoot et al., 1957: fig. 48, no. 6; Rudolph, 1978: pl. 28, fig. 4, no. 17; Thompson, 1934: fig. 117, no. E33

Tarih : İ.Ö. 300-275

K.N. 85, Çiz. 85, Şek. 29

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2 Karesi, 3 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.25-1.15 m.

A.R. 12.3 cm., **Max.k.H.** 2.85 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, sert, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik dudak kenarı ve gövde ortasında belirgin kırılma. Dışa çekik ve alt gövdeye düz inen üst gövde ile üst

gövdeden alt gövdeye yumuşak geçiş. Dudak kenarından kaideye doğru “S” profili. Dış yüzeyde dudak altında ve iç yüzeyde üst ve alt gövde geçişinde plastik bant. İç ve dış yüzeyde mat-metalik renkte firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 32, fig. 8, no. 806; Rotroff, 1997: fig. 59, no. 875; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 3, no. 31; Rotroff, Oliver, 2003: pl. 5, no. 13; Salles, 1983: fig. 11, no. 30; Özyiğit, 1995: 18, çiz.9; Civelek, 1994: lev. 47, no. 3; Miller, 1974: fig. 3, no. 25-26; Hood et al., 1954: fig. 16, no. 125; Crowfoot et al., 1957: fig. 48, no. 3; Thompson, 1934: fig. 117, no. A9

Tarih : İ.Ö. 300-275

K.N. 86, Çiz. 86, Şek. 30

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G4 Karesi, 15 No.lu Sondajın doğusundan, 2 No.lu sondajın güneyinden gelen seramikler. *1.68-1.58 m.

K.R. 4 cm., **Max.k.H.** 9.5 cm.

Hamur: Kum, mika ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik dışbükey profilli halka kaide. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 30-31, no. 757; Hood et al., 1954: fig. 16, no. 125; Miller, 1974: fig. 3, no. 26; Crowfoot et al., 1957: fig. 38, no. 2

Tarih : İ.Ö. 4. yüzyıl sonu- 3. yüzyıl başı

K.N. 87, Çiz. 87, Şek. 30

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, D7-F7 Kareleri, 20 No.lu Sondajın kesit genişlemesinden (oval yapı üstünden) gelen seramikler. *1.80-1.60 m.

K.R. 13.8 cm., **Max.k.H.** 3.05 cm.

Hamur: Kalsit orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte mat firnis boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide ve sıg gövde. Halka kaide üzerinde plastik bir yiv. Üst gövdeden alt gövdeye yumuşak geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi siyah firnisli.

Yayın : Özyiğit, 1999: 57, çiz. 5; Özyiğit, 1996: 18, çiz. 9; Civelek, 1994: lev. 48, no. 1, 4; Rotroff, 1997: fig. 60, no. 911; Rudolph, 1978: pl. 28, fig. 4, no. 17; Miller, 1974: fig. 3, no. 25; Thompson, 1934: fig. 117, no. E33;

Tarih : İ.Ö. 250-225

K.N. 88, Çiz. 88, Şek. 30

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.00-0.90 m.

K.R. 6.8 cm., **Max.k.H.** 1.1 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (7,5 YR 6/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli halka kaide. Kaide çemberi ve oturma düzlemi rezerve. İç ve dış yüzey siyah firnisli.

Yayın : Coldstream, 1999: fig. 3, no. Q27; Crowfoot et al., 1957: fig. 55, no. 2

Tarih : İ.Ö. 225-200

TEK KULPLU KASE

Bantlı tip

K.N. 89, Çiz. 89, Şek. 31

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F3-F4 Kareleri, 15 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.00-1.70 m.

A.R. 15.2 cm., **Max.k.H.** 3.9 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzeyde siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnis bant izleri var.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa şevli ağız kenarı. Ağız kenarından kaideye tek eğimle geçen gövde. Rezerve iç yüzeyde yer alan iki ince firnis bant. Dış yüzey rezerve.

Yayın : Hürmüzlü, 1995: lev. 53, no. 195-196

Tarih : İ.Ö. 525-500

Siyah tip

K.N. 90, Çiz. 90, Şek. 31

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler, 09.06.2009. *2.20-2.00 m.

A.R. 11.8 cm., **Max.k.H.** 2.9 cm.,

Hamur: Az kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Yuvarlatılmış profilli dik ağız kenarı. Ağız kenarından kaideye iki eğimle geçen gövde. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 31, fig. 8, 22, no. 749; Boulter, 1953: fig. 3, 4 no. 61, 144; Coşkun, 2004: lev. 17, fig. 5, no. 54

Tarih : İ.Ö. 450-425

K.N. 91, Çiz. 91, Şek. 31

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

A.R. 10.4 cm., **Max.k.H.** 1.7 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç yüzeyde koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Keskin profilli ağız kenarı. Rezerve bırakılmış dış yüzey (?). İç yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, pl. 30-31, no. 755; Hasdağlı, 2010: şek. 43, no. TTK 5; Coşkun, 2004: lev. 17, fig. 5, no. 49; Boulter, 1953: fig. 3, no. 63; Corbett, 1949: pl. 93, no. 69; Talcott, 1935: fig. 1, no. 37, 44

Tarih : İ.Ö. 420-400

İNCE KUŞAKLI KASE

K.N. 92, Çiz. 92, Şek. 32

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler.*1.80-1.50m
A.R. 14 cm., **Max.k.H.** 3.3 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 5/1 gray) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Yuvarlatılmış ve dışa çekik ağız kenarı. Ağız kenarının altından daralarak kaideye inen gövde. Kalın cidarlı ağız kenarı ve gövde. Ağız kenarı altında ilave rezerve bant. Kaide kısmı yok. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Cook, 1965: fig. 7, no. 1; Gürsoy, 1987: lev. 1, şek. 1, çiz. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 13, lev. 46, no. İnKş 10; Polat, 1988: lev.1, şek.1, no. 1; Özbay, 2006: 247, şek. 2 (ikinci bir kuşak); Zeren, 2004: şek. 53, no. 146;

Tarih : İ.Ö. 400-375

K.N. 93, Çiz. 93, Şek. 32

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

A.R. 15.2 cm., **Max.k.H.** 2.75 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, yumuşak, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 3/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Yuvarlatılmış ve dışa çekik ağız kenarı. Ağız kenarının altından daralarak kaideye inen gövde. Kalın cidarlı ağız kenarı ve gövde. Kaide kısmı yok. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Cook, 1965: fig. 4, no. 2; Gürsoy, 1987: lev. 1, şek. 1, çiz. 3, 11; Özbay, 2006: 329, şek. 1; Hasdağlı, 2010: şek. 13, lev. 46, no. İnKş 13; Zeren, 2004: şek. 54, no. 148

Tarih : İ.Ö. 400-375

K.N. 94, Çiz. 94, Şek. 32

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F3-G3 Kareleri, 15 No.lu Sondajın doğusu, yeni çıkan duvarın güneyinden gelen seramikler. *1.88-1.68 m.

K.R. 7.5 cm., **Max.k.H.** 1.6 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Halka kaide ve gövde parçası. Yüksek ve dışbükey profilli halka kaide. Kaide çemberinin içi siyah firnisli. Oturma düzlemi rezerve. Gövde ve kaidenin birleşme noktasında siyah bant bezeme tondosunda baskı bezeme örnekleri bulunmamaktadır. Bu kaidenin iç yüzeyinde ve kaide çemberinin dış yüzeyinde bulunan firnis aşınmış.

Yayın : Gürsoy, 1987: lev. 11, şek. 2, çiz. 16; Zeren, 2004: şek. 50, çiz. 153

Tarih : İ.Ö. 365-330

İÇBÜKEY-DİŞBÜKEY KASE**K.N. 95, Çiz. 95, Şek. 33**

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

A.R. 13.5 cm., **K.R.** 11 cm., **Max.k.H.** 3.7 cm.

Hamur: Katkısız, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzey, dış yüzey ve kaidenin alt kısmı siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte parlak firnisli.

Tanım: Ağız, gövde ve kaide parçası. İnceltilmiş ağız kenarına sahip, dışbükey profilli üst gövde. Üst gövdenin altında yer alan rezerve yiv. Yiv altından oturma düzlemine kadar devam eden içbükey profilli alt gövde. Dışa çekik içbükey profilli halka kaide. Kabin oturma düzleminde yer alan yiv. Rezerve bırakılan tondo ve baskı bezemeli rulet zinciri.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 8, no. 821; Cook, 1965: fig. 7, no. 3; Hasdağlı, 2010: şek. 40, no. Kon 12-13; Crowfoot et al., 1957: fig. 50, no. 1;

Corbett, 1949: fig. 4, no. 151; Salles; 1983: fig. 9, no. 11; Hellström, 1965: pl. 33, no. 60; Boulter, 1953: fig. 3, no. 202; Coşkun, 1999: şek. 36, no. 113; Zeren, 2004: şek. 70, no. 191

Tarih : İ.Ö. 400-350

İKİ(Π) KULPLU KASE

K.N. 96, Çiz. 96, Şek. 33

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, C6-C7 Kareleri, 12 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.72-1.57 m.

A.R. 16.8 cm., **Max.k.H.** 3 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, pembemsi beyaz (7,5 YR 8/2 pinkish white) renkte.

Boya : İç yüzey kırmızı (2,5 Y 5/6 red) renkte firnisli, dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Nispeten kısa, kalın ve içe döndürülmüş kenar-dudaklık. Kenar-dudaklıktan alt gövdeye sert geçiş. İç yüzeyde kırmızı, dış yüzeyde mat metalik firnis.

Yayın : Serdaroğlu et al., 1990: 86, abb. 8-9; Grazia, Williams II, 1977: lev. 31, no. 38-39; Robinson; 1959: pl. 64, no. F29; Crowfoot et al., 1957: fig. 57, no. 3; Thompson, 1934: fig. 118, no. D17-18; Turan, 2006: lev. 17, no. 89-91; Doksanaltı, 2006: no. K104C-Π Kulplu-Klasik, 765, 1231; Doksanaltı, 1997: çiz. 3-4, no. 1-4

Tarih : İ.Ö. 2. yüzyılın ortaları

KÜÇÜK KASE

Erken ve Kalın tip

K.N. 97, Çiz. 97, Şek. 33

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajda bulunan duvar üstünden ve içinden gelen seramikler. *2.28-1.80 m.

A.R. 8.6 cm., **Max.k.H.** 1.75 cm.

Hamur: Mikalı ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Yuvarlatılmış ve dışa çekik ağız kenarı. Ağız kenarından kaideye doğru incelen cidar. Yayvan ve sığ profilli gövde. Tondonun etrafında rezerve bant. İç ve dış yüzey parlak siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 861; Boulter, 1953: pl. 29, no. 70; Coşkun, 2004: lev. 18, fig. 6, no. 61; Gürsoy, 1987: şek. 11, no. 53

Tarih : İ.Ö. 450-425

TUZLUK

Kaideli Tuzluk

K.N. 98, Çiz. 98, Şek. 34

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güney genişlemesinden ve kanalın kuzeyinden gelen seramikler. *2.10-1.80 m.

A.R. 6.8 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Mikalı ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (7,5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Ağız ve gövde parçası. Sivri uçlu ağız kenarı, içe çekilmiştir. Oldukça kalın cidar. Ağız kenarı altından başlayarak genişleyen ve sonra daralan gövde. İç ve dış yüzeyde mat siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 34, fig. 9, no. 939; Kovacsovics, 1990: abb. 80, no. 7; abb. 77, no. 6; Vanderpool, 1946: pl. 66, no. 288; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 32

Tarih : İ.Ö. 500-480

K.N. 99, Çiz. 99, Şek. 34

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.28-1.08 m.

A.R. 6.8 cm., **Max.k.H.** 3.1 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Sivri uçlu ağız kenarı, içe çekilmiştir. Oldukça kalın cidar. Ağız kenarı altından başlayarak genişleyen ve sonra daralan gövde. İç ve dış yüzeyde mat siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 949; Rotroff, 1997: fig. 65, no. 1075; Salles, 1983: fig. 9, no. 12; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 32; Edwards, 1975: pl. 2, no. 55; Zeren, 2004: şek. 75, no. 209; Coşkun, 1999: şek. 40, çiz. 131

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 100, Çiz. 100, Şek. 34

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.00-0.90 m.

A.R. 5.6 cm., **Max.k.H.** 3.3 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Sivri uçlu ağız kenarı, içe çekilmiştir. Oldukça kalın cidar. Ağız kenarı altından başlayarak genişleyen ve sonra daralan gövde. İç ve dış yüzeyde mat siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 9, no. 949; Rotroff, 1997: fig. 65, no. 1075; Salles, 1983: fig. 9, no. 12; Jones et al., 1973: pl. 73, fig. 6, no. 32; Edwards, 1975: pl. 2, no. 55; Zeren, 2004: şek. 75, no. 209; Coşkun, 1999: şek. 40, çiz. 131

Tarih : İ.Ö. 350-325

KANDİL: Tip 21 B

K.N. 101, Çiz. 101, Şek. 35

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2 Karesi, 1 No.lu Sondajda 2. duvarın kuzeybatısından gelen seramikler. *2.06-1.86 m.

D.R. cm., **Max.k.H.** cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Omuz ve burun parçası. Üst yüzeyi düz, kısa ve geniş burun. Burun ucunda geniş fitil deliği. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnislidir

Yayın : Bailey, 1975: pl. 9, no. Q37; Howland, 1958: pl. 6, no. 168, Tip 21b; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 118; Dallık, 2009: şek. 37, no. 129

Tarih : İ.Ö. 430-420

K.N. 102, Çiz. 102, Şek. 35

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler, *1.70-1.58 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 1 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 6/1 gray) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. İçbükey profilili düz kaide. İç ve dış yüzeyi mat siyah firnislidir. Rezerve olan kaide çemberinin etrafında firnis çember.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 15, no. Q68; Howland, 1958: Tip 21B, pl. 6,34, no. 168; Broneer, 1930: fig. 14, no. 24; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 117; Hasdağlı, 2010: şek. 53, no. Kan 6

Tarih : İ.Ö. 420-380

Tip 21 C

K.N. 103, Çiz. 103, Şek. 35

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.40-2.20 m.

D.R. 4.8 cm., **Max.k.H.** 0.95 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. İçbükey profilli alçak kaide. Kaideden dışbükey profilli gövdeye, içbükey geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi parlak siyah firnisli.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 13, no. Q58; Howland, 1958: Tip 21C, pl. 6,34, no. 171; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 109; Broneer, 1930: fig. 14, no. 21

Tarih : İ.Ö. 425-400

Tip 23 A

K.N. 104, Çiz. 104, Şek. 36

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.30-1.10 m.

D.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 3.15 cm.

Hamur: Kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5/1 black) renkte firnisli.

Tanım: Diskus, omuz ve gövde parçası. Dışbükey profilli gövde, düz omuz ve içe doğru eğimli diskus. Yatay bant şeklinde kırık kulp. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 13, no. Q58; Howland, 1958: Tip 23A, pl. 7,36, no. 213; Broneer, 1930: fig. 14, no. 28; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 117; Hasdağlı, 2010: şek. 53, no. Kan 4

Tarih : İ.Ö. 425-400

K.N. 105, Çiz. 105, Şek. 36

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güney genişlemesinden ve kanalın kuzeyinden gelen seramikler. *2.10-1.80 m.

A.R. 4.2 cm., **Max.k.H.** 1.5 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Yüksek ve içbükey profilli halka kaide. İç yüzeyinin merkezinde konik çıkıntı. Dış yüzey ile kaide altı mat siyah firnisli. İç yüzey rezerve.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 19, no. Q100; Howland, 1958: Tip 23 A, pl. 7, 36, no. 216; Broneer, 1930: fig. 14, no. 47

Tarih : İ.Ö. 425-400

Tip 23 C

K.N. 106, Çiz. 106, Şek. 36

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2 Karesi, 1 No.lu Sondajda 2. duvarın kuzeybatısından gelen seramikler. *2.06-1.86 m.

D.R. cm., **Max.k.H.** cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Diskus, omuz ve gövde parçası. Dışbükey profilli gövde ve düz omuz. İçte doğru eğimli ağız kenarı ve geniş bir diskus. Gövde ile birleşim yerinden kırık düz bant şeklinde tek kulp. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 14-15, no. 65; Howland, 1958: Tip 23C, pl. 8,36, no. 228; Broneer, 1930: fig. 14, no. 30; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 117; Hasdağlı, 2010: şek. 53, no. Kan 4

Tarih : İ.Ö. 400-350

Tip 25 A

K.N. 107, Çiz. 107, Şek. 37

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

D.R. 3.4 cm., **Max.k.H.** 2.15 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (5 YR 8/3 pink) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Diskus, omuz ve gövde parçası. Dışbükey profilli gövde ve omuz. Omuz üzerinde içbükey derin bir yiv. İçte eğimli ağız kenarı ve küçük diskus. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Howland, 1958: Tip 25 A, pl. 9,38, no. 271; Bailey, 1975: pl. 9, no. Q36

Tarih : İ.Ö. 360-320

Tip 31

K.N. 108, Çiz. 108, Şek. 37

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 no.lu sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.50 m.

K.R. 6 cm., **Max.k.H.** 1.45 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Yüksek halka kaide ve içbükey profilli kaide altı. Dışbükey profilli gövde. İç yüzeyinin merkezinde konik çıkıntı. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi mat siyah firnisli.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 19, no. Q99; Howland, 1958: Tip 31, pl. 15, 41, no. 424; Corbett, 1949: pl. 99, fig. 8, no. 118

Tarih : İ.Ö. İ.Ö. 275-225

K.N. 109, Çiz. 109, Şek. 37

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler.*1.80-1.50m

K.R. 3.8 cm., **Max.k.H.** 1.1 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, sarımsı kırmızı (5 YR 5/8 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Yüksek halka kaide ve içbükey profilli kaide altı. Dışbükey profilli gövde. İç yüzeyinin merkezinde konik çıkıntı. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi mat siyah firnisli.

Yayın : Bailey, 1975: pl. 19, no. Q99; pl. 86-87, no. Q465 EA; Howland, 1958: Tip 31, pl. 15, 41, no. 424

Tarih : İ.Ö. 275-225

TABAK

Yuvarlatılmış Ağız Kenarlı

K.N. 110, Çiz. 110, Şek. 38

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3-G2 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.68 m.

A.R. 11.4 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, sarımtırak kırmızı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli. Kabın tondosunun etrafında rulet bant bezemesi var.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Yüksek ve kalın halka kaide. Kaide gövde geçişinde dışbükey profilli alt gövde. İç yüzeyinde rulet bant bezemesi. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi ve oturma düzlemi siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 36, fig.10, no. 1047; Kovacsovics, 1990: abb. 81, no. 11; Salles, 1983: fig. 9, no. 2; Alexandrescu, 1978: pl. 67, fig. 15, no. 607; Vanderpool et al., 1962: pl. 20, fig. 8, no. 13; Crowfoot et al., 1957: fig. 51, no. 4; Hood et al., 1954: fig. 13, no. 138; Thompson, 1934: fig. 116, no. A70

Tarih : İ.Ö. 400-375

K.N. 111, Çiz. 111, Şek. 38

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 1 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 7/4 light reddish brown) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Bezeme: Tondosunun etrafında Ionia kymationu bezemesi var.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilili ve dışa çekik alçak halka kaidesi. Merkeze doğru hafif meyilli gövdenin. Tondo bölümünde dil motifi bandı. Rezerve kaide çemberi. Halka ayak profilinin iç yüzeyinde firnis bant. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Rotroff, 1997: pl. 61, fig. 47, no. 636

Tarih : İ.Ö. 325-300

K.N. 112, Çiz. 112, Şek. 38

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güney genişlemesinden ve kanalın kuzeyinden gelen seramikler. *2.10-1.80 m.

K.R. 8.2 cm., **Max.k.H.** 2.1 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı. Tondosunda bezeme var.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilili ve dışa çekik yüksek halka kaide. Oturma düzleminde sığ yiv. İç yüzeyde rulet bant bezemesi. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi ve oturma düzlemi siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 36, fig. 10, no. 1037; Rotroff, 1997: pl. 142, fig. 46, no. 636; Pemberton, 1997: fig. 10, no. 87; Robinson, 1950: pl. 159, no. 622; Crowfoot et al., 1957: fig. 51, no. 6; Hood et al., 1954: fig. 13, no. 139

Tarih : İ.Ö. 325-300

K.N. 113, Çiz. 113, Şek. 39

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3, G2-G3 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajların güneyinden ve duvarların yanından gelen seramikler. *1.78-1.70 m.

A.R. 7 cm., **Max.k.H.** 2.2 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey mat siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik yüksek halka kaide. Oturma düzleminde yiv. Merkeze doğru hafif meyille gövde. Oturma düzlemi rezerve. Tondoda rulet bant bezemesi. İç ve dış yüzey ile kaide çemberi siyah firnisli.

Yayın : Pemberton, 1997: fig. 10, no. 90; Pemberton, 1989: fig. 16, no. 471; Rotroff, 1997: fig. 59, no. 875

Tarih : İ.Ö. 4. yüzyıl ikinci yarısı- 3. yüzyılın ilk yarısı

İçi Bezemeli Tabak

K.N. 114, Çiz. 114, Şek. 39

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3-G2 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.68 m.

A.R. 13.8 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İç yüzeyde, dudak kenarının altında kazıma yiv. Bu yiv altında, beyaz boya ile yapılmış, ortadaki dikey ve yanlarda uçları aşağı sarkık yapraklardan oluşan palmet motifi. Dış yüzeyde, dudak kenarının altında yivlendirilmiş konik gövde. İç ve dış yüzey mat siyah firnis.

Yayın : Thompson, 1934: no. C12; Pemberton, 1997: fig. 2, no. 12; Meriç, 2003: lev. 26-27, no. 18-172; Edwards, 1975: pl. 40, no. 532, 536, 537

Tarih : İ.Ö. 350-275

Yerel Üretim Tabaklar

K.N. 115, Çiz. 115, Şek. 39

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-G3 Kareleri, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.50 m.

A.R. 6.2 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, soluk sarı (5 Y 7/3 pale yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli ve dışa çekik halka kaide. Kaideden gövdeye hafif dışbükey profilli geçiş. İçbükey profilli tondo. İç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi ve oturma düzlemi mat siyah firnis.

Yayın : Sparkes Talcott, 1970: fig. 10, no. 1056, 1060; Rotroff, 1983: lev. 51, no. 9; Kovacsovics, 1990: abb. 81, no. 11-12; Özyiğit, 1996: çiz. 10; Vanderpool et al., 1962: fig. 8, no. 103

Tarih : İ.Ö. 325

K.N. 116, Çiz. 116, Şek. 40

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2. 60-2.30 m.

K.R. 7.8 cm., **Max.k.H.** 2.2 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide ve konik gövde. Oturma düzleminde yiv. Kaide çemberi ve oturma düzlemi rezerve. İç ve dış yüzeyi siyah firnisli.

Yayın : Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 6, no. 42; Edwards, 1975: pl. 4, no. 104; Vanderpool et al., 1962: pl. 2, fig. 8, no.103, Crowfoot et al., 1957: fig. 51, no. 7

Tarih : İ.Ö. 300-250

K.N. 117, Çiz. 117, Şek. 40

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, D2-D3 Kareleri, 5 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.60-1.30 m.

K.R. 8 cm., **Max.k.H.** 2.2 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli. Dış yüzeyde, dudak altında dil motifi bezemesi var.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve yüksek halka kaide. Kaidenin iç ve dış yüzeyi ile kaide çemberi rezerve. İç yüzey ile gövdenin dış yüzeyi metalik siyah firnis.

Yayın : Coldstream, 1999: fig. 5, no. X45; Rotroff, 1997: fig. 49, pl. 62, no. 689; Pemberton, 1989: fig. 16, no. 473; Crowfoot et al., 1957: fig. 54, no. 6

Tarih : İ.Ö. 2. yüzyıl

BALIK TABAĞI

K.N. 118, Çiz. 118, Şek. 40

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F6 Karesi, 23 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.70-1.50 m.

K.R. 7.2 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Profilli ve geniş basma düzlemine sahip halka kaide. Kaide ile gövde geçişinde yer alan boyun ve plastik yiv. Sosluk çukuruna düze yakın bir eğimle gelen gövde. Sosluk çukuru etrafında plastik bir bant içerisinde rulet bezemesi. Ağız kenarı ve sosluk kısmı kırık. İç ve dış yüzey ile kaide çemberin içi mat siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig.10, no. 1062; Crowfoot et al., 1957: fig. 54, no. 4; Coldstream, 1999: fig. 1, no. Q14

Tarih : İ.Ö. 400

K.N. 119, Çiz. 119, Şek. 41

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, A6-B6 Kareleri, 8 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.88-1.48 m.

A.R. 17.4 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı (10 R 6/6 red) renkte.

Boya : İç yüzey, ağız üzeri koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Ağız kenarından gövdeye yumuşak geçiş. İç yüzeyde ağız kenarında firnis bant.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 10, no. 1055; Boulter, 1953: fig. 3, no. 52; Özyiğit, 1996: 19, çiz. 8; Civelek, 1994: lev. 43, no. 1, 5; Küçük, 2006: lev. 4, çiz. 20, no. 57; Aktaş, 2011: lev. 10, çiz. 20, no. 65

Tarih : İ.Ö. 350

K.N. 120, Çiz. 120, Şek. 41

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3-G2 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler. *1.80-1.68 m.

A.R. 7.4 cm., **Max.k.H.** 2.4 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, sarımtırak kırmızı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli. Kabin tondosunun etrafında zincir bezemesi var.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Düz oturma düzlemine sahip tam profil veren kaide. Derin tondo yapısı ve tondo etrafında yer alan rulet bezemesi. İç ve dış yüzey ile kaide çemberinin içi parlak siyah firnisli

Yayın : Rotroff, Oliver, 2003: pl. 13, no. 67; Rotroff, 1983: pl. 54, fig. 6, no. 42; Edwards, 1975: pl. 4, no. 104; Goldman, 1950: fig. 178, no. 26; Hood et al., 1954: fig. 15, no. 212-213

Tarih : İ.Ö. 350-325

OLPE

Yonca Ağızlı Olpe

K.N. 121, Çiz. 121, Şek. 41

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajdan gelen seramikler ile Oval yapının arka dolgusundan gelen seramikler, *1.00-0.90 m.

K.R. 5.6 cm., **Max.k.H.** 0.8 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı kahverengi (7,5 YR 6/6 reddish brown) renkte.

Boya : İç yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte mat firnis boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide ve küresel gövde yapısı. Rezerve dış yüzey ve kaide çemberi. İç yüzey koyu gri renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 240; McPhee, 2005: fig. 5, no. 2; Amyx, Lavrence, 1975: pl. 59, 109, no. an. 92; Hürmüzlü, 1995: lev. 63, no. 226

Tarih : İ.Ö. 600-550

K.N. 122, Çiz. 122, Şek. 41

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajdan gelen seramikler ile Oval yapının arka dolgusundan gelen seramikler, *1.00-0.90 m.

K.R. 4.4 cm., **Max.k.H.** 0.7 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide ve küresel gövde yapısı. Rezerve dış yüzey ve kaide çemberi. İç yüzey koyu gri renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 240; McPhee, 2005: fig. 5, no. 2; Amyx, Lavrence, 1975: pl. 59, 96, 109, no. an. 55; Hürmüzlü, 1995: lev. 63, no. 226

Tarih : İ.Ö. 600-550

Küçük Bantlı Olpe

K.N. 123, Çiz. 123, Şek. 42

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın batı kesit genişlemesinden gelen seramikler, *3.08-2.28 m.

K.R. 5.1 cm., **Max.k.H.** 1.4 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2,5/1 black) renkte boyalı..

Tanım: Dip ve gövde parçası. İçbükey profilli disk kaide ve konik gövde yapısı. İç ve dış yüzeyi parlak siyah firnisli. Rezerve kaide altı.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 260; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM2; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 7

Tarih : İ.Ö. 500-490

Küçük Siyah Ayaksız Olpe

K.N. 124, Çiz. 124, Şek. 42

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler, *2.58-2.40 m.

K.R. 4 cm., **Max.k.H.** 2.8 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Dip ve gövde parçası. İçbükey profilli disk kaide ve konik gövde yapısı. İç yüzeyinde kırmızı firnis, dış yüzeyinde mat siyah firnisli. Rezerve kaide altı.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 264; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 7

Tarih : İ.Ö. ~500

K.N. 125, Çiz. 125, Şek. 42

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler, *1.30-1.10 m.

K.R. 3.4 cm., **Max.k.H.** 2.1 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. İçbükey profilli disk kaide ve konik gövde yapısı. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli. Rezerve kaide altı.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 3, no. 264; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM1; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 8

Tarih : İ.Ö. 500-480

K.N. 126, Çiz. 126, Şek. 42

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *2.30-1.68 m.

K.R. 3.8 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Düz disk kaide ve konik gövde yapısı. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli. Kaide altı rezerve. Daldırma firnis tekniğinde boyama.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, fig. 3, no. 274-275; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM3; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 6; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221; Hasdağlı, 2010: şek. 63, no. MinS 5

Tarih : İ.Ö. 375-325

K.N. 127, Çiz. 127, Şek. 42

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G7 Karesi 24 No.lu Sondajdan gelen seramikler, *1.70-1.40 m.

K.R. 3.6 cm., **Max.k.H.** 1.1 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Dip ve gövde parçası. Düz disk kaide ve konik gövde yapısı. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, no. 275; Weinberg, 1957: pl. 74, no. 8; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 6; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 128, Çiz. 128, Şek. 42

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F2-F3, G2-G3 Kareleri, 2 ve 3 No.lu Sondajların güneyinden ve duvarların yanından gelen seramikler, *1.78-1.70 m.

K.R. 5.2 cm., **Max.k.H.** 2.2 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte ve pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç yüzeyi mat siyah (10 YR 4 /1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Düz disk kaide ve konik bir gövde yapısı. Dış yüzeyi ve kaide altı rezerve. İç yüzeyi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, fig. 3, no. 275; Rotroff, 1997: pl. 49, fig. 37, no. 502; Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM3; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 6; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221; Hasdağlı, 2010: şek. 63, no. MinS 8

Tarih : İ.Ö. 350-325

K.N. 129, Çiz. 129, Şek. 43

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler, *1.50-1.30 m.

K.R. 3.6 cm., **Max.k.H.** 4 cm.

Hamur: Kum ve mika katkılı, orta sertlikte, kırmızı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. İçbükey profilli disk kaide. Dışbükey profilli gövde yapısı. İç ve dış yüzeyleri mat siyah firnisli. Rezerve kaide altı. Daldırma firnis tekniğinde boyama.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 13, no. 275; Rotroff, 1997: pl. 49, fig. 37, no. 502, Lang, Crosby, 1964: pl. 35, no. LM3; Jones et al., 1973: fig. 5, no. 7; Edwards, 1975: pl. 9, no. 221

Tarih : İ.Ö. 350-300

OİNOCHOE: Yuvarlak Ağızlı Tip

K.N. 130, Çiz. 130, Şek. 43

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F4-G4 Kareleri, 15 No.lu Sondajın yakınında bulunan duvarların yanından gelen seramikler. *1.75-1.55 m.

K.R. 9.8 cm., **Max.k.H.** 1.1 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : Dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide ve yukarı doğru genişleyen gövde yapısı. İç yüzey ile kaide çemberi rezerve. Dış yüzey koyu gri-kahverengi renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 8, no. 150; Roberts, Glock, 1986: fig. 23, no. 74; McPhee, 2005: fig. 2

Tarih : İ.Ö. 500-480

LEKYTHOS

K.N. 131, Çiz. 131, Şek. 43

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler. *1.70-1.58 m.

A.R. 6.6 cm., **Max.k.H.** 4 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : Dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve boyun parçası. Dışbükey ve echinus profilli ağız kenarı. Aşağı doğru daralan içbükey profilli boyun. Ağız kenarının iç yüzeyinde özenle yapılmış bir set. Dış yüzeyde, ağız kenarını da içine alacak şekilde boynun ortasına kadar kalın mat firnisli bant. İç yüzey rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 38, no. 1113; Shear, 1935: fig. 20, no. 1, 7; Young, 1951: pl. 41, no. a; Arslan, 1994: lev. 3, çiz. III-1, res. V-, Kat. No. 5

Tarih : İ.Ö. 525-475

PELİKE

Kapaksız Tip

K.N. 132, Çiz. 132, Şek. 44

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.40-1.00 m.

A.R. 11.4 cm., **Max.k.H.** 5.3 cm.

Hamur: Mikalı, kum katkılı, sert, sarımsı kırmızı (5 YR 5/8 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Dışa çekik ve yuvarlatılmış ağız kenarı. Dudaktan boyuna yumuşak bir geçiş ve omuza doğru daralan boyun. Ağız kenarı altına yer alan kulp. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, no. 45; fig. 20, no. 18; Boulter, 1953: fig. 2, no. 48

Tarih : İ.Ö. 500-490

Bantlı Tip

K.N. 133, Çiz. 133, Şek. 44

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, F5-G5 Kareleri, 18 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.10-1.00 m.

A.R. 13.6 cm., **Max.k.H.** 4.25 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı kahverengi (2,5 YR 7/4 light reddish brown) renkte

Boya : Dış yüzeyin ağız kısmı koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Dışa çekik ağız kenarı ve ağız kenarından boyuna içbükey geçiş. Ağız kenarı altında yer alan kulp. İç yüzeyde sıvı akışını dengelemek için bir set. İç ve dış yüzeyi rezerve. Ağız kenarının dış yüzeyi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 2, no. 32-33; Rotroff, 2006: pl. 19, fig. 20, no. 25-26; Bloesch, 1951: fig. 14

Tarih : İ.Ö. 350-320

HYDRİA

K.N. 134, Çiz. 134, Şek. 45

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajdan gelen seramikler ile Oval yapının arka dolgusundan gelen seramikler. *1.00-0.90 m.

A.R. 14.2 cm., **Max.k.H.** 4.45 cm.

Hamur: Mikalı, kum ve taşçık katkılı, sert, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzey gri (10 YR 5/1 gray) renkte, dış yüzey soluk sarı (2,5 Y 8/2 pale yellow) renkte boyalı.

Tanım: Ağız, kulp ve gövde parçası. Dışa çekik ve kalınlaştırılmış ağız kenarı. Ağız kenarından içbükey profilli boyuna yumuşak geçiş. Ağız kenarı altına yerleştirilmiş kulp. İç yüzeyde mat gri firnis, dış yüzeyde soluk sarı astar.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 70, fig. 13, no. 1582; Uzun, 2007: fig. 55, no. B23; Hürmüzlü, 1995: lev. 68, no. 240; Cook, 1958-59: lev. 4, no. c

Tarih : İ.Ö. 525-500

K.N. 135, Çiz. 135, Şek. 45

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajdan gelen seramikler ile Oval yapının arka dolgusundan gelen seramikler. *1.00-0.90 m.

K.R. 11.1 cm., **Max.k.H.** 2.8 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, sert, gri (10 YR 5/1 gray) renkte.

Boya : İç yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte, dış yüzey koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide. Kaideden gövdeye içbükey profilli geçiş. İç yüzey ve kaide çemberi mat siyah firnisli. Dış yüzey koyu kahverengi renkte firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 70, fig. 18, no. 1580

Tarih : İ.Ö. 520-490

K.N. 136, Çiz. 136, Şek. 45

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.58-1.28 m.

A.R. 14.6 cm., **Max.k.H.** 3.8 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı(2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız kenarı-boyun parçası. İnce bant formunda dışa çekik ağız kenarı. Ağız kenarından boyuna içbükey yumuşak geçiş. Ağız kenarının iç yüzeyinde ve dış yüzeyde dudak altında mat siyah firnis bant.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 71, no. 1596; Knigge, 1976: taf. 60, abb. 15, no. 245; Coşkun, 2006: fig. 3, no. 41; Clairmont, 1956-58: fig. E, no. 4

Tarih : İ.Ö. 425-400

LEKANİS

Lykinic Lekanis

K.N. 137, Çiz. 137, Şek. 46

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3-H4-I3 Kareleri, 1 No.lu Sondajların güney kesit genişlemesinden gelen seramikler, *1.50-1.38 m.

A.R. 20 cm., **Max.k.H.** 3.3 cm.

Hamur: Kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte ve kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Bezeme: Üzerinde lotus palmet bezemesi var. Ayrıca üzerinde kazıma izleri de görülmektedir.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. İçte çekik ağız kenarı. Sığ ve geniş gövde yapısı. Ağız kenarı altında kapağın oturacağı plastik bant. İç yüzey parlak siyah firnisli. Plastik bant üzerinde firnis çizgiler. Plastik bant altında, rezerve dış yüzeyde kazıma ve siyah firnisli lotus bezemesi.

Yayın : Moore, Philippides, 1986: pl. 91, no. 1301; pl. 92, no. 1330; Tuna-Nörling, 1999: taf. 20, abb. 8, no. 377; Hürmüzlü, 1995: lev. 44, no. 156; Görkay, 1990: lev. 1, çiz. 10, no. 473

Tarih : İ.Ö. 585-575

Kurdele Kulplu Kapaklı Lekanis

K.N. 138, Çiz. 138, Şek. 46

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.58-1.28 m.

A.R. 15.8 cm., **Max.k.H.** 3.9 cm.

Hamur: Kum ve mika katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik üçgen profilli ağız kenarı. Ağız kenarından gövdeye sert geçiş. Geniş ve sık gövde yapısı. Ağız kenarının iç ve dış yüzeyinde mat siyah firnisli kalın bant. İç ve dış yüzey rezerve.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. , fig. 11, no. 1213; Moore, Philippides, 1986: pl. 92, no. 1330; Utili, 1999: abb. 39, no. 710; Tunan-Nörning, 1999: taf. 13, abb. 5, no. 235; İren, 1993: lev. 30, 60, şek. 14, no. 28(K.N. 42)

Tarih : İ.Ö. 575-550

K.N. 139, Çiz. 139, Şek. 47

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H4-H5 Kareleri, 16 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.50-1.30 m.

A.R. 0.8 cm., **Max.k.H.** 1.90 cm.

Hamur: Mika ve kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Tutamak ve gövde parçası. Kırık ağız kenarı ve içbükey profilli gövde. Düğme şeklinde tutamak parçası. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 40, fig. 11, no. 1219-1220; Boulter, 1953: 83, no. 54-55

Tarih : İ.Ö. 450-425

Kapaksız Lekanis

K.N. 140, Çiz. 140, Şek. 47

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler. *1.70-1.58 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 1.9 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik halka kaide ve konik gövde. Kaideden gövdeye içbükey geçiş. İç yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 40, fig. 11, no. 1211; Sparkes, 1962: pl. IV, no. 3; Corbett, 1949: pl. 91, 96 no. 47-48, 87; Amyx, 1958: pl. 48, no. f

Tarih : İ.Ö. ~525

DİNOS

K.N. 141, Çiz. 141, Şek. 48

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6-E7 Kareleri, 20 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde ele geçen, duvarın üstünden ve yanından gelen seramikler. *1.75-1.65 m.

A.R. 21.2 cm., **Max.k.H.** 3.1 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Geniş ağız kenarı etrafında düz tabla. Düz ağız tablasından küresel gövde yapısına, içbükey profilli geçiş. İç ve dış yüzey parlak siyah firnisli.

Yayın : Utili, 1999: abb. 42, no. 756; Sparkes, Talcott, 1970: pl. 4, no. 85; Hürmüzlü, 1995: lev. 35, no. 132-133; Blegen et al., 1964: pl. 80, no. 262-2; Young, 1935: fig. 2; Voigtländer, 1982: fig. 12, no. 65 ve 67; Özer, 2006: lev. 30, şek. 12, no. 263

Tarih : İ.Ö. 650-550

KRATER

Destekli (Sütunlu) Krater

K.N. 142, Çiz. 142, Şek. 48

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajda bulunan duvar üstünden ve içinden gelen seramikler. *2.28-1.80 m.

A.R. 22.8 cm., **Max.k.H.** 3.2 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte açık kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 7/4 light reddish brown) renkte.

Boya : Ağız tablasında çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boya izleri.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik düz ağız tablası. Ağız tablasından boyuna içbükey geçiş. İç yüzeyde, ağız tablasından boyuna geçişte bir set. İç ve dış yüzeyi rezerve. Ağız tablasının üst yüzeyi mat siyah firnis.

Yayın : Uzun, 2007: fig. 115, no. 6; Hood et al., 1954: pl. 7- d, fig. 5, no. 80; Hasdağlı, 2010: şek. 74, no. Kra 2

Tarih : İ.Ö. 6. yüzyıl

K.N. 143, Çiz. 143, Şek. 49

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3 Karesi, 2 No.lu Sondajın güneyinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler.*1.80-1.50m

A.R. 13.4 cm., **Max.k.H.** 1.6 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Eğimli düz ağız tablası ve içbükey profilli bir boyun. Ağız tablasından boyuna içbükey geçiş. İç ve dış yüzey ile ağız tablasının üst ve alt yüzeyi parlak siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 3, no. 58; Uzun, 2007: fig. 126, no. H19; Tuna-Nörling, 1999: abb. 14, no. 545; Hürmüzlü, 1995: lev. 15, no. 59; Coşkun, 2004: lev. 20, fig. 8, no. 84

Tarih : İ.Ö. 550-500

K.N. 144, Çiz. 144, Şek. 49

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 ve 2 No.lu Sondajlar arasından gelen seramikler. *2.40-2.20 m.

K.R. 12.8 cm., **Max.k.H.** 3.5 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide parçası. Yüksek ve dışa çekik halka kaide. Kademeli bir şekilde profilili olan kaidenin dış yüzeyi. Kaide çemberinde, oturma düzlemin gövdeye içbükey geçiş. Düz oturma düzlemi. İç ve dış yüzey, kaide çemberi mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: fig. 2, no. 54; Coşkun, 2004: lev. 20, fig. 8, no. 85

Tarih : İ.Ö. 500-480

Çan (Bell) Krater

K.N. 145, Çiz. 145, Şek. 51

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, D2-D3 Kareleri, 5 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.60-1.30 m.

A.R. 26.8 cm., **Max.k.H.** 3.3cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey mat siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik, sarkık ve yuvarlatılmış ağız kenarı ile konik gövde yapısı. Konik gövde yapısından ağız kenarına geçişte bir set. Ağız kenarının altında sığ bir yiv. İç yüzey ve ağız kenarının dış yüzeyinde parlak siyah firnis. Dış yüzeyinde ve ağız kenarının hemen altında, bir bant içerisinde altı tane dil motifi.

Yayın : Tuna-Nörling, 1999: taf. 35, abb. 16, no. 571-572; Hood et al., 1954: pl. 7- a, fig. 5, no. 26; Boulter, 1953: pl. 24, no. 6

Tarih : İ.Ö. 450-425

K.N. 146, Çiz. 146, Şek. 50

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2 Karesi, 1 No.lu Sondajda 2. duvarın kuzeybatısından gelen seramikler. *2.06-1.86 m.

K.R. 12.4 cm., **Max.k.H.** 3.15 cm.

Hamur: Kum ve kalsit katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/8 light red) renkte.

Boya : Gövde içi koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte. Kaide üzeri pembe (7,5 YR 7/4 pink) ve kahverengi (7,5 YR 4/3 brown) arasında değişen renkte firnisli. Ayrıca kaide üzerinde 3 farklı renk kullanılarak yapılmış bantlar yer alır. Bu bantlar kırmızımsı kahverengi (2,5 YR 5/3 reddish brown) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışa çekik ve yüksek halka kaide ve düz oturma düzlemi. İç yüzeyi koyu kahverengi renkte firnisli. Kaide üzeri pembe ve kahverengi arasında değişen renkte firnis. Kırmızımsı kahverengi renkte üç tane firnis bant. Rezerve kaide çemberi ve oturma düzlemi.

Yayın : Erickson, 2002: 66, fig. 19, no. 82

Tarih : İ.Ö. 425-400

KHYTRA

K.N. 147, Çiz. 147, Şek. 50

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G5-G6 Kareleri, 17 No.lu Sondajdan gelen seramikler. *1.43-1.00 m.

A.R. 15.2 cm., **Max.k.H.** 3.9 cm.

Hamur: Kum, kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Yuvarlatılmış düz ağız kenarı ve kısa boyun. Ağız kenarından küresel gövdeye içbükey geçiş. Rezerve dış yüzey ve mat siyah firnisli iç yüzey.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 93, fig. 18, no. 1932; Rotroff, 2006: pl. 61, fig. 71, no. 558; Özyiğit, 1999: 61, çiz. 14; Thompson, 1934: 324, fig. 8, no. A57

Tarih : İ.Ö. 350-325

LEKANE**K.N. 148, Çiz. 148, Şek. 51**

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6-E7 Kareleri, 20 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde ele geçen duvarın üstünden ve yanından gelen seramikler. *1.75-1.65 m.

A.R. 27.4 cm., **Max.k.H.** 4.2 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız kenarı ve gövde parçası. Dışa çekik düz ağız kenarı ve konik gövde. Ağız kenarının iç yüzeyinde oluşturulmuş set. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Robert, Glock, 1986: fig. 37, 375; Uzun, 2007: fig. 173, no. 19; Hürmüzlü, 1995: lev. 36, no. 136

Tarih : İ.Ö. 600-550

K.N. 149, Çiz. 149, Şek. 52

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6 Karesi, 20 No.lu Sondajda, oval yapının arka dolgusundan gelen seramikler. *1.40-1.00 m.

A.R. 29.4 cm., **Max.k.H.** 4.9 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (10 R 6/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 R 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarı ve konik gövde. Dış yüzeyde dudak altında "S" şeklinde iki kazıma yiv. İç yüzeyde ağız kenarı gövde geçişinde iki kazıma yiv. İç ve dış yüzey mat siyah firnisli.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 82, fig. 12, no. 1753; Lüdorf, 2000: lev. 32, no. 48; Roberts, Glock, 1986: fig. 36, no. 374; Uzun, 2007: fig. 167, no. 8; Hürmüzlü, 1995: lev. 36, no. 136

Tarih : İ.Ö. 550-525

K.N. 150, Çiz. 150, Şek. 52

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajda bulunan duvar üstünden ve içinden gelen seramikler. *2.28-1.80 m.

A.R. 28 cm., **Max.k.H.** 3.35 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç yüzey ağız kenarı ince bant şeklinde koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Ağız ve gövde parçası. Dışa çekik üçgen profilli ağız kenarı. İnce cidarlı geniş ve sığ gövde. Üçgen ağız kenarından gövdeye içbükey geçiş. Rezerve iç ve dış yüzey. Ağız kenarının iç yüzeyinde mat siyah firnisli bant.

Yayın : Lüdorf, 2000: lev. 29, no. 37; Hasdağlı, 2010: şek. 81, no. Lek 14; Uzun, 2007: fig. 167, no. 7; Özağaçlı, 1988: lev. 9, no. 27

Tarih : İ.Ö. 525-500

K.N. 151, Çiz. 151, Şek. 53

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6-E7 Kareleri, 20 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde ele geçen duvarın üstünden ve yanından gelen seramikler. *1.75-1.65 m.

K.R. 12.6 cm., **Max.k.H.** 2.3 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 6/6 yellowish red) renkte.

Boya : Dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik halka kaide. Kaideden gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberinde mat siyah firnis.

Yayın : Lüdorf, 2000: lev. 53, no. 72; Erickson, 2002: fig. 20; Hasdağlı, 2010: şek. 77, no. Lek 1; Uzun, 2007: fig. 167, no. 10

Tarih : İ.Ö. 520-480

K.N. 152, Çiz. 152, Şek. 53

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, E6-E7 Kareleri, 20 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde ele geçen duvarın üstünden ve yanından gelen seramikler. *1.75-1.65 m.

K.R. 9.8 cm., **Max.k.H.** 3.7 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, sarımsı kırmızı (5 YR 5/8 yellowish red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey koyu gri (10 YR 4/1 dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası. Dışbükey profilli dışa çekik halka kaide. Kaideden gövdeye içbükey geçiş. İç ve dış yüzey ile kaide çemberinde mat siyah firnis.

Yayın : Sparkes, Talcott, 1970: pl. 85, no. 1818-1819; Miller, 1974: pl. 33, fig. 6, no. 57; Jones et al., 1973: fig. 9, no. 90; Özyiğit, 1999: çiz. 19; Thompson, 1934: fig, 122, no. A59

Tarih : İ.Ö. 350-325

Gruplanamayan Parçalar**K.N. 153, Çiz. 153, Şek. 53**

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler, *1.70-1.58 m.

K.R. 5.8 cm., **Max.k.H.** 1.5 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, kırmızımsı sarı (5 YR 7/6 reddish yellow) renkte.

Boya : İç yüzey koyu kahverengi (7,5 YR 3/3 dark brown) renkte boyalı.

Tanım: Kaide ve gövde parçası.

Yayın :

Tarih : İ.Ö. 6. yüzyıl sonu - 5. yüzyıl başı.

K.N. 154, Çiz. 154, Şek. 53

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2 Karesi, 2 No.lu Sondajdan gelen seramikler, *1.58-1.28 m.

A.R. 7.8 cm., **Max.k.H.** 1.2 cm.

Hamur: Kum katkılı, orta sertlikte, pembe (7.5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte firnisli.

Tanım: Kaide parçası.

Yayın :

Tarih : İ.Ö. 6.- 5. yüzyıl

K.N. 155, Çiz. 155, Şek. 54

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler. *1.70-1.58 m.

K.R. 6.6 cm., **Max.k.H.** 0.9 cm.

Hamur: Kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, pink (7,5 YR 7/4 pembe) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte boyalı.

Tanım: Kaide parçası. Dışa doğru açılan oturma yüzeyi. Oturma düzleminden üst yüzeye geçişte keskin dönüş. İç ve dış yüzey siyah firnisli.

Yayın :

Tarih : İ.Ö. 6. yüzyıl sonu - 5. yüzyıl başı.

K.N. 156, Çiz. 156, Şek. 54

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G3-H3 Kareleri, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinde bulunan duvarın yanından gelen seramikler (1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler). *1.78-1.70 m.

K.R. 5 cm., **Max.k.H.** 0.8 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, pembe (7,5 YR 7/4 pink) renkte.

Boya : İç yüzey çok koyu gri (10 YR 3/1 very dark gray) renkte mat firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası.

Yayın :

Tarih : İ.Ö. 575-550

K.N. 157, Çiz. 157, Şek. 54

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, H2 Karesi, 1 No.lu Sondajda 2. duvarın kuzeybatısından gelen seramikler. *2.06-1.86 m.

K.R. 8.6 cm., **Max.k.H.** 1.8 cm.

Hamur: Kalsit ve mika katkılı, orta sertlikte, açık kırmızı (2,5 YR 7/6 light red) renkte.

Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte firnisli.

Tanım: Kaide ve gövde parçası.

Yayın :

Tarih : İ.Ö. 425-400

K.N. 158, Çiz. 158, Şek. 54

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, G2-H2 Kareleri, 1. ve 2. sondajların güneyinden gelen seramikler, *1.70-1.58 m.

K.R. 6.4 cm., **Max.k.H.** 0.3 cm.

Hamur: Kalsit katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 5/1 gray) renkte.

Boya : İç yüzey, dış yüzey ve tabanındaki bant siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Kaide parçası.

Yayın :

Tarih : İ.Ö. 6. yüzyıl sonu-5. yüzyıl başı.

K.N. 159, Çiz. 159, Şek. 55

Phokaia 2009, İsmetpaşa Mah., 1056 Ada, 13 Parsel, 1 No.lu Sondajın güney kesit genişlemesinden gelen seramikler. *1.78-1.58 m.

A.R. 26.8 cm., **Max.k.H.** 2.8 cm.

Hamur: Mikalı, kalsit ve kum katkılı, orta sertlikte, gri (10 YR 5/1 gray) renkte.

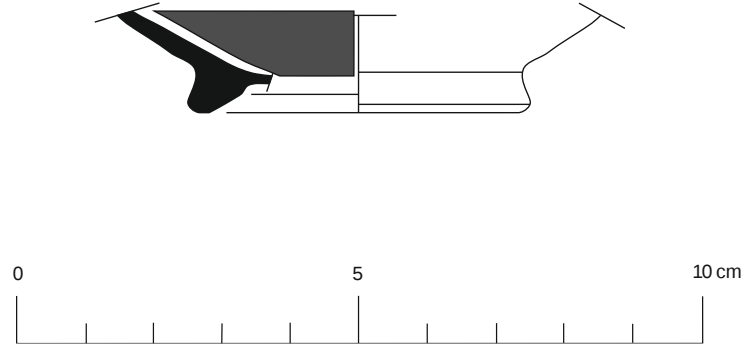
Boya : İç ve dış yüzey siyah (2,5 Y 2.5.1 black) renkte boyalı.

Tanım: Ağız, gövde ve dip parçası.

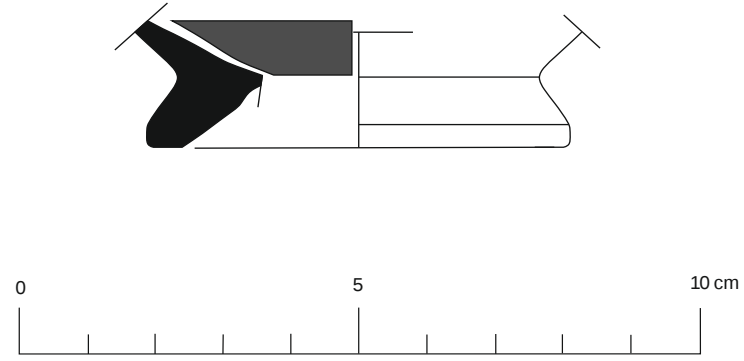
Yayın :

Tarih : İ.Ö. 6. yüzyıl

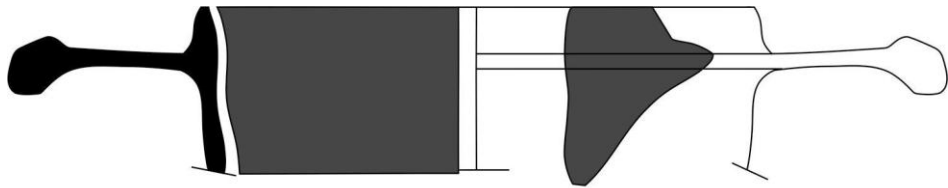
EK I: ŞEKİLLER

ŞEKİL 1

Çiz. 1

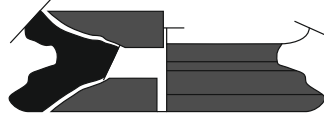

Çiz. 2

Çiz. 3

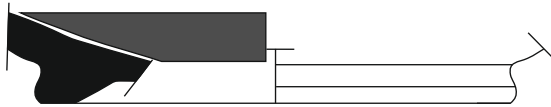
ŞEKİL 2

Çiz. 4

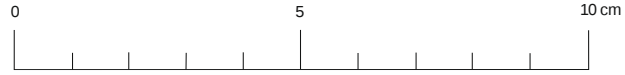
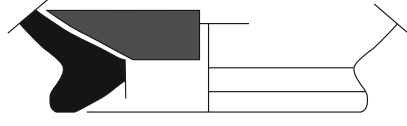

Çiz. 5

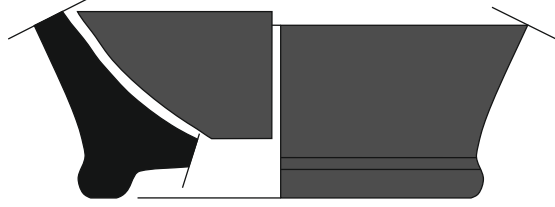

Çiz. 6

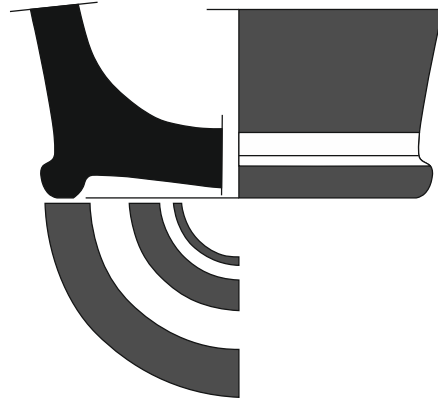
ŞEKİL 3

Çiz. 7

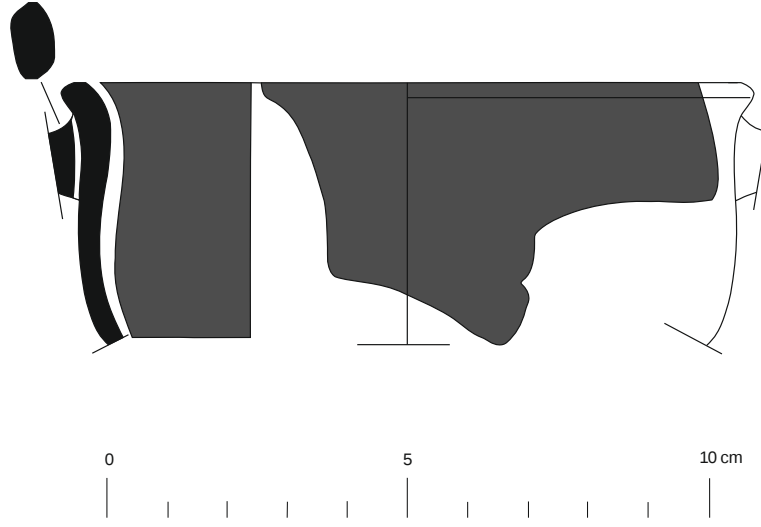

Çiz. 8

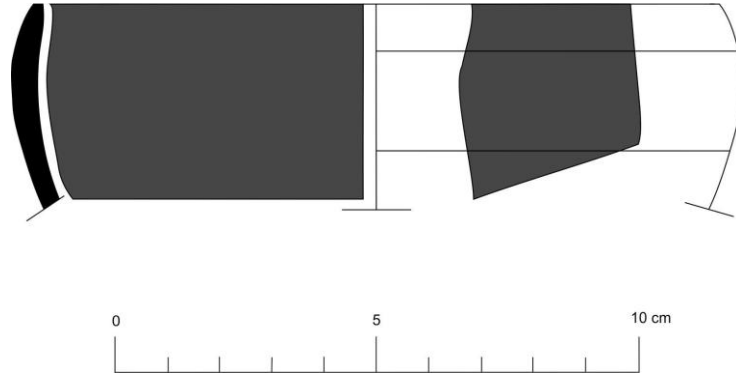

Çiz. 9

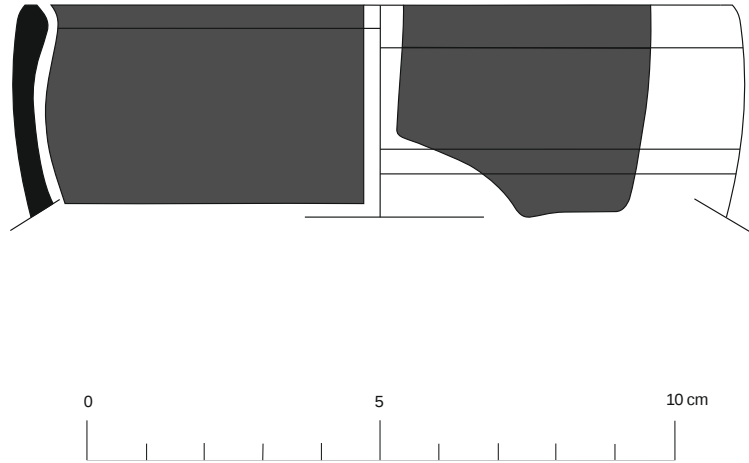
ŞEKİL 4

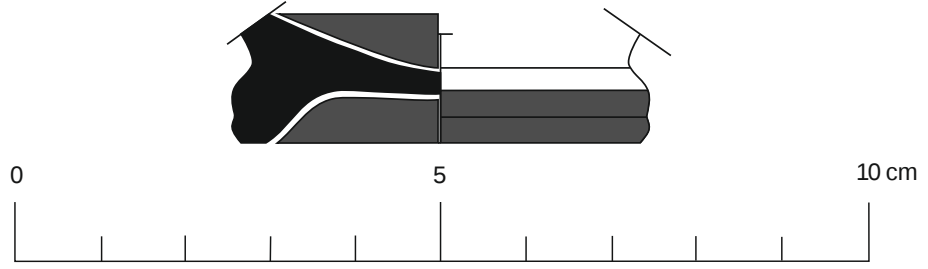
Çiz. 10

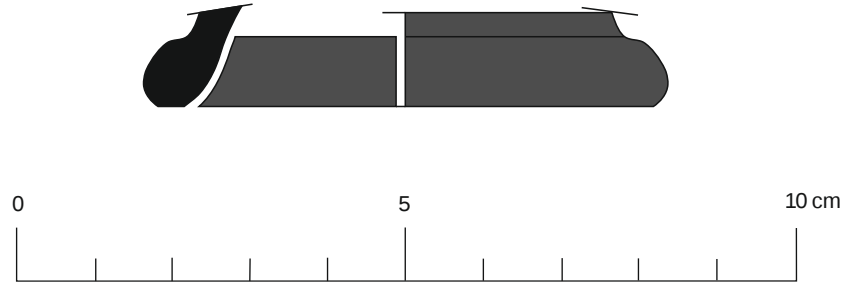
Çiz. 11

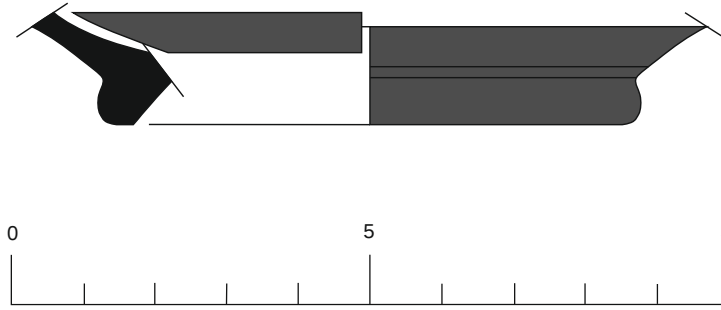
Çiz. 12

ŞEKİL 5

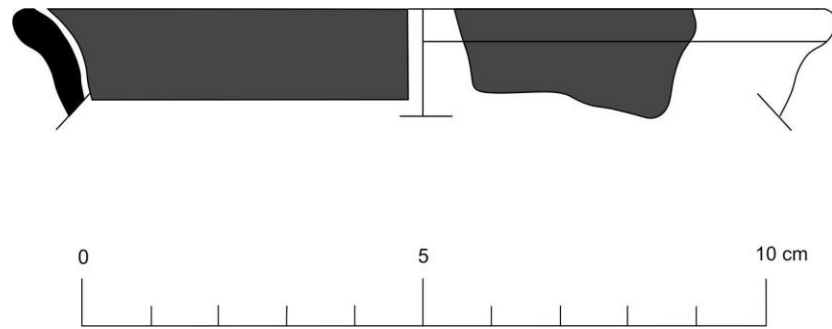
Çiz. 13

Çiz. 14

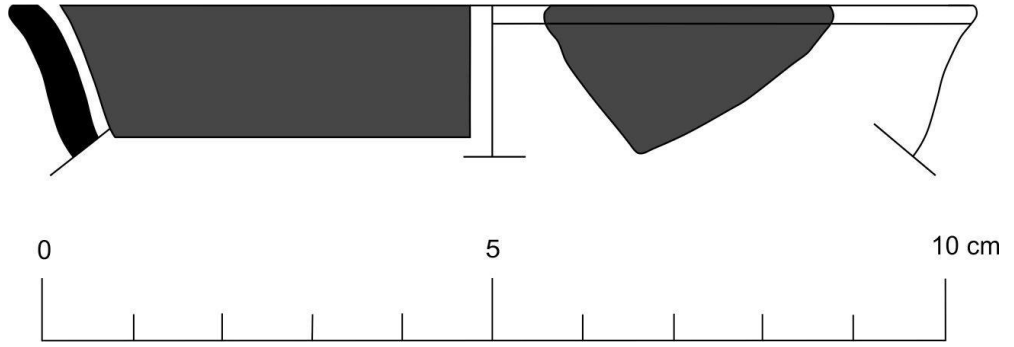

Çiz. 15

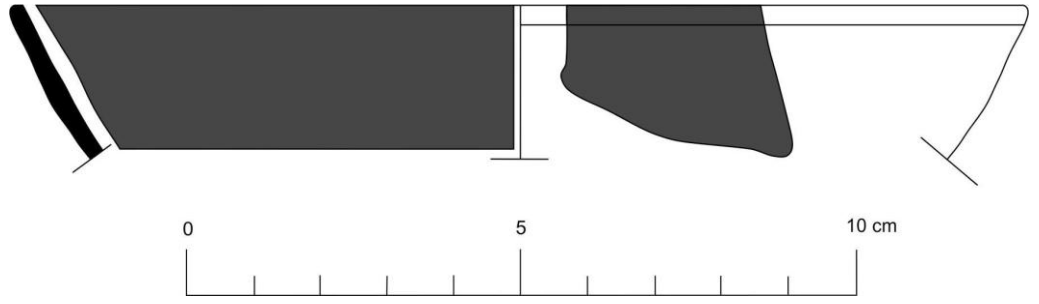

Çiz. 16

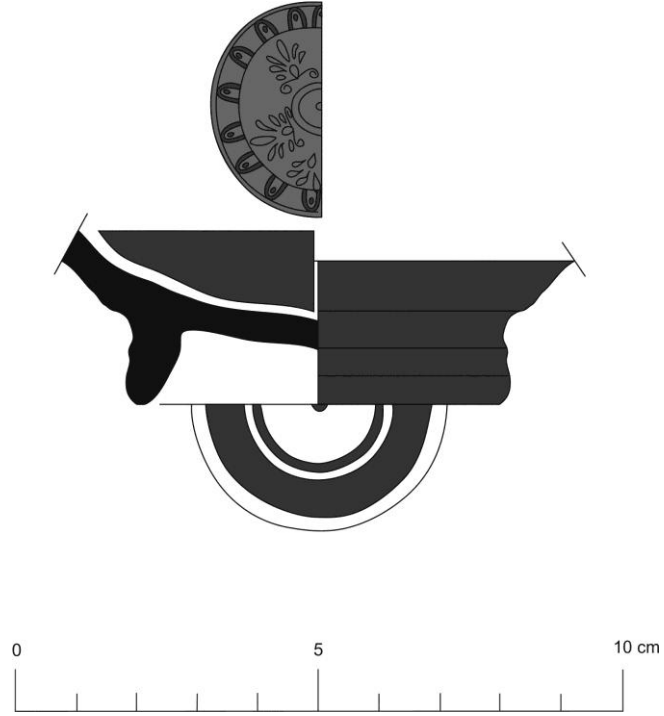
ŞEKİL 6

Çiz. 17

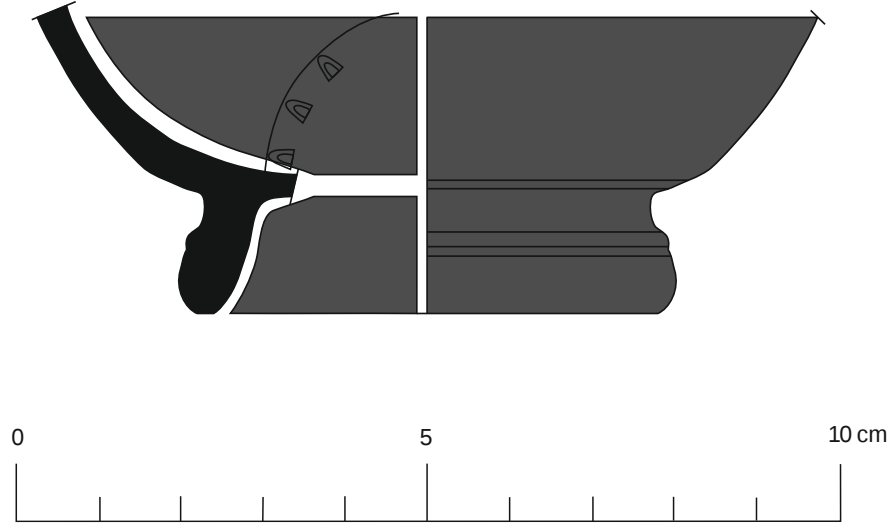

Çiz. 18

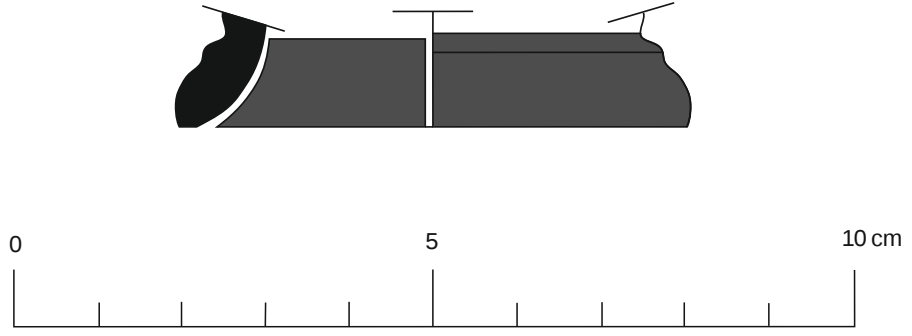

Çiz. 19

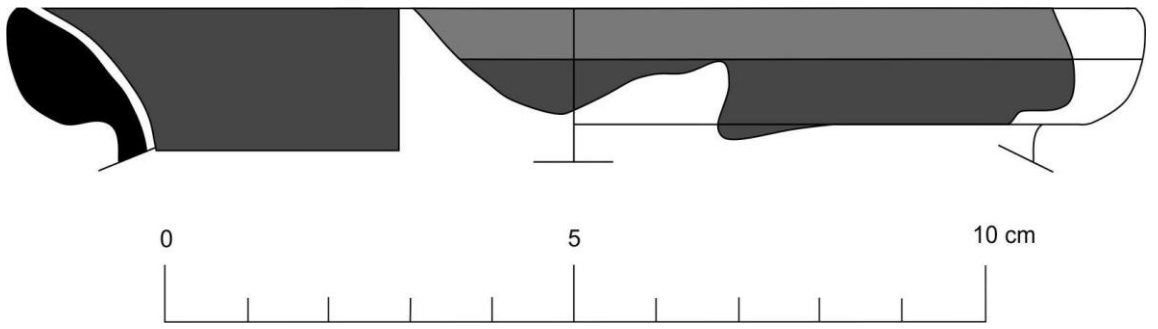
ŞEKİL 7

Çiz. 20

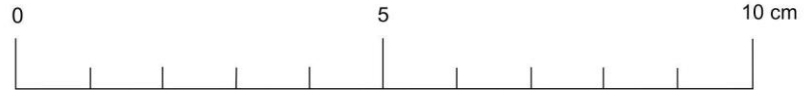
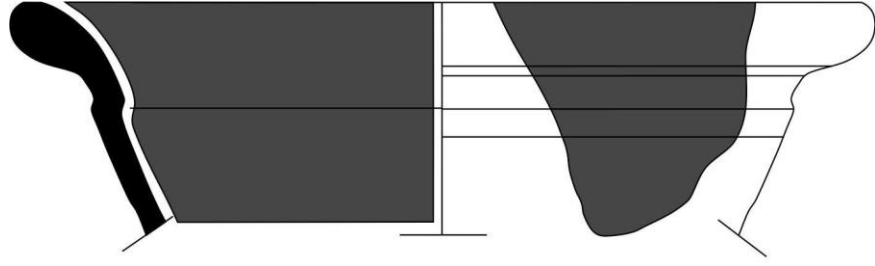

Çiz. 21

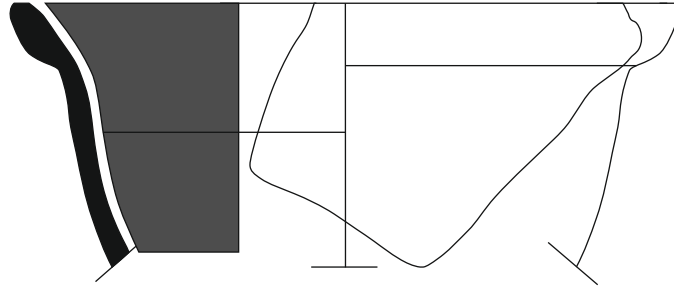

Çiz. 22

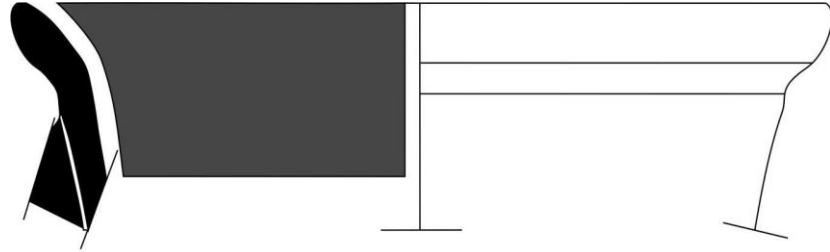
ŞEKİL 8

Çiz. 23

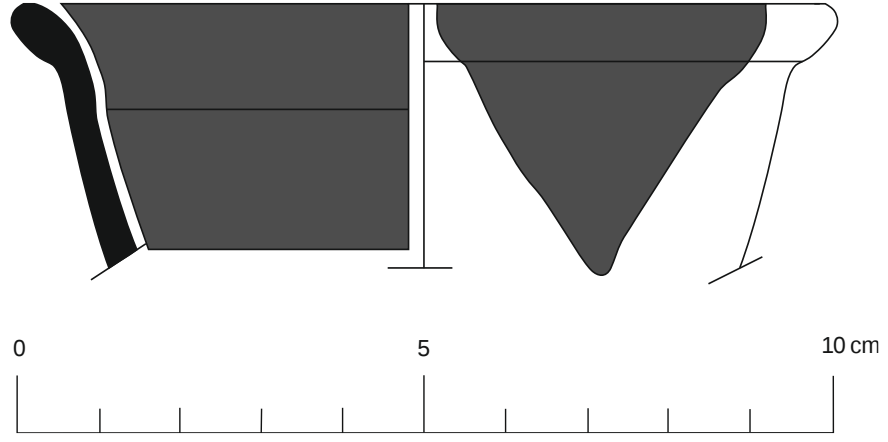

Çiz. 24

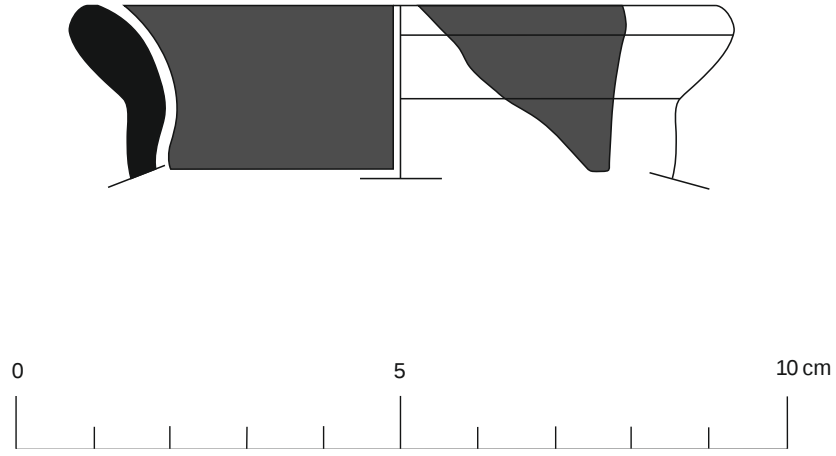

Çiz. 25

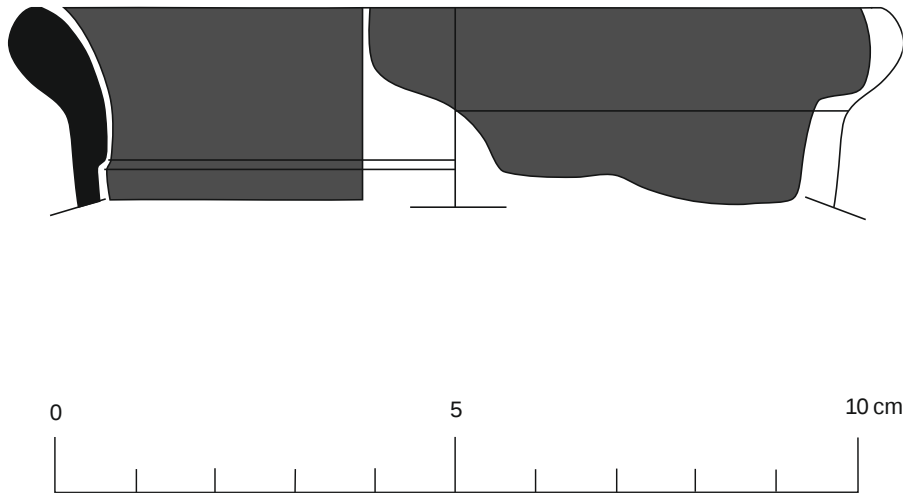
ŞEKİL 9

Çiz. 26

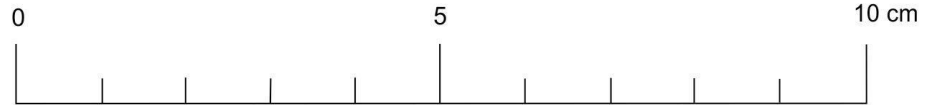
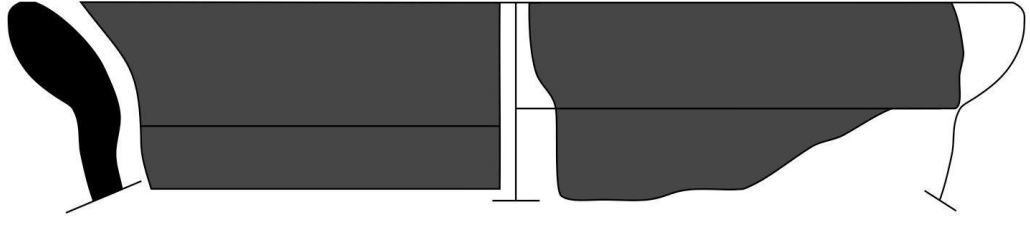

Çiz. 27

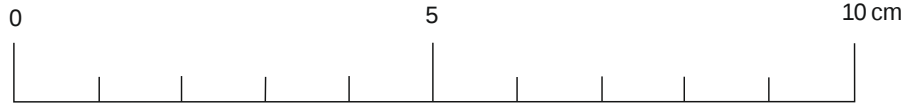
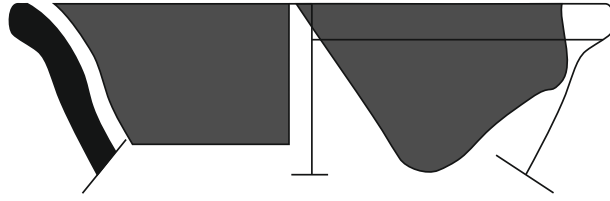

Çiz. 28

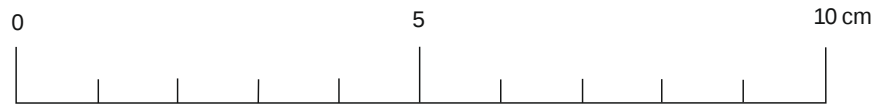
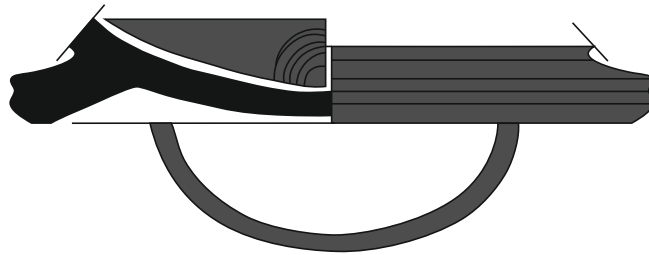
ŞEKİL 10

Çiz. 29

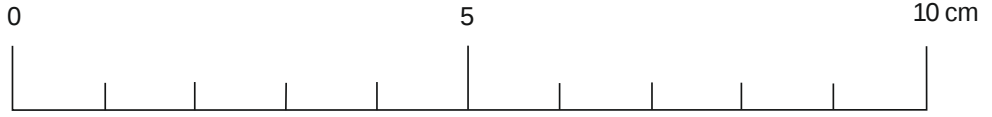

Çiz. 30

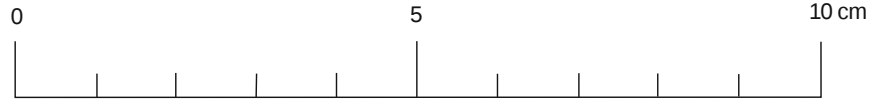
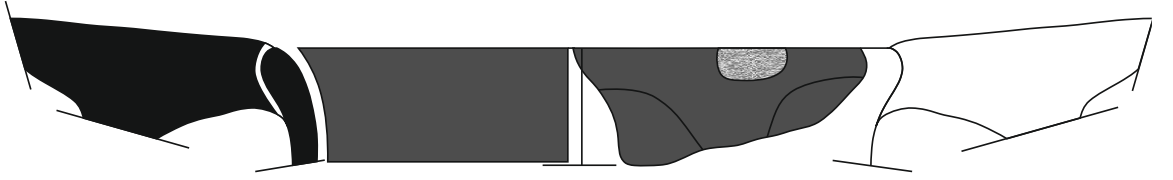

Çiz. 31

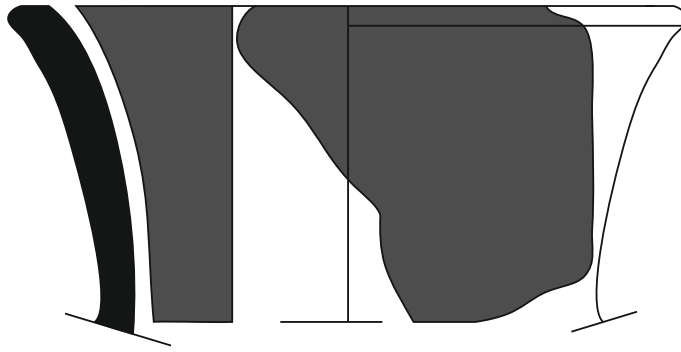
ŞEKİL 11

Çiz. 32

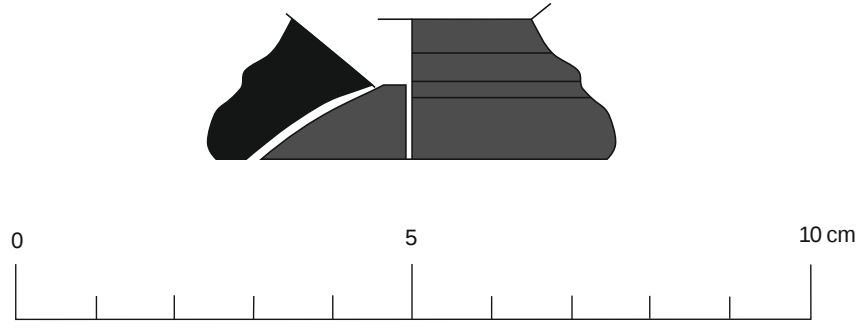

Çiz. 33

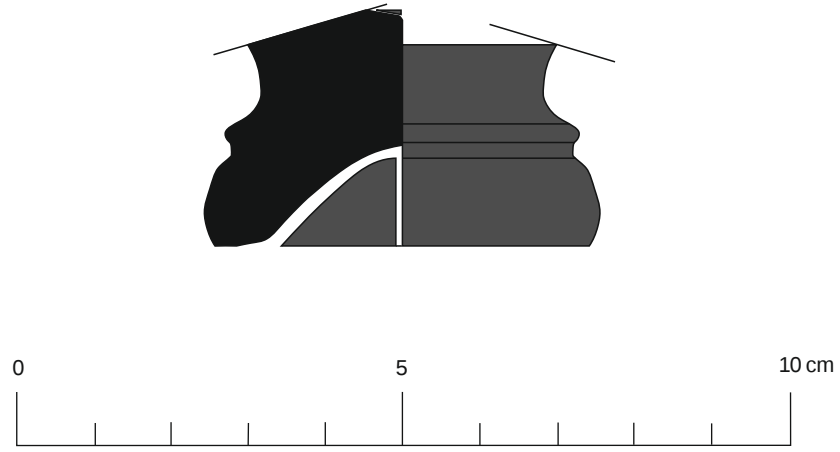

Çiz. 34

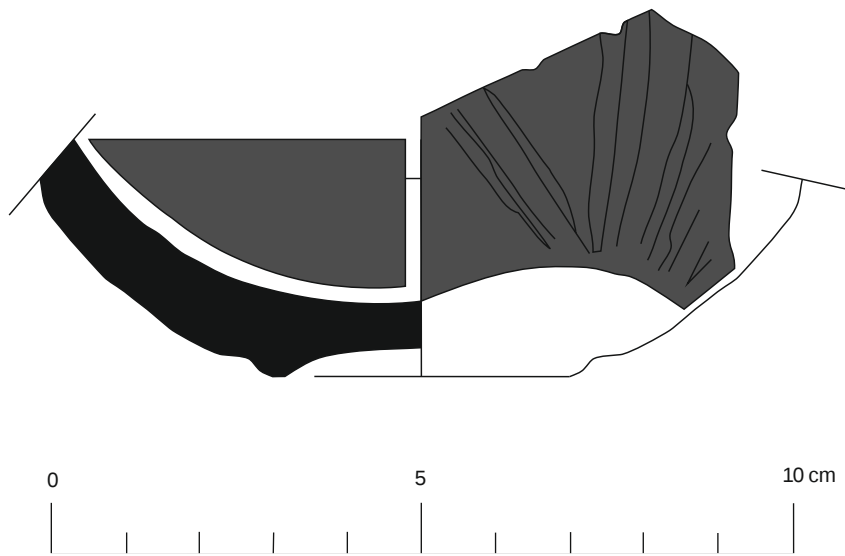
ŞEKİL 12

Çiz. 35

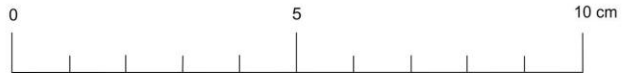
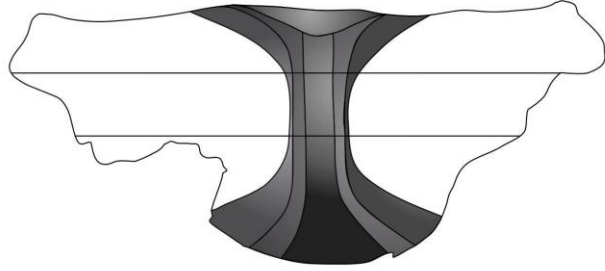

Çiz. 36

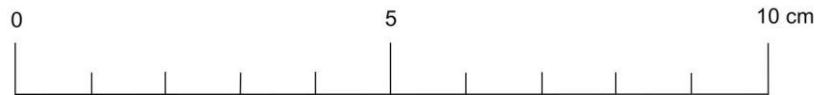
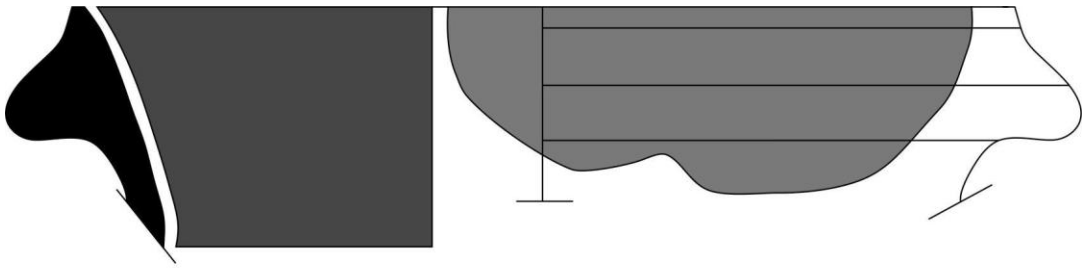

Çiz. 37

ŞEKİL 13

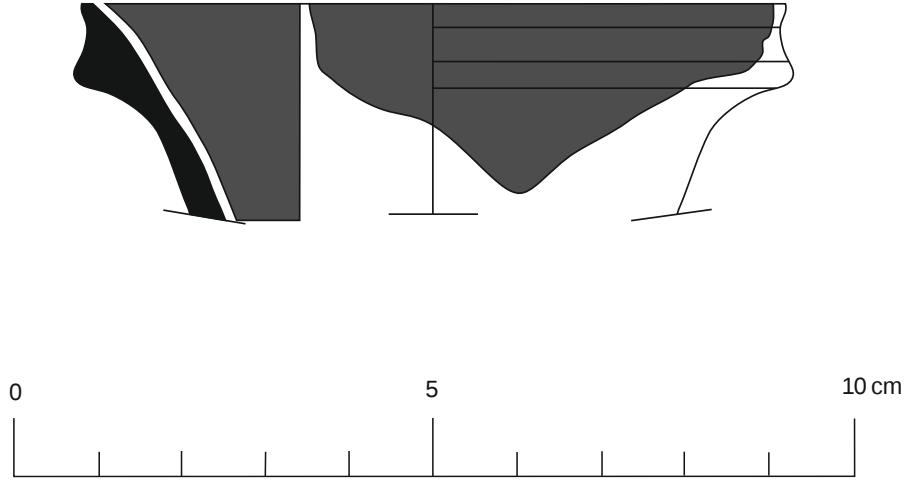

Çiz. 38

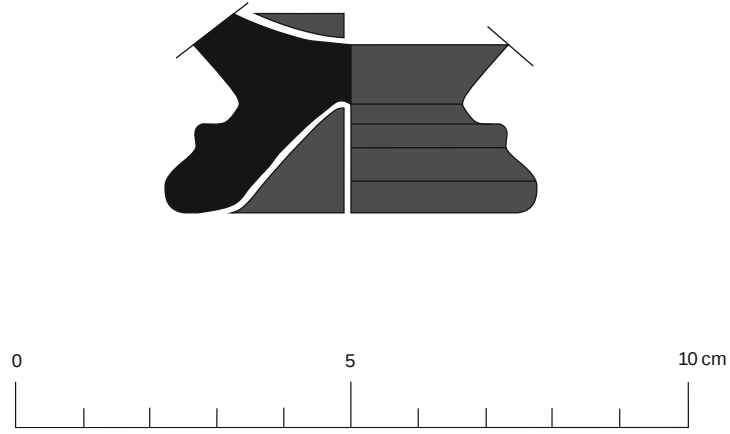

Çiz. 39

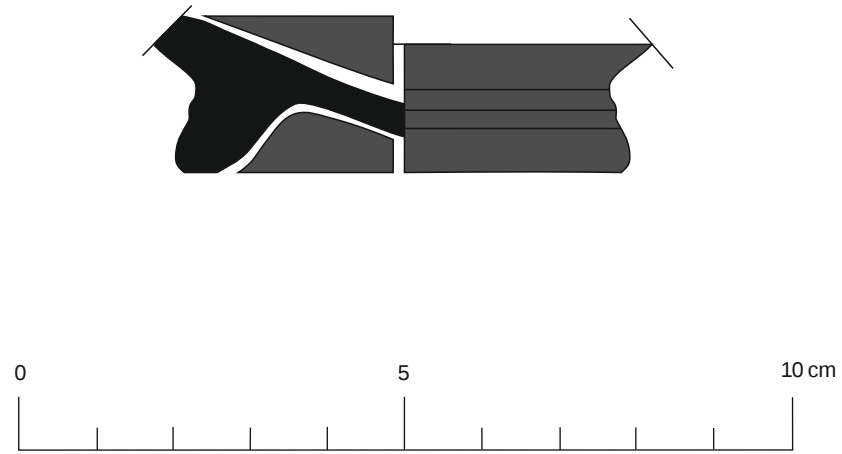
ŞEKİL 14

Çiz. 40

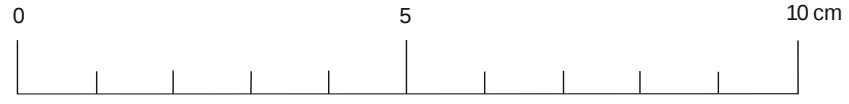
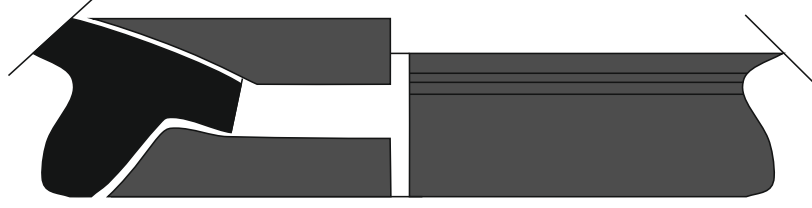

Çiz. 41

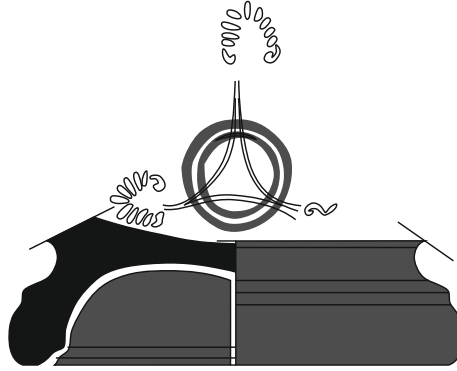

Çiz. 42

ŞEKİL 15

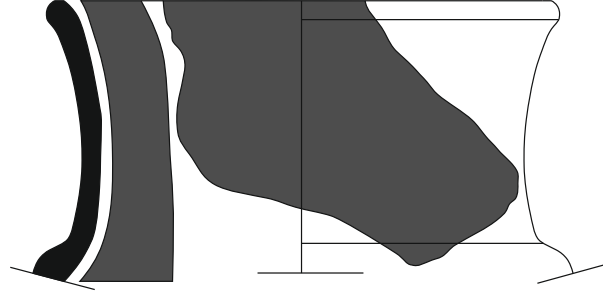

Çiz. 43

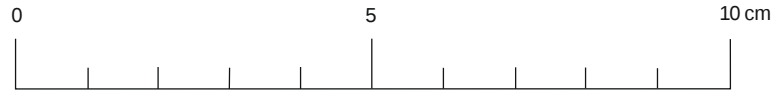
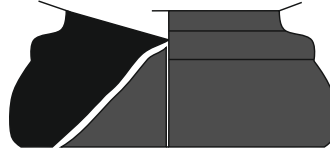

Çiz. 44

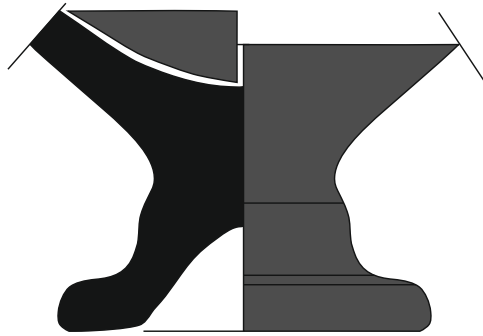
ŞEKİL 16

Çiz. 45

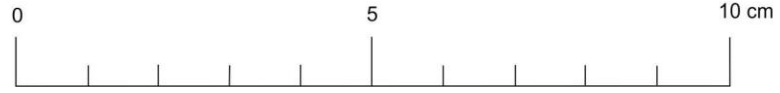
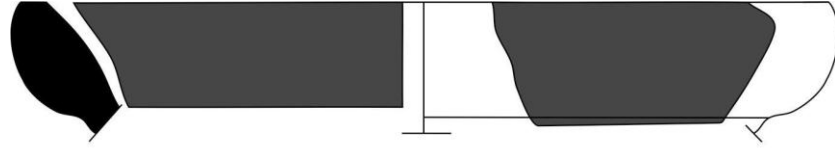

Çiz. 46

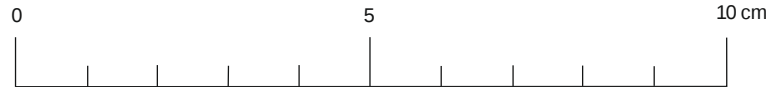
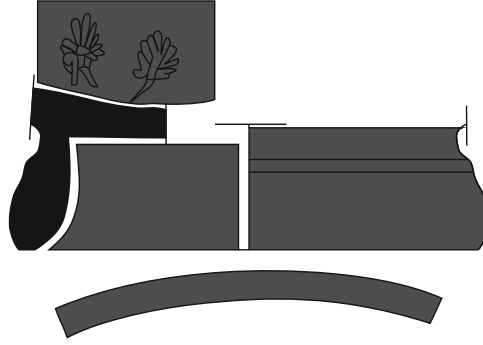

Çiz. 47

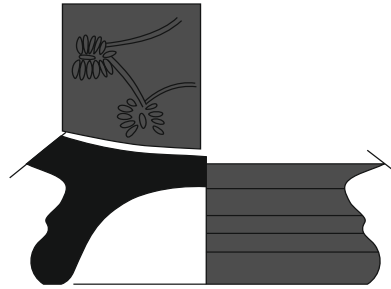
ŞEKİL 17

Çiz. 48

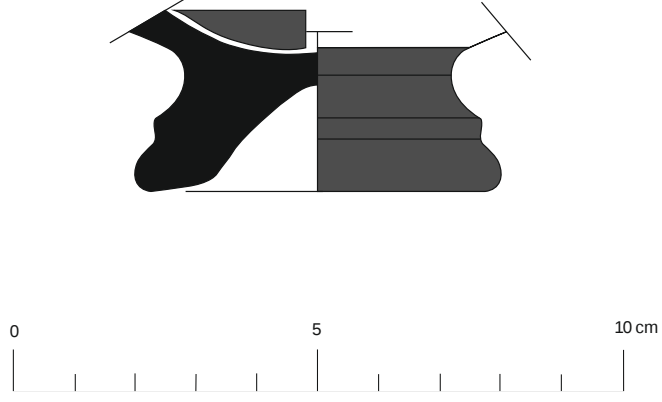

Çiz. 49

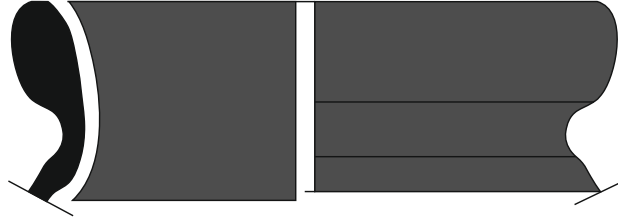

Çiz. 50

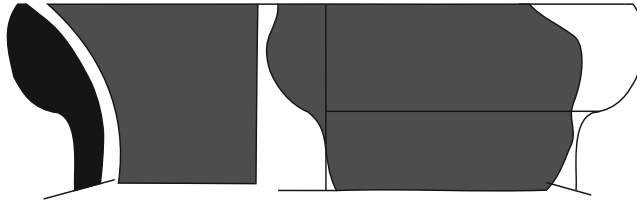
ŞEKİL 18

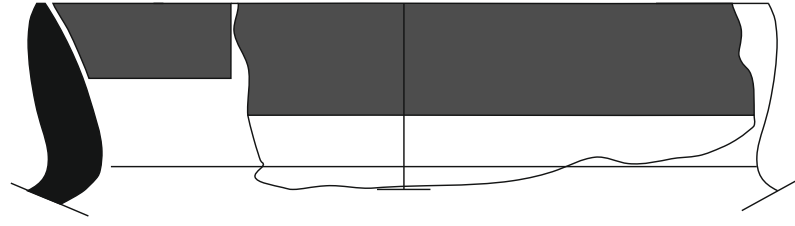
Çiz. 51

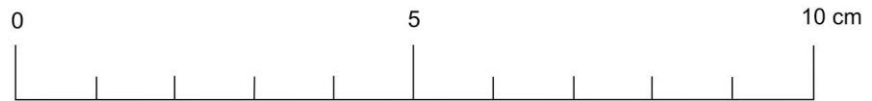
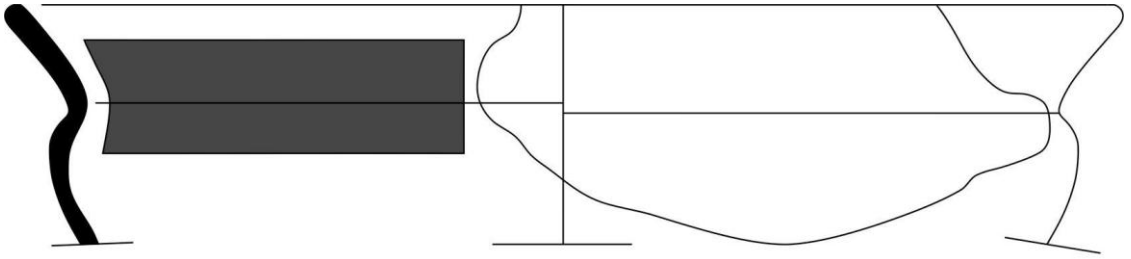
Çiz. 52

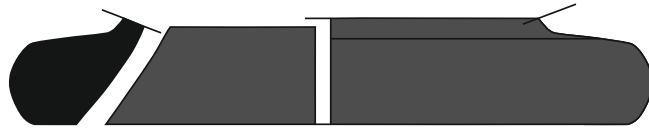
Çiz. 53

ŞEKİL 19

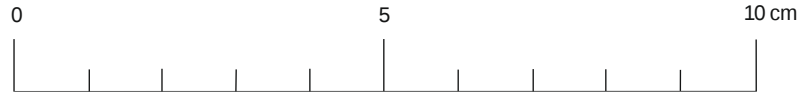
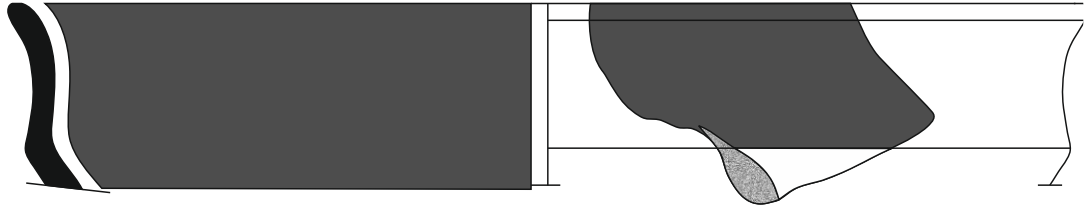
Çiz. 54

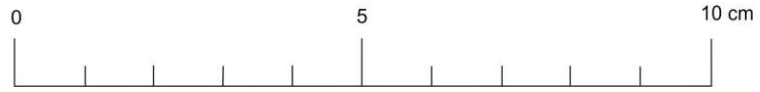
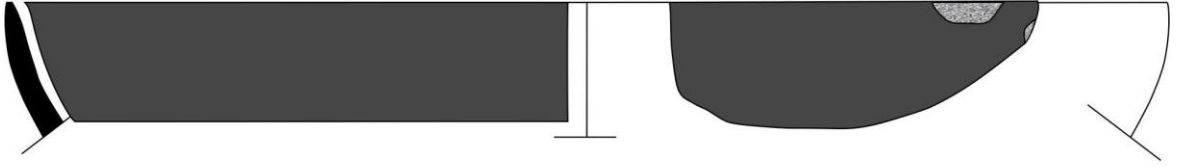
Çiz. 55

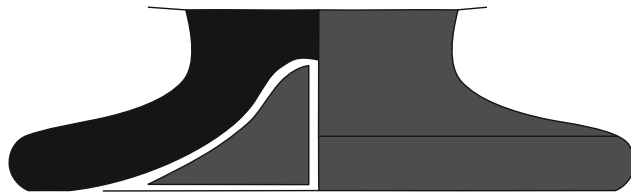
Çiz. 56

ŞEKİL 20

Çiz. 57

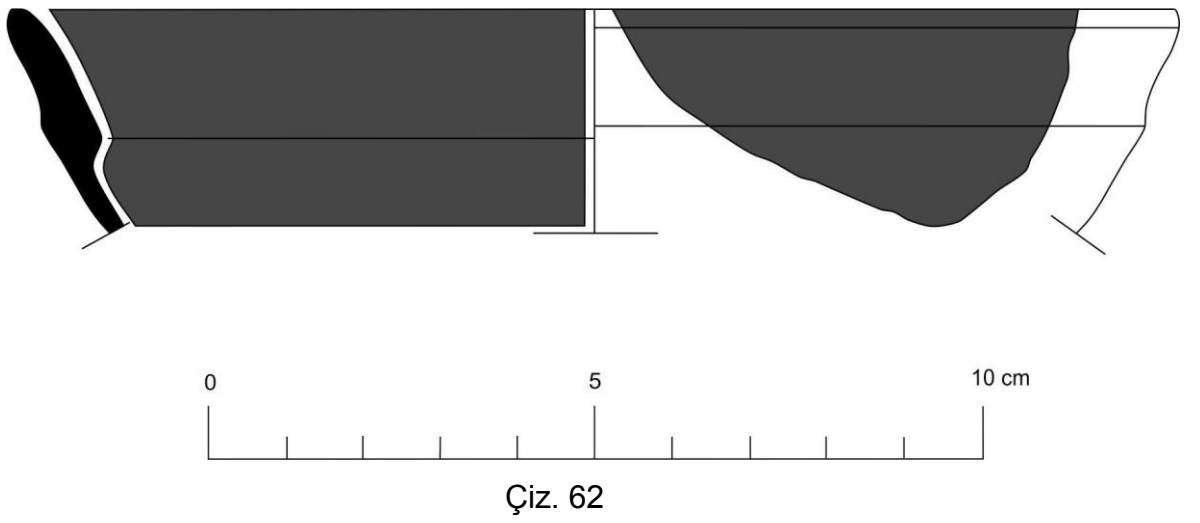
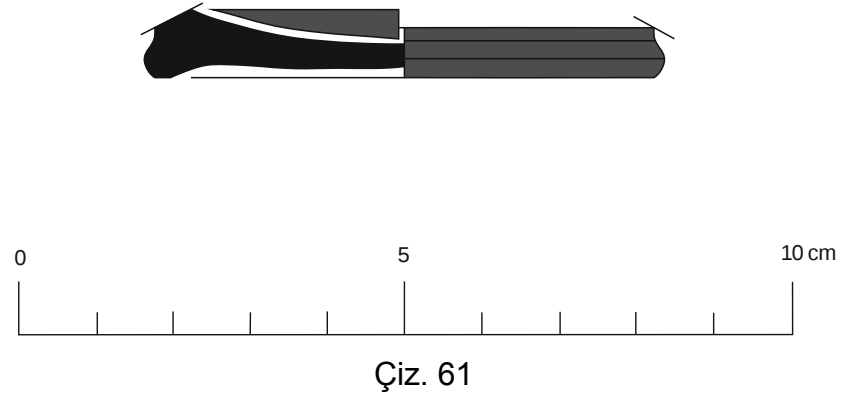
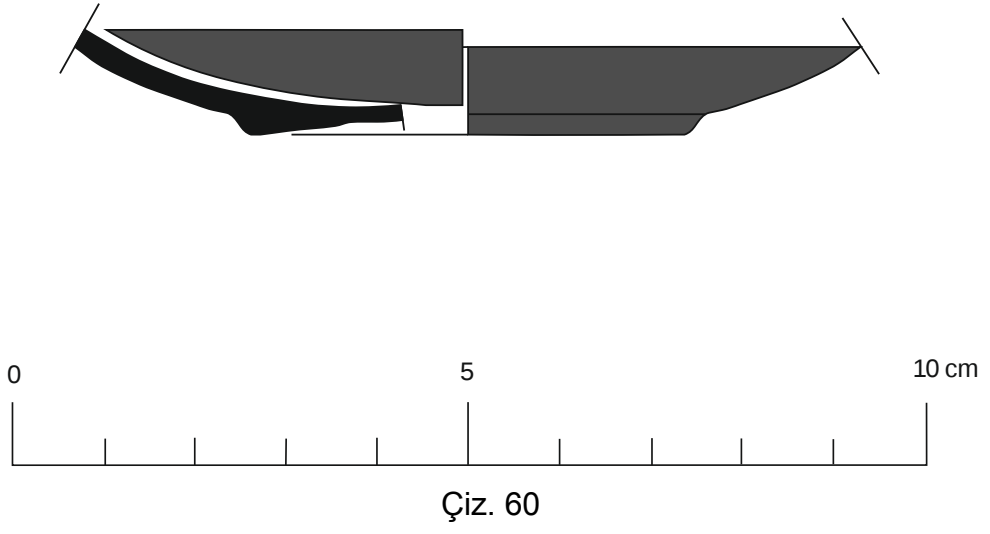

Çiz. 58

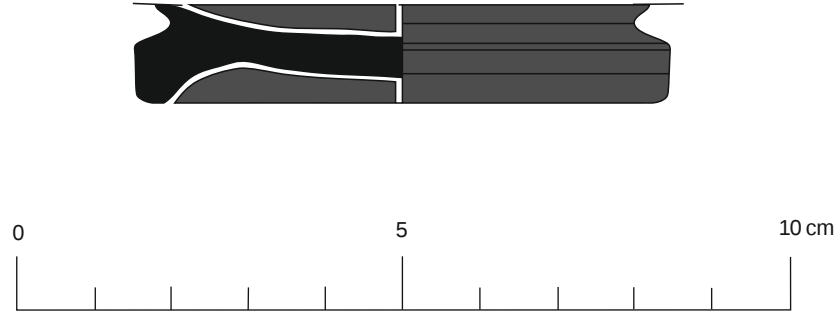

Çiz. 59

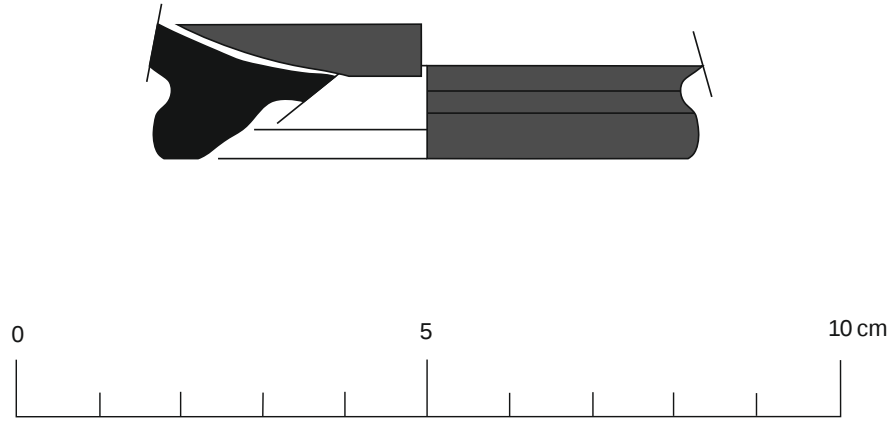
ŞEKİL 21

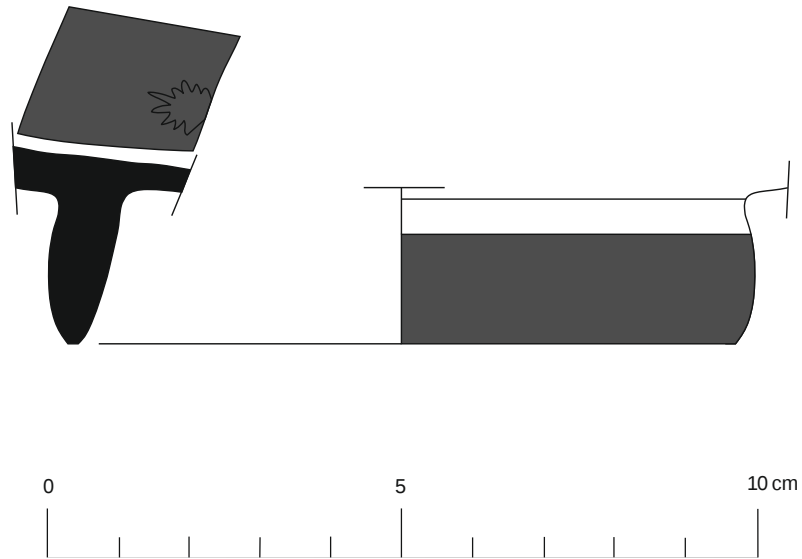
ŞEKİL 22

Çiz. 63

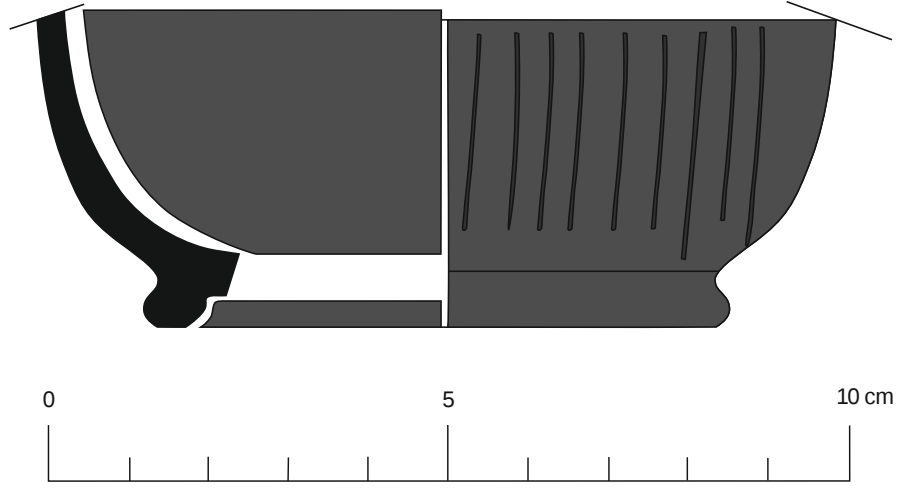

Çiz. 64

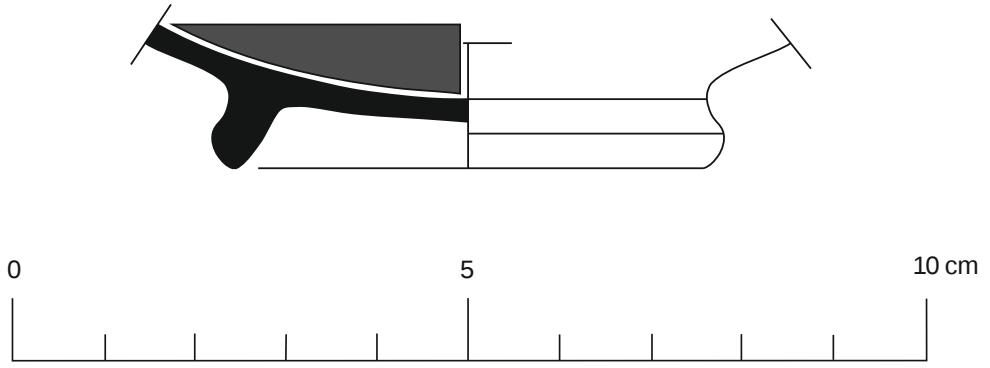

Çiz. 65

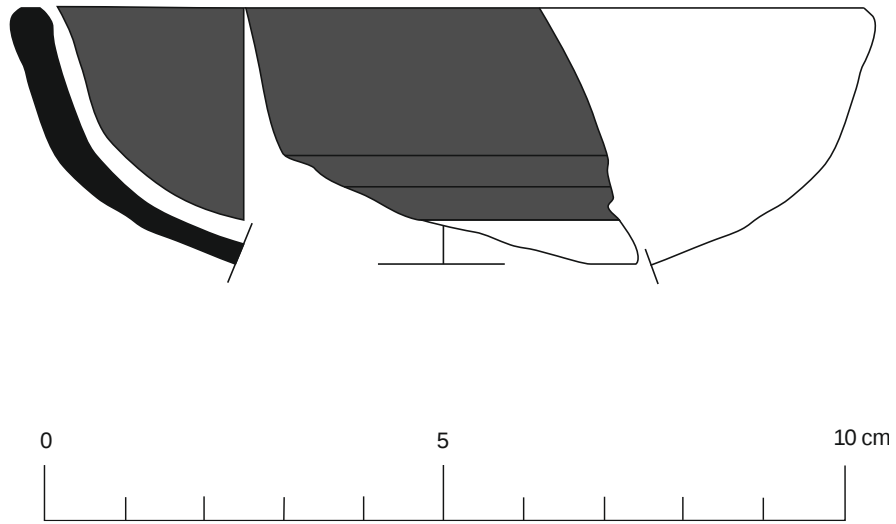
ŞEKİL 23

Çiz. 66

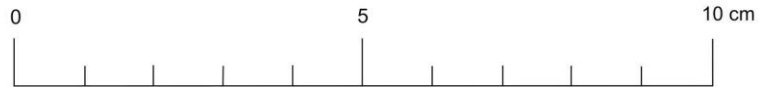
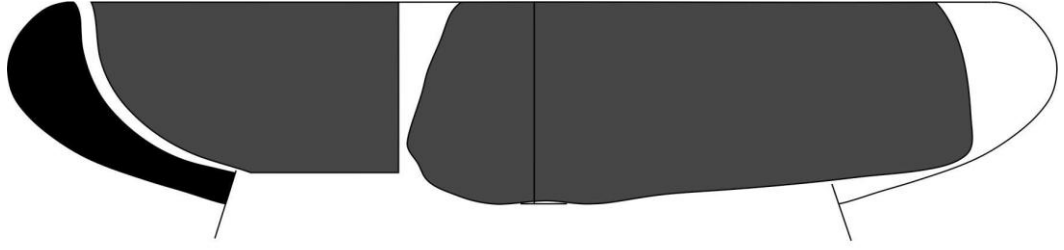

Çiz. 67

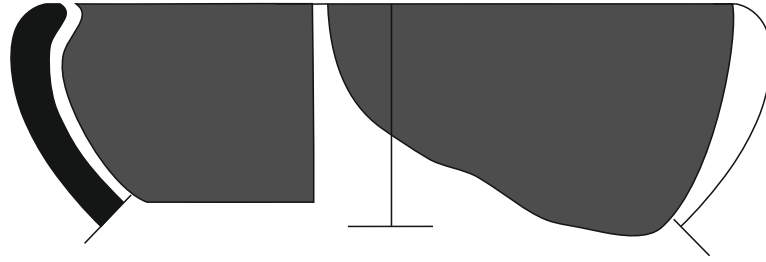

Çiz. 68

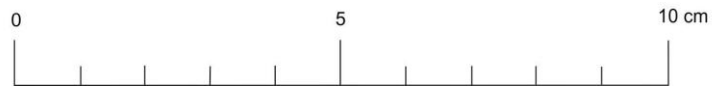
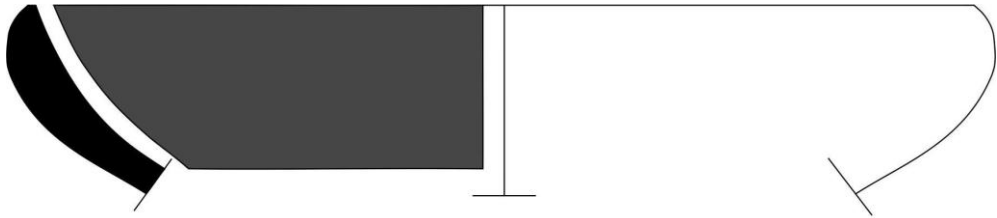
ŞEKİL 24

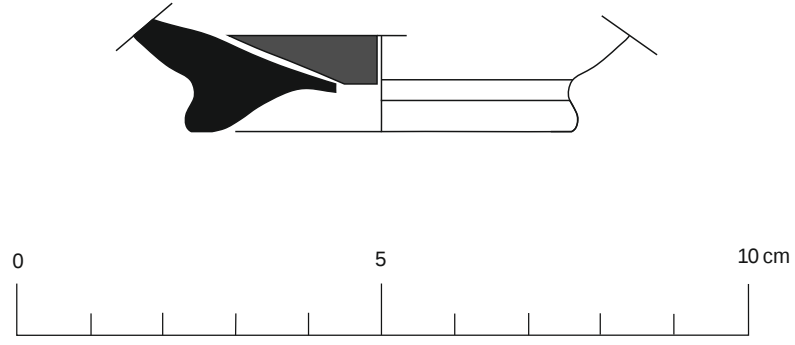
Çiz. 69

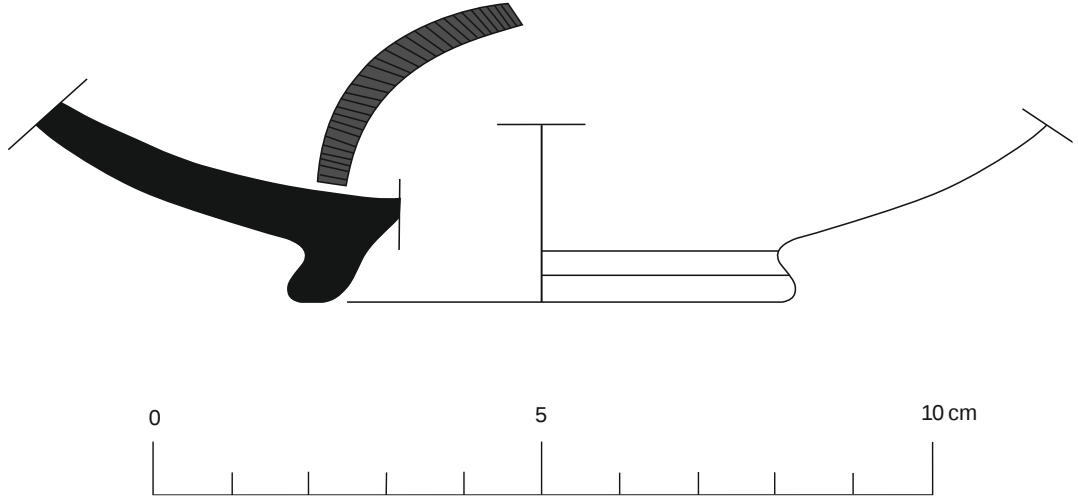
Çiz. 70

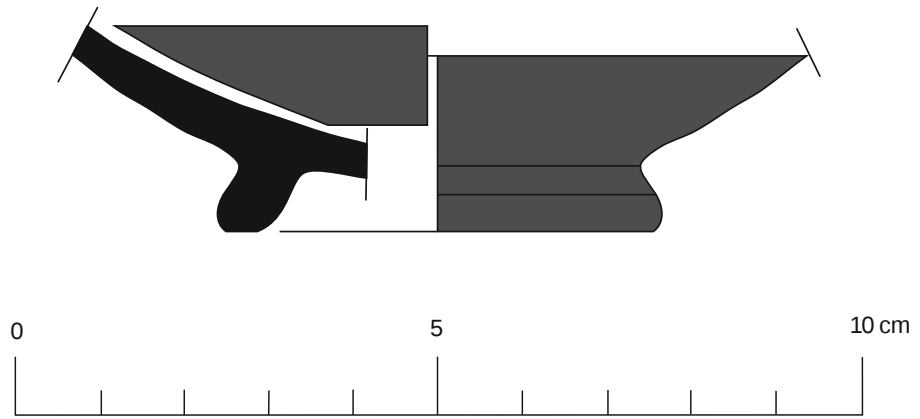
Çiz. 71

ŞEKİL 25

Çiz. 72

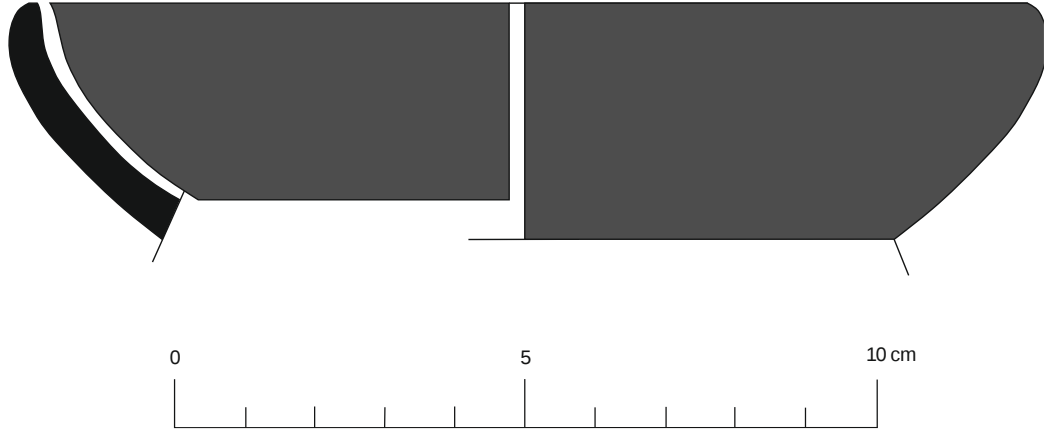

Çiz. 73

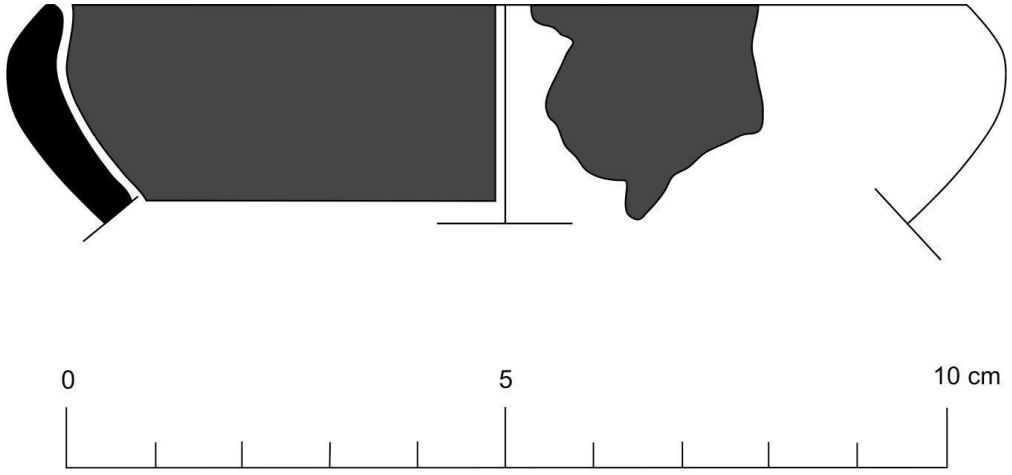

Çiz. 74

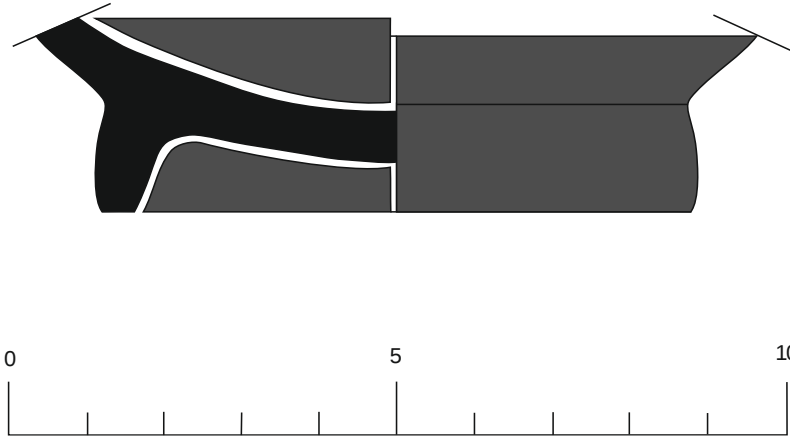
ŞEKİL 26

Çiz. 75

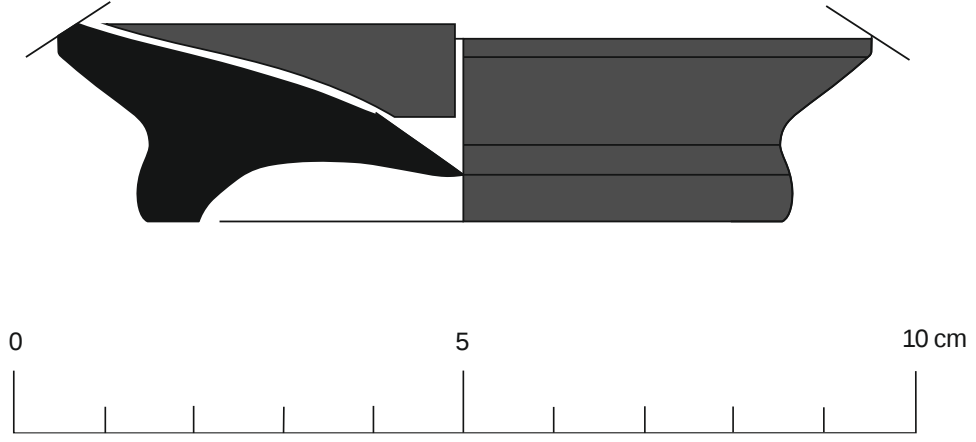

Çiz. 76

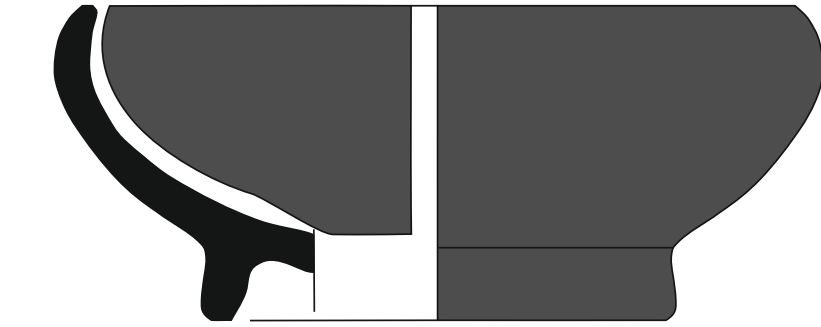

Çiz. 77

ŞEKİL 27

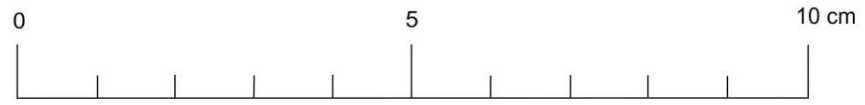
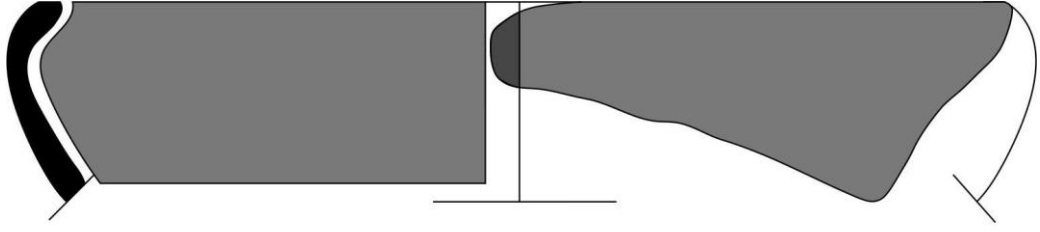

Çiz. 78

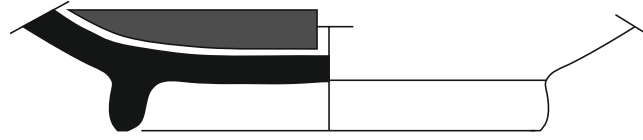

Çiz. 79

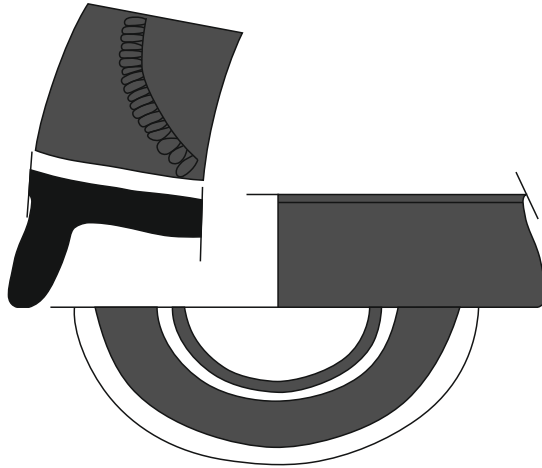
ŞEKİL 28

Çiz. 80

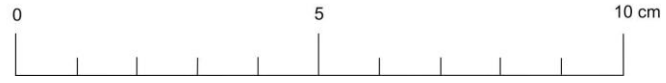
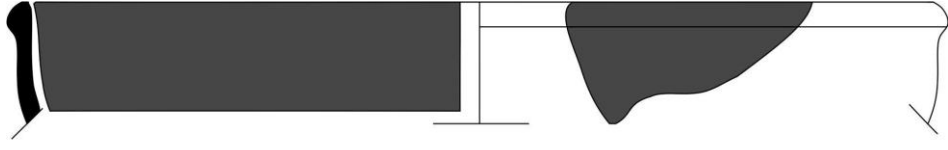

Çiz. 81

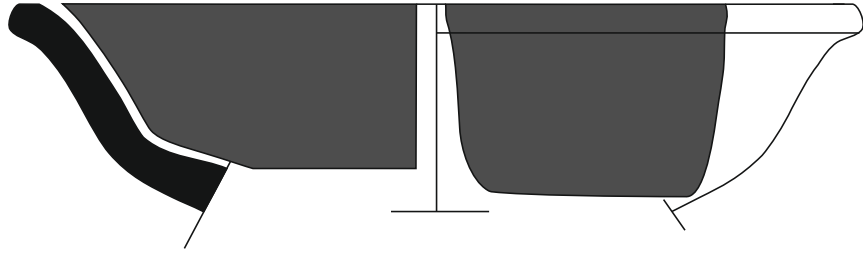

Çiz. 82

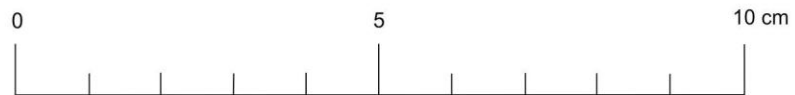
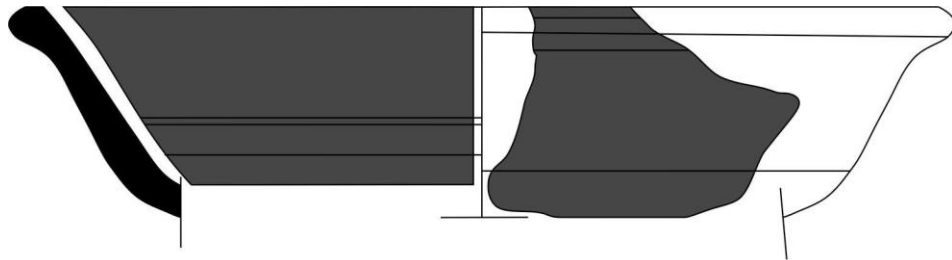
ŞEKİL 29

Çiz. 83

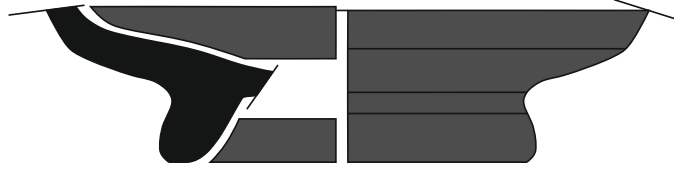
Çiz. 84

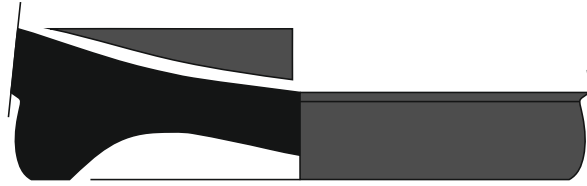
Çiz. 85

ŞEKİL 30

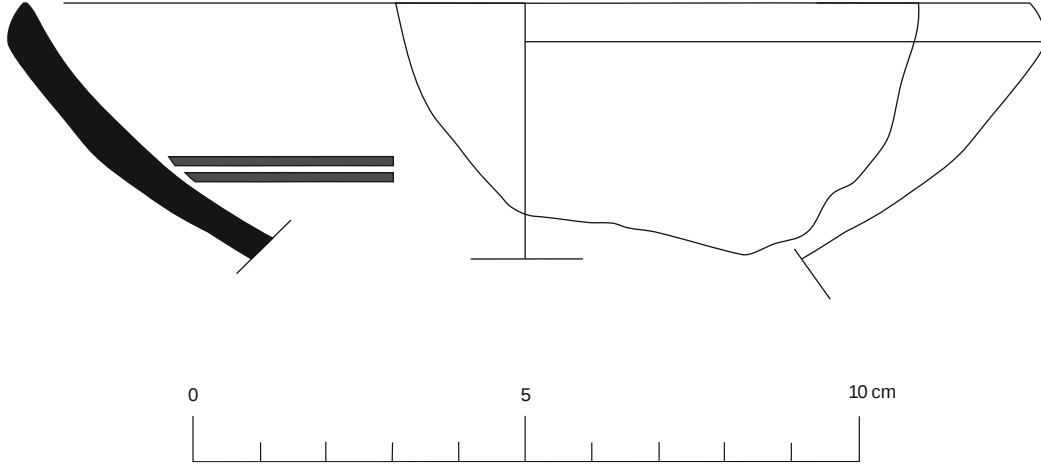
Çiz. 86

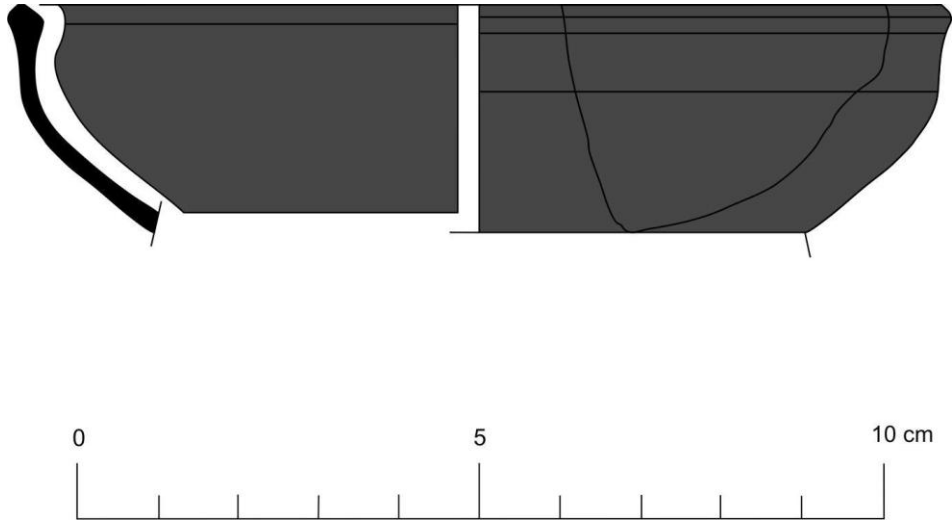
Çiz. 87

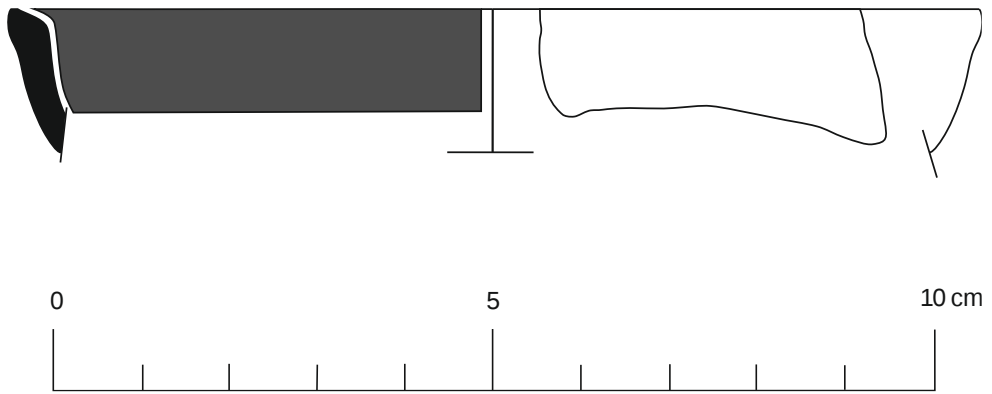
Çiz. 88

ŞEKİL 31

Çiz. 89

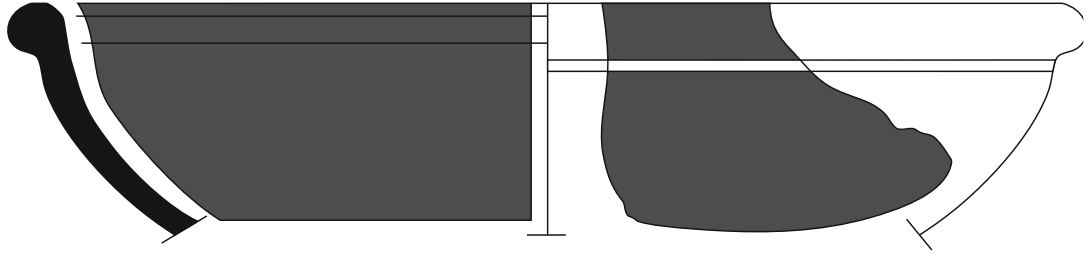

Çiz. 90

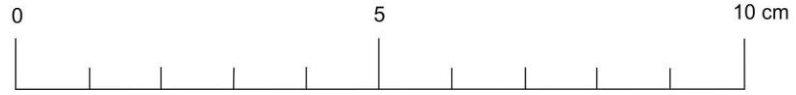
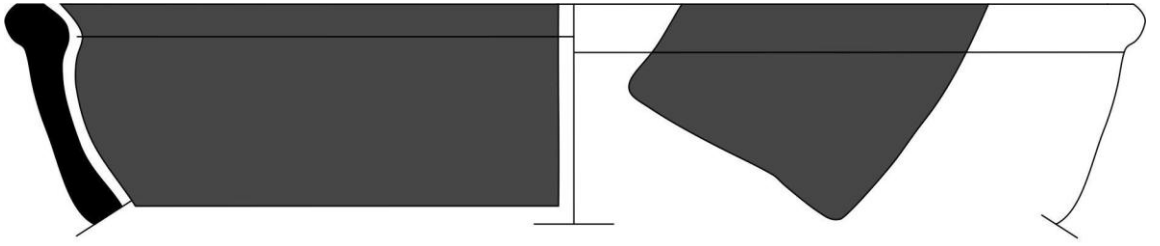

Çiz. 91

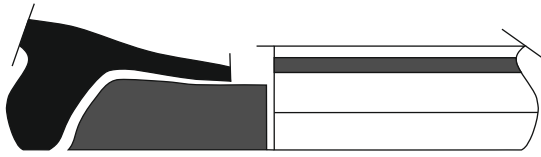
ŞEKİL 32

Çiz. 92

Çiz. 93

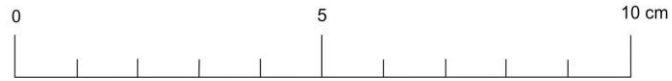
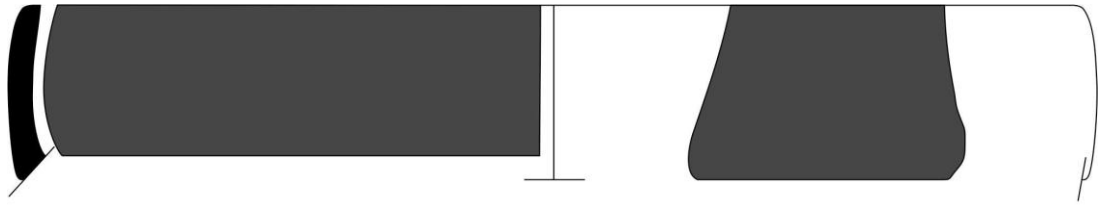

Çiz. 94

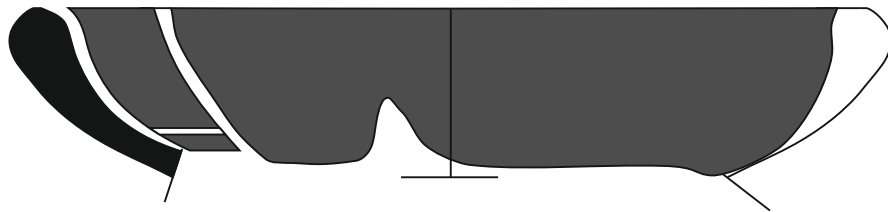
ŞEKİL 33

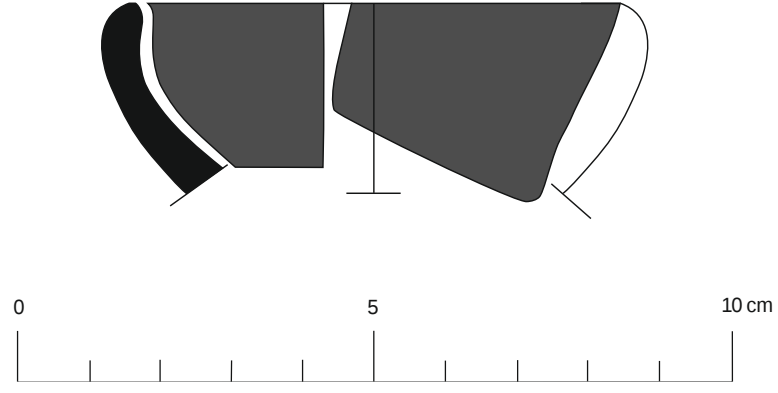
Çiz. 95

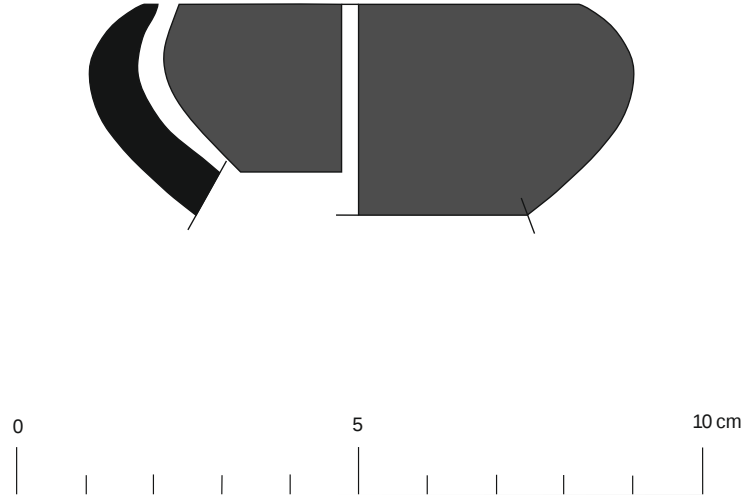
Çiz. 96

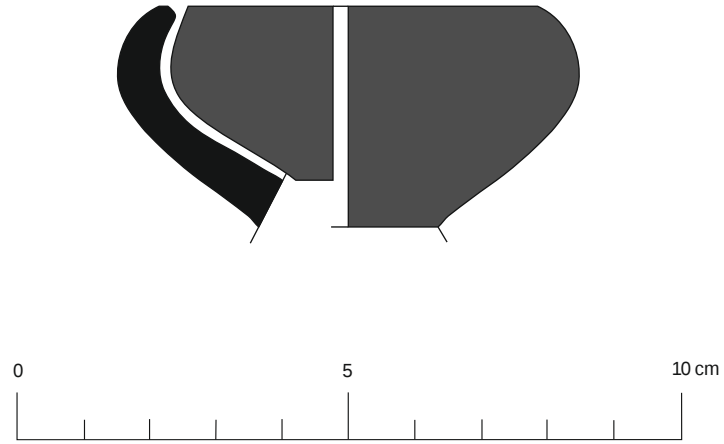
Çiz. 97

ŞEKİL 34

Çiz. 98

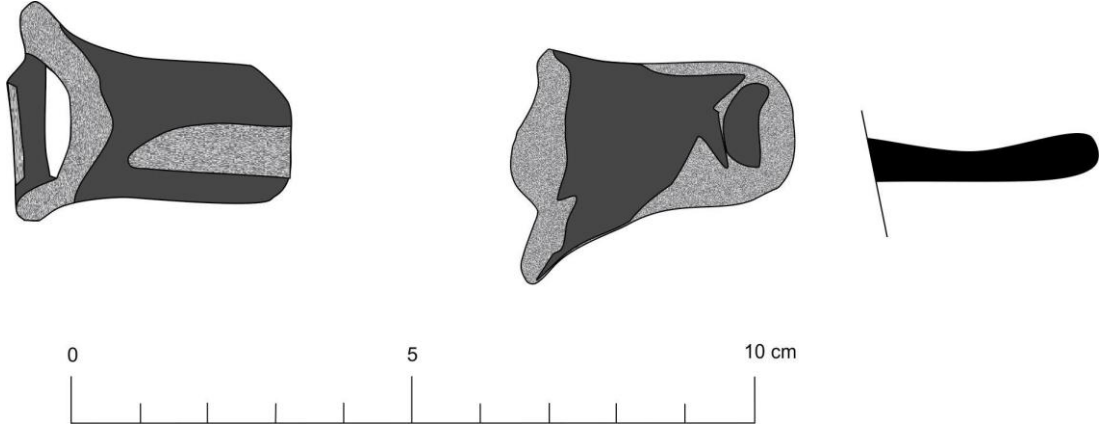

Çiz. 99

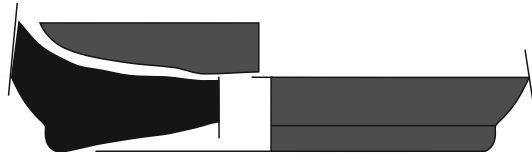

Çiz. 100

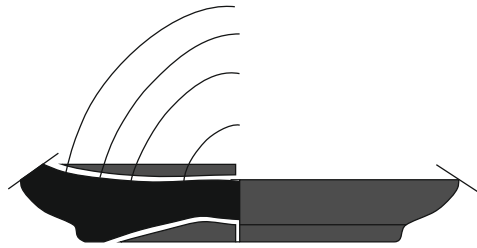
ŞEKİL 35

Çiz. 101

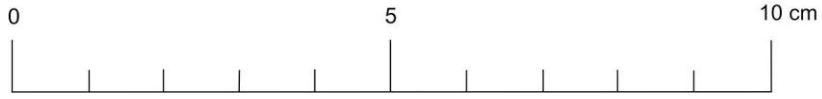
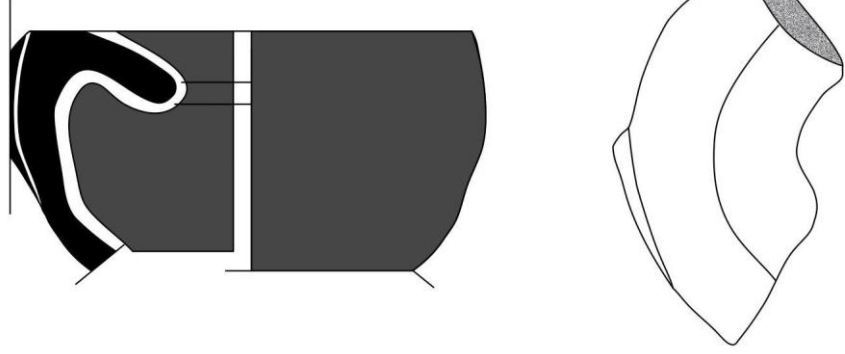

Çiz. 102

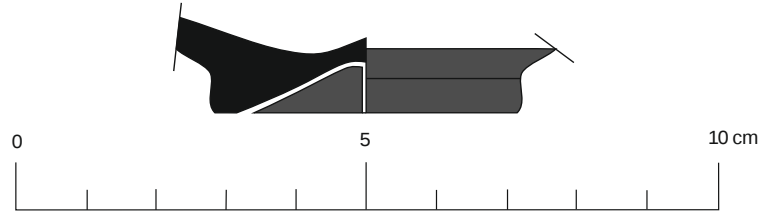

Çiz. 103

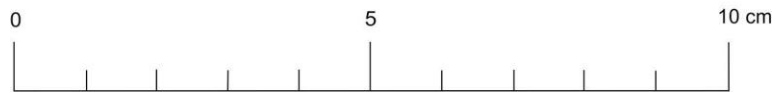
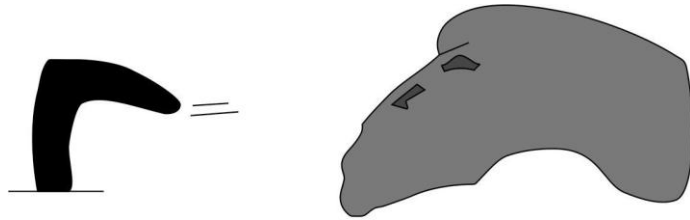
ŞEKİL 36

Çiz. 104

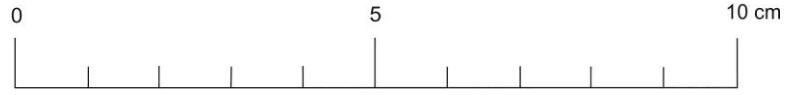
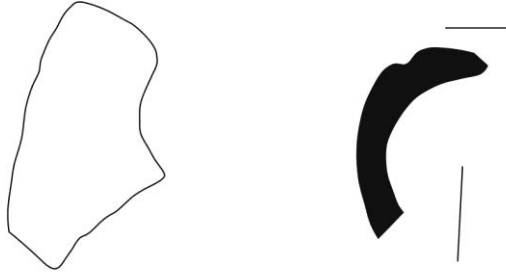

Çiz. 105

Çiz. 106

ŞEKİL 37

Çiz. 107

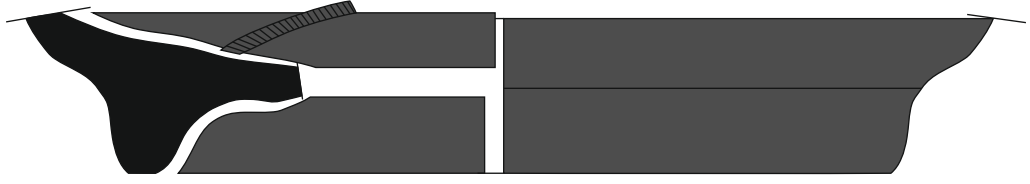

Çiz. 108

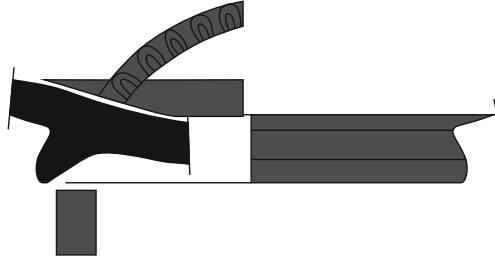

Çiz. 109

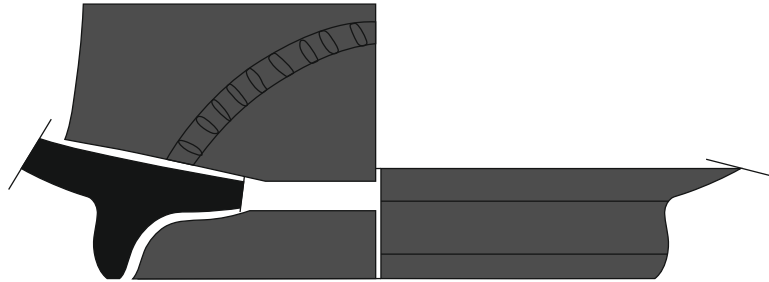
ŞEKİL 38

Çiz. 110

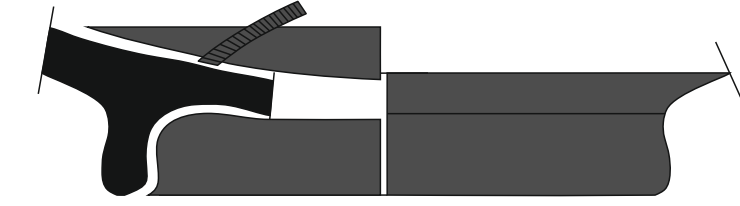

Çiz. 111

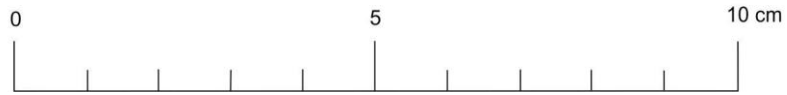
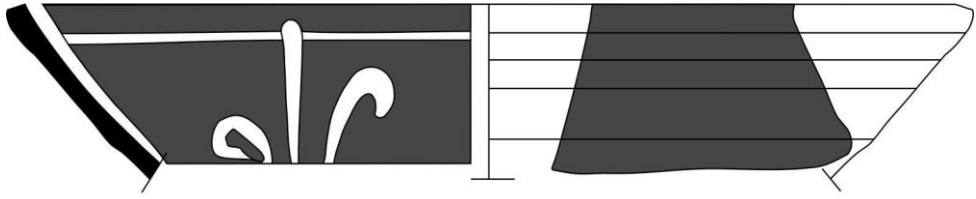

Çiz. 112

ŞEKİL 39

Çiz. 113

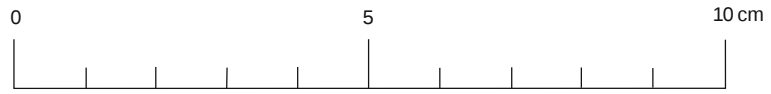
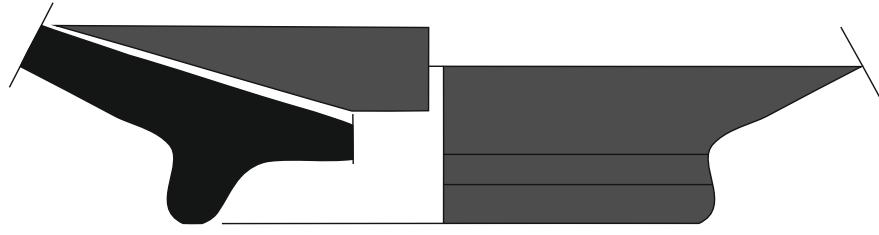

Çiz. 114

Çiz. 115

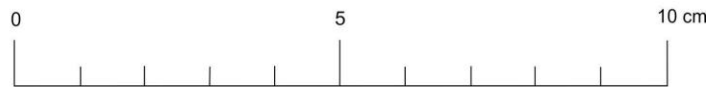
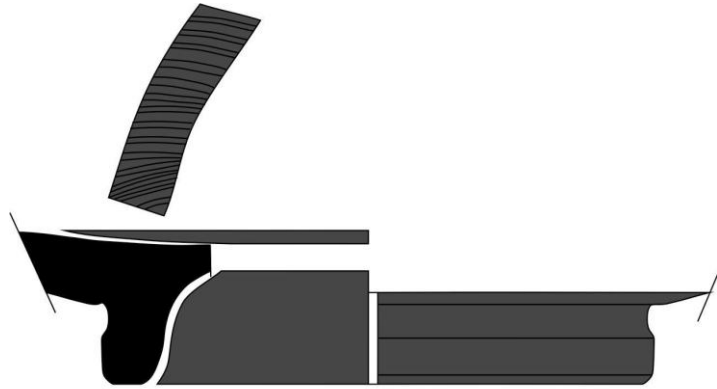
ŞEKİL 40

Çiz. 116

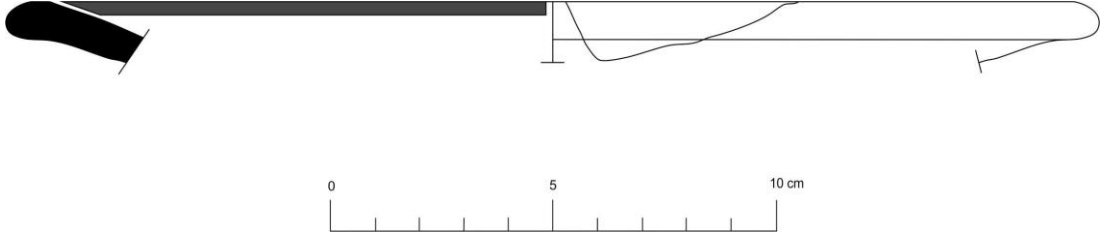

Çiz. 117

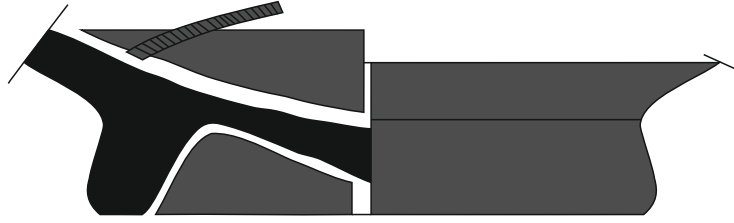

Çiz. 118

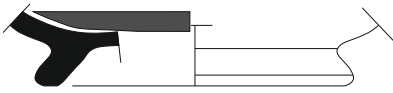
ŞEKİL 41

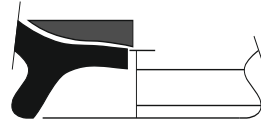
Çiz. 119

Çiz. 120

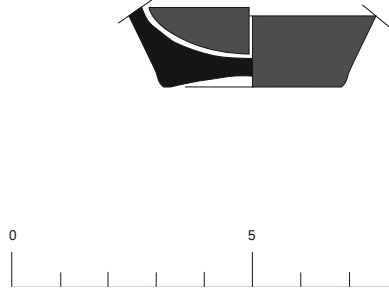

Çiz. 121

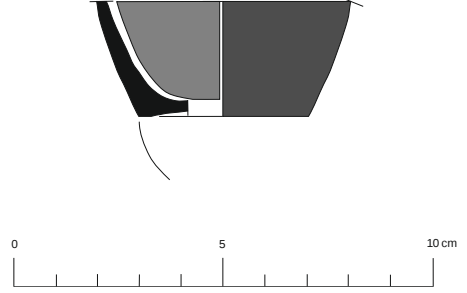

Çiz. 122

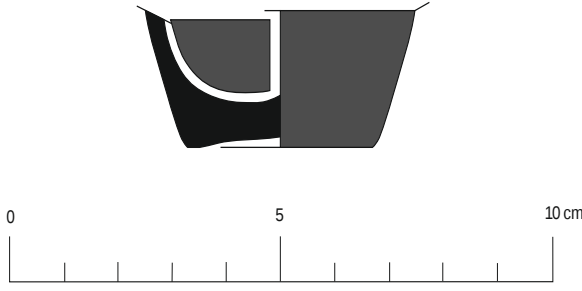
ŞEKİL 42

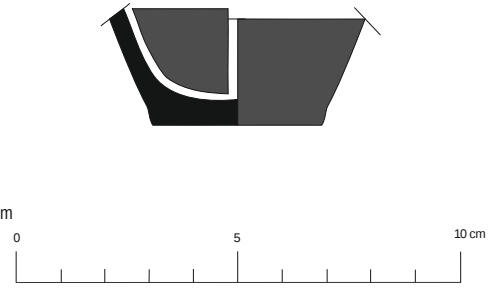
Çiz. 123

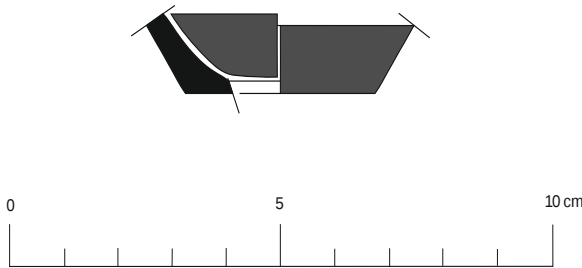
Çiz. 124

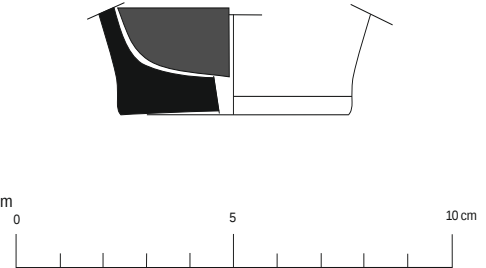
Çiz. 125

Çiz. 126

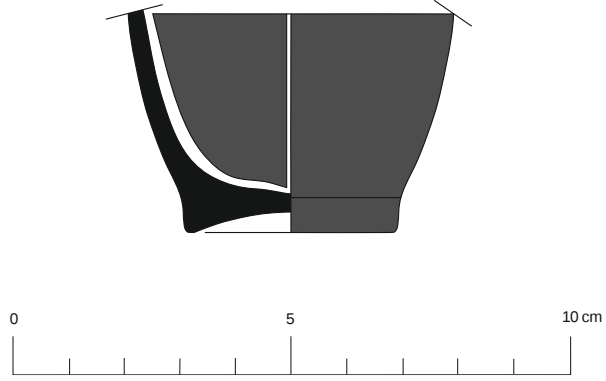

Çiz. 127

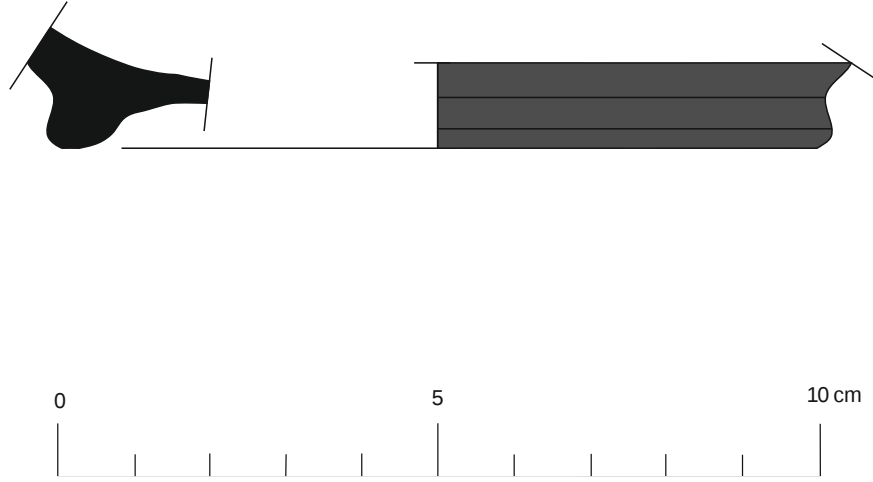

Çiz. 128

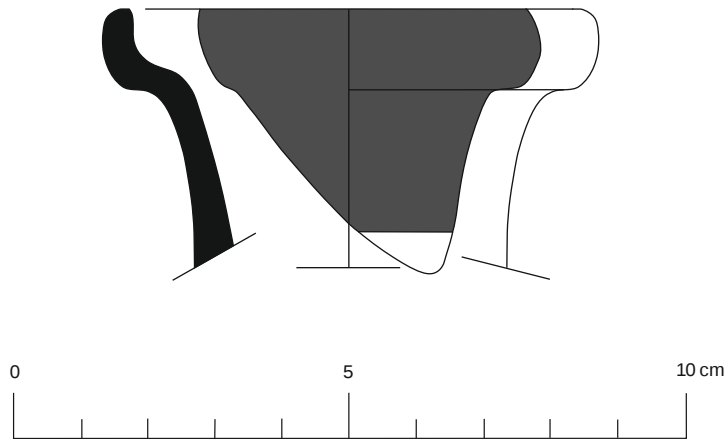
ŞEKİL 43

Çiz. 129

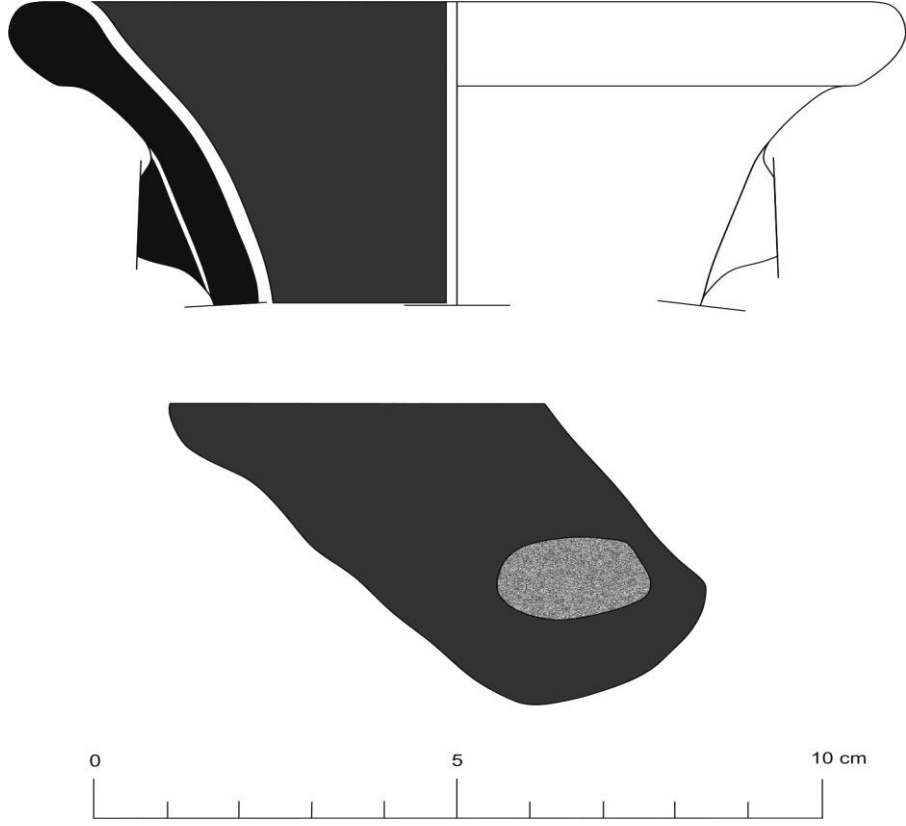

Çiz. 130

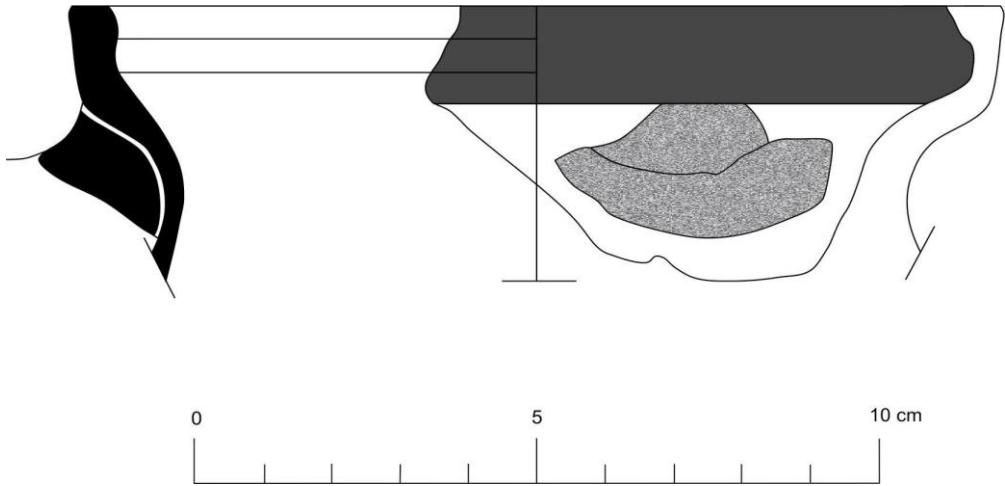

Çiz. 131

ŞEKİL 44

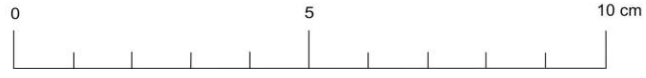
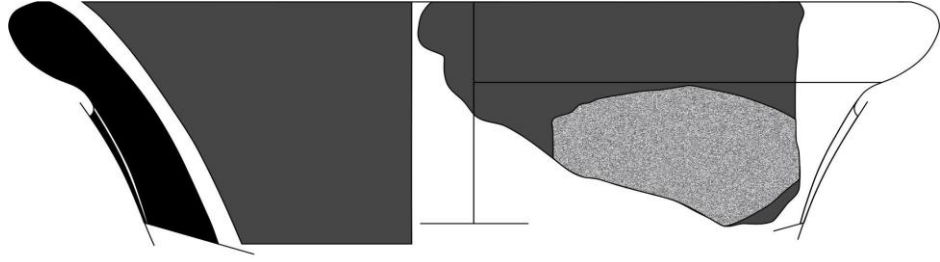

Çiz. 132

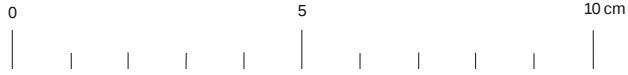
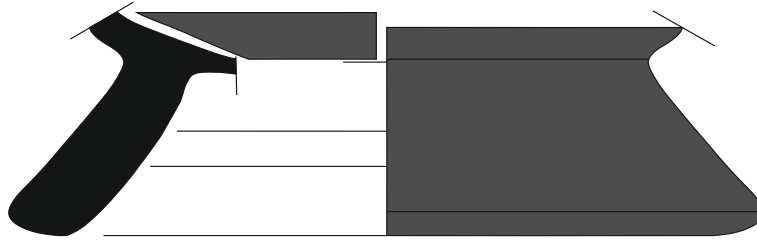

Çiz. 133

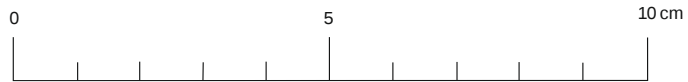
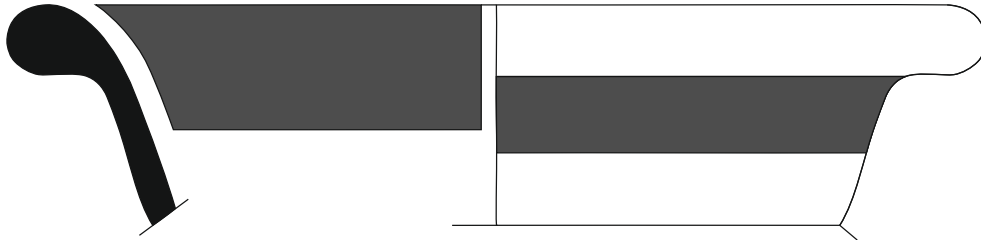
ŞEKİL 45

Çiz. 134

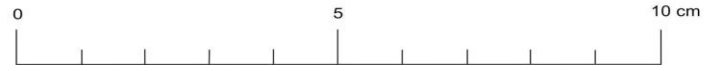
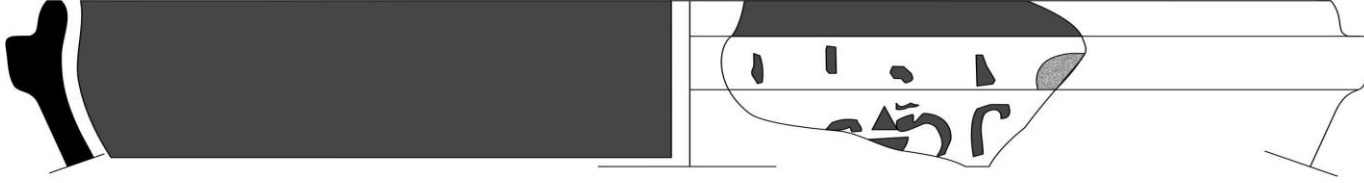

Çiz. 135

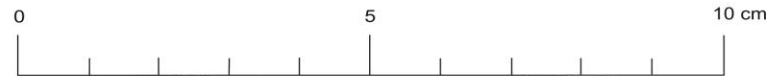
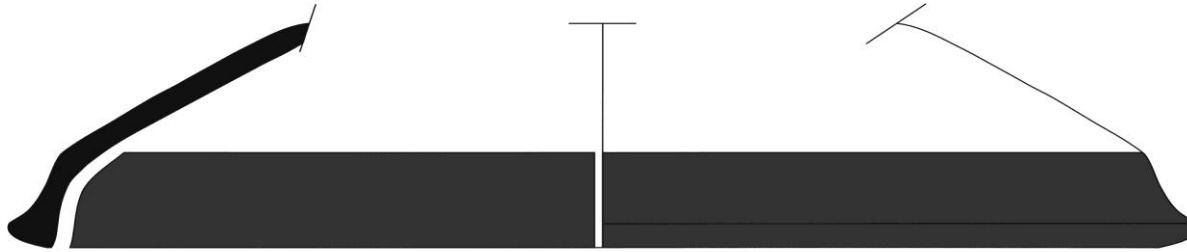

Çiz. 136

ŞEKİL 46

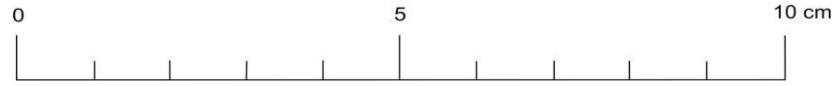
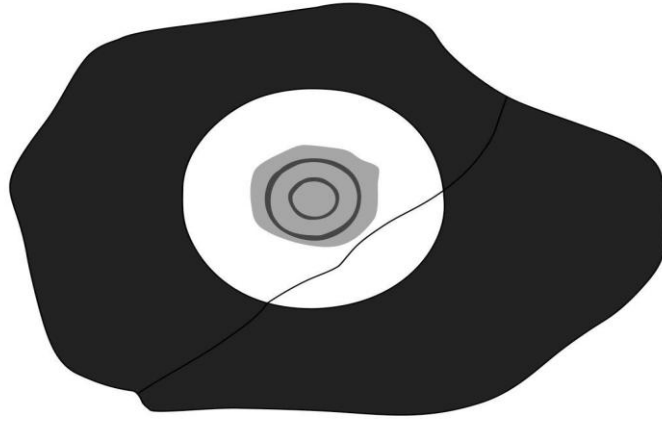
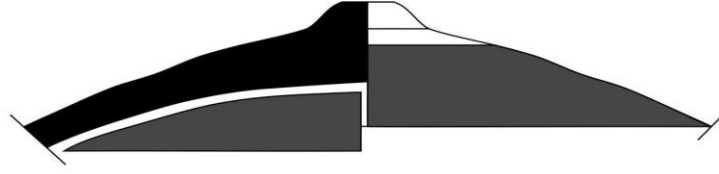

Çiz. 137

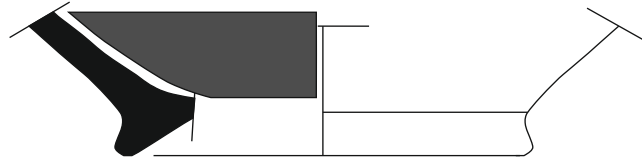

Çiz. 138

ŞEKİL 47

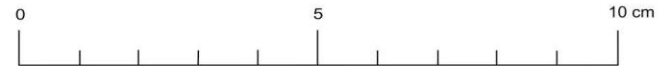
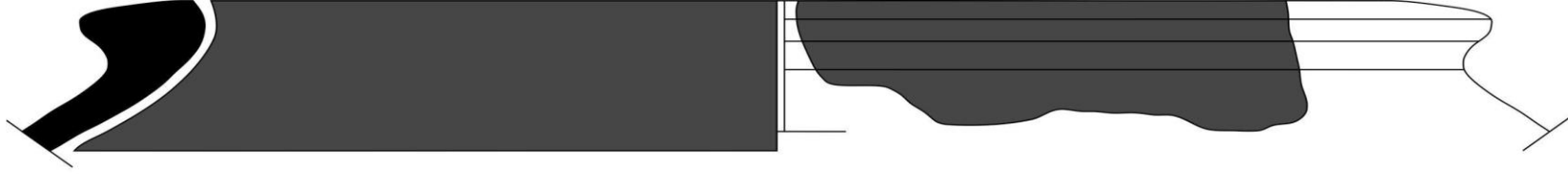

Çiz. 139

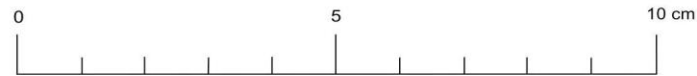
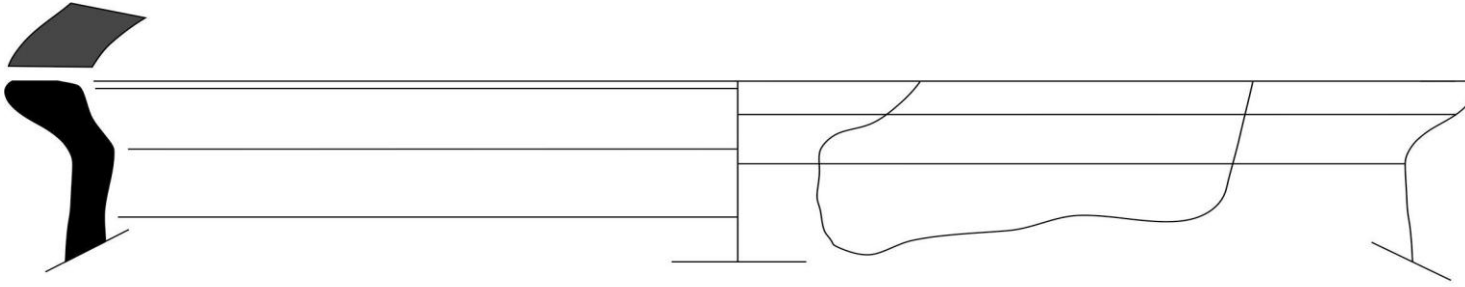

Çiz. 140

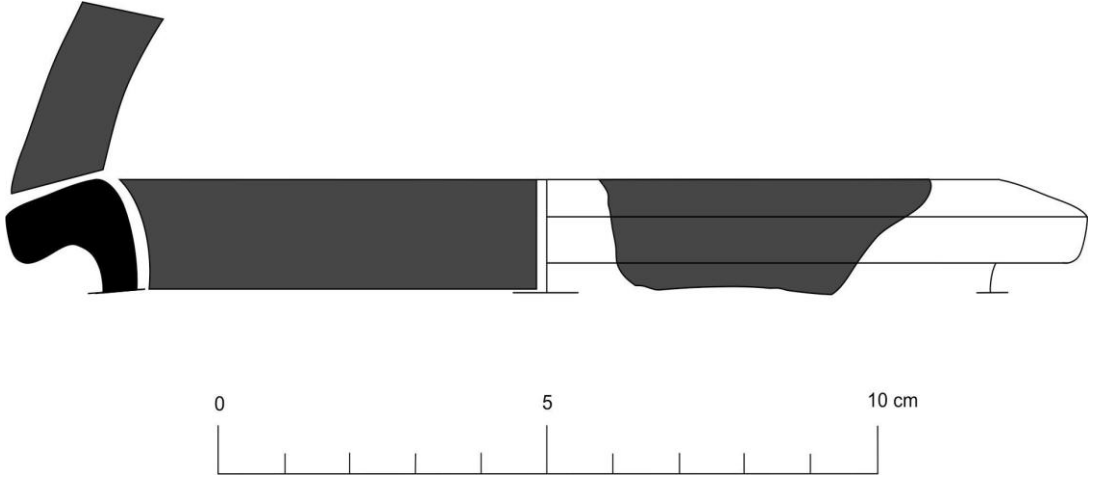
ŞEKİL 48

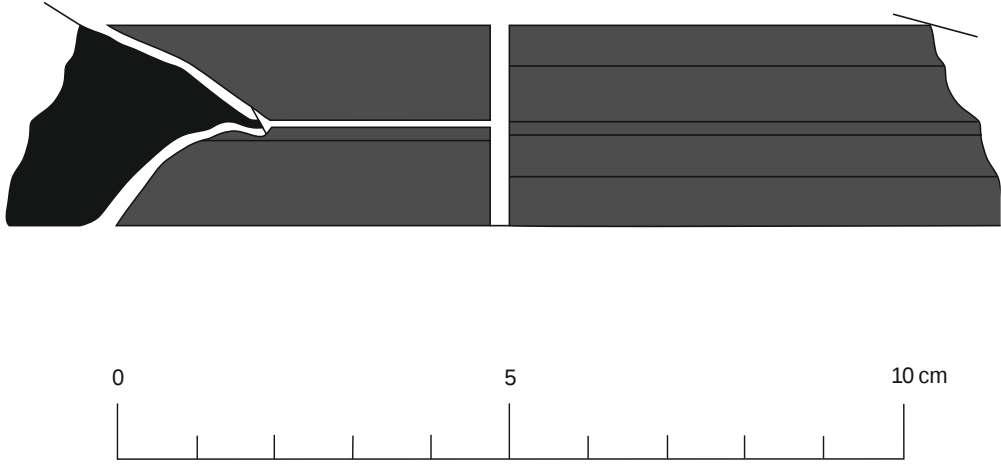
Çiz. 141

Çiz. 142

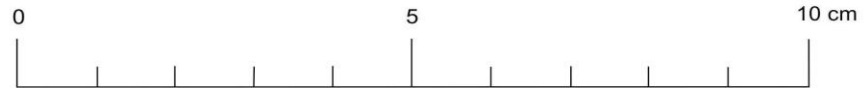
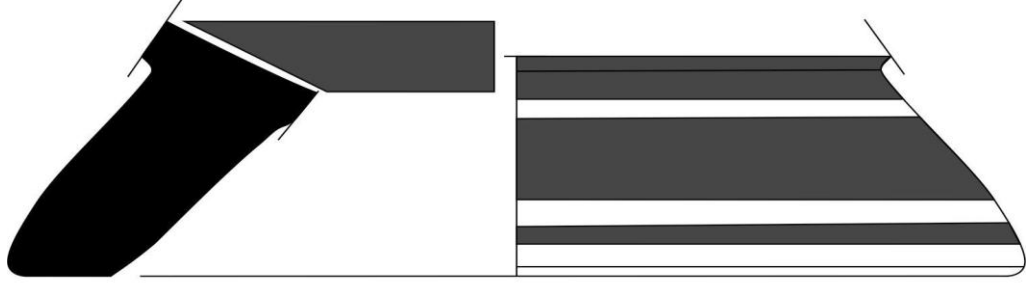
ŞEKİL 49

Çiz. 143

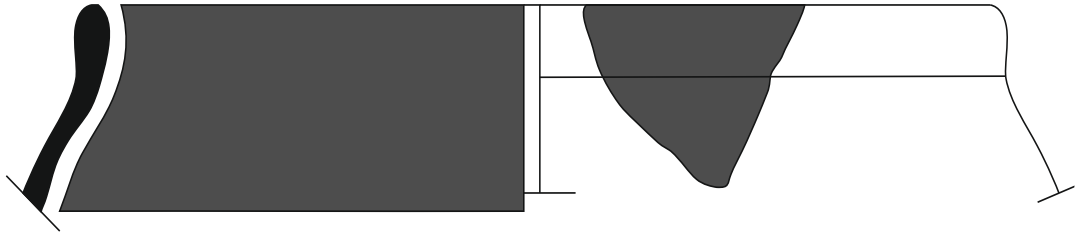

Çiz. 144

ŞEKİL 50

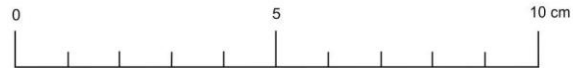
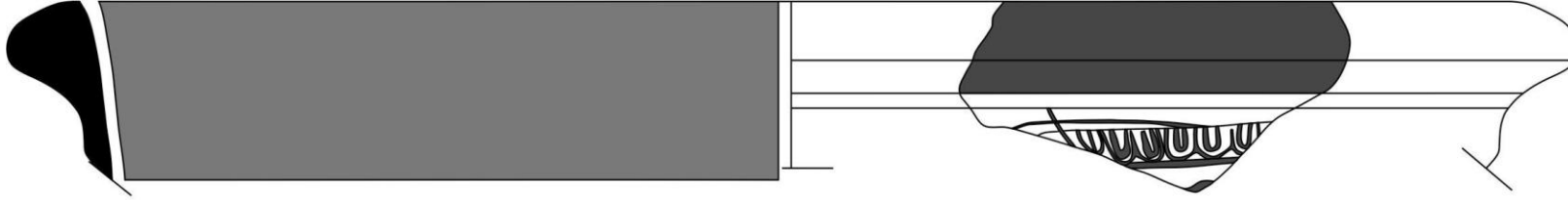

Çiz.146

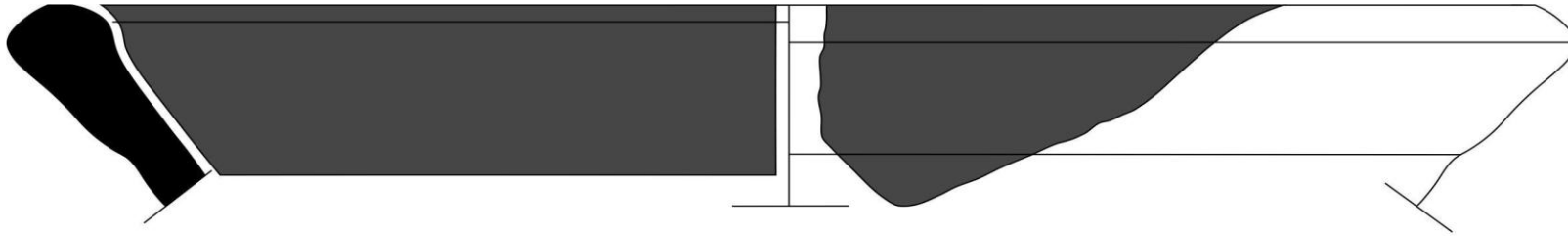

Çiz. 147

ŞEKİL 51

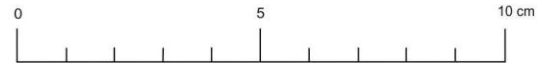
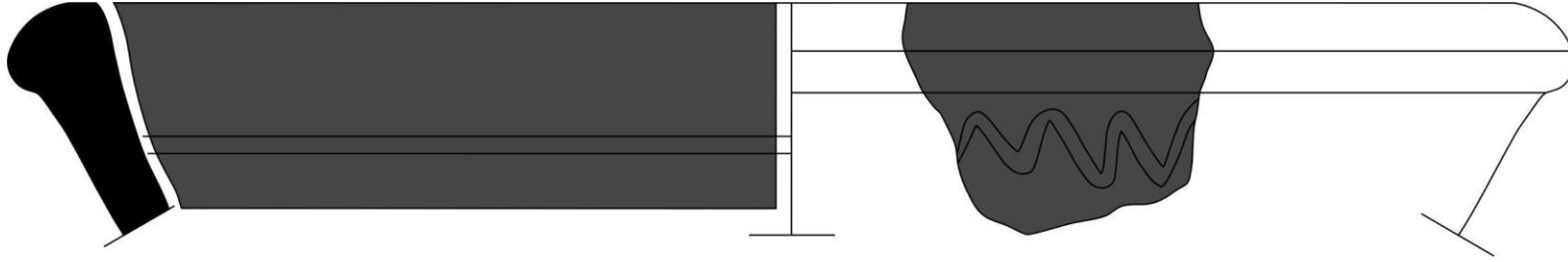

Çiz. 145

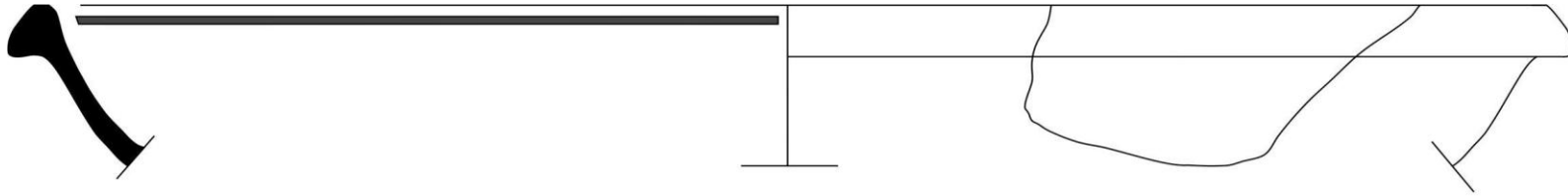

Çiz. 148

ŞEKİL 52

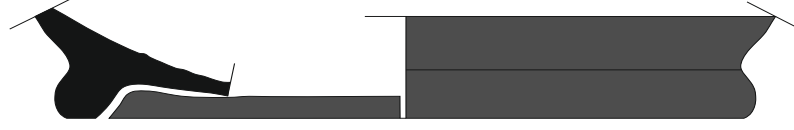

Çiz. 149

Çiz. 150

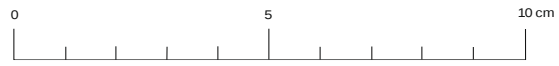
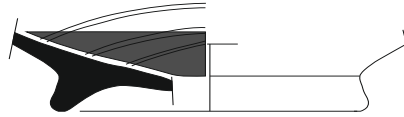
ŞEKİL 53

Çiz. 151

Çiz. 152

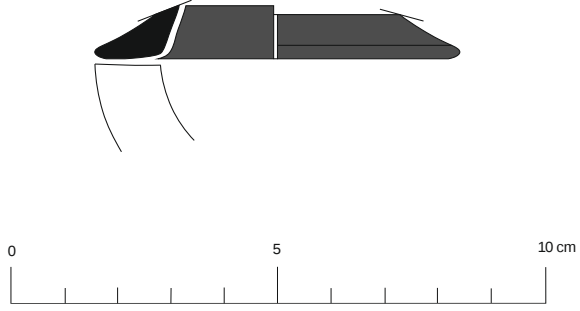

Çiz. 153

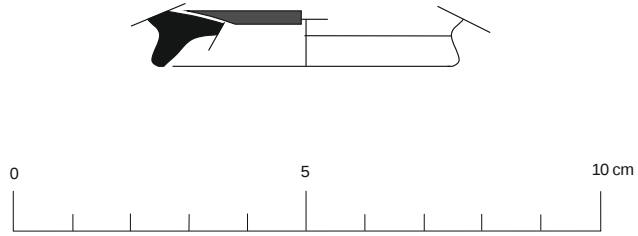

Çiz. 154

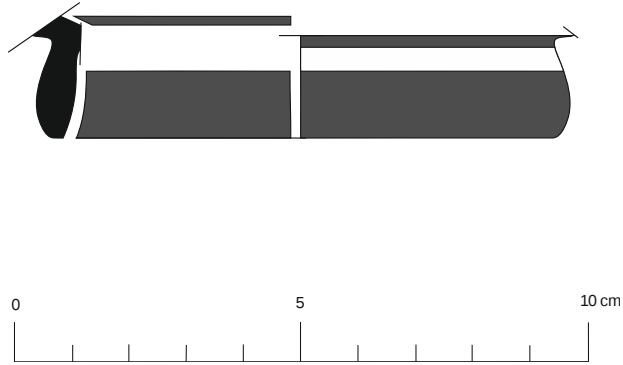
ŞEKİL 54

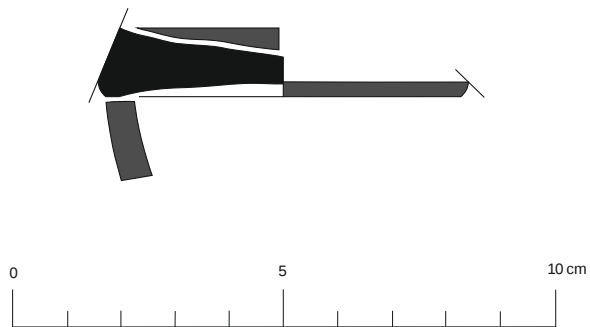
Çiz. 155

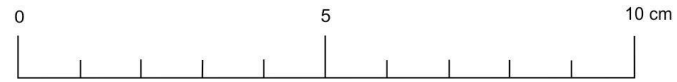
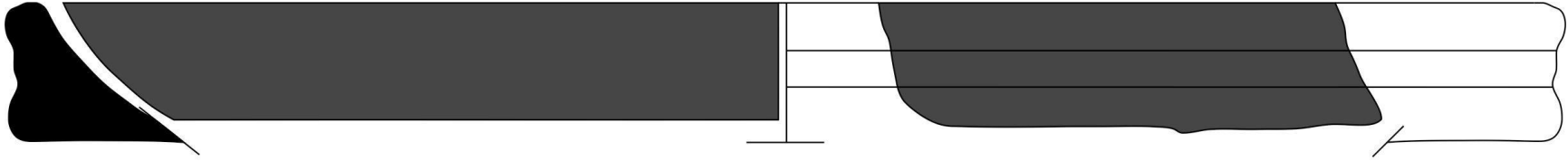
Çiz. 156

Çiz. 157

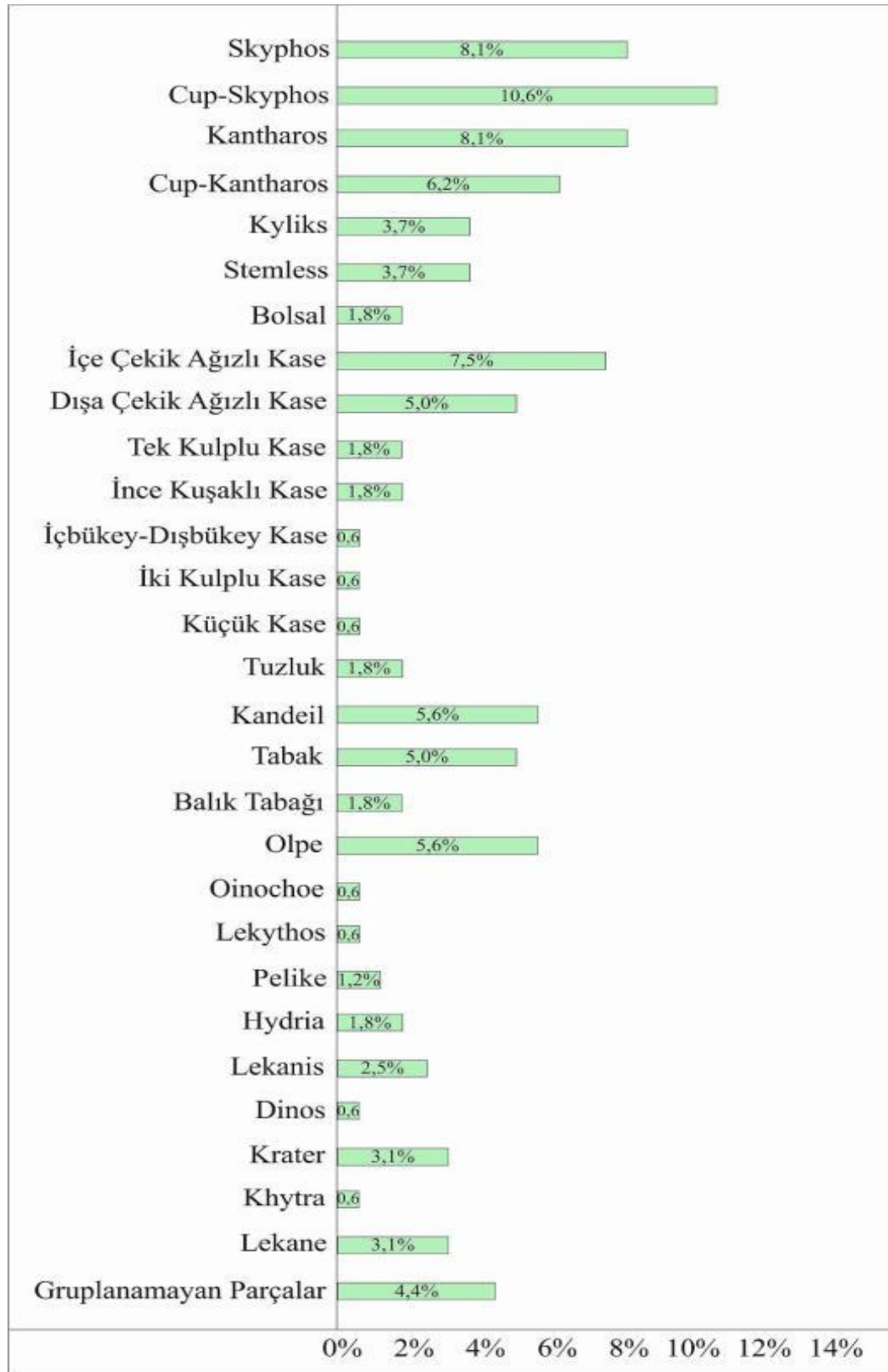

Çiz. 158

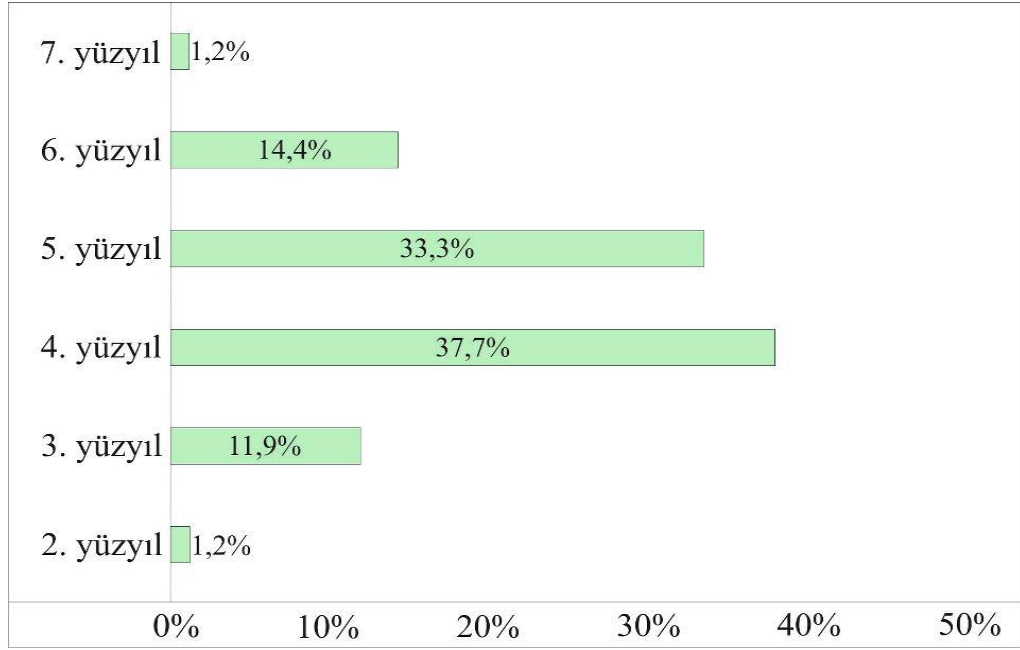
ŞEKİL 55

Çiz. 159

EK II: GRAFİK VE HARİTALAR

Grafik 1: Kap Formlarının Sayısal Yoğunlukları

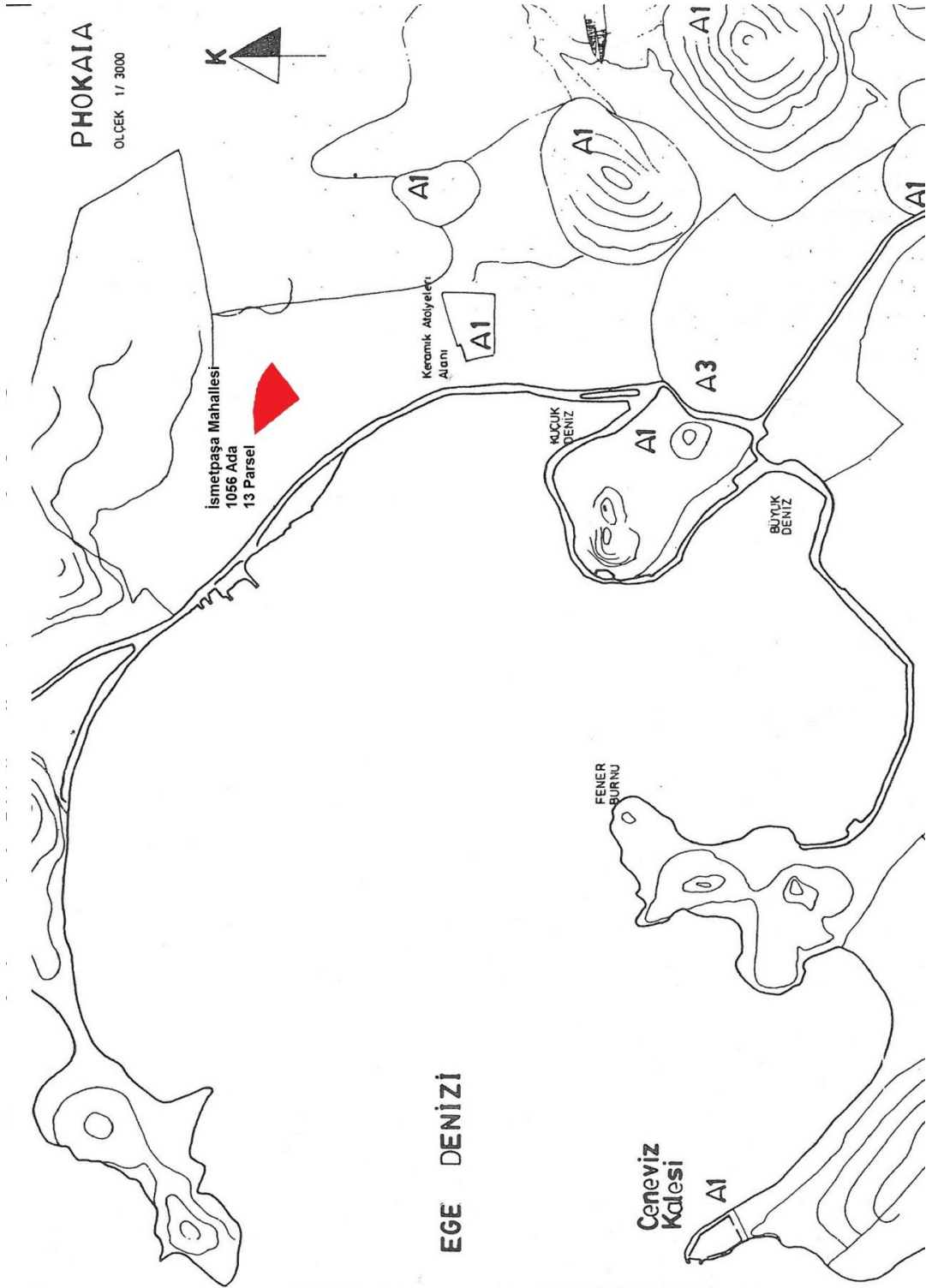
Grafik 2: Seramiklerin Yüzyıla Göre Tarihsel Yoğunluğu

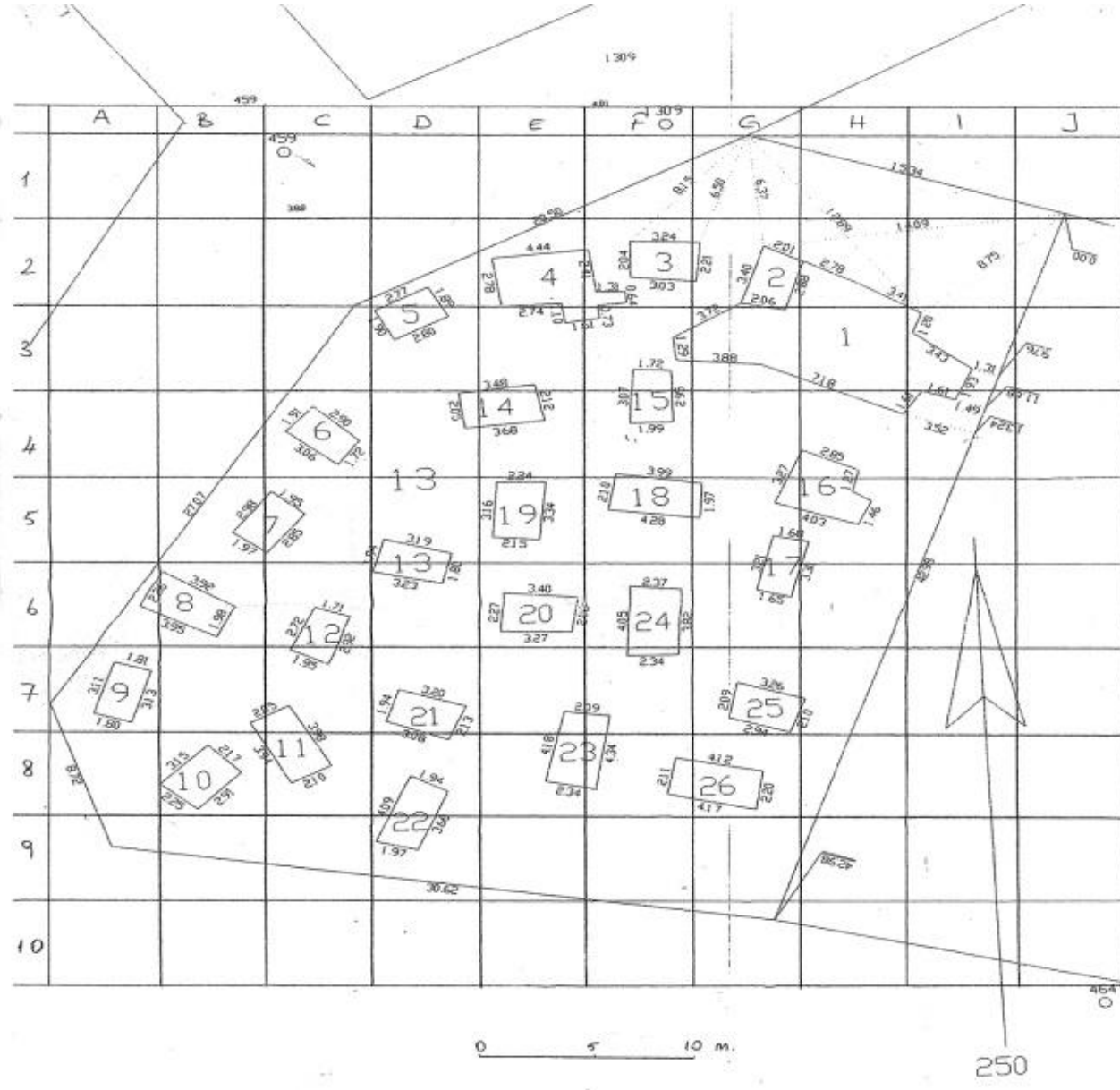
Grafik 3: Açık ve Kapalı Kapların Sayısal Yoğunluğu

Grafik 4: Attika ve Yerel Üretim Seramiklerinin Sayısal Yoğunlukları

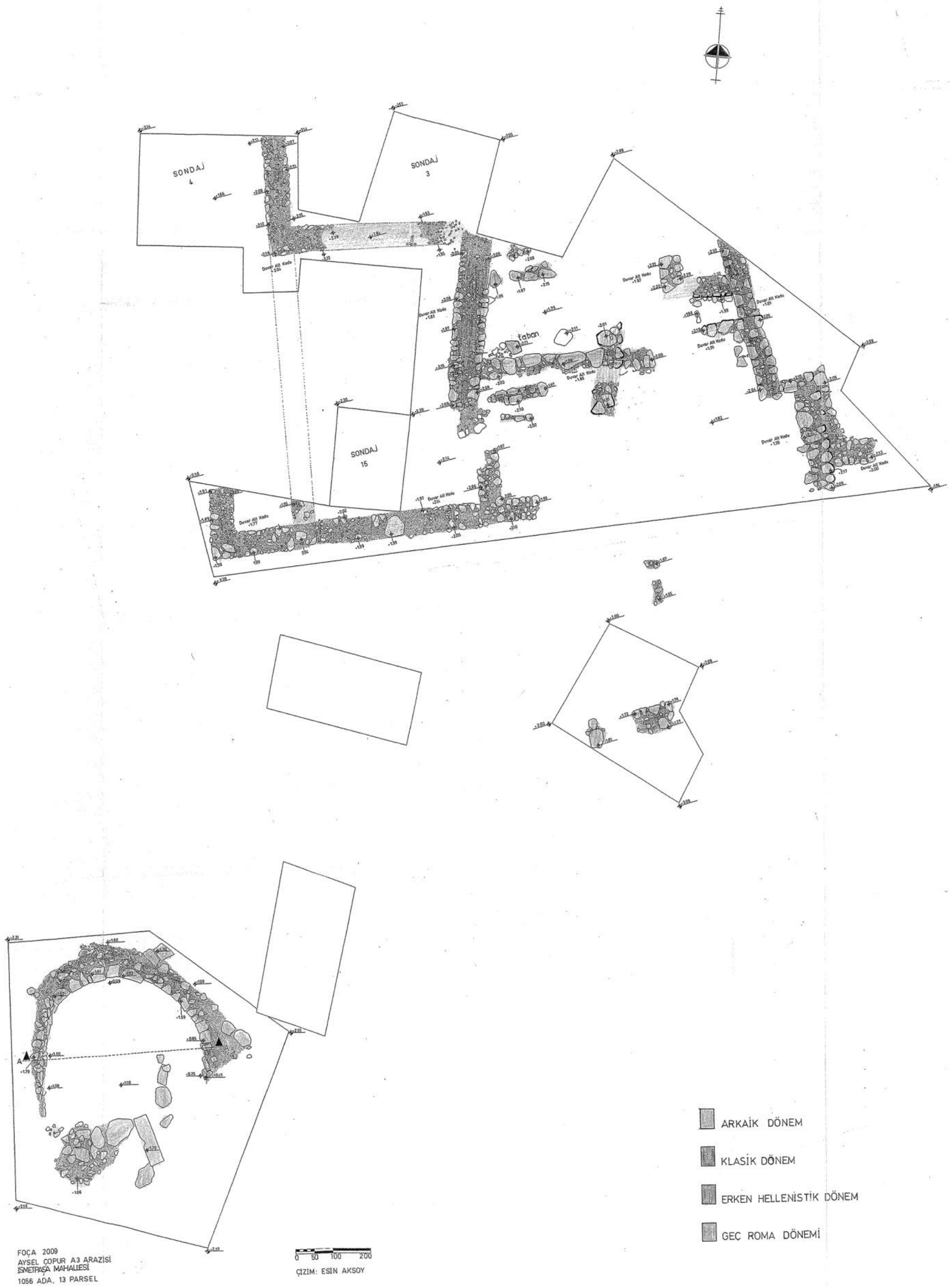
Harita 1: Phokaia Antik Kentinin Genel Planı ve İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada, 13 Parsel'in Konumu

Harita 2: İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parsel sondaj kazıları ve plankare sistemi

Harita 3: Sondaj kazıları ve mimari kalıntıları.

Harita 4: Dönemlere göre mimari yapı kalıntıları

EK III: LEVHALAR

LEVHA 1

Resim 1: Modern Foça kenti ve İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parselin konumu

Resim 2: Sondaj kazıları ve ortaya çıkarılan mimari yapı kalıntıları

LEVHA 2

Resim 3: Sondaj kazıları ve ortaya çıkarılan mimari yapı kalıntıları

Resim 4: Sondaj kazılarında ortaya çıkarılan Geç Arkaik Dönem sarnıcı

LEVHA 3

K.N. 3

K.N. 10

LEVHA 4

a

b

K.N. 19

K.N. 20

LEVHA 5

K.N. 37

K.N. 47

LEVHA 6

K.N. 50

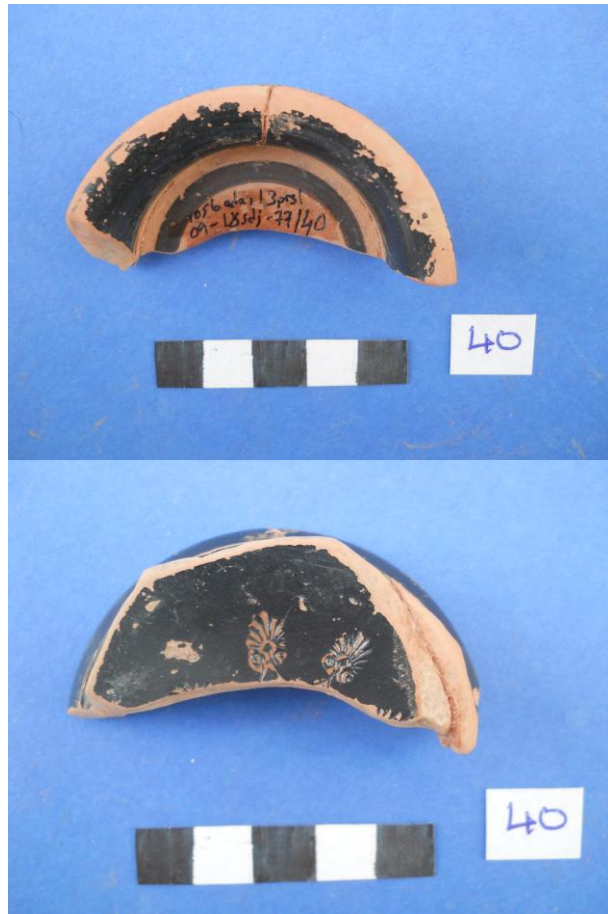

K.N. 52

LEVHA 7

K.N. 58

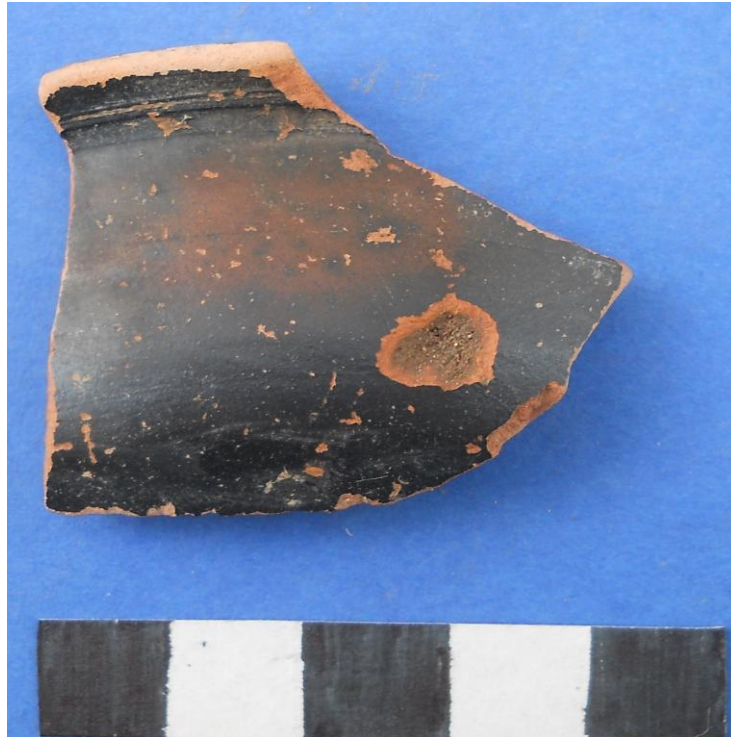

K.N. 49

LEVHA 8

K.N. 79

K.N. 85

LEVHA 9

K.N. 95

K.N. 136

LEVHA 10

K.N. 137

K.N. 138

LEVHA 11

K.N. 139

K.N. 145

ÖZET

DOĞAN, Kenan. Phokaia Siyah Firnisli Seramikleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Bu çalışmada, Batı Anadolu'nun önemli kentlerinden biri olan, seramik ithalatı ve yerel üretimi konusunda arkeolojik veriler sunan Phokaia'da, siyah firnisli seramiklerin üretimi, ayrıntılı incelenmesi ve tanıtımının yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışmadan çıkacak sonuçların Phokaia'dan ya da diğer merkezlerden gelebilecek seramik malzemeleri için de, referans niteliği taşıması beklenmektedir.

Tez çalışması kapsamında Foça İsmetpaşa Mahallesi 1056 Ada 13 Parselde yapılan sondaj kazı çalışmalarında ele geçen siyah firnisli ve siyah firnis bant bezemeli seramik örnekleri incelenmektedir. Bu seramik buluntularının el ve bilgisayar çizimleri yapıldıktan sonra, benzer örneklerden yola çıkılarak ana gruplara ayrılmaktadır. Ana grup içerisinde yer alan örnekler profil ve bezeme özelliklerine göre birden çok alt grupta yer alabilmektedir.

Phokaia ve diğer merkezlerde ele geçen benzer örnekler dikkate alınarak tarihlendirilen siyah firnisli seramiklerin Phokaia'da, İ.Ö. 7. ve 2. yüzyıllar arasında sürekli bir kullanımının olduğu anlaşılmaktadır. Bu örnekler içerisinde ithal Attika siyah firnisli seramiklerinin yanında, çok sayıda Attika dışı yerel üretimin olması, Phokaia'da ithal seramiklerin yanısıra yoğun bir yerel üretimin yapıldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Phokaia, Siyah Firnisli Seramik, Seramik, İonia, Yerel Üretim

ABSTRACT

DOĞAN, Kenan. Black-Glazed Pottery from Phokaia, Master Thesis, Ankara, 2013.

The objective in this study is to make a detailed survey and presentation of the Black- Glazed Pottery finds from Phokaia which was one of the most important sites in Western Asia Minor yielding archaeological data concerning with the production and import of this specific type of pottery. The conclusions of this work will also provide comparative material for the same group that could come from other sites and will be a reference for the future studies.

Within the scope of this thesis, the Black-Glazed and Black-Glazed Banded Ware from İsmetpaşa district in Foça (island no. 1056, parcel no.13) are evaluated. After the visual recording (drawing and photographing) of the material, the main grouping of the material was made. Various profiles and decorations on the sherds provided the necessary data for fixing sub-groups.

The analogies proved that the Black-Glazed pottery from Phokaia can be dated to the long period of time starting from the seventh century BC and ending in the second century BC. An important concern is that the Black-Glazed pottery from Phokaia was not only composing of imported wares. The number of the examples classified as local productions shows that there was a dense pottery production at Phokaia.

Keywords: Phokaia, Black-Glazed Pottery, Ancient Pottery, Ionia, Local Production